

ŞAMİL DƏLİDAĞ

GETMƏS

ŞAMİL DƏLİDAĞ

SEÇMƏLƏR

Bakı
Şirvanəşr
2009

Beynəlxalq Qızıl Priz laureatı (Madrid, 2004)

Şirvannəşr, 78 (1328) 2009

Naşir Qəşəm İsabəyli

Redaktoru

Mürvət Qədimoglu Həkəri

şair-publisist

Şamil Dəlidağ

Seçmələr

Bakı-Şirvannəşr-2009

384 səh.

83.3 Az (2)

D -----

054

© R.Mayılov, 2009

Ünvan: Bakı-Az 1021, Badamdar şos. 77

Tel: 492-92-27, 492-93-72, (050)316-23-40

ÖN SÖZ

2004-cü ilin Oktyabrın 28-də Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Natəvan kulubunda tanınmış şair, istedadlı söz sərrafı Şamil Əsgər Dəlidağın anadan olmasının 75 iliyinə həsr olunmuş «Bir ömürdən səhifələr» kitabının təqdimat mərasimi keçirilmişdir. Mərasimdə yüzlərlə adam iştirak etmişdir.

Bu unudulmaz və yüksək səviyyədə keçən mərasimi xalq şairi Söhrab Tahir idarə edirdi. O, məclisi açarkən bildirdi ki, bu gün «Ədəbiyyat qəzeti»ndə Şamil Dəlidağa 75 illiyi münasibəti ilə AYB-in təbriki və tənqidçi alim Şirindil Alışanlının Şamil Əsgər Dəlidağa həsr etdiyi «Dəlidağın qardaşı» adlı dərin məzmunlu məqaləsi dərc olunmuşdur. Şirindil Alışanlı Şamil Dəlidağın yaradıcılığına gözəl və maraqlı təhlil verdikdən sonra öz məqaləsini gözəl bir arzu ilə tamamlayır: «Qoy Tanrı bizə yar olsun, Şamil müəllimin 80 illiyini onun öz muzeyində keçirək...»

Yığıncaqda şair-publisist Mürvət Qədimoglu Həkəri Şamil Dəlidağın həyat və yaradıcılığı haqqında «Əzablı yollar yolçusu», «Zəhmətin qara kotanı Şamil» adlı geniş və məzmunlu məruzə etmişdir.

Mərasimdə Azərbaycan MEA-nın akademiklərindən Bəkir Nəbiyev, Budaq Budaqov, Şahbaz Muradov, professorlardan Tofiq Hacıyev, Canbaxış Nəcəfov, Vaqif Arzumanlı, Hikmət Mahmud, MM-in üzvləri, professorlar Şahlar Əsgərov, Həsən Mirzəyev, təbiətşünas alim Haqverdi Behbudzadə, tibb alimi Nicat Mikayılzadə, xalq artisti Baba Mirzəyev, ictimai xadim İncilab Nadirov, yazı-

çı-publisist, polis polkovniki Elbrus Şahmar, mayor Rasim Qasimov, şairlərdən xalq şairi Qabil, Adil Cəmil, Mirsəy-yaf Zamanlı, Fərqanə Mehdiyeva, Gülnigar Rəhimli, Aləmzər, Mehdişan Kəlbəcərli, Ələmdar Cabbarlı, Rəfa-el Mayıl, aşığılardan Aşıq Ədalət, şair-aşıq Azər Güləliyev və başqaları çıxış etdilər.

Kəlbəcər rayon mədəniyyət şöbəsinin müdiri Saday Musayev, Kəlbəcər rayon Təhsil şöbəsi adından Polad Qasimov yubiliyarı təbrik etdilər. Kəlbəcər rayon İH-nin başçısı Sahib Əkbərovun Şamil Dəlidağın əməyini qiymətləndirən təbrik məktubunu yazıçı-publisist Məhəmməd Nərimanov oxudu.

Moskvadan Azərbaycan Yazıçılar Birliyi filialının məsul katibi (daha 8 nəfər professor, həkim və hərbiçilərlə birlikdə) Nəsim Nəbiyev, tibb alimi Baxış Hüseynov, Qazaxstandan akademik Knyaz Mirzəyev, Tovuz rayonundan Ələddin Quliyev, Aşıq Xalıqverdi və bir çox başqalarının təbrik teleqramları yığıncaqda oxundu.

Çıxış edənlərin və təbrik teleqramı göndərənlərin hamısı Şamil Dəlidağın əmək fəaliyyətinə və ədəbi yaradıcılığına son dərəcə yüksək qiymət verdiklərini nümayiş etdirdilər.

Akademik Bəkir Nəbiyev Şamil Əsgər Dəlidağın ədəbiyyatımıza gətirdiyi yeniliklərin xüsusi əhəmiyyətini qeyd etdi.

Akademik Budaq Budaqov isə Şamil Dəlidağın ədəbiyyatımıza gətirdiyi yenilikləri «filologiya elmində yeni addım» adlandırdı.

Xalq şairi Nəbi Xəzrinin Şamil Dəlidağ haqqında yazdığı «Ədəbiyyatımıza və dilimizə böyük xidmət nümunəsi» məqaləsindən söhbət açıldı.

Professor Tofiq Hacıyev Şamil müəllimin xalq və ədəbiyyatımız qarşısında böyük xidmətləri nəzərə alın-

maqla ona prezident təqaüdü verilməsini təklif etdi.

Professor Canbaxış Nəcəfov təklif etdi ki, mərasim adından Şamil Əsgər Dəlidağa Xalq şairi adı verilməsi üçün müraciət qəbul edilsin.

Yığıncaqda çıxış edənlərin hamısı Şamil Əsgər Dəlidağın həyat və əmək fəaliyyəti, yaradıcılığı haqqında yüksək, dəyərli ürək sözləri söylədilər.

Təbiətşünas alim, tanınmış jurnalist, «Naxçıvan» qəzetinin əməkdaşı Haqverdi Behbudzadə Şamil Dəlidağ haqqında söyləyənlərin hamısının həqiqət olduğunu bildirərək dedi ki, Şamil Dəlidağ xalqımızın ustad ədibi, qiymətli şairi və yazıçısı, əvəzsiz ədəbiyyatçısı, peşəkar dilçisi, ensklopedik zəka sahibi, mahir tərcüməçisidir. Şamil müəllim dostluğun ən yüksək zirvəsində duran, həmişə səmalarda qanad çalan qartaldır. O, pak qəlbli, xəyanətdən uzaq, sözünə sadıq, dönməz bir insan, sözübütöv, alimcənab bir şəxsiyyətdir. Azərbaycan xalqını və ədəbiyyatımızı Şamil müəllimsiz təsəvvür etmək mümkün deyildir. Onun həm xalq arasında, el içində, həm də Azərbaycan ədəbiyyatı və dili içərsində, şeir, söz-sənət aləmində öz xüsusi çəkisi vardır. O, vətənin sadıq oğlu, şerimizə, sənətimizə unudulmaz yeniliklər gətirən mahir bir söz ustadıdır. Necə ki, Azərbaycan xalqı var, necə ki, Azərbaycan ədəbiyyatı yaşayır, həmişə də Şamil Dəlidağın əvəzedilməz xidmətləri, dəyərli əməlləri əbədi yaşayacaqdır...

Yubiley mərasimində şair Şamil Əsgər Dəlidağın həyatı, yaradıcılığı və ədəbiyyatımıza gətirdiyi yeniliklər barədə şair-publisist Mürvət Qədimoglu Hərkərinin məruzəsinin qısa icmal:

«...Şamil Əsgər Dəlidağ 1929-cü ilin payızında Kəlbəcər rayonunun ucqar Ağcakəndində qara dam altında dünyaya göz açmışdır. O, sonralar yazdığı «Dəlidağa salam» poemasında uşaqlıq dövrünü belə təsvir etmişdir:

Təkbacalı qara damda olardıq,
Ortasında od-ocağı qalardıq,
Dörd-beş uşaq bir yorğana dolardıq,
Təpikləşib, yorulmuşuq, yatmışıq,
Belə-belə boya-başa çatmışıq...

Quru qabıq çırağımız olardı,
Hisi-tozu evimizə dolardı,
Çox yandırsam, nənəm incik qalardı,
Söyləyərdi: - Oğul, durub sən də yat,
Qoy qonağa qalsın bir az ehtiyat...

Belə ağırlı-acılı həyat keçirən balaca Şamil müharibə illərində məktəbdə xadim – odun yaran, kolxozda çoban işləsə də, sonralar üç ali məktəbi fərqlənmə diplomları ilə bitirmiş, riyaziyyatçı olduğu halda, filologiya elmləri namizədi adı almağa nail olmuşdur...

Onun rəhbərlik etdiyi təşkilatlar Ümumittifaq yarışlarında birinci yeri tutmuş, «Moskviç» markalı maşınla mükafatlandırılmış, adı «Şərəf kitabı»na yazılmış, iki il daldadal respublikanın ən yüksək keçici Qırmızı bayrağına layiq görülmüşdür.

Şamil Əsgərova yaratdığı, adı dillər əzbəri olan «Dünyanın səkkizinci möcüzəsi» adlanan Kəlbəcər Tarix Diyarşünaslıq muzeyinə görə respublikanın «Əməkdar Mədəniyyət işçisi» adı verilmişdir... O, indi də əmək fəaliyyətini böyük həvəslə davam etdirir. Bakı şəhərində üçüncü dəfə sıfırdan başlayıb yaratdığı muzeyin indi 5 min eksponatı vardır.

Şamil Əsgər Dəlidağın ədəbi yaradıcılıq fəaliyyəti də çoxsahəli, diqqətçəkən və ədəbi yeniliklərlə olduqca zəngindir.

...Kəlbəcər kimi dünyanın cənnət guşəsi, cənnətin gözü sayılan bir diyarda doğulub, boya-başa çatıb şair ol-

mamaq, ən azı günah olardı. Şamil müəllimi şeir yazmağa yaşadığı mühit, əslində isə ən böyük və dərin «şeir kitabı» olan dağlar vadər etmişdir. O dağlar ki, geniş sinələri hikmət kitablarının vərəqləri, cığırları, misraları, yolları möhürbəndləri, boynuburuq bənövşələr sual işarələri, şiş qayaları nidaları, şır-şır axan çayları coşqun ilhamıdır. Şamil müəllim özü bu barədə haqlı olaraq qeyd eyləyir ki, təbiətin belə bir dilbər guşəsində yaşayanların haqqı yoxdur ki, şeirə, sənətə vurğun olmasın, şeir yazmasın...

Əllinci illərin əvvəllərindən başlayaraq qəzet və jurnallarda əvvəlcə «Şamil Əsgərov», sonralar «Şamil Dəlidağ» imzası (bu təxəllüsü ona xalq yazıçısı Əli Vəliyev vermişdi) tez-tez görünməyə, göründükcə də özünə oxucu marağı, şeir, söz-sənət həvəskarı toplamağa başladı. Onun lirik şeirlərindəki şirinlik, qəlbə, ürəyə yanımlıq, şeirlərdəki musiqilik, axıcılıq onları dillər əzbəri edib yayırdı, hamının kılışdırırdı. Onun belə şirin-şəkər şeirlərindən «Çəkər», «Sağallam», «Mən nəçiyəm ki...», «Yazılmış» qoşmaları, «Deyər» qəzəli və b. şeirləri imkan verir deyək ki, Şamil Dəlidağ həm ictimai-siyasi fikir daşıyıcısı, həm fəlsəfi duyum baxımından gözəl şeirlərin müəllifi olmaqla bəhəm, həm də gözəl lirik, sevgi, məhəbbət şairidir. Şamil Dəlidağın şirin-şəkər lirik qoşmalarından birini misal olaraq təqdim edirik:

Gözəl, baxışından dastan oxudum,
Dərdlərimə orda çarə yazılmış.
Yalvarıb gözündən aman oxudum,
Gör mənim taleyim hara yazılmış!

Sən gülümsə, atım qəmi, kədəri,
Qaşı çatsan, dərdin olmaz qədəri.

Gözlərin bəxtimin ömür dəftəri –
Ora həm ağ, həm də qara yazılmış.

Sənsən mənim arzum bu yer üzündə,
Naz etmə, bilirsən bunu özün də.
Bilmirəm, nədənsə ala gözündə:
«Şamili çəkərəm dara» – yazılmış.

«Deyər» rədifli qəzəli də bu baxımdan çox maraqlı,
şirin, yadda qalandır:

Gözəl, səni görən kimi çaş-baş qalıb mələk, deyər:
–Camalını bizdən gözəl yaradıbdı fələk, - deyər.

Səndən rica eyləyənlər: - Yalvarırıq, icazə ver,
Hüsnünə səcdə qılmağa, hüsuruna gələk, - deyər.

Sənin kimi gül camallı birisinə rast gəlmərik,
Kainatı eyləsək də tamam ələk-vələk, deyər.

Minnət edib dönə-dönə, ağız açar: -Gəl razı ol,
Gözəl, səni özümüzə baş məleykə bilək, - deyər.

Məcnundan betər etdiyin biçarə Şamil Dəlidağ:
–Sənə elçi göndərməyi eyləmişik dilək, - deyər.

Şamil müəllimin özünün yazdığı, onun haqqında yazılan və onun tərcümə etdiyi kitabların sayı 30-a çatmışdır. Onun yazıb-hazırladığı 12 kitab isə qovluqlarda öz çap vaxtını gözləyir...

Biz Şamil Əsgər Dəlidağın ədəbi yaradıcılığını nə qədər qısa təhlil etməyə çalışsaq da, buna günlər, aylar lazımdır. Buna görə də biz burada qısa danışmaq və xüsusi-lə onun ədəbiyyatımıza və dilmizə gətirdiyi yeniliklərə diqqəti cəlb etmək istəyirik. Onun şeirində Ana vətən, xalq, təbiət, səmimi dostluq və bir çox mövzular özünə

geniş yer tapmışdır. Bu şeirlərdə insanı düşündürən ibrə-tamiz fikirlər olduqca çoxdur. Bir neçə misalla fikrimizi dəqiqləşdirək:

Boynuna minmişdi onun bir dəli,
Düş deyə bilmirdi gözü kölgəli...

Başqa bir misal:

Toyu da nimdaşda keçirib yoxsul,
Öləndə paltarı təzələnibdir...

Yaxud:

Gözəllik yarışı oldu dünyada,
Tovuz ilə bülbül qıraqda səkdı.
Onların heç biri düşmədi yada,
Qarğa balasını ortaya çəkdi...

Şamil Dəlidağın çoxdan bəri dillər əzbəri olan, nəhə-yət bu yaxınlarda ayrıca kitab şəklində çap edilən «Dəli-dağa salam» poeması uzun illərdən bəridir ki, sevilə-sevi-lə oxunur, yaddaşlara həkk olunur. Bu kitabda çoxlu adət-ənənələr poetik dillə təsvir olunmuş və itib-batmaq təhlü-kəsindən xilas olmuşdur:

Dad çatarmı keçən günün dadına,
Nələr düşür gör adamın yadına,
Ay tutulsa yetişərdik «dadına»,
Tez-tələsik mis qazanı döyərdik,
Ay çıxanda özümüzü öyərdik...

Əkin-biçin dözməyəndə qurağa,
Dul arvadı mindirərdik ulağa.
Dilə tutub aparardıq bulağa,
Yazıq heyvan bulasa da başını,
Yudurdardıq təpəsini, qaşını...

Öyrənmişəm adətlərin yüzünü,
Söyləyəyəm əyrisini, düzünü.
Əgər pişik yalasaydı üzünü,
Qonaqqəlmə əlaməti bilərdik,
Ev-eşiyi süpürərdik, silərdik...

«Dəlidağa salam» poeması başdan-başa zəngin etnoqrafiya və folklor nümunələri ilə zəngindir. Bizə elə gəlir ki, bu kitabda olan zəngin etnoqrafiya və folklor nümunələrini geniş yaymaq, yaddaşlara köçürmək, onlardan elmi işlər yazmaq, hətta geniş kino-filmlər çəkmək olduqca vacibdir. Çünki çoxlarının bilmədiyi bu adət-ənənələr xalqımızın mənəvi tarixidir. Mənəvi tariximizi unutmağa isə haqqımız yoxdur. Yeri gəlmişkən demək istəyirəm ki, təkcə «Dəlidağa salam» poemasına görə Şamil Dəlidağ ən yüksək mükafatların birinə, ən yüksək adların birinə layiq görülməliydi.

Biz Şamil Əsgər Dəlidağın ədəbiyyatımızın və dilimizin inkişafına gətirdiyi yeniliklərdən qısa olsa da söhbət açmağı zəruri və vacib hesab edirik. Bu yeniliklərdən hər biri ayrıca bir dissertasiyanın mözusudur.

...Yazıb yaratmaq, ədəbiyyatımıza və dilmizə sədaqətlə xidmət etmək həmişə Şamil Dəlidağın amalı və qayəsi olmuşdur. Ustad şair, yaradıcı, yenilikçi bir insan olan Şamil Dəlidağ Azərbaycan ədəbiyyatına görünməyən yeniliklər, indiyə qədər heç kim tərəfindən qələmə alınmayan təzə şeir formaları, terminlər gətirmişdir. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində «törəmə» şeir formasının yaradıcısı kimi tanınan Şamil Dəlidağ sonralar bu yeniliklərini təkmilləşdirərək «Törəmə bayatılar», «Törəmə qoşmalar», «Dodaqdəyməz törəmə qoşmalar», «Dodaqdəyməz əvvəl-axır törəmə», və s. formalı şeirlər yazmağa başlamışdır. Bəs «Törəmə» nədir? Şamil müəllim hər də-

fə sözün axırından bir hərfi atmaqla və ya hər dəfə bir hərflə artırmaqla yeni qafiyələr törədir.

Ədəbiyyatımızda «Dodaqdəyməz», «Təcnis», «Dodaqdəyməz təcnis», «Əvvəl-axır» şəkilli şeirlər mövcuddur. «Əvvəl-axır» şəkilli şeirə əsasən Molla Cumanın yaradıcılığında rast gəlinmişdir. Bəs «Əvvəl-axır» nədir? Bu formalı şeirlərdə bütün misralar eyni hərflə başlayıb, həmin hərflə də bitir. Bu formaların özünün müəyyən çətinliyinin olması şairlər, şer-sənət bilicilərinə çox yaxşı məlumdur. Şamil Dəlidağ isə ayrı-ayrılıqda hərəsi bir ağırlıq, çətinlik sayılan «Törəmə», «Əvvəl-axır», «Dodaqdəyməz», «Təcnis» formalarını özündə cəmləşdirən şeirlər yaratmaqla ədəbiyyatımızda doğrudan da yenilik etmiş, möcüzə yaratmışdır. Yəni onun ədəbiyyatımıza gətirdiyi yeni formalı şeirlər içərsində «Əvvəl-axır dodaqdəyməz törəmə», «Dodaqdəyməz törəmə», «Dodaqdəyməz qoşayarpaq törəmə», «Dodaqdəyməz qoşayarpaq əvvəl-axır törəmə» və.s. yeni formalı, indiyə qədər heç kim tərəfindən qələmə alınmayan şeirlər vardır.

Şamil müəllim dörd-beş çətinliyi bir şeirdə cəmləşdirərək, ustalıqla yazılmış şeirlərlə dolu 178 səhifəlik «Dodaqdəyməzlər» kitabını yazıb ortaya qoymuşdur. Bu kitabda 138 müxtəlif şəkilli «Dodaqdəyməz təcnislər» vardır. Böyük inamla deyə bilərik ki, bu vaxta qədər hələ heç kimin bu qədər dodaqdəyməz təcnisi olmamışdır.

...Şamil Dəlidağ heç bir xalqın ədəbiyyatında rast gəlmədiyimiz, tarixdə ilk dəfə tərtib edilən «Azərbaycan dilinin qafiyə lüğəti» kitabını çap etdirmişdir. Elmi qayda-da hazırlanmış bu lüğət şairlər, birinci növbədə yeni şeirlər yazmağa başlayanlar üçün dəyərli bir vasitədir.

Şamil Dəlidağ həm də «Azərbaycan dilinin mənzum cinas lüğəti»ni və Azərbaycan dilinin «törəmə sözlər lüğəti»ni hazırlayıb çap etdirmişdir. O, sübut etmişdir ki,

əgər cinas yaratma sahəsində dünya dillərinin yarışı olarsa, Azərbaycan dili mütləq birinci yeri tutar. Onun bu kitablarında 2 mənadan 100 mənaya qədər mənzum cinaslar vardır.

...Şamil Dəlidağ riyazi yolla bir ifadənin neçə cinas mənası olduğunu tapmış, sonra onları şəirləşdirmişdir. Onun minlərlə belə cinaslarından olan birini misal gətirək: Məsələn, riyazi qaydada hesablayıb tapmışdır ki, dodaqdəyməz formalı «Qazana yara» cinasının 150 mənası vardır. Təkcə «Qazan» kəlməsinin beş mənası vardır: - «Qazan» – Salur Qazan, ad; «Qazan» – şəhər adı; «qazan» – hörmət-xətir qazan; «qazan» – yeri-torpağı qazan; «qazan» – xörək bişirən qab.

«Yara» sözünün isə 4 mənası vardır: - «Yara» – sevgiliyə, yara; «yara»- işə-gücə yaramaq; «yara» – bədəndə olan yara; «yara» – odun yara, parçalaya.

Cinasda sözü parçalamaqla yeni mənə yaratmaq olar, lakin onların yerini dəyişdirmək olmaz. Şamil Dəlidağ «Qazana yara» ifadəsində hərflərin yerini dəyişdirmədən yeni mənalı cinaslar yaratmışdır. Məsələn, «Qaz ana yara» – çətin yanan qaz yaranı anlaya – duya; «Qaz ana yara» - quş növü olan qaz aldığı yaranı çətin anlaya; «Qaz ana yara» – ay ana qaz aldığı yaranı anlaya, ana... «Qazan ay yara» – burada ay sözünün iki mənası işlədilir, - ilin fəslindəki ay və səmadakı Ay... «Ara» cinasının isə üç mənası var: «Ara» – qeyrətə, ara; «ara» yoxla, ara; «ara» – məsafə, ara...

Bax, belə-belə Şamil Dəlidağ «Qazana yara» sözünün 150 mənasını tapıb 600 misralıq dodaqdəyməz, cinaslı şeir – «təcnis» yazmışdır...

Zənnimizcə 600 misralıq dodaqdəyməz təcnis yaratmaq və orada «Qazana yara» cinasına 150 mənə tapmaq, dildə asan ifadə edilsə də, son dərəcə çətin bir işdir və bu

təcnisin özü bir dissertasiyanın mövzusu olan elmi kəşfdir. Onun şəirləşdirilməsi isə xüsusi istedad tələb edir. Mütəxəssislər haqlı olaraq deyirlər ki, təkcə bu kəşfinə görə Şamil müəllimə ən azı elmlər doktoru adı verilməlidir.

Biz də ürəkdən bu təklifə qoşuluruq və bunu vacib hesab edirik. Gəncliyindən xalqın şairi sayılan Şamil Əsgər Dəlidağa ən azı 10-15 il bundan əvvəl «Xalq şairi» adı verilməliydi. Bu məsələ barədə düşünməyin də vaxtı artıq çoxdan çatmışdır.

Biz də «zəhmətin qara kotanı» – Şamil Dəlidağın bir-birindən dəyərli elmi-publisistik, bədii əsərlərinin tədqiqata, onların haqqında elmi əsərlərin yazılmasına ehtiyac olduğunu bir daha təsdiqləyirik. Şamil Dəlidağın ağır zəhməti və dözümlünün bahasına başa gəlmiş hər bir lüğəti, hər bir kitabı üçün ona çoxdan elmlər doktoru adı verilməliydi.

Məclisin sonunda isə məclis iştirakçıları adından bir neçə təkliflər qəbul edildi:

1.Şamil Əsgər Dəlidağa Xalq şairi adının verilməsi üçün Azərbaycan Yazıçılar Birliyi tərəfindən məsələ qaldırılmalıdır.

2.Şamil Əsgər Dəlidağa prezident təqaüdü verilməsi üçün müraciət qəbul edilməlidir.

3.Şamil Əsgər Dəlidağın Azərbaycan ədəbiyyatına gətirdiyi yeniliklər barədə diskusiyalar keçirilməli və bu yeniliklər adlanan şəirləri və tərtib etdiyi lüğətlər elmi tədqiqat işləri üçün mövzu kimi seçilib təsdiqlənməlidir.

Sonda yubiliyara söz verildi. Şamil müəllim zəhmət çəkib gələnlərin hamısına 5 saatdan çox dözümlə, səbrlə oturub məclisi yola verdiklərinə görə Dəlidağ dözümlü, Kəlbəcər uzunömürlüyü arzuladı.

Son dərəcə səmərəli, yüksək səviyyəli yubiley mərasimi xoş məramlarla, şən əhval-ruhiyyə ilə başa çatdı, yubilyardan avtoqraflar alındı, xatirə şəkilləri çəkildi.

P.S.

Sənsiz, sən haqda söhbətim

Şamil Dəlidağın yoxluğu nə qədər reallaşdıqca, həqiqətə çevrildikcə, ona olan istək, onun varlığına olan tələbat da bir o qədər artır, çoxalır. Ötən bu dörd il ərzində dörd dəqiqə belə unudulmayan, yaddan çıxmayan ustadın bu yeni kitabını yığmaq, toplamaq, çapa hazırlamaq həvəsim anbaan artıb-çoxalıb bir də ona görə ki, onun hər şeirinin, hər misrasının məğzində, tərkibində onunla bir də görüşmək, söhbətləşmək, dərdləşmək, səsinə eşitmək marağını təşnə ürəyimə su kimi çiləmişəm, yangımı az da olsa söndürə bilmişəm. Şamil Dəlidağın yaradıcılıq bulağı elə qaynar, elə coşğun, elə tükənməzdir ki, hər dəfə yeni fikir, yeni deyim rəngarəngliyi onun yaradıcılığına olan vurğunluğumun ocağına yeni od, yeni çınqı artırır və mən daha da yeni bir həvəslə onun yaradıcılığını araşdırmaq, kitablarından daha da tutarlı şeirləri seçib ipə-sapa düzməklə özümdə bir təsginlik, bir rahatlıq tapıram sanki...

İllərlə onun yaradıcılığını izləyən, oxuyub öyrənən mənə bu şeirlər həmişə təzə-tər, tərəvətli gəlir və mən öz vaxtında layiqli qiymətini almayan, ərliyə, kişiliyə, ucalığa, qeyrətə, saflığa, təmizliyə, müqəddəsliyə köklənən Şamil Dəlidağ yaradıcılığının araşdırıcısı, ipə-sapa düzəni olduğum üçün özümü çox xoşbəxt, çox şanslı hesab edirəm. Oxuduqca öyrəndiyim, öyrəndikcə varlandığım bir poeziya çeşməsinin qəlbləri sərinləşdirən, suyudan, əsl sözə, sənətə

təşnə qəlbimə, ürəyimə sərinlik gətirən Dəlidağ havası, Murov sədalı nəğmələr ruhumə qol-qanad verir, mənim də yazıb-yaratmaq həvəsimi birə-beş artırır.

“Sənsiz sənidlə söhbətim” adlı yazının bir növ ikinci hissəsi, davamı kimi yazılan bu yazım artıq onunla yox, qədirbilən oxucularla, şeir-sənət biliciləri ilə onsuz, onun haqqında, poeziyası haqqında söhbətim-sözumdür. “Sənsiz, sən haqda söhbətim” adlandırdığım bu yazım, onun geniş yaradıcılığına, yaradıcılığının rəngarəngliyinə münasibətimin bir şayırd ifadəsi kimi, ustadın ilham çeşməsinin duruluğuna, saflığına bir güzgü tutmağımdır, həm də bu saf çeşmənin nur suyunda özümün də bir durulanmağımdır.

Bizdən uzaqlaşdıqca daha da əzəmətli, vüqarlı gör-sənən Murov, Dəlidağ bənzərli Şamil Dəlidağ yaradıcılığı bir çoxlarımız üçün sığınacaq, bir söykənəcəkdir və get-gedə bu sənət dağına sığınanların, arxalananların sayı artır, çoxalır və çoxaldıqca da Dəlidağ yaradıcılığının təəssübkeşlərinin dilində bu dağ böyüyür, daha da əzəmətli, vüqarlı olur.

Azərbaycan ədəbiyyatını, poeziyasını indi Şamil Dəlidağ yaradıcılığından kənar təsəvvür etmək olmur. Onun poeziyamıza gətirdiyi ədəbi yeniliklər, lüğətlər, bir şeirdə bir neçə çətinliyi özündə birləşdirən yeni şeir formaları, daha nələr, nələr. . . Bunlar Azərbaycanın şeir gülşəninə, sənət bağına daha da tərəvət, gözəllik gətirmişdir. Bir çox alimlərin, şeir-sənət bilicilərinin, akademiklərin, elin fədailərinin də qeyd etdikləri kimi Şamil Dəlidağ yaradıcılığı, poeziyası Azərbaycan ədəbiyyatına bir töhvə, bir ərməğandır. Onun ədəbiyyatımıza gətirdiyi yaradıcılıq nümunələri elə töhfələrdir ki, ədəbiyyatımızın yaşı çoxaldıqca, ədəbiyyat yaşlandıqca, həmin nümunələr ədəbiyyatımı-

zı gəncləşdirir, tərəvətli, axarlı-baxarlı edir.

İllər ötüb keçəcək, Şamil Dəlidağ yoxluğunun yaşı dörd ildən qırx ilə, qırx ildən dörd yüz ilə çatacaq, o zaman Ş.Dəlidağ o uzaqlıqdan bizə daha da yaxın görünəcək, onun əbədiyaşar sənəti, poeziyası həmişə dillərdə, dodaqlarda yaşayacaq, yaşadacaq onun özünü də. Necə Nizamimiz, Füzulimiz, Şəhriyarımız, Səməd Vurğunumuz, Bəxtiyarımız, Məmməd Arazımız və bir çox böyük, dahi, ustad şairlərimiz kimi.

Allah sənə rəhmət eləsin, Ustad!

Mürvət Qədimoglu Həkəri
şair-publisist

QOSMALAR

TAPA BİLMƏDİM

Mən sənə, dünyaya yetirdim nəzər,
Tay tapa bilmədim, Azərbaycanım.
Arazına bənzər, Kürünə bənzər
Çay tapa bilmədim, Azərbaycanım.

Səninlə fəxr edir bütün el-oba,
Yazsam, sərvətlərin sığmaz kitaba.
İstədim toplayıb alam hesaba,
Say tapa bilmədim, Azərbaycanım.

Sonu var, ömrümüz olsa da ləziz,
Şamiləm, qoynunda bəs nə qoyum iz?
Qurbanın olmağa canımdan əziz,
Pay tapa bilmədim, Azərbaycanım.

GÜLÜR

Abır-həyası yox, arsızın biri,
Pendiri bəyənir, çobana gülür.
Gözündə görməyib ən nəhəng tiri,
Bir gözde qıl görüb tez ona gülür.

Dananın ətini eyləyir kabab,
Naxırçını görsə, gətirməyib tab,
Deyir əkil burdan, o alçaq, tüllab,
Dananı bəsləyən insana gülür.

Gecə-gündüz elin cibini soyur,
Haram mal toplayıb geriyyə qoyur.
Nə nəfsi azalır, nə gözü doyur,
İrişib gözü tox olana gülür.

Güvenib həmişə fitnəyə-felə,
Hər zülmü eyləyir obaya-elə.
Şamiləm, qoy bilsin, çox getməz belə,
Biz görərik el o nadana gülür.

1946

KƏLBƏCƏR

Allahın nurundan xəlv olunubdu,
Yerdə yaranıbdı cənnət Kəlbəcər.
Heç bir gözəllikdən, həqiqətdir bu:
Götürməz zərrəcə minnət Kəlbəcər.

Qədərsiz səfəli yaylaqları var,
Sərin, narzan, isti bulaqları var.
Könül açan saysız oylaqları var,
Qazanıbdı qədir-qiymət Kəlbəcər.

Cansıza can verər behişt havası,
Xəstə udsa, yoxa çıxar nəvası.
Gül-çiçəyi min bir dərddin davası,
Sayılır aləmdə hikmət Kəlbəcər.

Desələr də qələm götür bir-bir yaz,
Gözəlliyi heç bir hesaba sığmaz.

Gəzib sanamağa ömür olar az,
Olubdu dillərdə şöhrət Kəlbəcər.

Mərd elinin qəlbi ən saf gövhərdir,
Şamiləm dedikcə qoaqpərvərdir.
Cavanı, qocası sinədəftərdir,
Qüdrətdən yaranıb qüdrət Kəlbəcər.

YEYƏR

Artıq tamahlılar quduz dişiyə,
Gəmirib dağ-daşı, qayanı yeyər.
Heç arası olmaz doymaq işiyə,
Fürsət tapa bilsə dünyanı yeyər.

Açgözlər bir dəfə doydum demədi,
Deməyin dəryanı udum demədi,
Namusu atdılar itə, yemədi,
Tamahkar namusu, həyanı yeyər.

Şamiləm, dönəndə dövrənin üzü,
Açgöz tamahkarın tökülər gözü.
Haqdır, həqiqətdir atalar sözü:
«Qazanc quduranda mayanı yeyər».

1948

KEÇƏR

*Ağdamlı tələbə yoldaşım və dostum
Məmmədov Zeynala*

Dostunun yolunda yaxşı dost olan,
Şöhrətindən keçər, şanından keçər.
Elələri var ki, çətin zamanda,
Heç salam verməyib yanından keçər.

Düşmənlərin olsa sağ-solunda,
«Dost» var ki, gizlənər çaqqal kolunda.
Dost da var min yara olsa qolunda,
Qalan birçə damla qanından keçər.

Şamil, sən də Zeynal kimi sev eli,
Qəlbində ucalsın onun heykəli.
Dost yolunda sızqa sanıb o seli,
Əgər lazım gəlsə canından keçər.

Dekabr 1949

İÇİNDƏ

Gəl dağlara, dırman yala, çıx daşa,
Göz çəməndə, itsin boyun içində.
İlin hər fəslinə eylə tamaşa,
Yaz görüb, qışa bax yayın içində.

Dəlidağda bəs bu haray, hay nədi?
Külək əsib yağış yallı oynadı.
Dərələrə sel-su dolub qaynadı,
Qayalar helləndi çayın içində.

Payız gəldi, hamı birdən ayıldı,
Şamil, yenə saz erkəklər sayıldı.
Zurna səsi dağa-daşa yayıldı,
Obalar sevindi toyun içində.

iyun 1953

TÖKÜLƏR

Əgər işə düşsə şeytan barmağı,
Bağın dəymişi yox, kalı tökülər.
Düzəndə büdrəyər atın ayağı,
Hamar, yumşaq yerdə nalı tökülər.

Bəlası böyükdür şeytan əlinin,
Həmişə himidir şər təməlinin.
Ağır fəsadından fitnə-felinin,
Uçar, qayaların salı tökülər.

Mən Şamiləm, çəkər gözlərə pərdə,
İnsan düşər olar görünməz dərdə.
Zəhərə qərq olar, durduğu yerdə
Şirini yox olar, balı tökülər.

iyul 1954

GÖRDÜM

Qış təhvil verəndə yaza yerini,
Bağçalar, bostanlar belləndi, gördüm.
Sehr etdim çəmənin mindən birini,
Necə çiçəkləndi, gülləndi, gördüm.

Sonalayıb dərdim gördüklərimdən,
Seçib dəstə-dəstə hördüklərimdən,
Dərib gözaltıma verdiklərimdən,
Gülüb, dodaqaltı dilləndi, gördüm.

Cənnətə dönmüşdü hər yan, bağ-bağat,
Baxıb gözəlliyə mələk qaldı mat.
Arandan dağlara gələndə elat,
Yaylaqlar sevinib elləndi, gördüm.

Bulud nəre çəkdi, göy guruldadı,
İldırım çaxdıqca şimşək parladı.
Çaxnaşma başlandı, ərş xırıldadı,
Çaylar dərələrdə selləndi, gördüm.

Göründü səmada dəstəbədəstə,
Göydə əvvəl-əvvəl süzdü ahəstə.
Qartal qanad açıb şikarı üstə,
Şığadı, ox kimi milləndi gördüm.

Baxdım çalxalanan yağlı nehrəyə,
Daraqlar əlçimi verdi cəhrəyə.
Fətiri, yuxası yanmasın deyə,
Qara saçın altı külləndi, gördüm.

Sürülər etmişdi dörd yanı məskən,
Çodarlar olanda hədsiz öcəşkən,
Yağlı ot otlayıb yeyib kökələn,
Erkəklərin beli əlləndi, gördüm.

Elə bil oturdum elçi daşında,
Sevdiyim gözəlin, bulaq başında,

Bir dastan oxudum çatma qaşında,
Baxışı gözüme zilləndi, gördüm.

Başlanmışdı gülün, çiçəyin nazı,
Bənövşə baş əyib etdi pişvazı.
Şamil Dəlidağam, qəlbimin sazı,
Ana təbiətlə telləndi, gördüm.

1955

BƏSİMDİ

Özgə yerin nəyi varsa qoy olsun,
Vətənimin şan-şöhrəti bəsimdi.
İstəyirəm hər diyarda toy olsun,
Ürəyimin pak niyyəti bəsimdi.

Dost seçmişəm mən özümə zəhməti,
Yurdumuzun boldur varı-neməti.
İstəmirəm haram malı, dövləti,
El-obanın məhəbbəti bəsimdi.

Var-dövlətim xalqımıza vəfamdı,
Onun birçə təbəssümü şəfamdı.
Mən Şamiləm, dost cəfası səfamdı,
Təmiz qəlbi, xoş ülfəti bəsimdi.

1955

ÇƏKƏR

Gözəl, hüsnündəki o gözəlliyə,
Baxsa gül-çiçək də xəcalət çəkər.
Bəs onda de görüm, bu yazıq canım
Mən sənə baxanda nə halət çəkər?

Qamətin dastandır dildə-ağızda,
Görsə səni Şirin – o pəri qız da,
Gözəllər hesabı olan kağızda,
Öz adı üstündən qara xətt çəkər.

Həsretin çoxunu eylədi xəstə,
Hər rəssamam deyən düşsə də qəsdə,
Gözəl, camalını ağ kağız üstə,
Rafaeldə olan məharət çəkər.

Səni görsə belə dayanar qoca,
Hüsnündən utanıb ay çıxar gecə.
Günəş də bilməz ki, gizlənsin necə,
Buluddan üzünə o bir sədd çəkər.

Amandı, Şamili eyləmə sayıl,
Gözün can almağa hamıdan qayıl.
“Mən də canalanam” - deyən əzrayıl,
Bircə baxışından xəcalət çəkər.

oktyabr, 1956

MƏN NƏÇİYƏM Kİ...

Nə desən baş üstə, dilinə qurban,
İxtiyar səndədir, mən nəçiyəm ki...
Deyirsən yaylağa gedək, a ceyran,
O dağlar sənindir, mən nəçiyəm ki...

Eşqin odu kimi köz ola bilməz,
Gözlərinə bənzər göz ola bilməz.
Canım lazımdırsa, söz ola bilməz,
Gəl apar, sənindir, mən nəçiyəm ki...

Bir gözüm lazımsa, cütünü verrəm,
Paranı istəsən, bütünü verrəm,
Evimiz uçsa da, sütunu verrəm,
Nəyim var sənindir, mən nəçiyəm ki...

Ara bir naz edib Şamildən küsən,
Bizi barışdırsın qoy şirin busən.
Əgər qəsdin varsa, bu qəlbim, bu sən,
Götür yar, sənindir, mən nəçiyəm ki...

sentyabr, 1957

YAZILMIŞ

Gözəl, baxışından dastan oxudum,
Dərdlərimə orda çarə yazılmış.
Yalvarıb gözündən aman oxudum,
Gör mənim taleyim hara yazılmış?!

Sən gülümsə, atım qəmi, kədəri,
Qaşı çatsan, dərdin olmaz qədəri,
Gözlərin bəxtimin ömür dəftəri,
Ora həm ağ, həm də qara yazılmış.

Sənsən mənim arzum bu yer üzündə,
Naz etmə, bilirsən bunu özün də.
Bilmirəm nədənsə ala gözündə
“Şamili çəkərəm dara” yarılmış.

yanvar, 1959

GÖZƏLDİR

Yaltaqlıqla çörək qazanmaqdan,sa,
Eyləsən ən ağır xata, gözəldir.
Düşmən kölgəsində uzanmaqdan,sa,
Boğaza keçirsən xalta, gözəldir.

İlqarsız gözələ uymasın kimsə,
Ondansa qoy versin ilana busə.
Minnətli ocaqla isinməkdənsə,
Səni vursa qışda şaxta, gözəldir.

Şamiləm, zatını, nəslini dansa,
İnsan insan olmaz, əslini dansa.
Başı qoltuqlarda yaşamaqdan,sa,
Başa endirilsə balta, gözəldir.

sentyabr, 1960

QARŞILAR

Yaz olanda Dəlidağa gəl qonaq,
Qoyun mələr, səni quzu qarşılar.
Yamaca dırmanıb, daşa gəl qonaq,
Kəkliyin söhbəti, sözü qarşılar.

Hansı yanı gəzib dolansan əgər,
Göy ot yırgalanıb «xoş gəldin», - deyər.
Bənövşə qarşında boynunu əyər,
Səni sarı nərgiz özü qarşılar.

Bülbülün nəğməsi, torağay səsi,
Yolların üstündə bitən laləsi,
Dərələrdən axan gur şəlaləsi,
Hər addımda bulaq gözü qarşılar.

Otların üstündə parıldayan şəh,
Sərin hava, narın yağış, əsən meh,
Şiş təpə üstündə qayadan zireh,
Gədiyi, yamacı, düzü qarşılar.

Bu dağlar fəxrdir Azərbaycanın,
Şamil qurban verər yolunda canın.
Gəlsən qonaqsevər elin-obanın,
Geniş qəlbi, gülər üzü qarşılar.

iyun, 1961

BİLƏR

Gözəl, gözlərinin odu-alovu,
İstəsə aləmi yandıra bilər.
Hüsnün hansı qəlbi eyləsə ovu,
Bir anda qanını dondura bilər.

Sevgi, məhəbbətdir könül amalın,
Dinsən dadı qalmaz ən şirin balın.
Leyliyə, Şirinə gülgün camalın,
Gözəl olmaların dandıra bilər.

Gözəlliğin yoxdur heç bir pəridə,
Şamilin, özüsən şah əsəri də.
Naz-qəmzən göydəki mələkləri də,
Səni hüsurunda qondura bilər.

may, 1967

BİLSƏ

Mən onda şərime şər deyərəm,
Düşmənin gözünü oxlaya bilsə.
Mən onda şərime şər deyərəm,
Oxucu ətirtək qoxlaya bilsə.

Mən onda şərime şər deyərəm,
Elə sevinc olsa, xainə dərd, qəm.
Bir üzlü tanınsa həyatda hər dəm,
Dostu dar günündə yoxlaya bilsə.

Mən onda şerimə şer deyərəm,
Döyünsə qəlbimlə həmişə bahəm.
Olsa həqiqətlə, insafla həmdəm,
Ədaləti, haqqı nur, ziya bilsə.

Mən onda şerimə şer deyərəm,
Onu tərifləyib, onu öyərəm,
Şamiləm, önündə boyun əyərəm,
Vətənə, xalqa nam saxlaya bilsə.

may, 1969

TAPA BİLMƏDİM

Mən sənə, dünyaya yetirdim nəzər,
Tay tapa bilmədim Azərbaycanım.
Arazına bənzər, Kürünə bənzər
Çay tapa bilmədim Azərbaycanım.

Səninlə fəxr edir bütün el-oba,
Yazsam, sərvətlərin sığmaz kitaba.
İstədim toplayıb alam hesaba,
Say tapa bilmədim Azərbaycanım.

Sonu var, ömrümüz olsa da ləziz,
Şamiləm, qoynunda bəs nə qoyum iz?
Qurbanın olmağa canımdan əziz,
Pay tapa bilmədim Azərbaycanım.

aprel, 1970

ÇƏTİN

Həyat həm şəkərdi, həm də tünd zəhər,
İçməmək də çətin, içmək də çətin.
Həyat həm zülmətdir, həm aydın səhər,
Seçməmək də çətin, seçmək də çətin.

Əkizləşib ömrün sevinci, qəmi,
Azdır dərdə yanan könül həmdəmi.
Həyat – bir sünbüllü, tikanlı zəmi,
Biçməmək də çətin, biçmək də çətin.

Gah sərin, gah şaxta, gah isti-bürkü,
Birəsiz olmayıb əyninin kürkü.
Dağlardan ağırdır dərdinin yükü,
Çəkməmək də çətin, çəkmək də çətin.

Həyatın yolları eniş, yoxuşdu,
Bəzən sevinc, bəzən qəm ona xoşdu.
Dizi hərdən polad, hərdənsə boşdu,
Bükməmək də çətin, bükmək də çətin.

Həyat yaranandan ikibaşlıdır,
Kimi –şad, kimisi – gözü yaşlıdır.
Şamiləm, yolları yaman daşlıdır,
Keçməmək də çətin, keçmək də çətin.

mart, 1974

BİLMİŞƏM

Qurbanı olduğum elin-obanın,
Qəlbini özümə yuva bilmişəm.
Ağbirçək nənənin, müdrik babanın,
Sözünü saf çeşmə, hava bilmişəm.

Loğman çıxarmasın deyın səsini,
Dərman da etməsin gerek bəhsini.
Xalqın rəğbətini, el nəfəsini,
Ən ağır dərdimə dava bilmişəm.

Yurdumun şöhrəti göylərə çatsın,
Ona dəyən tikan gözümə batsın.
Şəmiləm, gərəksə sellərə atsın,
Canımı Vətənə rəva bilmişəm.

OLUR

Söz var, heç gözləmə gec-tezini,
Ürəklərdə qalib deyilməz olur.
Ver paltar eyləyim mərdin bezini,
Namərdin ipəyi geyilməz olur.

Həqiqət tapdanar – vicdan satılsa,
Qanun heçə dönər – pula qatılsa.
Qaydadır, ar-namus çölə atılsa,
İt də yaxın durmur, yeyilməz olur.

Şamil Dəlidağam, dərdim minlə də,
Alışar çırağım, indi sönsə də.
Polad əridilib suya dönsə də,
Yenə də bərkiyib əyilməz olur.

aprel, 1980

SAĞALLAM

Bir canandan ötrü canım can verir,
Əhvalımı xəbər alsa, sağallam.
Ya yuxuda görsem o dərman verir,
Ya da məni yada salsa, sağallam.

Taleyin ulduzu nurunu saçsa,
Qəlbini gizlicə əkimlə açsa,
Ona oğrun baxıb dodağı qaçsa,
Şirin xəyallara dalsa, sağallam.

Yolum düşsə bir vaxt gəzdiyi bağa,
Min səcdə qılaram həmin torpağa.
Əlim dəysə, əli dəyən yarpağa,
Mənə bu bəxt nəşib olsa, sağallam.

Hanı mənim kimi qəlbi yaralı,
Cəsədim qalıbdı candan aralı.
Yönü bəri baxıb o dağ maralı,
Uzaqdan qeydimə qalsa, sağallam.

Bir ot bitərdimi olmasaydı su?
Yarsız bar verərmə qəlbin arzusu?
Şamilin ölməyə çoxdu qorxusu,
Başım üstə kirpik çalsa, sağallam.

BƏSDİ

Beçəmin balına həsrət qalsam da,
Mənə halal şorun dadı da bəsdİ.
Buğda çörəyindən məhrum olsam da,
Minnətsiz darının cadı da bəsdİ.

Kişilik tanınar bircə üzüylə,
Yerindən oynamaz axmaq sözüylə.
Qızınınca bir yad palıd közüylə,
Mənə yurd çöpünün odu da bəsdİ.

Qoltuqlarda kəklik əti yeyincə,
Var naminə ağa qara deyincə,
Yaltaqlanıb baha paltar geyincə,
Mənə öz bezimin codu da bəsdİ.

Ucuz şöhrət başa ağır töhmətdi,
Pak əqidə, qeyrət böyük nemətdi.
Əsil qiymət, xalqdan olan qiymətdi,
Şamilə el verən adı da bəsdİ.

GÜVƏN

Oğluma nəsihət

Özgə əməyində gözün olmasın,
Həyatda çəkdiyın zəhmətə güvən.
Dilində bir yalan sözün olmasın,
Abıra, heyaya, ismətə güvən.

Qəlbin sahib olsun gözəl amaca,
Bacarsan dayaq ol yoxsula, aca.
İştahın olmasın haram qazanca,
Eldən qazandığın hörmətə güvən.

Görsən qarasın da, günün ağın da,
Çalış bara bənzə elin bağında.
Xalqın dar günündə, çətin çağında,
Cəsarətə güvən, cürətə güvən.

Lazımsa can da qıy ana vətənə,
Xalqa xidmət olsun sənə ənənə.
Ciddi tapşırıram dönəbdönə,
Etibara güvən, qeyrətə güvən.

Şamiləm, keçmişəm alovdan, oddan,
Heç nə gözəl deyil bil təmiz addan.
Bir an da çıxarma Allahı yaddan,
Sən onun verdiyi qismətə güvən.

1984

YOXDUR

Adam var, pul demir yüz min dollara,
Qorxusu, ürküsü, qınağı yoxdur.
Adam var, geydiyi cındır paltara,
Bir yamaq salmağa saçağı yoxdur.

Adam var, kələklə, felle bələndi,
Başına müftə var, sərvət ələndi.

Özünə qulağı darı dələndi,
Xalqı eşitməyə qulağı yoxdur.

Adam var, çoxunu edib zarıncı,
Əlində oynadır novlu qılınıc.
Sorgusuz baş kəsir sovlı qılınıc,
Adam var, biçməyə orağı yoxdur.

Adam var, sayını itirib pulun,
Mərmərlə döşədir evinin yolun.
Başı daşlı, gözü yaşlı yoxsulun,
Uçuq daxmasının suvağı yoxdur.

Adam var, kəklikli düyü aşını,
Şamiləm, bəyənmir, çatır qaşını.
Az sanır qapıda beş-on maşını,
Adam var, minməyə ulağı yoxdur.

dekabr, 1991

VERƏ BİLMƏRƏM

Xəsis olmasam da «var-dövlətim»dən,
Heç kimə hədiyyə verə bilmərəm.
Mənə «yaman göydür» deyirlər hərdən,
Qoy söyləyim niyə verə bilmərəm.

Yoxdur varım-tarım, malım-dövlətim,
Qəm, kədər bolluğu olub qismətim.
Belə zənginlikdən umsa da yetim,
Mən ona da rəva görə bilmərəm.

Şamil Dəlidağam, inciyim kimdən,
Yanıb qovruluram hər an içimdən.
Könlümün sarayı sökülüb himdən,
Çətindir, bir daha hörə bilmərəm.

mart, 1993

SOLANLARDANAM

Kəlbəcər anamdır, Dəlidağ atam,
Atasız-anasız qalanlardanam.
Necə tablayıram bu dərdə, matam,
Yurdundan didərgin olanlardanam.

Dərd-qəmdən huşum da çaşqın olubdu,
Qəm seli qəlbimdə daşqın olubdu.
Əziz elim-obam qaçqın olubdu,
Qara bulud kimi dolanlardanam.

Şamiləm, tapılmır dərdin təhəri,
Düşmənin böyükdür fitnə-felləri.
Yurda qayıtmağa, arzu gülləri
Qönçəsində qalıb solanlardanam.

15 aprel, 1994

İSTƏMİRƏM

Minnətsiz zəhəri qorxmaram içsəm,
Əgər minnətliyə, bal istəmirəm.
Bəsimdir zəhmətin bezini biçsəm,
Əgər minnətliyə, şal istəmirəm.

Bəsimdir quru cad, gözüm toxdursa,
Ümidim itməsin dərdim çoxdursa.
Minməyə bir köhlən atım yoxdursa,
Yəhər istəmirəm, nal istəmirəm.

Bacaranlar işə girişsin gərək,
Deməmiş ağızda söz bişsin gərək.
Hər şeyin vaxtı var, yetişsin gərək,
Heç nəyi həyatda kal istəmirəm.

Dəlidağ dərldir vətən dağından,
Qurtarmayıb vəhşi yad tapdağından.
Yurdum bəsdir mənə, özgədən, inan
Bircə qarış yamac, yal istəmirəm.

mart, 1994

GƏZİRƏM

Elsizəm, yurdsuzam, dərindir yaram,
Qanını kəsməyə sarıq gəzirəm.
Qaçqınlıq əlindən çoxdan bezaram,
Gəzsəm də ürəyi sınıq gəzirəm.

Yanıb yurd-yuvamız işğal közündən,
Qanlı çaylar axıb elin gözündən.
Məni yaxalayan qəm dənizindən,
Üzüb keçim deyə qayıq gəzirəm.

Tablamaq çətindir bu ağır zülmə,
Matam dərd-qəm adlı gəlhagəlimə.
Şamil Dəlidağam, qaçqın elimə
Zülmətin içində işıq gəzirəm.

NƏ LAZIMDI

Sevinc əldən verib, qəm almışıqsa,
Daha bizə özgə nəf nə lazımdı?
Növbə tutmuşuqsa qul bazarında,
Düzülməyə başqa səf nə lazımdı?

Dərddən gözümüze gəlmirsə yuxu,
Vecinə almırsa ölkənin toxu,
Acından qarnına döyürsə çoxu,
Vurmağa nağara, dəf nə lazımdı?

Şamiləm, bilmirəm güvənək nəyə,
Sınıb, özümüzü yersiz öyməyə?!.
Məhküm olmuşuqsa boyun əyməyə,
Bundan sonra bizə əfv nə lazımdı?

mart, 1997

OLMASIN

*Dostum, kürd qardaşım, şair
Mürvət Qədimogluna*

Bir kürd tanıdıram Azərbaycana,
Ürək telləriylə bağlı olmasın.
İstəsə, can qurban etməsin ona,
Sadıq, etibarlı oğlu olmasın.

Qəlbimdə yaranıb tükənməz maraq,
Qədim tarixlərdən almışam soraq.
Cüt ağızlı, onlar olub bir yaraq,
Yolları çəpərli, çağlı olmasın.

Bir kürd tanımıram Azərbaycanda,
Doğma yurda təsib olmasın onda.
Vətən davasında, çətin zamanda
Əlindəki silah zağlı olmasın.

Dəlidağam, necə əssə sərt külək,
Döyünəcək iki canda bir ürək.
Bunu anmayanın – başında, gərək
Min də bir zərrəcə ağıl olmasın.

2002

SƏN, ONU GÖSTƏR

Gəl demə bağçada min gül əkerəm,
Neçəsin əkmisən sən, onu göstər.
Demə el yükünü mən də çəkərəm,
Nə qədər çəkmisən sən, onu göstər.

Dinəndə ağzında bişir sözünü,
Boş yerə öyünüb dartma özünü,
Söyləmə tökərəm düşməni gözünü,
Nə qədər tökmüsən sən, onu göstər.

Hapa-gopa basıb aldatma bizi,
Görülən işlərin qalıbdır izi.
Danışma bükərəm pəhləvan dizi,
Neçəsin bükümüsən sən, onu göstər.

Şamiləm, qabartma elə tükünü,
Xəcalət olarsan imtahan günü,
Vəd etmə sökərəm düşməni mülkünü,
Neçəsin sökmüsən sən, onu göstər.

İNSAN

Nə vaxt bədəninə ağırlıq etsə,
Saxlama üstündə, başı yar, insan.
İstəmə buğdanı minnətli yetmə,
Zəhmətlə can qazan, daşı yar, insan.

Hər kimin qalarsa söz ürəyində,
Od tutub alışar köz ürəyində.
Beli tab gətirməz, öz ürəyində
Dünyanın yükünü daşıyar insan.

Şamiləm, xalqına gərək olmasa,
Başı hər fikrinə ələk olmasa,
Vicdanı özünə fələk olmasa,
Həyatda allahsız yaşayar insan.

OLARMI

İnsan öz yurdundan uzaq düşəndə,
Gözdən axan yaşı silmək olarmı?
Bir el sığinsa yüz şəhərə, kəndə,
Toyda da ürəkdən gülmək olarmı?

El qalib çadırda zillət içində,
Nə qədər tablasın illət içində?
Əlbirlik yoxdursa millət içində,
Düşmənin gözünü dəlmək olarmı?

Zatı qırıq olan atamanların,
Mələk donu geyən kor şeytanların,
Haqqa, həqiqətə şər atanların,
Qarnının altını bilmək olarmı?

Şamiləm, mat qaldım dövrün oynuna,
Kəndiri keçirib xalqın boynuna.
Cənnət Kəlbəcərim, sənin qoynuna
Gəlmək istəsəm də, gəlmək olarmı?

ÇOXDAN

Nə vaxtdır dağlardan aralanmışam,
Bənizim saralıb, solubdu çoxdan.
Elə bil min yerdən yaralanmışam,
Üreyim dərd-qəmlə dolubdu çoxdan.

Hələ düşməndədi yurdumuz bizim,
Hələ susub dinmir ordumuz bizim.
İçimizi yeyir qurdumuz bizim,
Bəla üstümüzü alıbdı çoxdan.

Hələ də qəlblərdə seldi qəm-qübar,
Nişanlısı şəhid olan sonalar,
«Can balam, can balam»- deyən analar,
Dərin xəyallara dalıbdı çoxdan.

Gözdən iraq qalıb oylaqlarımız,
Düşmən əlindədir yaylaqlarımız,
Tapdaq altındadı torpaqlarımız,
Qənim bizi oda salıbdı çoxdan.

Çoxunun toyuna gedə bilmirəm,
Çoxunun hayına gedə bilmirəm.
Çoxunun vayına gedə bilmirəm,
Xalqım pərən-pərən olubdü çoxdan!

Şamiləm, bəxtimiz yatıbdı daha,
Qəmlər dəryasına batıbdı daha.
Ahımız göylərə çatıbdı daha,
Əlac bir Allahə qalıbdı çoxdan.

ƏYƏRƏM MƏN

Qoy bilsin vətənim, qoy bilsin elim,
Öluncə önündə baş əyərəm mən.
Qəlbimin sözünü söyləyir dilim,
Yurdumun eşqiylə yaşayaram mən.

El-obasız qalsa, öldürür diri,
Elin qüdrətidir dizimin giri.
Ona arxalanıb yıxaram şiri,
Yüzü addasa da yaş, əyərəm mən.

Şamiləm, əbədi var olsun deyə,
Cənımı vətənə verrəm hədiyyə.
Bir dünya düşsə də daş-tərəziyə,
Xalqdan cürət alıb daş əyərəm mən...

İNDİ HƏSRƏTƏM

Dəlidağı qarış-qarış gəzmışəm,
Bircə qarışına indi həsrətəm.
Min-min çiçəyini seçib üzmüşəm,
Bircə qarışına indi həsrətəm.

Qurardım, tikərdim hünər yapardım,
Axtarıb hər dərdə əlac tapardım.

Toy olanda dəli köhlən çapardım,
Nəmər yarışına indi həsrətəm.

Kəlbəcərin loğman ab-havasına,
Qaçqın olan igid el-obasına,
Doğma ocağına, yurd-yuvasına,
Elin qaydışına indi həsrətəm.

Görmürəm dağların baharın, yayın,
Qızıl payızını, nə qarlı ayın,
Tərtərin, Tutqunun, Qamışlı çayın,
Layla axışına indi həsrətəm.

Şamil, heç nə çıxmaz boş, quru sözdən,
Dağlar haqlı yerə küsübdü bizdən.
Onları geriye alıb irsizdən,
Öpüb barışına indi həsrətəm.

AXTARIRAM

Qaçqınam, fəryadım ucalıb göyə,
Mən nə işvə, nə də naz axtarıram.
Düşməni üstə yerləş eyləyim deyə,
«Misri», «Cəngi» çalan saz axtarıram.

Yurd-yuvam olubdu qənim tapdağı,
Yağı əlindədir elin torpağı.
Başa qoymaq üçün kişi papağı,
Baxıb görürəmki az axtarıram.

Şamiləm, dindirmən, bəndəm bir himə,
Halımı söyləyim bilmirəm kimə.
Uca dağdan böyük olan dərdimə,
Qışın çiləsində yaz axtarıram.

TAPDAĞI VƏTƏN (zəncirləmə təcnis)

Bir hesaba sığmaz itirdiklərin,
Tap itən aranı, tap dağı, vətən.
İtir ucların, itir dağların,
Məlhəm gəz sağalsın, tap dağı, vətən.

Məlhəm gəz arana, məlhəm gəz dağa,
Yaraşırdı zirvə, gədik, gəz, dağa,
Məlhəm gəz düyünə, məlhəm gəz dağa,
Olmusan düşmənin tapdağı, vətən.

Olmusan aralı dağlar, elatdan,
Şamiləm, dəvədən, düşmür el-atdan.
Varlığını yağı deyir: Elat, dan,
Til zirvəni sevmir, tap dağı, Vətən.

ŞAMILƏM

Məni dindirməyin, qan ağlayaram,
Bir yurdu-yuvası viran Şamiləm.
Dağlara həsrətəm, dərindi yaram,
Qəm-kədər bağında bağban Şamiləm.

Özünü bir ağa zənn etdi hələ,
Satıldı torpaqlar göz görə-görə.
Öyündük daşnağa yurd verə-verə,
Çoxdandı ürəyi nalan Şamiləm.

Yurdsuzluq olubdu acı qismətim,
Pərən-pərən düşüb elim, millətim.
Olmasa da heç bir varım, dövlətim,
Kədərdən, qüssədən kalan Şamiləm.

Qara bulud kimi dolmuşam yaman,
Dağlardan aralı qalmışam yaman.
Dözmürəm, saralıb solmuşam yaman,
Baharı yox olan xəzan Şamiləm.

Gedir aralarda yalan yarışı,
Yağır şər dolusu, böhtan yağışı.
Qəzəbim gur seldi düşməne qarşı,
Ürəyi püskürən vulkan Şamiləm.

Obaya məlhəməm, elə məlhəməm,
Dostlara sevincəm, düşməne qəməm.
Vətəni sevenlə qəlbən həmdəməm,
Yağını sancmağa ilan Şamiləm.

Aralı düşmüşəm cənnət dağlardan,
Fəğanım qəlbimdə eyləyir tüğyan.
Qadir Allah eli qurtarsın dardan,
Aləmdə bir ona şükran Şamiləm.

Dağa necə uçum, balü – pərsizəm,
Hələlik meydanda şiri – nərsizəm.
Neçəki yurdsuzam, Kəlbəcərsizəm,
Şamil Dəlidağ yox, yalan Şamiləm.

MƏNƏM

Başqasını gəzib özünü yorma,
Dərdi qatar-qatar düzülən mənəm.
Görmək üçün başqa məkana varma,
Gözündən qanlı yaş süzülən mənəm.

Düşmən əlindədir hələ yurd-yuvam,
Pərən-pərən olub igid el-obam,
Bəxti qara geyən, gündüzü - axşam,
Haqqı sapdan da çox nəzilən mənəm.

Şamiləm, qaçqının günəşi saçsın,
Qəlbimin sellənən kədəri qaçsın.
Qadir Allah özü bir qapı açsın,
Əli yerdən-göydən üzülən mənəm.

GÖZÜMƏ DƏYMİR

İllərdən bəridir didərginik biz,
Dəlidağla Murov gözümə dəymir.
Rəngarəng gül-çiçək, bənövşə, nərgiz,
Nə bir rəngi alov gözümə dəymir.

Eşitmirəm çeşmə pıçılısını,
Nə bir şələlənin şırıltısını.
Nə də bir narzanın paqqılısını,
Çaylardakı qıjov gözümə dəymir.

Piltanlı könbənin üstə bəzəyi,
Qırxbuğum kətəsi, pencər xörəyi.
Sacın üstə bişən fətir çörəyi,
Təknə, hərsin, oxlov gözümə dəymir.

Yurduna dönüncə elim-oymağım,
Şamiləm, qaçqınlıq olar qınağım.
Cənnətə bənzəyən aranı, dağım,
Qalıbdı girovda, gözümə dəymir.

QOCALIQ VƏ MƏN

Qocalıq boynuma minibdir daha,
Çoxdandır başımı duman, qar alıb.
Yaş artdıqca, cana oturur baha,
Gülgün rəngim-ruhum tamam saralıb.

Elə bil azalıb yaddaşım, huşum,
Köçübdür dünyadan dostum, tay-tuşum.
Çalışsam da dərddən, qəmdən sovuşum,
Qan yaxşı işləmir, damar daralıb.

Mənim qocalıqla düşsə də bəhsim,
Azalmayıb xalqa xidmət həvəsim.
Vətən təsiblədi qəlbim, nəfəsim,
Amma yurdsuzluqdan qanım qaralıb.

Xəstəliyin sayı artıb bədəndə,
Yenə həyat eşqi güclüdür məndə.
Qocalıq boynumdan dayansın gəndə,
Qartallar yurdunu fellə sar alıb.

Şamiləm, bəlani sovuşdurmamış,
Daşnağın burnunu ovuşdurmamış,
Eli diyarına qovuşdurmamış,
Demərəm qocayam, qəməm koralıb.

SƏN OLDUN

Gedən, ayaq saxla, könlümün quşu
Çox gəzib dolandı, məkan sən oldun.
Elə ki, istədim çıxam yoxuşu,
Yorulan vaxtında təkən sən oldun.

İlqarın yolunda keşikdə durdun,
Ona səmt gələnin gözündən vurdun.
Qəlbimdə dağ kimi bir qala qurdun,
Axırda uçurub sökən sən oldun.

Yatırdıb, yuxudan vaxtsiz oyatdın,
Verdiyin ilqarı şöhrətə satdın.
Eşqin şərbətini mənə uzatdın,
Əlimə çatmamış tökən sən oldun.

Gözlərin yad kimi üzümə baxdı,
Elə bil qəlbimdən qara qan axdı.
Atamın saçının qapqara vaxtı,
Başımda ağ tükü əkən sən oldun.

Şamili tullayıb yaxmışdın xına,
Səni də atdılar, özünü qına.
Qəlbini qərq etdin qəm dəryasına,
Dərdin böyüyünü çəkən sən oldun.

BİLDİR

Qoy sənə pir deyib yapışım a dağ,
O gözəl, çeşməndən içibdi bildir.
Qoy üzümü sürtüm üzünə yolaq,
O gözəl bu yerdən keçibdi bildir.

Səndə qalan ətri olub həyanım,
Ondan məst olmuşam, çətin oyanım.
Qoy üstündə boynu buruq dayanım,
Yar burda boynunu bükübdü bildir.

Həsretini necə dözüb çəkim mən?
Belə dərdə sanma ollam həkim mən.
Qoy üstündə quşa dönüb səkim mən,
Yar da kəklik kimi səkibdi bildir.

Bir gülünü qoysam gözümlün üstə,
Şamiləm, sağalıb olmaram xəstə.
Qoy mən onu seçim, canımı istə,
Yar da sonalayıb seçibdi bildir.

NƏ DEYİRƏM

Olub keçənləri sovurub yelə,
Atırsan sən məni, at, nə deyirəm.
Ox nə lazım, bircə kəlmə «yox» ilə
Qatırsan torpağa, qat, nə deyirəm.

İlqarın sinanıb boranda, çəndə,
İnanmıram səni salalar bəndə.

Qara bulud olub məni görəndə
Çatırsan qaşını, çat, nə deyirəm.

Dilədim bəxtimiz gül kimi açsın,
Eşqimiz könülə nurunu saçsın.
Qəm bizi görəndə baş alıb qaçsın,
Hökm et taleyimə yat, nə deyirəm.

Amandır, inanma hər yetən sözə,
Gəl oturaq, giley eylə üz-üzə.
İxtiyar səndədir, dəyər-dəyməzə
Satırsan Şamili, sat, nə deyirəm.

BİRİ NƏ

Üç gözəli bir çəməndə görmüşəm,
Biri güldü, biri çiçək, biri nə?
Birisinə üç hədiyyə vermişəm,
Biri candı, biri ürək, biri nə?

Bir talada həm tikan, həm lala var,
Kimdir deyən sökülməmiş qala var?
Yer üzündə üç dağdan bəla var,
Biri seldi, biri külək, biri nə?

Dost zəhrini şərbət kimi içmişəm,
Mən Şamiləm, çoxqun sellər keşmişəm.
Bu dünyada mən üç arxa seçmişəm,
Biri eldi, biri çörək, biri nə?

ÖYRƏN

Gəlməsin biliyin, elmin dilinə,
Gecə-gündüz çalış yüzündən öyrən.
Aldanma dərənin axan selinə,
Bulağın suyunu gözündən öyrən.

Mənasız ömrə gəl, heç zaman dözmə,
Zəhməti dost seçib bircə an bezmə.
Hər şeyi kağızın üstündə gəzmə,
Həyatı həyatın özündən öyrən.

Yandır ürəyini, axıt tərini,
Dayazda dayanma, axtar dərini.
Şamil, ovçusansa ovun yerini -
Özünü görməmiş, izindən öyrən.

KAŞ OLMAYAYDI

Yolsuz bir yamacdan asandır keçmək,
Adamın yolsuzu kaş, olmayaydı.
Çətin deyil yolun daşını seçmək,
İnsanın ürəyi daş olmayaydı.

Ağır yük görmüşük dönəbədönə,
Ağır söz eşidib dözmüşük yenə.
Bunlara çarə var, tək bədənə -
Ağırlıq eyləyən baş olmayaydı.

Xoşdur ürəklərdə qurasan yuva,
Səndən razı qala bütün el-oba.
Şamil, nə xəyanət, nə qan, nə dava
Dünyada heç kəsə xoş olmayaydı.

BU DÜNYA

Qoy heç kəs deməsin iştəyi azdı,
Əməlindən üzü xardı bu dünya.
Kiminə çiçəyi ətirli yazdı,
Kiminə borandı, qardı bu dünya.

Badalaq atandı, kələk gələndi,
Çoxunun başına odu ələndi.
Kiminə qulağı darı dələndi,
Kimini eşitmir, kardı bu dünya.

Kimini bəsləyir dəmin içində,
Kimini qərq edir qəmin içində.
Kimini göynədir bəmin içində,
Kiminə zil çalan tardı bu dünya.

Kiminin qurudur bulaqlarını,
Suya həsrət qoyur dodaqlarını.
Kiminin doğrayır budaqlarını,
Kiminə bağçadı, bardı bu dünya.

Kiminə dəryadı, kiminə ada,
Kimini unudub heç salmır yada.
Kimisini möhtac eyləyir cada,
Kiminə dövlətdi, vardı bu dünya.

Çoxunun qəlbində qəzələ döndü,
Çoxuna saralmış xəzələ döndü.
Çoxuna bir nazlı gözələ döndü,
Çoxuna ilqarsız yardı bu dünya.

Kiminə sevinədi, kiminə qəhər,
Kiminə zülmətdi, kiminə səhər.
Kiminə genişdi asiman qədər,
Şamilin başına dardı bu dünya.

OLMASAYDI

Dünyanın ürəyi qan ağlamazdı,
Əldən-ələ keçən zər olmasaydı.
Bəşərin qəlbində dərd çağlamazdı,
Pul-zülmü fırladan pər olmasaydı.

Beşi sanamazdıq – dördü bilməsək,
Namərdi sezməzdik – mərdi bilməsək.
Sevinci duymazdıq – dərdi bilməsək,
Zəhmət götürməzdi – tər olmasaydı.

Dayaz bəlli etdi – dərinə bizə,
Acı nişan verdi – şirini bizə.
Pis dedi – yaxşının yerini bizə,
Qorxaq bilinməzdi – ər olmasaydı.

Qaranı görəndə – ağı tanıdıq,
Şoranı görəndə – bağı tanıdıq.
Təpəni görəndə – dağı tanıdıq,
Tülkü tanınmazdı – nər olmasaydı.

İnsanın göz yaşı gölə dönməzdi,
Heç kimin əməli felə dönməzdi,
Şamilin qəzəbi selə dönməzdi,
Böhtan olmasaydı, şər olmasaydı.

ÇƏTİN

Həyat həm şirindi, həm acı zəhər,
İçməmək də çətin, içmək də çətin.
Həyat həm zülmətdir, həm aydın səhər,
Seçməmək də çətin, seçmək də çətin.

Əkizləşib ömrün sevinci, qəmi,
Azdır dərdə yanan könül həmdəmi.
Həyat bir sünbüllü, tikanlı zəmi,
Biçməmək də çətin, biçmək də çətin.

Gah sərin, gah şaxta, gah isti, bürkü,
Birəsiz olmayıb əyinin kürkü.
Həyatın dağlardan ağırıldı yükü,
Çəkməmək də çətin, çəkmək də çətin.

Həyat yaranandan ikibaşlıdı,
Kimi şad, kimisi gözü yaşlıdı.
Şamiləm, yolları yaman daşlıdı,
Keçməmək də çətin, keçmək də çətin.

İNCİMƏ

Əgər itibdirsə ağzının dadı,
Ona duz neyləsin, duzdan incimə.
Boynuna düşübsə qocalıq adı,
Sənə baba desə, qızdan incimə.

Ömrün vəfasına inanma qəti,
Həyatda əlindən vermə fürsəti.

Girdən düşübdürsə dizin taqəti,
Yorulsan yamacdan, düzdən incimə.

Bacar üreyini fikir sıxmasın,
Öz aqlın özünə qənim çıxmasın.
Təki səni acı dilin yıxmasın,
Sürüşüb yıxılsan, buzdan incimə.

Çalış uzaq dolan şərdən, yalandan,
Uzaq ol obanı oda salandan.
Elin ayağına buxov olandan
Şamil, intiqam al, üzdən incimə.

ŞEŞƏLƏNMƏSİN

Boş yerə özünü bənzədib şirə,
Tülkü kola girib meşələnməsin:
Tutub qulağından çəkərlər zirə,
Özgə yerinə peşələnməsin.

Açgöz el malını çapıb ötürdü,
Boynuna alçaqlıq yükü götürdü.
Üreyi qərəzdən kələ-kötürdü,
Nahaq cilalanıb şüşələnməsin.

Yerə düşəcəksə demə sözünü,
Daşa ağız açıb yorma özünü.
Çalış al həmişə işin gözünü,
Cəhd eylə üstünə iş ələnməsin.

Deyin atasından xəbərsiz bicə,
Burnu ovulanda dönəcək gicə.
Xalqın zəmisinə girib gizlicə,
Qoy eşənək atıb eşələnməsin.

Bir yaltaq dindirdi müdrik babanı,
Cavab aldı: - İgid satmaz obanı.
Kişi el qəlbində qursun yuvanı,
Qoltuqlar altında guşələnməsin.

Başı uca dolan, sür ömür, sür gün,
Kim səni nahaqdan eyləsə sürgün.
Axırda payını alacaq bir gün,
«Mənən-mənəm» – deyib, nəşələnməsin.

Əməli yaramaz öyünüb şişər,
Şamil, ona yəqin qurular məhşər.
Elin qəzəbindən qırılıb düşər-
Özgə buynuzuyla şeşələnməsin.

DEYİL

Necə cəhd etsən də, nadan olanın -
Başına dərrakə dolası deyil.
Kim deyir tamahı, acgöz insanın -
Axırda başının bəlası deyil?

Nə qədər öyünüb döşə döysə də,
Özünü hər yerdə yersiz öysə də,
Əyninə bahalı zər don geymə də,
Gədə yenə bəy-xan olası deyil.

Yüz nifaq törədib, meydan sulayan,
Qab dibini, ara qatıb yalayan.
Yaltaqlıq eyləyib quyruq bulayan,
Düşünməsin qapı tulası deyil.

Xoşbəxtdir əməli xalqa nur saçan,
Bədbəxtdir var üçün qeyrətdən qaçan.
El-oba başına min oyun açan –
Bədzat, atasının balası deyil. . .

Zamana dəyişib qul olar xaqan,
Geci-tezi yerdə qalmaz nahaq qan.
Etdiyi sitəmlər, nə şər, nə böhtan,
Axırda heç kimin xilasası deyil.

Acların gözüne heç gəlmir çimir,
Amma süd gölündə müftəxor çimir.
Varına güvənən elə zənn edir
Əzrayıl canını alası deyil.

Şamil, zalım ərşə ucaldar ahı,
Allah bağışlamaz belə günahı.
İstər yoxsul, istər ölkələr şahı,
Heç kim bu dünyada qalası deyil.

GÖRDÜM

Ələk-vələk etdim mən bu dövrani,
Astarını gördüm, üzünü gördüm.
Qənimi olubdu insan, insanın,
Əyrisini gördüm, düzünü gördüm.

Şüşədə olsa da divlərin canı,
Axtarıb tapmadım onu qıranı,
Zalımın- günahsız eli-obanı
Yandıran odunu, közünü gördüm.

Öz altından su yeridən samanın,
Pambıqla başları kəsən fərmanın,
Barmağı məkirli ala şeytanın,
Əllisini gördüm, yüzünü gördüm.

Şamil Dəlidağam, bədin, xəbisin,
Yamanlığa, nəhaq qana hərisin,
Çoxlarına tələ quran iblisin,
Axırda tələdə özünü gördüm.

VAR

Bu nişanı təkə gəzmə qoyunda,
İnsanın kərəsi, kürəsi də var.
Yəqin hiss edərsən bunu oyunda:
Aşığın sazi da, cürəsi də var.

Qəlbim, şər-böhtanı heç salma yada,
Xalqa sərf et, vermə vaxtını bada.
Dövrünün iştəyi hədsiz olsa da,
Geydiyi kürkünün birəsi də var.

Sahibi olmuşam qəmin bolunun,
Öhdəsindən gələ bilərəm bunun,
Ey polad əqidəm, qorxma, yolunun -
Uçrumu, keçilməz bərəsi də var.

Çalış vətənindən, elindən ötrü,
Çoşsun qoy qəlbinin Arazı, Kürü.
Dövrən yaratdığı selindən ötrü –
Dərdin ürəklərdə dərəsi də var.

Bədlər qəm versə də sənə hədiyyə,
Ümiddən əlini üzəsən niyə?
Bəxtin, yağı üzə çıxarsın deyə,
Qatıq çalxalayan nehrəsi də var.

Qoy ruhdan düşməmək olsun hünərin,
Qədri bilinəcək bir gün gövhərin.
Şamil, işə düşər söz əlçimlərin,
Həyatın əyirən cəhrəsi də var...

TÖRƏMƏ QOŞMALAR

NIYƏ

Gözümə görünmür gəzdiyim dağlar,
Bəxtimiz zil qara boyandı niyə?
İllərdən bəridir olmuşuq ağlar,
Dərd, qəm ürəkləri oyandı niyə?

Bizi məst eylədi tərif ətiri,
Gözümüzdə görə bilmədik tiri.
Özgə gözdə qılı zənn etdik iri,
Dağlar yanmaz idi, bəs yandı niyə?

Şamiləm, əzmimiz nədən azaldı?
Axi, hər oğlumuz bir Rüstəm Zaldı.
Cənnət Qarabağı nankorlar aldı,
Vermərik!.. Biz pozduq bu andı niyə?

BELƏ CƏM

Əlbir eylə Dəli Kürü, Arazı,
Xalqdan ötrü gərəklidir belə cəm.
İstəyirsən səndən qalsın el razi,
Elə topla, yaxşını et elə cəm.

El malını naqqal yedi, sovurdu,
Hap-gopunu saxlamadı, ovurdu.
Kola girib yamanlıqla o vurdu,
Beləsiylə ömrün boyu de ləcəm.

Neyləyirik yad çörəyi, yad aşı,
Xalqlarımız bir-birinin adaşı.
Bir divarda qala edib o daşı,
Qardaş olub türk ilə kürd, həm əcəm.

Fərqi yoxdur türkün, kürdün, əcəmin,
Qardaşlıqdır əzəməti bu cəmin.
Saf dostluğa ürək əmin, dil əmin,
Bir bayrağın altıda olub yüzü cəm.

Vətənimin varı aşıb daşandı,
Hünəriylə zirvələri aşandı.
Şamil, sənə o şöhrətdi, o şandı,
Çəşməsini ana südü bilib əm.

YIXILMA

*Əziz dostum, gözəl insan, kamil alim
Səfərli Babayevə*

Yıxılanda palıd kimi dəy yerə,
Dizlərini bükə-bükə yıxılma.
Elə dəy ki, «ah-vay» desin dağ-dərə,
Ürəyini sökə-sökə yıxılma.

Ömür iki deyil edəsən səhvi,
Əl çirkidir – güdmə qazancı, nəfi.
Dünyanın malına satma şərəfi,
Göz yaşını tökə-tökə yıxılma.

Dağa bel bağlama vulkan uçurar,
Şamil, verməz ona aman uçurar.
Qalaya güvənmə zaman uçurar,
Arxanı ellərə söykə, yıxılma.

DODAQDƏYMƏZ, TÖRƏMƏ QOŞMALAR

KİŞİ

Çiçək ətiridir, işin ətiri –
Elə gərəklisə hər kəsin işi,
Atar şan-şöhrəti, atar xətiri,
Nərsə diyarına, xalqına kişi.

İtirsə qeyrəti, itirsə arı,
Daha gərək sansa həyatda xarı,
Elinə gərəksə, kəssə axarı,
Deyərlər az həya itir, a kişi.

Sayılsa xalqın qarşısında tar,
Qeyrətini ayaq altına atar.
Diyarını satar, xalqını satar,
Kələklə yaşayar hər çağ nakışı.

Xainlər hiylədən elə əkər lək,
Didədir hər işi ələyən ələk.
Alçaqlar elinə gələndə kələk,
Gərək tez anlaya, tez ana kişi.

Arsızlar gırlənər yalanlar ilə,
Ald yetirsin deyə yağ çəkər dilə.
Etdiyi xətanı gerek ad ilə,
Nə inkar eyləyə, nə dana kişi.

Hər insan həyatdan dərşini ala,
Darda tay sayıla xalqına Zala,
Çalışa nakəslər eldən azala,
Gerek ad saxlaya, ad ana kişi.

Rəzil ağa qara, deyər aya nar,
Aqillər xalqının dərşini anar,
Dəlidağ, elinin halına yanar,
Ancaq nadan deyər nadana kişi.

YADA YAZ, ARA

İşin tərs gətirsə aqili dinlə,
Xay deyər dərşini yada yaz, ara.
Nə eşit, nə də heç axırda inlə,
Nə yazsan qeyrətli ada yaz, ara.

Hər kəs gec-tezi nəsilə çəkər,
Əsil insan, ancaq əsilə çəkər.
Zatı qırıq xalqa nə silə çəkər?
Çalış ağıldan daz, nə dayaz ara.

Cəhd eylə xaini yix, əy, ara dan,
Harayına yetsin qadir Yaradan.
Yaxşını xilas et, çıxsın aradan,
Həyatda işiq gəz, sən ayaz ara.

İgid qaranlıqda işiq gəzəndi,
İradəylə qatil, yağı əzəndi.

Çətin ağılı çaşar, yanılar zəndi,
Qışın çiləsində axtar, yaz ara.

Tanı el qəsdində tində yatını,
Xalqına arxadan yayla atanı.
Tanı, sən satqını dərinədən tanı,
Yaxala, salandı xalqı azara.

Satqındı elini inan, yad anan,
Kişi deyil xalqı qeyri ad, anan,
Atalar deyəndi əslini danan...
Eli gətirəndi iştəyi zara.

Dəlidağ, qeyrətlə xalqa şələ çək,
Zəka ələyində işi ələ, çək,
Yetiştir tər çiçək, ətirli ləçək,
Əhsən de qeyrətə, əhsən de ara.

DƏLİDAĞ

(dodaqdəyməz qoşma)

Xəyanət çıxartdı diyardan eli,
Azgın yağılara qaldı Dəlidağ.
Sanki xain, satqın sarıdı dili,
Haysız qaldı, haray saldı Dəlidağ.

Daşnaqlar itirdi arı, həyanı,
Yerdə qalan deyil şəhidlər qanı,
Hayqırar, lərzəyə salar cahanı,
Nərə çəkər, hələ laldı Dəlidağ.

Dərdini çıxarsın necə yadından?
 El xəcalət çəkir qaçqın adından,
 Dəlidağ, çıxaraq qılıncı qından,
 Deyərik: qisası aldı Dəlidağ.

DODAQDƏYMEZ, ƏVVƏL-AXIR, TÖRƏMƏ QOŞMA

DİLƏYƏ YETƏK

Kaş şadlıq gətirə hər şirin dilək,
 Kəndləri al, çalış yeri hər il ək,
 Kəsəsi, insana həyatdır hər lək,
 Kərənti də çalaq, kərsək də kəsək.

Kəsəlet ciyəri eyləyər didik,
 Keçən çağlar dərdsiz, kədərsiz idik.
 Kədər eli yıxar, dayansada dik,
 Key qalaq, de niyə titrəyək, əsək?

Kəc yağını əzək, diləyə yetək,
 Karınla diyarı sən xilas et, ək,
 Kəs qatil dizini, Dəlidağ nər tək,
 Kəlləsini əz, de indi yeri, sək!

BÜTÜN KƏLMƏLƏRİ EYNİ BİR HƏRFLƏ BAŞLAYAN QOŞMALAR

BAXTIM

Büdrədim, başladı başımda bəla,
«Balxı» daydım, ballı bulağa baxdım.
Bollandırdım balı bol, bala-bala,
Böyründə boşalan bardağa baxdım.

Burulurdu bahar burulğanları,
Bağban becərirdi bağ-bostanları.
Bəsincə budadım baldırğanları,
Budanıb bulanana budağa baxdım.

Bir bəla baxırmış bəri bayaqdan,
Buladı başını barlı bağıştan.
Birdən bədənimdə başladı böhran,
Boy-buxuna baxdım, buxağa baxdım.

Barışdım bəxtimlə, bildi bəxtəvər,
Bəbək bozartmasın barı bədnəzər.
Barmağı buladı bıçaqdan betər,
Bəzəkli badağa, bıçağa baxdım.

ŞƏRİYYƏTİMSƏN

Şübhəsiz şahidəm, şahin-şonqarım,
Şüştərim, şahnazım, şan-şöhrətimсэн.
Şərimdə şələləm, şah şəhriyarım,
Şərin şəkərdəhan şəxsiyyətiсэн.

Şivəsi şirinsən, şəfədarımsan,
Şahbazım, şükranım, şahdamarımsan.

Şərik şikarınam, san şikarımsan,
Şahidinəm, şəxsən şərafətimсэн.

Şeytanla, şəratan şaşdırar şəklə,
Şərin şivəni san, şimşəyə-şölə.
Şadlığın şamısan, şerə-şələlə,
Şamil şairdisə, şəriyyətimсэн.

ÇOX YARPAQ ŞEİRLƏR

MƏNDƏN ÜZMƏ ƏL (dörd yarpaq qoşma)

Gəl, sözü ləl gözəl, məndən üzmə əl,
Olma xar, ver qərar, ol həmkar, simsar.
Dəcəl, şətəl əməl, yaradar xələl,
Ol vəfadar, naçar qəlb zar-zar ağlar.

Xülya, rəya, riya yaratmaz ziya,
Var «maya», ol qaya, soya ol həya.
Yet haraya, haya, dön çaya taya,
Yar, bu rəftar, ilqar eldə olar car.

Şamil, böhtan atan, yol azan insan,
Olar şeytan, nadan, hər an, hər zaman.
Dan, hədyan tökər qan, batırar ad-san,
Edər inkar, bezar, günahkar, zinhar.

YA DA YAN

(dodaqdəyməz, əvvəl-axır,
qoşayarpaq təcnis)

Nədir xətrə dəyən, nədir dil əyən,
Nə yardan qaç canan, nə heç yada yan.
Nəs deyil yar dəyən, aşiq diləyən,
Nadandan sirri dan, alsan yada yan.

Nəçisən danış, din, Leylisən, Şirin?
Nalən niyə dərin, acısan, şirin?
Nəçidir əsirin, nəyisən şirin?
Nəzərinde ək qan, can al, ya dayan.

Nadir yarandın sən ləldən, incidən,
Niyyətlə yağa şən, sənsən inci dən.
Niyə Dəlidağ çən? – Sənsən incidən,
Nicatına nazlan, yar də, ya da yan.

TƏKƏRİ ŞİŞDƏN

(dodaqdəyməz, əvvəl-axır təcnis)

Nicat axtar nəərə, alış, yaşa, yan,
Nahaqdan qayıtsa təkəri şişdən.
Nadanlıq eyləsə kinlə yaşıyan,
Neyləsin keçəndə tək ər, iş-işdən.

Nataraz yetənə ərşdi, inan,
Naqqaldan gen gəzsən ər işdi, inan.
Nədir həyat? – Arğac, ərşdi, inan,
Nə desin, danışsın tək ərş, işdən.

Nadir nişanəsi qeyrət, ar-xasın,
Nəlayiq dilədi: əyil, arxa sın.
Niyyəti əyirlər yıxsə arxasın,
Nagahan endirər tək əri, şişdən.

Niyə nərgiz əkdin, sən tikan dərdin,
Nigaran Dəlidağ, ağla, nə dər,din.
Nərsənsə, şiş etsə ciyəri dərdin,
Nərə çək el yansın, tək əri şişdən.

QORU

Tək başı girləmək yaşamaq deyil,
Çalış əllisini, yüzünü qoru.
Könül dəftərindən əyriləri sil,
İnsanın mərdini, düzünü qoru.

Alçaq bərk ayaqda qeyrəti danar,
Demə zurna çalsam anlamaz qanar.
Simasız olandan kənar göz, kənar,
Nahəcib adamdan özünü qoru.

El qınayar qara desən qatığa,
Sirrini söyləmə ağziyırıta.
Cəhd eylə üz vermə üzü sırtığa,
Sırtılan üzərdən üzünü qoru.

Kökü tanıdıbdı barlı budağı,
Qapı yaradıbdı həyat dodağı.
Vur dilinə – yersiz dinsə - qadağı,
Satqının yanında sözünü qoru.

Şamil, dağlamasa – qızan şiş deyil,
Tamaha susayan – çəkdir, diş deyil!
Qarnının aclığı müşkül iş deyil,
Çalış bu bələdan gözünü qoru.

BİLDİ

Bir acgöz həyatın şirinliyini,
Haram yüzlükləri bükəndə bildi.
Başında kamalın dərinliyini,
Aramsız şərabi içəndə bildi.

Qarnı dağa döndü, gözü doymadı,
Əlinə keçəndə tutar qoymadı.
Xalqın malı oldu ağzının dadı,
Ləzəti müftə leş sökəndə bildi.

Paxıllıq qarnının oldu azarı,
Bir yol kor olmadı eybinə barı.
Üzünə bağlanan zəngin bazarı,
Ayılıb iş-işdən keçəndə bildi.

Hamiya bəllidir onun məkanı,
Həmişə yalana verdi təkanı.
Gül yerinə səpdi nəstər tikani,
Əkdiyini özü biçəndə bildi.

Başacan görmədi bay olduğunu,
Şamiləm, əməli zay olduğunu.
İslanmış cücəyə tay olduğunu,
El qaranı ağdan seçəndə bildi.

GÜVƏNMƏ

Alıb, öz təpənə endirər biri,
Əlində olsa da zopa, güvənmə.
Xalqın qəzəbindən sınıb dəmiri –
Əriyər tufəngə, topa, güvənmə...

Belini bağlama yalana, şərə,
Yedirdiyi şan bal dönər zəhərə.
Mindirdiyi atdan dəyərsən yerə,
Səni rüsvay edər, gopa, güvənmə.

Şamiləm, verimlə tapılan «dayı»,
Üzüne qabarar azalsa payı.
Elə arxalanıb keç daşan çayı,
Zirvə ola-ola, tapa güvənmə.

NƏ VAR

Əgər bacarırsan yaxşılıq eylə,
Hər gün min günahə batmağa nə var?
Hünərin çatırsa düşməni peylə,
Onun kölgəsində yatmağa nə var?

Düşmənin kölgəsində yatandan sonra,
Namusu, qeyrəti atandan sonra,
Vəcdanı boğaza satandan sonra,
Eli kor qəpiyə satmağa nə var?

El-obanı satmaq hünər sayılsa,
Üzə üz bağlanıb ciblər soyulsa,
Haram mal toplanıb, maya qoyulsa,
Yağlı vəzifəyə çatmağa nə var?

Yağlı vəzifədə dönüb şeytana,
Güvənib yalana, şərə, böhtana.
Quduran qurd kimi susayıb qana,
Alçalıb aranı qatmağa nə var?

Ara qatıb insan yolu çaşanda,
Kin, qəzəb sel olub qəlbə dəşanda.
Şamil, alçaqlığın həddi aşanda,
Kol-kosda gizlənib atmağa nə var?

DEYİR

Elin əməyini sümürüb yeyən,
Xalqın sütunuyam, tiriyəm, - deyir.
Qeyrətini satıb döşünə döyən,
Mən də beş kişinin biriyəm, - deyir.

Ürəyində şahmar ilanlar yatan,
Dilində min zağlı yalanlar yatan.
Koldan nişan alıb, kürəkdən atan,
Meydanın basılmaz şiriyəm, - deyir.

Darışır – qurd ətə darışan kimi,
Qarışır – kor şeytan qarışan kimi.
Qımışır – adını soruşan kimi,
Mən, o filankəsin əriyəm, - deyir.

Zər zəncirəm – deyən çatı qırığı,
Aləmin birinci zatiqırığı,
Başına bağlayıb töhmət sarığı,
Dünyanın müqəddəs piriyəm, - deyir.

Şamil, qalaylanıb üzdən örtülən,
Həyasını atıb, gözə dürtülən,
Çaylaq daşı kimi üzü sürtülən,
Utanmır, özünə diriyəm, - deyir.

GƏLİR

Yazda, dağ köçünə – elin-obanın,
Baxmağa insanın həvəsi gəlir.
Yaşı yüzdən ötən gümrah çobanın,
Yanında ağsaqqal nəvəsi gəlir.

Sürülər addayır yeddiqatları,
Yarıb keçir qarlı batabatları.
Təhlənin, ovşarın köhlən atları,
Boynu zinqorvlu dəvəsi gəlir.

Yorğan-döşək dolu farmaşın kipi,
Nənənin teşisi, piləsi, sapı,
Gəlinin, yançının gəbəlik ipi,
İçində kirkidi, həvəsi gəlir.

Hər yanda alançıq, çadır qurulur,
Yorğunluq yox olur, keflər durulur.
Cavanlar bulağın üstə burulur,
Gözəllərin nazı, şəvəsi gəlir.

Yayda yaylaqlarda qaynayır həyat,
Şamiləm, başlanır özgə toy-busət.
Qarısına baxıb şövqlə çapır at,
Babanın da cana qüvvəsi gəlir.

GÖZLƏMƏ

Şirin ye xörəyin olsa da ucuz,
Xəsisin aşından ləzzət gözləmə.
Daşda insaf axtar, dəvədə buynuz,
Ürəyi çirkindən mürvət gözləmə.

Hər kim vicdanını qoysa bazara,
Elin dar günündə yetişməz kara.
Nadana aldanıb düşmə azara,
Xəindən bir yaxşı cəhət gözləmə.

Qəlbiqara hakim gəlməz insafa,
İtməz el yolunda çəkdiyin cəfa.
İtdən sədaqət um, pişikdən vəfa,
Xalqını satandan qeyrət gözləmə.

Quyruq bulayandan qaçıb uzaq ol,
Yurduna bar verən çiçəkli bağ ol.
Şamil, çalış eldə sən üzü ağ ol,
Bundan böyük şərəf, izzət gözləmə.

HƏYATDIR

Xalqı soyub şişmək yaşamaq deyil,
El-oba qədrini bilmək həyatdır.
Düşməne satılmaq məhv olmaqdı bil,
Onun sinəsini dəlmək həyatdır.

Zəhmətsiz yaranan dəmi yox etmək,
Gözdən axan yaşı, nəmi yox etmək,

Ürəkdən kədəri, qəmi yox etmək,
Dost dərđini yarı bölmək həyatdır.

Xəyanəti topa tutub oxlamaq,
Etibarı polad kimi saxlamaq,
Mərđi qəlb evində görüb yoxlamaq,
Namərđi ürəkdən silmək həyatdır.

İnsan var, dünyaya saçar parıltı,
İnsan da var ömrü bircə pırıltı,
Yaşamaqdan deyil yersiz hırıltı,
Mənəli ağlayıb, gülmək həyatdır.

Ya xalqın dar günü kola qısılmaq,
Fərqi yox, ya diri qəbrə basılmaq.
Şamil, el yolunda dardan asılmaq,
Vətənin naminə ölmək həyatdır.

KİŞİ ÇIXMAYIB

Qədərindən artıq varı olsa da,
Gözü ac olandan kişi çıxmayıb.
Əlaltından hər nə qədər alsə da,
Müftəxor kalandan kişi çıxmayıb.

El gözündə kişi gərək pir olsun,
Kişilərin gərək üzü bir olsun,
Birüzlü kişinin sözü bir olsun,
Hər sözü yalandan kişi çıxmayıb.

Təsib çəksin kişi gərək elinə,
Uymasın düşmənin fitnə-felinə.
Satqınların gərək gözü dəlinə,
Əməli şeytandan kişi çıxmayıb.

Şamil, kişi gerek pür-kamal olsun,
Qəlbində mürvətdən cah-calal olsun.
Nə meydan sulayan, nə naqqal olsun,
Axtarma, nadandan kişi çıxmayıb.

ALIŞAR

Razı ol öpüşə şahmar ilanla,
Satqına əl vermə, əlin alışar.
Mənzilə yetişmək olmaz yalanla,
Axırda od tutub dilin alışar.

Vəzifə vurğunu danar zatını,
Minse, çapa bilər böhtan atını.
Əgər əldən versən ehtiyatını,
Bəmin dura-dura, zilin alışar.

İnanma fitnəyə, inanma felə,
İftira canını qərq edər selə.
Şamil Dəlidağam, xəyanət ilə
Yurdun alovlanır, elin alışar.

YARAŞMAZ

Nə qədər döşünə döysə də ulaq,
Onunla idişmək filə yaraşmaz.
Başa töhmət olar, sara qoşulmaq –
Kəkliyə yaraşmaz, çilə yaraşmaz.

Üzün öz yeri var, gözün öz yeri,
Əyrinin öz yeri, düzün öz yeri.

Susmağın öz yeri, sözün öz yeri,
Bəmə rişxənd etmək zilə yaraşmaz.

İnsana bələdir həddini aşmaq,
Boş, mənasız yerə sellənib daşmaq,
Şamil Dəlidağam, yalan danışmaq,
Həqiqəti deyən, dilə yaraşmaz.

SATAŞMA

Hərgah el-obaya xəteri yoxsa,
Qoy getsin yoluyla, yada sataşma.
Əlsiz-ayaqsıza, insafın çoxsa,
Bacarırsan yetiş dada, sataşma.

Bir gün malın, pulun yetişməz kara,
Əməlini azsan, çəkərlər dara.
Rəhm eylə həmişə əlacsızlara,
Tapar səni qəfil qada, sataşma.

Gərəkdir insana ülfət, ünsiyyət,
Gərəkdir xoş arzu, təmiz, pak niyyət.
Sən də pak ürəklə bəslə məhəbbət,
El hörmət eyləyən ada sataşma.

Dərd, qəm birçə günü ilə döndərər,
Ağ yalan milçəyi filə döndərər.
Yandırır canını külə döndərər,
Alova sataşma, oda sataşma.

Ana təbiətin çox hikməti var,
Şirin, acı olan min neməti var.

Hərənin öz dadı, öz qisməti var,
Əgər buğdasansa, cada sataşma.

Hər nə deyib, doğru deyib atalar:
Xalqı sıxan, daha möhkəm sıxılar.
Haqsız yıxan, bir gün özü yıxılar,
Sal elin sözünü yada, sataşma.

Şamil Dəlidağam, eli düz tanı,
İnan, boğazına yığılsa canı,
Əzib tapdalayar şiri, aslanı,
Verərsən ömrünü bada, sataşma.

SORUŞ

Cavab axtaranda özünü yorma,
Zəhərin gücünü ilandan soruş.
Gedib başqa yanda sorğu aparma,
Fitnənin gücünü şeytandan soruş.

Bilinmir bu dünya necə dünyadı,
Göylərə ucalır insan fəryadı.
Sayda üstələyir kədəri şadı,
Dərd-qəmin gücünü nalandan soruş.

Harda ədalətsiz olub iqtidar,
Haqlı olana çox qurulubdu dar.
Dünyada yanan da, yandıran da var,
Alovun gücünü yanandan soruş.

İnsan tamahından gərək qoruna,
İnsan, insan olmur dönsə harına.
Heç nə çata bilməz pulun zoruna,
Paranın gücünü kalandan soruş.

Həyatın bir deyil əriş-arğacı,
Kiminə şirindi, kiminə acı.
Axtarsan tapılar dərdin əlacı,
Dərmanın gücünü loğmandan soruş.

OLANDA

Əgər çəkə bilsən nərsən ki, nərsən,
Dərdin dəryalardan dərin olanda.
Demə xoş diləyə çətin yetərsən,
Zəhmət inandığın pirin olanda.

Çalışıb uzaq ol saxta hörmətdən,
Sonra qurtarmazsan ağır töhmətdən.
Fəxr eylə həmişə, halal zəhmətdən –
Alından süzülən tər in olanda.

Götürmə heç kəs in əsla minnətin,
Dərdini çəkən ol yurdun, millətin.
Bilinər həmişə qədir-qiymətin,
Ariflər içində yerin olanda.

Şamil, zərbə dəyə bilməz şəstinə,
Rəqiblərin əgər düşsə qəsdinə.
İnan, ayaq ala bilməz üstünə,
Meydanda pələngin, şirin olanda.

GƏRƏK

Çoxları meyl edir tula payına,
Şerti var-quyruğu bulasın gərək.
Çatıb rəisinin dərhal hayına,
O lazım biləndə ulasın gərək.

Əgər meyli varsa rütbəyə çatsın,
Şerti var – girişib aranı qatsın.
Kola girə bilib kürəkdən atsın,
Bacarıb meydanı sulasın gərək.

Meyli varsa çatsın bir vəzifəyə,
Şerti var – çoxuna şər-böhtan deyə.
Şamiləm, dilinə olmayıb yiyə,
Yalanı, yalana calasın gərək.

BİZİM

Sinəmizi çalın-çarpaz dağlayır,
Düşməni yandırmır közümüz bizim.
«Vətən-vətən» deyə qaçqın ağlayır,
Yurdlara dönükdür üzümüz bizim.

Xalqın ayağına bağa olmağa,
Buynuzu qarnında buğa olmağa,
Cəhd edir birinci ağa olmağa,
Ən azı, ən azı yüzümüz bizim.

Başa cələ hörüb ləzzət alırıq,
Soyub talamağa sadıq qalırıq.

Hərəmiz bir özgə hava çalırıq,
Bir yerdə uyuşmur sözümüz bizim.

Özü kömək olsun Ulu Yaradan,
Dərd, bəla yox olub getsin aradan.
Şamiləm, seçmirik ağı qaradan,
Yaman pərdələnib gözümüz bizim.

GÖZLƏ

Hər mələk üzlüyə demə gözəldi,
Baxıb aldanmaqdan gözünü gözlə.
Bir çoxu gül sifət, qəlbi xəzəldi,
Tez sevirəm demə, sözünü gözlə.

Paxır da qalayla örtülə bilər,
Sırtıq olan gözə dürtülə bilər.
Abrin, həyan gedər, sırtıla bilər,
İsmətini qoru, üzünü gözlə.

Şamil Dəlidağam, həddini aşma,
Allahı yada sal, yolunu çaşma.
Boş yerə sellənmə, boş yerə daşma,
Ən çoxu özündən, özünü gözlə. . .

QUSMAĞI DA VAR

Hələ də az deyil dünyanın dərdi,
İnsanın satqını, yaltağı da var.
Qova-qova namərd edirlər mərdi,
Şərin ağa qara yaxmağı da var.

Bəlkə min üzü var alçaq insanın,
Xalqına qəsd edən ala şeytanın.
Dilini qarnına salıb, inanın,
Təpəsinə döyüb susmağı da var.

Sinəsinə döyər bir heçin-heçi,
İgidi görəndə göynəyər içi.
Çoban çomağına sürtünsə keçi,
Çomağın zərbindən fərağı da var.

Dilini kəsdirib çox acıdilli,
Əngini əzdirib çox ağziyyəli.
Gözünü tökdürüb fitnəli, felli,
Adamın nadanı, axmağı da var.

Heç kimi ucaltmaz ucuz şöhrəti,
Şamiləm, qazanar eldən nifrəti.
Nə qədər yığsa da müftə sərvəti,
Haramı yeyənin qusmağı da var.

HƏQİQƏTLƏR

Ədalət deyilən quru sözdə var,
Həqiqətdir, həqiqətin yoxluğu.
Qarın doya bilər, aclıq gözdə var,
Çətin işdir beləsinin toxluğu.

Var həyatda el təsibi çəkən də,
Qədərsizdi el qanını içən də.
Tarix boyu azlıq başa keçəndə,
İtaətdə saxlayıbdı çoxluğu.

Ağzımızı dirəyiblər yoxuşa,
Dilimizi öyrədiblər alqışa.
Əlacımız qalib ancaq qarğışa,
Şamil, suya axıtmışiq tuluğu.

OLA BİLMƏZ

Dərdimə min loğman gəzsə də dərman,
Bircə gülüşünə tay ola bilməz.
Dilindən bir acı kəlmə eşitsəm,
Mənə bundan betər vay ola bilməz.

Çıxara bilmərəm qəlbdən qorxunu,
Gözümdən çəkibdi ərşə yuxunu.
Əgər qoyub atsan müjgan oxunu,
Qaşlarına bənzər yay ola bilməz.

Didələrim nə vaxt sənə zillənər,
Dilim lal qalsa da, baxış dillənər.
Bir kəlmə «yox» desən daşib sellənər,
Gözlerimə bənzər çay ola bilməz.

Şamiləm, nə desəm gəlir ürəkdən,
Qəsd etsən dönmərəm yenə diləkdən.
Eşqim gərəklidi hər bir gərəkdən,
Bu sevgi olsəm də zay ola bilməz.

DODAQDƏYMƏZ QOŞMALAR

QAYTARAQ

Gəlin yekdilliklə qalxaq ayağa,
Dizə, dizdən itən giri qaytaraq.
Yiyə çıxmaq yenə arana, dağa,
Alınan hər qarış yeri qaytaraq.

Hələ şeş gətirir qatilin zəri,
Sayaqlayır, yayır yalanı, şəri.
Çıxsın irəliyə el igidləri,
İşğaldan yerləri geri qaytaraq.

Qatil qarşısında niyə ağlayaq?
Daşan, dəli çaylar tək çəğlayaq.
Azğınları qızan şişlə dağlayaq,
Dəlidağ, hər ləki, ziri qaytaraq.

YENƏ DƏ

Hardan gəldi yaddaşsızlıq azarı,
İldən-ilə aldanırıq yenə də.
Təzələnilir sinələrin ah-zarı,
Yalanlara inanırıq yenə də.

«Yan»lar aldı xeyli dağı, aranı,
Yiyələndi, hiylə kəsdi aranı.
Tarix-tarix axdı xalqın al qanı,
Yaddan çıxır, tərs qanırıq yenə də.

Dəlidağa az dərsi keç tərsinə,
İgidsənsə diyarına gər sinə.
Daşnaqlara qaldı saysız xəzinə,
Yana-yana, hey yanırıq yenə də.

HƏKK EDİLDİ YADDAŞA

Yaddan çıxdı dağıdıcı zəlzələ,
Satqın adı həkk edildi yaddaşa.
Yaddan çıxdı keçdik hansı əngələ,
Azğın adı həkk edildi yaddaşa.

Ar, qeyrəti ayaq altda atdılar,
Zənn etdilər ada-sana çatdılar.
Dağı-daşı daşnaqlara satdılar,
Qırğın adı həkk edildi yaddaşa.

Kəssəydilər xainlərin əlini,
Qısaldardı de nə xalqın dilini?
Qaçırdılar Dəlidağın elini,
Qaçqın adı həkk edildi yaddaşa.

DEYƏK

Dili qadaqlayaq nadan yanında,
Dərdi, dərd çəkənə, qanana deyək.
De niyə saxlasın qılıncı qında,
Dərdi diyarına yanana deyək.

Daşnaq zəhər etdi diyar dadını,
Çəkir harayını, diyar dadını.
Əlac etsin deyə, elin adını
Didəsinə işıq sanana deyək.

Yanır Dəlidağın Dəlidağı da,
Dərindi, sızlayır sinə dağı da.
Qisas niyə qalsın qanlı yağıda,
Dərdi, el dərmini anana deyək.

ÇƏKİLƏNDƏ

Çəkilən dağ ancaq gedər sinədən,
Diyara qıcanan diş çəkiləndə.
Diləyinə çatar, el yaşayar şən,
Qaçqın ciyərindən şiş çəkiləndə.

Xalq qalxsa ayağa sağalar yara,
Elin tərəzisi yetişər kara.
Gerçək də, yalan da çıxar aşkara,
Hər kəsin etdiyi iş çəkiləndə.

Dəlidağ, dərdi at, danış, şadlan, din,
Kəsiləndə dili, dil lal edənin,
Əziz diyarını işğal edənin,
Didəsinə qızan şiş çəkiləndə.

ÇƏTİN

İnsanlıqdır ancaq gərəkdən, gərək,
Hər yetən kəs insan sayılar çətin.
Hansı kəs xalqına gələrsə kələk,
Yaxşı adı eldə yayılar çətin.

Niyə sirdaşdır dərd aqillərin?
Taleyi yeyindir yağlı dillərin.
Cahanda yaşayan əzazillərin,
Qədəri yazıla, sayıla çətin.

Yalan sata-sata ara qatanlar,
Dəlidağ, diyarı, eli satanlar.
Satıla-satıla «ada» çatanlar,
Zirinə enincə ayıla çətin.

SAYILA

Diyara, xalqına xəyanət edən,
Çətin el içində kişi sayıla.
Yağı arxasınca yeriyən, gedən,
Gərək yaraların şişi sayıla.

Lənəti yağdırar azğın daşnağa,
Niyə yiyələnsin arana, dağa.
Gərək qeyrətlilər qalxsın ayağa,
Cəsərət igidin işi sayıla.

Dəlidağ elləri çağırır haya,
Hərə tay sayılsın sellənən çaya,
İşğal diyarına canını qiya,
Əzilən, yağının leşi sayıla.

KİŞİ SAYILARIQ

Cəllad qarşısından qaçdıq, nə danaq,
Ancaq, ancaq xilas eylədik dəri.
Gərək hər keçən an alışaq, yanaq,
Axıdaq alından xəcalət təri.

Satqınlar, canilər itirdi arı,
Yağı talan etdi ana diyarı.
Qılınca sağalar canın azarı,
Hələ sinələrdə sızlayır yeri.

Dəlidağın hədsiz dərinliyi dağı,
El qalxsın ayağa, titrəsin yağı.
İşğal altı qalan aranı, dağı,
Kişi sayılarıq qaytarsaq geri.

EYLƏDİN

Ey insan, cahanı saldın illətə,
Qırğın silahları icad eylədin,
Əkəni, tikəni yazdın zillətə,
Qəddar ağaları azad eylədin.

Şadlıq yaradaraq gəldin cahana,
Adın-sanın yetdi şaha, xaqana.
Yaxşıları qıydın ala şeytana,
Yazığa hər şeyi kəsədi eylədin.

Nahaqdan, qərəzlə aldındın canı,
Lərzəyə gətirdin, ərzi, cahanı.

Əzəl əqidəsi xas tanınanı,
Axırda ən qatil cəllad eylədin.

Xalqa qıcatdırdın ənik dişləri,
Yeritdin təkidlə atdığıın şəri.
Həyata keçirdin çirkin işləri,
Yalandan and içdin, inad eylədin.

Əsirlər keçdikcə qırdın, taladın,
Haqlını atəşə atdın, qaladın.
Yanana kininlə yağ da caladın,
Ey insan, de nəyə isnad eylədin?

Ey tarix yaradan, ey adlı-sanlı,
De niyə tanındın əlləri qanlı?
Sənin tək qırdı de hansı canlı?
De niyə tərsinə cihad eylədin?

İgidlərin qıydı canını elə,
Satqınlar yaratdı xəyanət, hiylə.
Haqlı, həqiqəti alanda dilə,
Niyə Dəlidağa irad eylədin?

YERDƏ

Haqlıya kəsilər ən ağır cəza,
Ala şeytan işə qarışan yerdə.
Dəqiqə ərzində yaranar qəza,
Danaça kəl ilə yarısan yerdə.

Dərdlərə əlacdır alının təri,
Şeşələnən xilas eyləyər dəri.
Diyar əldən gedər, el igidləri
Yağı qarşısında qırışan yerdə.

Ətrini itirər, çiçək saralar,
Lalə də titrəyər rəngi qaralar.
Qəşəng sayılana cahan daralar,
Tikan tər nərgizə sarışan yerdə.

Qartallara dərsi keçsə qarğalar,
Tək ağacla əlli ağac yırğalar.
Haqq ədalət itər, ağa darğalar,
Elin qazancına darişan yerdə.

İnan, çarə qılar dərdə yaradan,
Dəlidağ, silinər ağlar qaradan.
Yalanlar sıxılar, çıxar aradan,
Həqiqət işığı sayrışan yerdə.

BALASIYAM MƏN

Sevimli dostlarım darıxmasınlar,
Böhtanın canını alasıyam mən.
Görüb şər odunu darıxmasınlar,
Elin tağı uçmaz qalasıyam mən.

Şeytan tələsini saymıram tovdan,
Qırıb çıxasıyam qəfil tilovdan.
Qəzəbim qılıncdır – düşməyib sovdan,
Onu xainlərə çalasıyam mən.

Şamiləm, el –oba qoy olsun halı,
Mən bir pəhləvanam – dizi aynalı.
Çıxacaq meydana Bozat, Aynalı,
Nəbinin, Həcərin balasıyam mən.

GÖRDÜM

Dolandım Laçının boş kəndlərini,
Elə bil kimsəsiz yetimi gördüm.
Keçdim bərələrin sərt bəndlərini,
Sanki hər bir yanda tilsimi gördüm.

Qapılar bağlanıb, ocaqlar sönüb,
Məhlələr baş tutan qarğışa dönüb.
Göyden zəhər yağır, yaz qışa dönüb,
Nə günəş, nə bahar nəsimi gördüm.

Şamiləm, nə danım gəzə bilmədim,
Qəlbim qan ağladı, dözə bilmədim.
Ümiddən əlimi üzə bilmədim,
Diləyimdə haray səsimi gördüm.

OLMASIN

Elə bir dərd yoxdu insan əlində,
Ona geci-tezi imdad olmasın.
Qeyrət var, namus var Laçın elində,
Qayıtsın, qəlbində fəryad olmasın.

Gördü öz işini daşnaq fitvası,
El köçdü, sel oldu dərdi, nəvası.
Boş qaldı mərdlərin yurdu-yuvası,
Demirəm bu ona irad olmasın.

Bilərək düşünsek əgər dərindən,
Satqınlar oynatdı xalqı yerindən.
Keçməyək xainin əsla birindən,
Daha belə fitnə-fəsad olmasın.

Şamil, Laçın gəlib diləyə çatsın,
Töhməti, təhnizi üstündən atsın.
Ev də yandırılınsın, əşya da batsın,
Təki yerə batan qoy ad olmasın.

QAYIDAR LAÇIN

İnşallah düz çıxar arzum, gümanım,
Doğma yuvasına qayıdar Laçın.
Hər eli, obası dinim-imanım,
Dağın havasına qayıdar Laçın.

Dönüb daşnaqların gözünü oyar,
Qara geyimini qırmızı boyar.
Dözməz, bir dəfəlik nöqtəni qoyar -
Elin nəvasına, qayıdar Laçın.

Kürdün hünər olub nəslinin himi,
Döyüş marşı çalar zurnası, simi.
Şamil gəlib başlar qoç Nəbi kimi -
Aslan davasına, qayıdar Laçın.

DÜŞÜBDÜ

Qəlbi vətəniylə döyünənlərin,
Həyatda çox işi daşa düşübdü.
Xalqı talan edib öyünənlərin,
Atdığı zəri şeş-qoşa düşübdü.

Yurduna can-başla xidmət edənlər,
Özünə yox, namı elə güdənlər,
Halallıq adlanan yolla gedənlər,
Baharda boranlı qışa düşübdü.

Həyatın ibrəti dedikcə çoxdur,
Təmiz vicdanların paxırı yoxdur.
Şərin, iftiranın axırı yoxdur,
Bədzat bunu çətin başa düşübdü.

Minnətsiz yaşayan kişidir, Şamil,
Xalqa xidmət mərdin işidir, Şamil.
Yaltaq boş fırlanan təşidir, Şamil,
İştahı minnətli aşı düşübdü.

DÖNƏR

«El gücü, sel gücü» – önündə şah da,
Dizləri titrəyən yesirə dönər.
Taxtı-tacı ona yetişməz dada,
Xalqın nəzərində kafirə dönər.

Həqiqət olanı söyləsək qısa:
Xarabani sevər bayquş-yarasa.

Azğınlıq eyləyən qulaqlanmasa,
Nə yolu düz gedər, nə zirə dönər.

Şadlığa qovuşar bəxti yatanda,
Namus, qeyrət olmaz böhtan atanda.
Vədə yetişəndə, vaxtı çatanda,
Adı el içində təhqirə dönər.

Şamil, zülümkarın laxlayar himi,
Pozular, dağılar dəsgahı-dəmi,
Bacarmaz kükrəyə əvvəlki kimi,
Nə pələngə dönər, nə şirə dönər.

SAYILIR

İndi rüşvət alıb, rüşvət verməyən,
Kişi zənn edilmir, maymaq sayılır.
Özüne yaltaqlıq rəva görməyən,
Bacarıqsız, başa qınaq sayılır.

İndi rəisini tərifləməyən,
Kimisə aldadıb hərifləməyən,
Halalı axtarıb, haram yeməyən,
Ağlı olmayanla ortağ sayılır.

Şamil Dəlidağam, ədalət gəzən,
Həqiqət axtaran, mərhəmət gəzən,
Sadiq dost axtarıb, sədaqət gəzən,
Su üstündə qalan yarpaq sayılır.

YARANIB

Səbəbi az deyil yarananların,
Tar, kaman, saz bəmə, zilə yaranıb.
Xalqdi sahibkarı qeyrətin, arın,
Çəkməyə el yükü filə yaranıb.

Adam var hərisdi dərdə salmağa,
Adam var hərisdi canlar almağa.
Çətindən çətindi dözmək bu dağa,
Elin mərdlərinə tələ yaranıb.

Dil var şər, böhtanı eyləyib peşə,
Pullular dili də ediblər şeşə.
Zərbə yoxsullara dəyir həmişə,
Bu həyat əvvəldən belə yaranıb.

OLUBDU

Canım Nəsim, o gördüyün ağaclar,
Doğranıbdı, şana-kürək olubdu.
Boş qalıbdı yaylaqlarda arxaclar,
Boz sürülər yoxdu, dilək olubdu.

Köhlənləri minib gəzir yalanlar,
Bağlı qalıb açılmayan palanlar.
Əməliylə ala şeytan olanlar,
Al don geyib üzdən mələk olubdu.

O gördüyün ellər pərən-pərəndi,
Çmçək əkib, bomboz tikan dərəndi,

Kimlər bunu xalqa rəva görəndi?
Guya yurda hər vaxt gərək olubdu.

Yarsın deyə məğrur olan başları,
Yığıbdılar ətəklərə daşları.
İftiradan gəlir ancaq xoşları,
Qərəzlilər çirkin ürək olubdu.

Yurdumuzu daşnaq alıb, dərdə bax!
Nahaq qanlar hələ qalıb yerdə, bax!
Çəkilibdi didələrə pərdə, bax,
Evimizi yıxan kələk olubdu.

BMT-nin neçə-neçə qərarı,
Kağız üstə qalıb, yoxdur bir karı,
Yekələrdə insaf-mürvət yox barı,
Kömək etsin, haqq iş hənək olubdu.

Qalay gedib, üzə çıxıb paxırı,
Danaçalar korlayır bir naxırı.
Bizim «kürsü davası»nın axırı -
Yoxdur, elə dəyən kötək olubdu.

Canım Nəsib, sinələri didiblər,
Qova-qova mərdi namərd ediblər.
El cibindən ancaq qazanc güdüblər,
İgidlərdən, kütlər zirək olubdu.

Yaman sancır xalqı əfi ilanlar,
Muştuluqmuş o gördüyün talanlar.
Dəlidağam, yurda nifaq salanlar,
Eldən ötrü çöpdən dirək olubdu.

ÇÜRÜDƏSİYƏM

Üstümə yağsa da böhtan dolusu,
Haqlı olmağım ilə əridəsiyəm.
Yolumu kəssə də dərya dolu su,
Qəlbimin oduyla qurudasıyam.

Çox sinə gərmişəm yalana, şərə,
Bəlaya düşmüşəm günahsız yerə,
İradəm güc gəlib qəm-qəhərə,
Düzgün inadımı yeridəsiyəm.

Hazır saxlamışam yayda oxumu,
Xalqıma qıymışam can, var-yoxumu.
Zəminə səpsələr nifaq toxumu,
Şamiləm, bitmişəm çürüdəsiyəm.

DƏLİDAĞ

Heç nəyi sanmırdım mən səndən uca,
Ləqəbim Dəlidağ, canım, Dəlidağ.
Səni bənzədirdim aləmə taca,
Həyatımda adım-sanım, Dəlidağ.

Satılıb düşməyə, yurd hərərac olub,
Sənsiz qəm-kədərım ərşə ucalıb,
Səndən hündürləşib, ahım tac olub,
Gözlərimdən axıb qanı, Dəlidağ.

Vecsiz oğul olduq ana vətənə,
Qanımız dönmədi bizə kəfənə.

Xəyanətlər verdi səni düşməne,
Həqiqəti necə danım, Dəlidağ?

Söylə səni uca sanım mən necə?
Ahımdan alçaqsan indi dedikcə.
Bu dərd ürəyimi dəlib diddikcə,
Deyirəm od tutub yanıam, Dəlidağ.

Düşməndən alarıq, gəl kədər yemə,
Qaytarmasaq bizə heç oğul demə.
Şamiləm, son qoyaq gərək dərd-qəmə,
Yenə səni uca anım, Dəlidağ.

OLMASA

Vətənin borcunu vermək çətindi,
İnsanda pak, təmiz ürək olmasa.
Qəlbə el hörməti hörmək çətindir,
İnsanda xoş arzu, dilək olmasa.

Bir çiçəklə əsla açılmayıb yaz,
Əlbirliksiz kimsə məqsədə varmaz.
Heç yerdə daş-daşın üstündə durmaz,
Haqqı, həqiqəti demək olmasa.

Boş xəyal dərd-qəmi ürəkdən silməz,
Mərdin el-obasız sifəti gülməz.
Şamil, düşmən dizi qatlaya bilməz,
Xalqdan igidinə dəstək olmasa.

BİZƏ

Adımız olubdu məcburi köçkün,
Bu ad ağır töhmət, qınaqdı bizə.
Çoxdandı taledən olmuşuq küskün,
Bu ad bir zil qara yamaqdı bizə.

Satıldı vətənin yurd-yuvaları,
Didərgin edildi el-obaları.
Əvəz eyləmədik biz babaları,
«Oddan kül törəyər» - soraqdı bizə.

Mənfur düşmənlərə verdik firsəti,
Əlimizdən getdi yurdun cənnəti.
Hələ isinmirik çoxumuz qəti,
«Kürsü davaları» maraqdı bizə.

Dəlidağ, bəxtimiz demə yatıbdı,
Demə ulduzumuz daha batıbdı.
Qeyrətə dolmağın vaxtı çatıbdı,
Qarşıdakı döyüş sınaqdı bizə.

HƏMİŞƏ

Bərəmdə xəbislər uydurur yalan,
Xəbisə nifrətim olub həmişə.
Üstümə sürtülür haqsız, nahaq qan,
Yumağa cürətim olub həmişə.

Məni çox döysə də böhtan dolusu,
Qəzəbim əridib olur dolu su.

Odlar diyarına qəlbim dolusu,
Ülvü məhəbbətim olub həmişə.

Xainlər, paxıllar eyləsə də şəkk,
Mənim dediyimə şahiddir Fələk.
Bütün ömrüm boyu Vətəni sevmək,
Həyatda qismətim olub həmişə.

Şəri güllə edib qoyurlar topa,
Ünvanımı tez-tez basırlar zalpa.
İradəm tablayır bu şarpa-şarpa,
Dözməyə təqətim olub həmişə.

Şamiləm, deyirlər döz, nəzərə al,
Susmaq da axmağa cavabdır, lal qal.
Aləmə it hürər, kölgəmə çaqqal,
Hürüşə lənətim olub həmişə.

BİLMİRİK

Azad edək deyə işğal yurdları,
Düzgün tədbir düzüb-qoşa, bilmirik.
Əzmək üçün daşnaq adlı qurdları,
Diləymiz çıxıb boşa, bilmirik.

Sözdə pəhləvanıq, göz dəyməsin qoy,
Heç kəsin xətrinə söz dəyməsin qoy.
Bağarmırıq edək meydanda hoy-hoy!
Kotamız keçib hoşa, bilmirik.

Bu xalq yaranmayıb qırışmaq üçün,
Şamiləm, işgalla barışmaq üçün,
Döyüş meydanında vuruşmaq üçün,
Qoç Koroğlu kimi coşa bilmirik.

GÖRÜNMÜR

Yaman uzun çəkdi ömrümün qışı,
İllər gəlib keçdi, yazı görünmür.
Ürəyimə axır gözümlün yaşı,
Günbəgün sellənir, azı görünmür.

Qaçqınlıq dərdim də yüz deyil, mindi,
Dindirdilər, dilim kədərlə dindi,
Qəlbim qəm gölünə bənzəyir indi,
Sonası, ördəyi, qazı görünmür.

Şamil Dəlidağam, solub bəxt gülüm,
Qədərsiz dərdimi mən kimlə bölüm?
Ahlı kaman kimi sızlayır könlüm,
Hələ «Cəngi» çalan sazı görünmür.

ÖZÜMƏ QARGIŞ, ÖZÜMƏ ALQIŞ

Dönük çıxsam birçə an da yurduma,
Mənə, azı-azı min lənət olsun.
Dönük çıxmaq həтта, girsə yuxuma,
Mənə, azı-azı min nifrət olsun.

Amalım olmasa vətənə xidmət,
Elə, sadıq dostla etməsəm hörmət,
Xalqı sevənlərə verməsəm qiymət,
Qəlblərdə adıma min hiddət olsun.

Özümə etdiyim hər belə qarğış,
Hər vaxt yaradacaq adıma alqış,
Çünki bir addım da atmaram yanlış,
Atsam, həyat mənə qoy zillət olsun.

YAŞIMA MƏNİM

Qızmar yayda boran yolumu kəsir,
Qışda od ələnir başıma mənim.
Kölgəmi sanırlar çox vaxt müqəssir,
Bir günahım gəlmir huşuma mənim.

Bir yandan yalanlar çiyələlibdi,
Kəsməyə bıçaqlar tiyələlibdi.
Bir yandan qənimlər yiyələlibdi -
Torpağıma mənim, daşıma mənim.

Yalanı doldurur şeytan toruna,
Haqsız tutuluram böhtan topuna,
Min şükür inanmır xalq, hap-gopuna,
El dözmür çatılan qaşıma mənim.

Borcumdur atalar sözüne baxmaq,
Susmağımdan alır cavabı axmaq.
Şamil Dəlidağam, özümdən çıxmaq,
Neynəyim, yaraşmır yaşıma mənim.

ÇOXDUR

Neynəyim qismətim belə yazılıb,
Bəxtimin ağından qarası çoxdur.
Böhtan külüngüylə sinəm qazılıb,
Sağ qalan yerindən yarası çoxdur.

Kürdlüyüm başımın bəlası olub,
İradəm zatımın qalası olub.
Ürəyimə dərd-qəm dolası olub,
Şadlıqdan, göylərdən arası çoxdur.

Çörəyini yeyir Azərbaycanın,
Havasını udur bu pak məkanın,
Şamil ona qıyar tam şirin canın,
Söyləməz qıymağa parası çoxdur.

BİR SİFƏTİM VAR

İnan qəlb sözümə can Azərbaycan,
Ürəyim dediyi hər yana çatsın.
Ayağına batmaq istəyən tikan,
Razıyam, qoy mənim gözümə batsın.

Bəxti qaralıyam, bəxti ağlıyam,
Əslini danmayan bir kürd oğluyam.
Ürək tellərimlə sənə bağlıyam,
İnsafdırmı mənə nakəs şər atsın?

Zatını dananlar haramzadadır,
İlanla bir yerdə o yuvadadır.

Havanı iyləyir, havanı dadır,
Hazırdır arada nifaq yaratsın.

Belələri hər vaxt marıqda yatar,
Koldan nişan alıb, kürəkdən atar.
Şamil Dəlidağın bir sifəti var,
Yol verməz dönüklər aranı qatsın.

SORAĞINDADIR

Min qəmli dastana sığmaz dərdimiz,
Yurdumuz düşmənin tapdağındadır.
Dözülməz olana tablayırıq biz,
Qarğalar qartallar oylağındadır.

Neçə-neçə uzun illərdən bəri,
Düşməne vermişik cənnət yerləri.
Alınlardan axmır xəcalət təri,
Qarabağ quzğunlar caynağındadır.

Yandı yurd-yuvamız, yandı meşəmiz,
Yenə də öyünmək oldu peşəmiz.
Xalqı buynuzlayır bir çox şeşəmiz,
Yağı isə öz kef-damağındadır.

Daşnaqla vuruşdan qəhərliyə biz,
«Kürsü davası»nda hünərliyə biz.
Yada yox, bir-birə zəhərliyə biz,
Şamillər əlbirlik sorağındadır.

NAÇAR QALMIŞIQ

Bu dərdi min qatar dəvə də çəkməz,
Vətəndə, vətəndən yetim olmuşuq.
Hədsiz acımızı – bir dərya bəhməz
Şirin edə bilməz, qəmdən solmuşuq.

Ağlımız ucundan zirvədən endik,
Köhləni uduzub, ulağı mindik.
Qan-yaş axıtmağa bir himə bəndik,
Qara bulud kimi çoxdan dolmuşuq.

Hələ dərdimizin loğmanı yoxdur,
Həyat sinəmizə sancılan oxdur.
Qəlbimizdə qüسسə ummandan çoxdur,
Gecə-gündüz qəmli hava çalmışiq.

Ümidə, inama bağlasaq da bel,
Yağılar işlədir hədsiz fitnə, fel.
Dəlidağam, bizi qərq eyləyir sel,
Üzməyi bilmirik; naçar qalmışiq.

NƏYƏ GƏRƏKDİR

Baldan da şirindi zəhmətin şoru,
Minnətlişə qaymaq nəyə gərəkdir?
Üzməyə insanın yoxdursa zoru,
Dərin gölə cummaq nəyə gərəkdir?

Xırıldamaq nədir? Ölməkdir ölmək!
Səadətdir elin dərmini bilmək.

Xalqın kədərinə ürəkdən gülmək,
Üzdən saxta yanmaq nəyə gərəkdir

Rəisin naminə meydan sulayıb,
Qısıla-qısıla quyruq bulayıb,
Yalanı, yalana düyüb, calayıb,
Həqiqəti danmaq nəyə gərəkdir?

Yerinə yetirib çirkin buyruğu,
Xəyanətlə qurmaq yetənə qurğu,
Qaysafadan qısa-qısa quyruğu,
Yalvarıb pay ummaq nəyə gərəkdir?

Şamiləm, qanını donduracaqsa,
Axırda atanı yandıracaqsa,
Yeyəndə küllüyə qonduracaqsa,
Ballı, yağlı quymaq nəyə gərəkdir?

AXTAR

Ədalət tapılmaz yerin üzündə,
Sən onu göylərdən Ucada axtar.
Hər nə arzun varsa qoyar gözündə –
Sən onu taxta da, taca da axtar.

Elin qayğısına qalanı gəzsən,
Xalq çalan havanı çalanı gəzsən,
İnsafı, mürvəti olanı gəzsən,
Sən onu yoxsula, aca da axtar.

Ömründə unutma haqqı-salamı,
 Ürəyində bəslə vətənə namı,
 Öyüd-nəsihəti, dərin kəlamı,
 Axtarsan, ən müdrik qocada axtar.

Həyatda zəhmətsiz yaşama qəti,
 Mərdə, pak vicdana bəslə hörməti,
 Çörək verənlərə qədir-qiyməti,
 Macgala, hodağa, maca da axtar.

Bacarsan həmişə dərman ol dərddə,
 Yol vermə çəkilsin gözlərə pərdə,
 Şamiləm, qalanan tonqalı yerdə,
 Tüstünü, çıxanda bacada axtar.

BAĞLAYIB

Bu vəfasız dövrən, dönük zamana,
 Elə bil qandalla eli bağlayıb.
 Ürəyində insaf yoxdur amana,
 Haqqı qərq etməyə seli bağlayıb.

Üz tutmağa yoxdur çoxunun yeri,
 Qəlblərdə görünür oxunun yeri.
 O kəslər ki, görmür gözündə tiri,
 «Dayı»ya sərvətə beli bağlayıb.

Harınına heç nə eyləmək olmur,
 Sitəm yaradanı peyləmək olmur.
 Həqiqət olanı söyləmək olmur,
 Görünməz qaytanla dili bağlayıb.

Doğrular alışan közlərdə qalıb,
Abır-həya çox az üzlərdə qalıb,
Şamil kimi düzlər, düzlərdə qalıb,
Çağ bəmi coşdurub, zili bağlayıb.

VERİR

Vallah mat qalmışam mən bu dövrana,
Kiminə bəsinə naz-qəmzə verir.
Kimisini salır ağ, nahaq qana,
Qəlbinin kinini büruzə verir.

Çoxları güvənir sitəmə, zora,
Görən gözlərisə döndərir kora.
Kimisini möhtac eyləyir şora,
Kimisinə yağ, bal, mey-məzə verir.

Öyrənib düz olan işi əyməyə,
Şamiləm, bədzatı, bici öyməyə.
Adam var ki, nimdaş tapmır geyməyə,
Kiminə qumaşı təptəzə verir.

OLMADI

Sədaqətli dostum həddən çox oldu,
Həyatda rütbəli «dayım» olmadı.
Çirkin ürəklərdən insaf yox oldu,
Çəkdiyim haraya, hayım olmadı.

Düşündükcə ərşə çəkilir yuxum,
Xalqdan ötrü bitdi səpdiyim toxum,
El təsibi oldu bütün var-yoxum,
İnsaf itdi, «sağ ol» payım olmadı.

Xalqı, yurdu sevdim bəlaya düşdüm,
Amma haqsızlıqdan çətin ötüşdüm.
Şamil Dəlidağam, dözüb döyüşdüm,
Min şükür, sızıltım, vayım olmadı.

MƏNİM GÜNAHIM

Bəd əməl sahibi şeytana görə,
Xalqa xidmətimdir mənim günahım.
Əl atır böhtana, əl atır şərə,
Yurda ülfətimdir mənim günahım.

Kor şeytanlar yatmır ipə, nə sapa,
Əslimi danmıram, tuturlar topa,
Daş-qaya da dözməz bu tarpa-tarpa,
Haqsız qismətimdi mənim günahım.

Xalqın rəğbətindən pərt olur şeytan,
Üstümə yağdırır iftira, böhtan,
Candan çox sevdiyim eldən-obadan,
Xətir-hörmətimdir mənim günahım.

Şeytan dərk eyləmir lap uzaqbaşı,
Yüz qarğaya bəsdir bir sapand daşı.
Şamil Dəlidağam, anlamır naşı,
Abır-ismətimdir mənim günahım.

BİLƏRƏM

Düşmən sitəm edib Azərbaycana,
İşğal yerlər olub mənə dərya, qəm.
Yurdun bu dərindən doysam da cana,
Sevgisindən çətin doya bilərəm.

Dediyim doğrusa, sən də şərək çıx,
Yalansa canımı məngənədə sıx.
Əlbirlik yaransa aramızda sıx,
Yağının gözünü oya bilərəm.

Dəlidağam, hələ yerdə qalıb qan,
Qisası almayıb mərd Azərbaycan,
Tərəddüd etmədən, gözü qırpmadan,
Yolunda başımı qoya bilərəm.

OĞLUYAM

Xoş olar bilməsən nəçiyəm, kiməm,
Dəlidağın qəmdən kübar oğluyam.
Dərd çəkməyə kömək edən həkiməm,
Qüsseyə, kədərə çodar oğluyam.

Qənimlərə cənnət yurdu satılan,
Tapdaq olub ayaq alta atılan.
Şirin əhvalına zəhər qatılan,
«Yurd» deməkdən dili qabar oğluyam.

Eli pərən-pərən, min zillət görən,
Qəmi arğac edib qəlbine hörən,

Gül əkib axırda boz tikan dərən,
Haqsızlıq əlindən zinhar oğluyam.

Düşmənlə çəkməyə hesabım qalıb,
Dövrana cavabsız sualım qalıb.
İnamı itməyən əhvalım qalıb,
Dəlidağam, vəfa, ilqar oğluyam.

GƏZİRƏM

Mən söz axtarıram işlə bir olsun,
Nə quru vəd, nə də nağıl gəzirəm.
İstəyirəm hamı qeyrətə dolsun,
Bundan ötrü başda ağıl gəzirəm.

Hələ düşməndədir Qarabağımız,
Hələ də göynəyir qəlbə dağımız.
Tapdağa dönübdü min oylağımız,
Əllərim qoynumda məlul gəzirəm.

Dəlidağam, dizlər бүkdürə bilən,
El dərдинə əncam çəkdirə bilən,
Xilas olsun deyə yağdan vətən,
Meydanda qəhrəman oğul gəzirəm.

GÖRÜRƏM

Quru vədi, hapi-gopu, yalanı,
Sözde olan boyada da görürəm.
Zil qarayla pərdələnən talanı,
Haram olan mayada da görürəm.

Dəlidağam, ayrı düşdüm adımdan,
Xəbər yoxdur imdadımdan, dadımdan,
Bircə an da əsla çıxmır yadımdan,
Qarabağı rüyada da görürəm.

Çoxdan bəri mat qalıram bu hala,
Gözlərimi yumub dalsam xəyala,
Dəlidağı dolanıram az qala,
Qartalını qayada da görürəm.

Millətlərin Təşkilatı heç barı,
Yada salmır verdiyi dörd qərarı.
İcrasına sanki yoxdur bir karı,
Səbəbini riyada da görürəm.

Evimizi yıxır «kürsü davası»,
Yaddan çıxır daşnaqların nəvası.
Dəlidağam, el keçirir bu yası,
Ağlımızı piyada da görürəm.

DOSTUMA «MƏSLƏHƏTİM»

Quru cəhdin səni yıxar, sürüyər,
Dostunu da eşit, bir insafa gəl.
Qönçəsində cəmi arzun çürüyər,
Özün, öz işinə qalsan məətəl.

Malın, pulun, zirpi dayın yoxdursa,
Əməlin pakdırsa, gözün toxdursa,
Bacarıqda, hətta tayın yoxdursa,
Səni sayacaqlar əfəldən, əfəl.

Quru kağızda var ədalət adı,
Dünyamız əvvəldən belə, dünyadı.
Düzsənsə, özünə gəzmə imdadı,
Yolunda həmişə görərsən əngəl.

Şamiləm, boş yerə yığılma cana,
Ya dayı tap, ya da dolları sana,
Yaltaqlan, girginən gündə bir dona,
Rütbə qazan, qoyma möhnətə məhəl.

YOXDUR

Tanıdığım şəxsin bol sərvəti var,
Üzünün abırı-həyası yoxdur.
Maldan, puldan hədsiz sayılır kübar,
Zərre qədər halal mayası yoxdur.

Min dollar gözündə bir kor çəpikdir,
Sevdiyi alqışdı, yersiz çəpikdir.
Yetənə atdığı qoşa təpikdir,
And-aman eyləyir riyası yoxdur.

Şamiləm, odlanıb daha qoruğu,
Eşidilmir sözü, daha buyruğu,
Qapı arasında qalıb quyruğu,
Ərşə çəkilibdi, rəyası yoxdur.

DAHA YAXŞIDI

Bu elin dilindən eşitdiyimdİ,
Lağ daha yaxşıdır yersiz tərİfdən.
Şöhrətpərəst olmaq ən pis İmdaddı,
Bunu dinləmişəm aqıl, arİfdən.

Yaltaq ola bilməz xalqına yanan,
Dediyimi özün sınayıb inan.
Min sİfətli olur əslini danan,
Qaçsan, daha yeydir belə hərİfdən.

Şamil, doğru sözdür qızıldan baha,
Haramla tikilən saraydan-kaha,
SİNədə çarpaz dağ yaxşıdır daha-
Üstünə taxılan saxta təltİfdən.

OĞLUYAM

Halımı sormasan daha yaxşıdır,
Düşməne satılan yurdun oğluyam.
Qəlbimin –qəm sirdaş, dərd qardaşıdır,
Qüssənin, kədərİn, dərdİn oğluyam.

Cənnət Kəlbəcərə həsrət qalmışam,
Qara bulud kimi hər an dolmuşam,
Yaman saralmışam, yaman solmuşam,
Necə deyim elin nikbin oğluyam.

Şamiləm, ümidi itirməmişəm,
Diləyimi başa yetirməmişəm,
Düşmənlə davamı bitirməmişəm,
Heyfimi alaram, mərdin oğluyam.

BİLMƏZ

Dizini qatlayıb yerə qoysa da,
Dana nəər yükünü götürə bilməz.
İgid dərd əlindən cana doysa da,
Sarsılmaz, özünü itirə bilməz.

Müftəxor olana deyilməz kişi,
Yaltaqlıq eyləməz, əyilməz kişi,
Yalan danışmaqsa kimin verdişi,
Bir işi düz başa yetirə bilməz.

Çalış el içində üzün olsun ağ,
Xalqa məhəbbətdən qəlbində qur tağ.
Vətən sevgisindən Şamil Dəlidağ,
Min dastan yazsa da bitirə bilməz.

DƏLİDAĞ

Biz səni düşməne verib qaçmışıq,
Necə deyim igid, nərəm, Dəlidağ.
Başımıza olmaz oyun açmışıq,
Qəlbimiz bağlayıb vərəm, Dəlidağ.

Yurd idin elata, ağır ellərə,
Düşmüşdü dastantək adın dillərə,
Zor gələ bilmədik fitnə-fellərə,
Olduq ağır dərdə həmdəm, Dəlidağ.

Loğman sularını yağılar içir,
Saf, təmiz havanı qəlbinə çəkir,

Tər gül-çiçəyini qənimlər seçir,
Özündən ağırdı bu qəm, Dəlidağ.

Dəlidağam, bax, bu ağır zülümdü,
Dəlidağsız qalmaq mənə ölümdü.
Qönçəsində qalan arzu gülümdü,
Sel arxına dönüb didəm, Dəlidağ.

Dəlidağam, yetə sənsizlik sona,
Kaş sürünəm dizin-dizin qoynuna.
İnanıram, qapı açar, mən buna,
Qadir Allah var kərəm, Dəlidağ.

ARSIZ

Dərhal yaxasını qırağa çəkdi,
İş gələndə arsız yatdı, ərindi.
Nə daşı artladı, nə yeri əkdı,
«Yandı», ayran içdi dedi, sərindi.

Həyat tarixini etdiyinlə yaz,
Qaranlıq içində gəz işıq, ayaz.
Nə axtar karsız iş, nə axtar dayaz,
Xalqa yaratdığın şah əsərindi.

Dəlidağ, danışsan din ağlın ilə,
Nə hirslen, ayağı nə qaldır tilə.
Əgər geri gəlsə səsi itilə,
Gərəkli nəsihət dil kəsərindi.

AZ DEYİL RƏZİL

Nadan deyər canda axan qan aldı,
Yenə qara gəldi elə təzə il.
Diyarlar yağının əlində qaldı,
Tale geyindişi qaradan da zil.

Dağlardan ağırdı dərdi hər ilin,
Qarnına nə salar qatilin dilin?
Sayı qədərsizdi saxta adilin,
Ya dillən əzsinlər, ya lal qal, əzil.

Dəlidağ, daşnağa taydır yad ağa,
Haqqı tay edirlər təhnizə, lağa.
Arxadılar ərzdə ancaq alağa,
Çəkiləsi alağ-az deyil - rəzil.

İRADƏNİ EYLƏ ƏN İTİ KƏSƏR

Tanın yağılardan qisası alan,
Elinə arxalan, qılıncı çək ər.
Aranın, dağların talandı, talan,
Qanlı qatilləri at, at, yerə sər!

Nə yat səngərində, nə itir anı,
Zatı qırıq, ala şeytani tanı.
Ayaqlar altına arı atanı,
Sərrast nişan alsan titrəyər, əsər.

Dəlidağ, nə çəkin, nə daldada sin,
Nə hay sal çəkinin, nə də heç əsin!
Əsdirsin daşnağı nərəli səsin,
İradəni eylə ən iti kəsər.

NIYƏ

Daşnaq at səyirdir Dəlidağında,
Niyə diyarınla kəsilsin ara?
Dağıdır talayır əli, dağında,
Niyə sızıldasın illərlə yara?

Qatillər çıxarır daha ağını,
Qaçırdar diyardan qanlı yağını.
El sarısın deyə əl, ayağını,
Kəndiri əyirən cəhrə, iy ara.

Daşnaq nahaq sanır adını ağa,
El nəri tanıyır qayadan tağa.
Dəlidağ, didədə sən də at ağa,
Niyə yiyə çıxsın qatil diyara?

İGİD ELİNDƏN GEDƏR

Diyarında gəzər dillərdə adı,
Xalqın əsgəridir keşiyində ər.
İşindən tanıyar yaxını, yadı,
Hər insana deyər əkdliyini dər.

Deyər xəcalətdən sırtığa əri,
Diləyər arsızə ən azı çəri.
Yağı ayağını atsa içəri,
Gərəkli nədirsə qılıncı edər.

Cahandan getsə də yenə yaşar ər,
Adı el içində qalar təzə, tər.
Çətin ki, ad-sanı, xatiri itər,
Ay Dəlidağ, igid elindən gedər.

KİŞİ

Çiçək ətiridir, işin ətiri –
Elə gərəkliyə hər kəsin işi,
Atar şan-şöhrəti, atar xətiri,
Nərsə diyarına, xalqına kişi.

İtirsə qeyrəti, itirsə arı,
Daha gərək sansa həyatda xarı,
Elinə gərəkse, kəssə axarı,
Deyərlər az həya itir, a kişi.

Sayılsa xalqın qarşısında tar,
Qeyrətini ayaq altına atar.
Diyarını satar, xalqını satar,
Kələklə yaşayar hər çağ nakişi.

Xainlər hiylədən elə əkər lək,
Didədir hər işi ələyən ələk.
Alçaqlar elinə gələndə kələk,
Gərək tez anlaya, tez ana kişi.

Arsızlar girlənər yalanlar ilə,
Ad yetirsin deyə yağ çəkər dilə.
Etdiyi xətanı gərək adilə,
Nə inkar eyləyə, nə dana kişi.

Hər insan həyatdan dərşini ala,
Darda tay sayıla xalqına Zala,
Çalışa nakəslər eldən azala,
Gərək ad saxlaya, ad ana kişi.

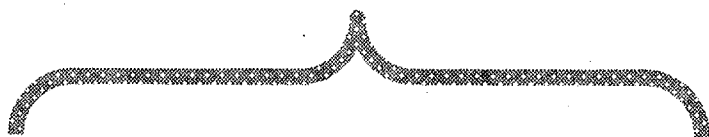
Rəzil ağa qara, deyər aya nar,
Aqillər xalqının dərşini anar,
Dəlidağ, elinin halına yanar,
Ancaq nadan deyər nadana kişi.

GÜL İNCƏ

Təbibim ol, yetiş qəlbin dadına,
Niyə məni döndərirsən gülüncə.
Acı sözün ləzzəti nə, dadı nə?
Ağla barı, əhvalıma gülüncə.

İnan, heç nə yazılmayıb alına,
Bəxt bazarda satılarmı, alına?
Fərq qoymaram ağ rənginə, alına,
Əgər olsa çiçək incə, gül üncə.

Ömür keçib olarsan bir qarı, yar,
Gəl güvənmə ağ üzünə, qarıyar.
Xoş sözünlə büzü ərıt, qarı yar,
Gəl Şamillə danış incə, gül üncə.

GERNYLLAR

EL İÇİNDƏ

Qəlbən inan, sən onu bil,
Dərd kar etməz el içində.
Öz yerində dözüb min il,
Daş ovular sel içində.

Köhlən yeriş açıb süzər,
Ceyran çöldə qaçıb süzər,
Qartal göydə uçub süzər,
Sona üzər göl içində.

Vətəninini quca-quca,
Şamil, dolan başı uca.
Yad ölkədə şah olunca,
«El içində, öl içində».

BİLMƏZ

Yol dağıdan, körpü sökən,
Çaydan özü keçə bilməz.
Vədə günü, qanqal əkən,
Sarı buğda biçə bilməz.

Öyünməsin hələ kovxa,
Oyananda «qara çuxa»,
Çulu cındır, əli yuxa,
Deməsin diz bükə bilməz.

Şamil, quyruq bulayanlar,
Şər meydanı sulayanlar,
Kola girib ulayanlar,
El qeyrəti çəkə bilməz.

YETƏN YERDƏ

Gəzmə nə haqq, nə ədalət,
Qəlbdən insaf itən yerdə.
Olur doğru, düz xəcalət,
Şərin sözü ötən yerdə.

Kəmfürsətə keçsə fürsət,
Nə xeyir gəz, nə bərəkət.
Gözlə bəla, min fəlakət,
Ürəkdə kin bitən yerdə.

Şamil, sanma çarə itər,
Məlhəm qoyar, yara itər.
Ağın üstən qara itər,
El imdada yetən yerdə.

sentyabr, 1968

NECƏ İNANIM

Qoltuqaltda qalıbdırsa,
Başa necə inanım mən?
Ürəkdə yurd salıbdırsa,
Daşa necə inanım mən?

Var düz işi başa qaxan,
Qəlbə yoxsa yanğı, tufan,
Deyin görüm gözdən axan,
Yaşa necə inanım mən.

Şamil, vicdan satılıbsa,
Güllə koldan atılıbsa,
Qaş kələklə çatılıbsa,
Qaşa necə inanım mən?

iyul, 1972

GƏZİRƏM

Qəlb diləyə necə çatsın,
Atsız qalib, nal gəzirəm.
Toyuğum yox kükə yatsın,
Altına lax fal gəzirəm.

Dağarcıqda darı yoxdu,
Bağ quruyub, barı yoxdu.
Arxanada arı yoxdu,
Boş yeşikdə bal gəzirəm.

Bəla varmı qaçqınlıqtək?
Ağır dərdir, dözmür ürək!
Məni edib diligödək,
Bəzən susub lal gəzirəm.

Qəm qəlbimi edib yayla,
Yaşayıram hay-harayla.

Bürünmüşəm zil qarayla,
Xəyalımda al gəzirəm.

Xalq bələdan çıxsın deyə,
Şamil, xına yaxsın deyə,
Düşməni yıxsın deyə,
Mən bir Rüstəm Zal gəzirəm.

mart, 2001

KAŞ

Dəlidağım, camalını
Gedib bir də görədim kaş.
Soruşaydım əhvalını,
Sənə salam verəydim kaş.

Görüşəydim yaylaqlarla,
Öpüşəydim bulaqlarla.
Addım atıb yolaqlarla,
Gül-çiçəkdən dərəydim kaş.

Açıb düşmən kürməyindən,
Çıxarıb qəm bələyindən,
Yağları, bəbəyindən
Atıb, yerə sərəydim kaş.

Dəlidağam, olub mətin,
Qayıtməsın edib təmin.
Qəlbimdəki məhəbbətin,
Üstə sevgi hörəydim kaş.

YERİDİ

Xain qonşu nankor oldu,
Fitnə, fəsad, fel yeridi.
Qəlbimizə dərd, qəm doldu,
Yuvasından el yeridi.

Vətən deyib gərək sinə,
Son qoyaq biz yaman günə.
Dərələrin əvəzinə
Gözümüzdə sel yeridi.

Babaları yada salaq,
Qatillərdən qisas alağ.
Şamil, bəmdən xilas olaq,
Deyək qəlbə zil yeridi.

DEYİL

Ürəyimdən püskürən od,
Hələm-hələm sönən deyil.
Yaxılsa da yarama yod,
Qanı geri dönən deyil.

Şeytandan da, zətı danan –
Qorxuludur, buna inan.
Kimdir deyən indi böhtan -
Şər atına minən deyil.

Görüb yurdun tapdağını,
Şamil, qovaq biz yağını.
Hündür tapdan, ayağını
Sındırmasaq, enən deyil.

ŞAMİL

Dərd ürəkdə, əl qoyunda,
Qalaq nəyə görə, Şamil.
Başaçılmaz bu oyundan,
Tülkü döndü şirə, Şamil.

Düşündükcə qəlbim yanar,
İçində od alovlanır.
Üstümü zə xoruzlanır,
Qorxaq, yoluq fərə, Şamil.

Həqiqəti axtar, ara,
El almazdı dərin yara.
Yaxasını bir kənara,
Çəkməsəydi hərə, Şamil.

Dərd çəkməkdə dönmə nərə,
Xalqla çəkib dəli nərə.
Qarabağa, Kəlbəcərə-
Nicat tap o yerə, Şamil.

YOXDU GÖRƏN

Kimliyimi soruşma heç,
Yurd-yuvası satılanam.
Mənə baxma, kənardan keç,
Qaşı qəmdən çatılanam.

Hanı mənim Qarabağım?
Əldən gedib Dəlidağım.
Harda qalıb min oylağım?
Dərd gölünə atılanam.

Elim olub pərən-pərən,
Dünyada yox bunu görən.
Dəlidağam, hayqır, Vətən:
Yad torpağa qatılanam!

AĞLADI

Qaçqınlığın təlaşına,
Dilə gəlib daş ağıladı.
Ürək qaldı yana-yana,
Gözdən axan yaş ağıladı.

Gül üzlərə kədər qondu,
Qəm qəlbləri diddi, yondu.
Tablamadı, çaylar dondu,
Qar-boranlı qış ağıladı.

Çox şəhərlər, kəndlər yandı,
Zülm ərşə lap dayandı.
Qanadından alovlandı,
Göydə uçan quş ağıladı.

Tanımadıq bədhiyyəti,
Anlamadıq xəyanəti.
Şamil, görüb fəlakəti,
Başdan itib huş ağıladı.

AXTAR

*Məni ağır xəstəlikdən sağaltmağa çalışan,
gözəl insan İsmayilov Köçəriyə*

Kamil həkim, mərd Köçəri,
Şamilinə aman axtar.
Nə apteki, nə şəhəri
Gəzmə, dağda dərman axtar.

Suyu sərin, isti narzan,
Çeşmələri verim nişan.
Dəlidağda saf havadan,
Azarıma loğman axtar.

İstəyirsən qalam diri,
Dizlərimin artsın giri,
Laçın balı, dağ pendiri,
Qatıq çalxa, ayran axtar.

Durular zil qara qanım,
Safa çıxar xəstə canım,
Tərtər çaya var gümanım,
Çimməyə bir şırran axtar.

İşğal yerlər dönsə geri,
Dərdlərimin qalmaz biri.

Çalış tökdür düz tədbiri,
Qələbəyə meydan axtar.

Qovub yurddan namərd-mərdi,
Məni sıxır işğal dərdi.
Düşmənlərin, arzu birdi
Göz, qətlinə fərman axtar.

Şamil əlac tapsın deyə,
Yoxdur dağa yol getməyə.
Daşnaqları qərq etməyə,
Fırtınalı umman axtar.

LAÇIN DƏRDİ

Döndəribdi deryalara
Qəhərimi, Laçın dərdi.
Qaçırıbdı deyın hara,
Nərlərimi, Laçın dərdi?

Min il bizə olub arxa,
İnanmazdım eli qorxa.
Qaldırıbdı kəllə-çarxa
Şəkərimi, Laçın dərdi.

Şamiləm, el köçüb necə?
Malik idi hədsiz gücə.
Eyləyibdi zülmət gecə
Səhərimi, Laçın dərdi.

ETİBARSIZ

Sitəmindən «a» yazıldı
 Sinəmdəki «yar» yanına.
 Səni gördüm dilimdən «sız»
 Düşdü «etibar» yanına.

«Yüz» önündən «bir» silindi –
 Sevincin sayı bilindi.
 Gözlərimdə, ay qız, indi
 «Tər» gəlibdir «tər» yanına...

Sən dolanıb gəzdin yandan,
 Şamil oldu sinəsi qan,
 Bülbül uçub gülüstandan
 «Ğa» qonubdur «qar» yanına...

YERİNƏ

Qız, qəlbini neyləmişən,
 Qoymusan bir daş yerinə?
 Əyri qılnc bağlamısan,
 Söylə, niyə qaş yerinə?

Zülmət etmə al səhəri,
 Saç nurunu, gözəl pəri.
 Mənə acı, tünd zəhəri
 Gəl yedirtmə aş yerinə.

Qoy qınına kirpik oxu,
Sən Şamilin varı - yoxu.
Ürəyini açıb oxu,
Qan axıtma yaş yerinə.

KİMİ

Qəlbimin eşq hörgüsündə,
Bəxtim deyib hörəm kimi?
Ürəyimin güzgüsündə
Əks eyləyə, görəm kimi?

Sənə dedim: - Yar, qan oldu,
Tufan qopdu, boran oldu.
Könül evim yarğan oldu,
Dağ dilləndi: - Dərəm kimi?

Dəlidağın gül fəslisən,
Gözəlliyn yüz mislisən.
Vallah yəqin sən Əslisən,
Mən yanırım Kərəm kimi.

DÖNDƏRƏR

İgidi söz, kababı köz
Yandırıb külə döndərər.
Söz qananı birçə kəlmə,
Nazildib milə döndərər.

Ox süzərmi yay olmasa?
Dərya olmaz, çay olmasa.
Yar, yarına tay olmasa,
Hər günü ilə döndərər.

Hikmətdirmi arı şanı?
Şamil, onda hünər hanı?
İnsan əli boz tikanı,
İstəsə gülə döndərər.

OLMAZ

Çox şirindir dost vəfası,
Ondan dadlı qaymaq olmaz.
Dost cəfası – can səfası,
Ləzzətindən doymaq olmaz.

Canı qıymaq qəlb arzusu,
Qandan keçmək bir içim su.
Bu dünyada tək namusu
Dost yolunda qoymaq olmaz.

Şamil, uca olsun başın,
Var yığmaqla yoxdur işin.
Sərvətindir dost-tanışın,
O qədərdir saymaq olmaz.

DƏDƏ DOSTU

Rütbən düşsə, eyləmə şəkk,
Yox olacaq vədə dostu.
Bacarıb tez başından ək,
İpiqırıq gədə dostu.

Çay qurumaz, suyu bolsa,
Hər bir zaman sadıq qalsa,
Övlad əsil övlad olsa,
Möhkəm olar dədə dostu.

Şamil, durma hayına yet,
Böl dərđini, şərinə get,
Dar günündə imtahan et,
Sınama heç nədə dostu.

GÜNAHKARDI

Qəlblər qara bağlayırsa,
Öz qəlbimiz günahkardı.
Bülbülümüz ağlayırsa,
Öz gülümüz günahkardı.

İtirsə xoş dəmlərimiz,
Çoxalırsa qəmlərimiz,
Bollaşırsa bəmlərimiz,
Öz zilimiz günahkardı.

Diqqət versək özümüzə,
Qəlbimizə, gözümüzə,

Baxılmırsa sözü müzə,
Öz dilimiz günahkardı.

Şamil, tədbir görülməsə,
Hörülən düz hörülməsə,
Yaxşı qiymət verilməsə,
Öz əlimiz günahkardı.

GƏZİRƏM

Ayağımda dəmir çarığ,
Nə kəklik, nə çil gəzirəm.
Sazım olub qırıq-qırıq,
Yenə ona tel gəzirəm.

Qulaq dəlir indi yalan,
Olub yanlış hava çalan.
Ədalətə arxalanan,
Düz danışan dil gəzirəm.

Dəlidağla dərdi bölən,
Oxla xain qəlbi dələn,
El yükünü çəkə bilən,
Nər axtarıb, fil gəzirəm.

YOXDU

Könül evim qəm sazımdı,
Bəm köklüdü, zilim yoxdu.
Yoxa çıxan avazımdı,
Lal olmuşam, dilim yoxdu.

Qəlbi dərdlə bürüyənəm,
Atəşində əriyənəm.
Qönçəsində çürüyənəm,
Budağımda gülüm yoxdu.

Varlığımı qəlbim danır,
Ürəyimdə tonqal yanır.
Gecə-gündüz alovlanır,
Nə odum, nə külüm yoxdu.

Çoxdan yurdsuz-yuvasızam,
Dərmansızam-davasızam.
Kimdir deyən nəvasızam?
Nə obam, nə elim yoxdu.

Dəlidağam, anmışam mən,
Yana-yana donmuşam mən,
Dona-dona yanmışam mən,
Bundan böyük zülüm yoxdu.

DODAQQDƏYMEZ TÖRƏMƏ GƏRAYLILAR

İŞ

Nə qılinc göz, nə də tiyə,
Yaxşı işin kəsərindi.
Cəhrən yiyə çıxsə iyə,
Əyirdiyi əsərindi.

İşdən qaçar, satar nadan,
Əldən gedər dəryan, adan.

Çətin qalar, ya de, ya dan,
Nə istidi, nə sərindi.

Kişi işi tacı anar,
Dəlidağ, ək əncir, ya nar,
Nə qızardı, nə etdi ar,
İş gələndə xay ərindi.

AZI

El içində yetir nəzər,
Yaxşı tanı natarazı.
Sən ləngisən qatil əzər,
İgidini atar azı.

Qaranlığa işıq saçaq,
Day səyirdək, çıdır açaq.
Haqq danışaq yetəndə çağ,
Niyə əyək de tarazı?

Kənar eylə hər xatanı,
At dəryaya ar atanı.
Azğınları çalış tanı,
Al qanına qat Arazı.

Keşiyində dayan sayıq,
Xalqa layıq – yaşa ayıq.
Yağı gəlsə tətiiyi yağ,
El işindən qalsın razı.

Satqın çatsın tez əcələ,
Sınsın tələ, yansın cələ.
Dəlidağ, al qılinc ələ,
Canını qıy xalqa azı.

DODAQDƏYMƏZ, ƏVVƏL-AXIR, TÖRƏMƏ GƏRAYLILAR

AĞLIDAYAZ

Zərərli dir işi karsız,
Zatı-qırıq, ağılı-dayaz.
Ziyançıyla, artdı arsız,
Zehinlərdən itdi ayaz.

Zənginlərə zər, ləl əziz,
Zəkaliya iş, əl əziz.
Zıqqı desə zəy ən ləziz,
Zəlil çətin qana, ha yaz.

Zail dilər qal adaşsız,
Zırı sanar ərzi daşsız.
Zay istəyər eli aşsız,
Zəhləçidir həyası az.

DAŞA-DAŞA

Ayaz itə, yağış yağa,
Axa seli daşa-daşa.
Acı tale yetə ağa,
Alın təri aş-a-daşa.

Azğınlara hər yay ata,
Ala nişan hər ay ata.
At yağını sinə, yata,
Ala dağı, ər şad aş-a.

Aydını tay et ayaza,
Adil gərək haqqı yaza.
Arsız qane deyil aza,
Ancaq, çətin ər, ad aşə.

Alış, yiyə çıx ad, ara,
Ağları dərd çəksə dara,
Axtar çarə, əlac ara,
Atsa yayla dəysə daşa.

Ay Dəlidağ, nə ayağa
Aldan, nə də dildə yağa.
Ac qal, əlin-çəksə ağa,
Alınarsan, dəysə aşə.

DODAQDƏYMƏZ GƏRAYLILAR

KEÇƏR

Diyarının dar çağında,
İgid şirin candan keçər.
Qalsa da el qınağında,
Xain kəslər yandan keçər.

Saxlar, dirək dirəkdirsə,
Ələr, ələk ələkdirsə.
Əgər xalqa gərəkdirsə,
Kişi addan-sandan keçər.

Millətini - Aşıq Alı
Adətlərdən etdi halı.
Dəlidağ, el ağsaqqalı,
Yeri gəlsə qandan keçər.

GƏRƏK Dİ

Həyatında hər insana,
Əzəl qeyrət, ar gərəkdİ.
Qartal yetər ada-sana,
Qarğalara sar gərəkdİ.

Əl çirkidir inan daş-qaş,
Halal işə giriş, qardaş.
Etıqadlı sadıq sirdaş,
İlqarı xas yar gərəkdİ.

Dəlidağdı haqq simsarı,
Ədalətin xiridarı.
Eli satan satqınları
Eyləyəsən xar, gərəkdİ.

BÜTÜN KƏLMƏLƏRİ EYNİ BİR HƏRFLƏ BAŞLAYAN GƏRƏYLİLƏR

ƏL

Əvvəllərdən, əzəllərdən
Əl əsgərđi əziyyəte.
Əzəmətdir, ələ əhsən,
Əzmkardır əzəməte.

Əzazil əl əsarətdir,
Əskiklikdi, ədavətdir.
Əcayibdi, ərəsətdir,
Ətalətdir əyaləte.

Əşirətə – əlamətdar,
 Əl-əzmdı, əl-əməkdar.
 Əl-ərəndi – əl ələmdar,
 Əl əsasdır ədalətə.

QILINCIMIZ QININDADI

Qapanmışıq, qabarlaşıb,
 Qutlaşıbdı qulağımız.
 Qəsbkarlar qəddarlaşıb,
 Qorxaqlaşib «qoçağımız».

Qanımızda qara qətran,
 Qəlbimizdə qana qəltan.
 Qismətimiz – qarayaman,
 Qəm, qüssədi qonağımız.

Qırılıbdı, qurşağımız,
 Qovğalardan qaynağımız.
 Qəsddən qoruq-qaytağımız,
 Qədərsizdi qınağımız.

BÜTÜN KƏLMƏLƏRİ EYNI HƏRFLƏ BAŞLANAN DODAQDƏYMƏZ GƏRAYLILAR

ASILQANIQ

Alaqaya, Alagöllər,
 Acı-acı ağlayanıq,
 Adlanaydıq az ağciyər,
 Aranılsa ac aslanıq.

Aldananiq aşkarından,
Ağız açsın az arından.
Azğınların azarından,
Atəşindən alışqanıq.

Ağılsızda azdır anlaq,
Alçaqlığı anır ancaq,
Asdıranlar asılacaq,
Arsızlara asılqanıq.

AXTAR

Ara aydın, ara ayıq,
Açılmaza açar axtar.
Anlayışla, anılacaq
Amacını aşkar axtar.

Ağalara – azmanlara,
Açgözlüklə azanlara,
Abırını atanlara,
Arsızlara azar axtar.

Anamızdır Azərbaycan,
Azadlığı an anbaan.
Amansızdı araqatan,
Axıtmağa axar axtar.

SİLƏLƏNİB

Ölkələr var orda yoxdur -
Haqq-ədalət, güllələnib.
El-obanın dərdi çoxdur,
Qəlbində qəm silələnib.

Şiri dama salıb tülkü,
Kəderini ölçməz ülgü.
Dağdan ağır dərd-qəm yükü,
Ürəyinə şələlənib.

Dərdi deyib açmaq olmur,
Zülmətə nur saçmaq olmur.
Heç bir yana qaçmaq olmur,
Bütün yollar tələlənib.

Şamil, dərddən çoxdur kalan,
Qədərsizdir altdan alan.
Qulaq dəlir yalan-palan,
Dillər yaman pilələnib: . .

ÇƏTİN

Xain elin şad günündə -
Ağlayandı, gülə çətin.
El keçirən toy-düyündə
Göz yaşını silə çətin.

Nadan ədəb qanmaz qəti,
Olmaz xətri, nə hörməti.

Göstərəndə mərifəti,
Ağnamaya külə çətin.

Dəlidağam, gədə-güdə,
Ona-buna gələr hədə.
Barmağından bal əmsə də,
Qədir-qiymət bilə çətin.

NİFRƏTİM VAR

Nişan alıb kürəklərə,
Atanlara nifrətim var.
Oxa dönüb ürəklərə,
Batanlara nifrətim var.

Malik olub pis niyyətə,
Bəd arzuya yetə-yetə.
Haram yolla var-dövlətə,
Çatanlara nifrətim var.

Sitəmkarı çox da danla,
Danışacaq o «qan-qanla».
Aralığı şər-böhtanla,
Qatanlara nifrətim var.

Dəlidağam, aldıq yara,
Düşmən olsun üzü qara.
Qarabağı nadanlara,
Satanlara nifrətim var.

OLAR

Tamah dişi çəkilməsə,
Qarın doyar, göz ac olar.
Tədbir düzgün tökülməsə,
Mərd namərdə möhtac olar.

Toydan sonra vurma dəfi,
Haram yolla gəzmə nəfi.
Hesablayar-etsən səfi -
Həyat özü sayğac olar. . .

Yer üzündə çoxdur harın,
Çoxdur satan qeyrət, arın.
Zalım olan hökmdarın,
Bir gün taxtı tarac olar.

Boş sözləri hünər sanma,
Həqiqəti yalan anma.
Desələr də, gəl inanma,
Qarğa dönüb leylac olar.

Dostu satan ağılazın,
İbrət bilməz, söz qanmazın,
Geci-tezi kələkbazın,
Üzü qara bir sac olar.

Dərd olubdur dağdan iri,
Bağlanıbdı çoxdan bəri,
Dağıtsalar sərhədləri,
Yollar əriş-argac olar.

Söz bir olsa, el bir olsa,
Göz düz görsə, əl bir olsa,
Şamil, hamı əlbir olsa,
Hər bir dərdə əlac olar.

GƏZ

Loğman olub hər dərmanı-
Qəlbdən qopan fəryadda gəz.
Lazım gəlsə yar tufanı,
Girib dərin dəryada gəz.

Düz yolundan dönmə qəti,
Bəslə qəlbdə pak niyyəti.
Axtar haqqı, həqiqəti,
Vicdanını sal yada, gəz.

Şamil, yollar səki deyil,
Qeyrət yüngül çəki deyil.
Ömür birdir, iki deyil,
Kişi kimi dünyada gəz.

ƏCƏL

Əcəl-qarmaq, insan-balıq,
Hamı ona keçəsidir.
İstər xəqan, istər yazıq,
Bu dünyadan köçəsidir.

Bu qarmağa keçib insan,
Olmayıbdı xilas, inan.
Alıb, yenə alacaq can,
Boya qatma ölçəsidir.

Bu cahan bir oyunbazdır,
Dərk eyləyən bunu azdır.
Əcəl sovlı bir dəryazdır,
Yarananı biçəsidir.

Bu Şamilin haqq səsidir:
Dünya insan məhbəsidir.
Əcəl zəhər çeşməsidir,
Hamı ondan içəsidir.

ANILANDA

İnsan gerek əyri yoldan,
Geri dönə yanılanda.
İman yanır, itir vicdan,
Doğru, əyri sanılanda.

Zülm ərşə bülənd olur,
Qəlblərə qəm, qüssə dolur.
Gül qönçədə qalıb solur,
Haqq, ədalət danılanda.

Şamil, yaşa bu qeyrətlə,
Köç dünyadan bu qiymətlə.
Ölməz insan, bil hörmətlə
El-obada anılanda.

HAQQ TÜK KİMİ NAZİLƏNDƏ

Yoxa çıxır, qalmır inam,
Ümiddən əl üzüləndə.
Zillət, illət edir davam,
Haqqa dodaq büzüləndə.

Xalqa qara gəlsə dövrən,
Elin qəlbi ağlasa qan.
Daha dözə bilmir insan,
Haqq tapdanıb əziləndə.

İnsan dərdədən cana doyur,
Acizliyə nöqtə qoyur.
Cürətlənir, silib, yuyur,
Gözdən qan-yaş süzüləndə.

Nə vaxt sitəm həddi aşır,
Şamil, qəzəb aşıb-daşır.
El sel kimi daşıb-coşur,
Haqq tük kimi naziləndə.

ANCAQ

Xəbis, xain, qəlbiqara,
Arxa seçər şəri ancaq.
Ürəklərə vurur yara,
Xalqı darta geri ancaq.

Tanımayıb arsız abır,
Özgə gözdə qıl axtarır.
Görə bilmir yoğun, andır,
Gözündəki tiri ancaq.

Sınanıbdı yaltaq olan,
Dəcəl olan, şiltaq olan,
Yalançıyla ortağ olan,
Qoruyubdu dəri, ancaq.

Sərhəddini bilməz harın,
Açgöz adam güdər qarın.
Dəlidağam, satqınların
Kol dibidi yeri ancaq.

GÖZLƏ

Yatanda keç, qərq olarsan,
Həyatını seldən gözlə.
Ömrün boyu hər keçən an,
Sən özünü feldən gözlə.

Gəzmə müftə nə zər, nə ləl,
Yaxın dost ol zəhmətlə gəl.
Taleyini əvvəl-əvvəl,
Ağzındakı dildən gözlə.

Şamil, uzaq dolan şahdan,
Heç nə umma o dərgahdan.
Mərhəməti bir Allahdan,
Bir obadan-eldən gözlə.

BİLƏR

Boran qalxsa, şaxta vursa,
Çiçək vaxtsız sola bilər.
Ala şeytan kələk qursa,
Düz düzlərdə qala bilər.

Şərin dizi bükülməsə,
Zülmün taxtı sökülməsə,
Tamah dişi çəkilməsə,
Hər nə desən ola bilər.

El zillətə salınarsa,
Şamil haqqı alınarsa,
Qəmin seli dönüb yasa,
Ürəklərə dola bilər.

ÇƏTİN

Rəzillərin hırı-gopu,
İmdadına çata çətin.
İftiradan, şərdən topu,
Axıracan ata, çətin.

Nalı dəyər köklü daşa,
Böhtan atı yetməz başa.
Hər nə qədər gəlsə coşa,
Niyyəti baş tuta çətin.

Kin rəzilin mərəzidir,
Bol olanı qərəzidir.

Elin gözü tərəzidir,
Qoyar ola xəta çətin.

Şamil, artıb nəhəng zəli,
El cibini sorur, bəli.
Xalqın coşan qəzəb seli,
Qərq etməmiş yata çətin.

İSTƏMİRƏM

Şər, böhtana arxalanan,
Dəcəlliyi istəmirəm.
Həqiqəti, haqqı danan,
Dağallığı istəmirəm.

Pərdə çəkən çoxdur gözə,
Üz geyinən çoxdur üzə.
Həyat nədir? - Mübarizə,
Əfəlliyi istəmirəm.

İtən vaxt qəlb qəhəridir,
Zəhmət işin təhəridir.
İş insanın cövhəridir,
Tənbəlliyi istəmirəm.

Qədərsizdi boya tığı,
Gözəlliyə şər atdığı –
Ənlik, kirsən yaratdığı
Gözəlliyi istəmirəm.

Şamil, mərddir, tanı, bəyən,
Yeməmişdən gəyirməyən.
El əlçimi əyirməyən,
Cəhrə, iyi istəmirəm.

ŞAMİL, BACAR ...

Əvvəl kişi mərdlik edib,
Yalan «sən öl» deməzdi heç.
Dar altına razı gedib,
Minnətli aş yeməzdi heç.

İndi «sən öl» qırdüz olub,
Kor qəpikdən ucuz olub.
Andı içən quduz olub,
İnanmayıb yanından keç.

Aldadan kəs keçib ardan,
Atasını, lap məzardan
Çıxarıb and içər hər an,
Şamil, bacar mərdi dost seç.

YATIR

Adam var ki, ürəyində,
Boz, zəhərli ilan yatır.
Xəbislik var diləyində,
Dilində min yalan yatır.

Çoxdur yava gədə-güdə,
Ona-buna gəlir hədə.
Baxan gözlər görməsə də,
Belində çul, palan yatır.

Dəlidağam, bu dövrandə,
Yerdə qalır nahaq qan da.
Canı gülür, nəm zindanda
Çox günahsız olan yatır.

ÇOXDU

Əməliylə şeytan olan,
Üzdən pəri, mələk çoxdu.
İşi-gücü böhtan olan,
Hələ çirkin dilək çoxdu.

Öz kökünü qəsdlə danan,
Qəlbə gülüb, üzdə yanan,
Leş üstündən leşə qonan,
Hələ quzğun lələk çoxdu.

Dəlidağam, necə danaq,
Azdı töhmət, azdı qınaq,
Zor göstərək, bəla sanaq,
Fitnə fəsad, kələk çoxdu.

DÜŞÜR

Dərd dəryadan olub dərin,
Mərdin işi daşa düşüb.
Tale zəri namərdlərin,
Həyatda «şəş-qoşa» düşüb.

Satqını dərd əyə bilmir,
Ona zərlə dəyə bilmir.
Bir doğru söz deyə bilmir,
Dili sanki hoşa düşüb.

Nakişilər kol axtarır,
Yamanlığı bol axtarır,
Kişi haqqa yol axtarır,
Tez-tez bərkə-boşa düşür.

Dəlidağam xalq deyəni,
Yurda xidmət eyləyəni,
Sözü üzə söyləyəni,
Nadan çətin başa düşür.

EYLƏYƏR

Gözəl, işvən dilsiz daşı,
Dinən teli saz eyləyər.
Təbəssümün qarlı qışı,
Gül-çiçəkli yaz eyləyər.

Huşun başdan itməsini,
Canın əldən getməsini,
Eşqin qəlbə bitməsini,
Səndəki o naz eyləyər.

Qəlb yaxsa da od baxışın,
Həsərtiyəm bu alqışın.
Dəlidağa qılinc qaşın,
Sanma qəsdə az eyləyər.

MƏHƏBBƏTİ QOYMA YETİM

Mənim özgə çarəm yoxdur,
 Əlac qalıb mürvətinə.
 Deyiləndən dərdim çoxdur,
 Tablamıram möhnətinə.

Görüb məndən yan gəzirsən,
 Niyə nahaq qan gəzirsən?
 Öldürməyə can gəzirsən,
 Nə deyim bu niyyətinə?

Məhəbbəti qoyma yetim,
 Bunu da san ölüm-itim,
 Xoş arzuma - «hə» de, - yetim
 Dəlidağa, sancma iynə.

LAÇINIMIZ

Yarəb özün kömək eylə,
 Dönsün geri Laçınımız.
 Aldanıbdı fitnə-felə,
 Atıb yeri Laçınımız.

Görünməz qəsd olub ona,
 Rəhm et dərdi yetsin sona.
 Bürünməsin qara dona,
 Gözəl pəri Laçınımız.

Dönsün geri, dönsün hərə,
 İşıqlıda çəksin nərə.
 Şamil niyə batsın yerə
 Diri-diri Laçınımız?!

MASNAVİLER

TÖRƏMƏ MƏSNƏVİLƏR

Bulud olsa, günəş yerə saçılmaz,
Sərt düyünlər dişə düşsə açılmaz.

İnsan olan acı sözdən nəzilər,
Qızdıranda polad asan əzilər.

Qorxaq kimdir? – Qovğa günü qaçandı,
Alçaq kimdir? – Başa oyun açandı.

Kürəyə düşəndə dözüb od əmir,
Ona görə belə möhkəmdir dəmir.

Hər kimin qəlbinin varsa paxırı,
Bir gün açılacaq, yoxdur axırı.

Bu dünya belədir şahı edir mat,
Adi bir piyada, adicə bir at.

Bir iş bacarmayan özündən razı,
Düşər el-obanın gözündən azı.

Aqıl zəhmət çəkib qazanar nəmər,
Ağılsız havadan müftə bal əmər.

Allahı çağırar qorxub qaçan da,
Çağırar, dalınca addım açan da.

Harda varsa vicdan satılan bazar,
Orda əskik olmaz, sağalmaz azar.

Yabılar özünə qamçı çaldırır,
Köhlən sahibinə nəmər aldırır.

Nə qədər öyünüb şişsə də təkə,
Qoşulsa, bacarmaz bircə zir ökə.

Satqın qovğa günü dala qalacaq,
Koldan kürəkləri nişan alacaq.

El-oba saymayıb həyatda harın,
Atıb ayaq altda qeyrətin, arın.

Axmağa vurduqca tərifdən tumar,
Əməlini azıb allahlıq umar.

Poladdan qoyular düzlüyə təməl,
Pak olsa insanın tutduğu əməl.

Dünyanın işləri olsaydı taraz,
Çəpərə dönməzdi arada Araz.

Kim pisliyi edib qəlbinə calaq,
Yoxdur onun kimi qorxulu alaq.

Hansı kəs güdürsə ancaq qarını,
Ayaqlar altına atıb arını.

O qədər güclüdür puldakı təsir,
Tamahkarı dərhal eyləyir əsir.

Xalqın yaratdığı hər söz, hər nağıl,
Yaxşı öyrənənə ağıldır, ağıl.

Həyatı bilməyən hər işə naşı,
Fərqləndirə bilməz umacla aş.

Nə qədər özünü öysə də sərçə,
Ər olmaz, ən çoxu sayılar ərçə.

Ən böyük sərvətdir insana kamal,
Vətənə xidmətdir ən ulu amal.

Xəyanətkar olan sığınar kola,
Arxadan atan kəs çətin mərd ola.

Şir tutmaq istəyən ağıldan xayı,
Boğazlayıb tutar meşədə ayı.

Hər kim öz dilini eyləsə şəkər,
Qəlblərdə özünə məhəbbət əkər.

Həyatda olsa da insana dayaq,
Heç vaxt ola bilməz çəlikdən ayaq.

El malıyla alıb köhləni mindi,
Aldılar, ulağa möhtacdır indi.

Vecə almadığın dünənki çağa,
Bir gün öz başına olarmış ağa.

İgid yük daşıyar, yük alar belə,
Həmişə iş görər obaya-elə.

Kağızın üstünə yazılar cəza,
Zillətini çəkər bədəndə əza.

Bəs deyincə içib olanda xumar,
Sərxoş taleyindən allahlıq umar.

Özünə kişiyəm desə də hərə,
Hamı çətin gündə bənzəməz ərə.

Göz həddindən artıq olarsa süzgün,
Bədən bir o qədər olacaq üzgün.

Söz təsir eyləməz gönü qalına,
Deyər yazılıbdı hər iş alına.

Kim diqqəti versə ancaq qarına,
Xələl gətirəcək qeyrət – arına.

Zəmidən zərrəcə yoxdur sorağı,
Əlinə götürür çini, orağı.

Düzlükdən danışib yüz hava çalır,
Tamahı birənin qanın da alır.

Əgər mahir olsa kəndin çobanı,
Hər vaxt sevindirər eli, obanı.

Haram mal yığmaqdı peşəsi, cəhdi,
Budur müftəxorun arzusu, əhdi.

Namərd sevə bilməz heç vaxt comərdi,
Bacarsa arxadan atar o mərdi.

Əlinə keçəndə vəzifə, masa,
Zülmkar başlayar yetəni asa.

Aqıl heç vaxt deməz bir mən aqiləm,
Ağılsız söyləyər mən ən aqiləm.

Ağılsız əlinə götürdü paya,
Qürrələnib, yerdən qijandı Aya.

Yoldaşlıq eyləsən, simasız, ütü
Bacarıb gözündən çəkəcəkdi tük.

İnsan bu dünyada olunca kölə,
Daha yaxşı olar qalmayıb ölə.

Haram yolla yığdı, çoxaldı pulu,
Özünü hamıdan zənn etdi ulu.

Artıqca naxələf, ağıldan hərzə,
Ən ağır, yük olar bəşərə, ərzə.

Söz var yazmaq olar onu kağıza,
Amma dilə gəlməz, sığmaz ağıza.

Görüb müftə leşi cumuldu yaman,
Müftəxor qurda da vermədi aman.

İnsana məlhəmdi dostun danlağı,
Aqıl ibrət alar, itməz anlağı.

Hər nə qədər daşsa, bəndi aşsa sel,
Yenə qarşısını ala bilər el.

Gərək kəndli zəhmət çəkib əkə lək,
Qarını doyurmaz tənbellik, kələk.

El birləşib gəlsə ümumi rəyə,
Bacalar hər şeyi sındıra, əyə.

Aqıl zəhmət çəkib qazanar nəmər,
Ağılsız havadan müftə bal əmər.

Kimdə səbir olsa, iş görsə aram,
Pələngi də tutub edə bilər ram.

Hər kim zəhmət çəkib tökməyibse tər,
Heç vaxt ola bilməz sayılan bir ər.

Ayaqla birləşib yeri əl əkdə,
Zəhmət qayğısıyla göyərən ləkdi.

Yer üzündə budur işin gözəli,
Hər kəsin öz başı, bir də öz əli.

Nə qədər quruyub çörək olsa qac,
Versən min ləzzətlə yeyəcəkdi ac.

İnsanın başına gələndə qəza,
Canda cəzasını görübdü əza.

Qayğıyla qorunsa abidə, qəsr,
Elin fəxri olar hətta min əsr.

Nadanın hər işi, cəhdi əbədi,
Anlamaz, deyəsən utan, ta bədi.

Qəlbincə becərsən bağı-bağçanı,
Neynirsən, istəmə özgə ağçanı.

Özünə həyatda axtarma badam,
Axtar sadıq yoldaş, səmimi adam.

Hər şeydən şirindir zəhmətin barı,
Kəndlisənsə saxla mal, qoyun, arı.

Satqınlıq insana oturur baha,
Səbəb olar hədsiz amana, aha.

İstər çaya getsin, istər bulağa,
Ağır yük çatılar hər vaxt ulağa.

Əmdiyinə şıllaq atdı danası,
Haram olsun südüm! – dedi anası.

Axsaq olmaq şikəstliyə dəlidir,
Eləsi var ağıl yoxdur – əlildir.

Əynində olsa da yamaqlı, didik,
Qovğa günü qorxu bilməz ər igid.

Adam var ki, ölüb amma diridi,
Adam var ki, böyük deyil, iridi.

Adam var ki, hırıldadar dişini,
Adam var ki, göstərər yüz işini.

Adam var ki, işləmədi, dişlədi,
Adam var ki, dişləmədi, işlədi.

Hər kimin güclüsə sözündə məntiq,
Nəyinə lazımdır havayı əntiq.

Gərək insan çata dərin kamala,
Sahib ola xalqı sevən amala.

Eli satmaz, yandırsa da od əri,
Qorxaq necə? – Qoruyacaq o dəri.

Ələməyə axtar ələk, şadara,
Nə etsən də, ancaq təmiz ad ara.

Birləşsə əqidə, qeyrət, cəsəret,
Özünə yer tapmaz zillət, əsəret.

Hər nə qədər gözəl olsa da camal,
Ürəksiz yaranmaz məhəbbət, amal.

İnsanın çox olar dərdə yanarı,
Heç kim əvəz edə bilməz anarı.

Başına şiş papaq qoysa da hərə,
Çoxu çətin gündə bənzəməz ərə.

Əli papağını qoymuşdu Vəli,
Öyünüb, özünə deyirdi Əli.

Dəryaz alıb çoxu doluşdu vərə,
Birincilik çatdı hünərvər ərə.

Gücsüz ağır daşı qaldıra bilməz,
Küçük qurddan qoyun aldıra bilməz.

Atası yabısa, qırıqsa zəti,
Səni yolda qoyar, alma heç atı.

Peşəsidir qanı soracaq zəli,
Olub-olmasa da ayağı, əli.

Tüfəng hər nə qədər olsa da zağlı,
Onu yola verər insanın ağılı.

Qız var «məhəbbət»i bağladı zərə,
Qız var könül verdi igidə, ərə.

Adam var yurd satıb alar ənamı,
Adam var vətəndir qəlbinin namı.

Ac olanda it gözləyər yalağı,
Yonca bilər ulaq vəcsiz alağı.

Ağılsızlar var-dövlətli yar gəzər,
Aqıl olan qeyrət arar, ar gəzər.

Kimi el-obaya çətin düyündü,
Kimisi dən kimi elə üyündü.

Kimi eldən ötrü qəzəbə doldu,
Kimi öz elinin qənimi oldu.

El-oba hər kimə versə zəmanət,
Etibarlı qalar onda əmanət.

Gen gün dostu çətin günə yaramaz,
Uzaq qaçıb gəlib səni aramaz.

Namərd yoldaş səni görsə yaralı,
Tez yayınıb gəzər səndən aralı.

Dilli gəlin məhəl qoymaz yaşmağa,
Qızıb başlar öz həddini aşmağa.

Hər kim vəfa göstərməsə yarına,
Şübhə eylə qeyrətinə, arına.

Hər nə qədər istəsək də cananı,
Ondan daha üstün tutaq ananı.

Olma haram mala, olma dadamal,
Çalış sənə olsun təmiz ad amal.

Hər sözün başında bacar demə zad,
Əvvəldən zəngindi dilimizdə ad.

İxtiyar çağında vermə zilləti,
Özün də görərsən bir gün illəti.

Acı söz tək qəlbə heç nə toxunmaz,
Çirkin ürək hələm-hələm oxunmaz.

İnsan olan acı sözdən nəzilər,
Qızdıranda polad asan əzilər.

Necə dartılsa da uzun qulağı,
Qandırmaq çətindir yenə ulağı.

Acgöz desə düzəm, bil, ağ yalandı,
Əlaltından ciblər soyub alandı.

El içində onun üzü kömürdü,
Elə bilir keçirdiyi ömürdü.

İgid eldə başı uca dağ olar,
Zəhmətə güvənən üzü ağ olar.

İgid kimidir?- El təsibi çəkəndi,
Kişi kimdir?-Eldən ötrü əkəndi.

Qorxaq kimdir? – Qovğa günü qaçandı,
Alçaq kimdir? – Başa oyun açandı.

Yaltağın sevincdən qarnı da köpdü –
Elə ki, rəisin əlindən öpdü.

Nə alçaq bir iş gör, nə də heç pörtmə,
El açar, pis işin üstünü örtmə.

Ac qalanda ye vətənin daşını,
Minnətliyə, yemə yadın aşını.

Hardakı dadanıb çaqqal gödənə,
Tülkünün tələbi çətin ödənə.

Çalış qaranlıqda xalqa işıq saç,
Çarəsiz qalana əlac izi aç.

Səcdə qıl Allaha keçirsən də yas,
Sığın həqiqətə, şəri dardan as.

İrsiz keşik çəkər, saxlayar dəri,
İnsanı iş saxlar, qadını – əri.

İradəsi itdi, qatlandı dizi,
İrsizin həyatdan silindi izi.

Arsız deyəcəkdir qatığa qara,
Ancaq sən həyatda həqiqət ara.

Nadanlar eyləyir xalqını talan,
Naqqal insanlardır əlaltdan alan.

Zillət yaradandı insanda qərəz,
Ziyankar hər kəssə kəlləsin ər, əz.

Zayilə el deyir ağıldan dayaz,
Ziyasız kəllədə nə gəzir ayaz.

DODAQDƏYMƏZ, TÖRƏMƏ MƏSNƏVİLƏR

Tanı əjdadını, tanı atanı,
Həyatda əslini, nəslini tanı.

Nadanlar şitənsə, eli etsə dəng,
Gec-tezi axırda əziləcək əng.

Satqının yediyi, içdiyi qandı,
Yalandı dediyi, yalandı andı.

Çətin tanıyacaq nadan qanacaq,
Hər işi tərsinə ancaq anacaq.

Ağsaqqalsız yerdə çətin qan yata,
Ağsaqqal elinə sayılır ata.

Çalış qaranlığa işığını saç,
Şehirləri ağıl açarınla aç.

Atalar ən aqıl qərara gəldi:
İnsanı yaşadan ağıldı, əldi.

Ancaq cəsarətsiz diyardan qaçar,
Cəsarətli dərdə axtarar açar.

İgidsənsə, gərək qıyasan cana,
İstəsə diyarın, istəsə ana.

DODAQDƏYMƏZ, ƏVVƏL-AXIR, TÖRƏMƏ MƏSNƏVİLƏR

Lərzəyə gətirər dağ-daşı da sel,
Lakin qarşısını ala bilər el.

Nadanlar eyləyər xalqını talan,
Naqqal insanlardır «əlatdan» alan.

Nə xainə inan, nə alış, nə yan,
Naqqaldan kənar gəz, cəhd eylə hər an.

Aldanan qız gedər qızıllı çala,
Ancaq çətin yetər taleyi ala.

Zehininə atalar deyənləri yaz,
Ziyandan tez qayıt, nə çaş, nə da az.

Zayilə el deyər ağıldan dayaz,
Ziyasız kəllədə nə gəzir ayaz?

Ziyanlıq eyləyər hər çağ ağlı daz,
Zənnini nə çaşdır, nə yerışı az.

Tanı əlacsızı, harayına get,
Tanrının eşqinə dərdə çarə et.

DÜZÜNƏ VƏ TƏRSİNƏ OXUNAN MƏSNƏVİLƏR

Nadan nəş, nə şirə ərış,
Nalan-nalan üşü, nə şiş.

TƏRSİNƏ:

Şirə ərış ən nəş nadan,
Şişən, üşü nalan-nalan.

Nəsən kələk qalaq-qalaq?
Nədən iti-iti qaçaq?

TƏRSİNƏ:

Qalaq-qalaq kələk nəсэн?
Qaçaq iti-iti nədən?

BÜTÜN KƏLMƏLƏRİ EYNİ BİR HƏRFLƏ BAŞLANAN MƏSNƏVİLƏR

Dəcəl dərrakəsi didarındadır,
Dəlləlnsa dini dinarındadır.

Yaltaqlar yaşayır yalvar-yapışla,
Yapışır yalayır yalı, yarışla.

Bədniyyətlər bilə-bilə banlayar,
Bəlasından başına buz bağlayar.

Baxış bıçaqdır bəli, bədnəzər,
Bəndəyə bəladır, bəladan bətər.

Dəqiqələr dəlil, dələətlidir,
Dizlilər dəhşətə dəyanətlidir.

İnsanmı insafsız, irsiz, ismətsiz?
İnsanmı ilqarsız, işi ibrətsiz?

Odla oynar oyunbaz,
Oyuna oxşar olmaz.

RÜBAILAR

De görüm bildimi dərdimi-dərdin?
Bar bilib dərdimi, dərdimi dərdin?
Könlümün evində bar gətiribdi,
Danış, dillərlə dərdimi dərdin...

Dərdimin dərdinə dərdim ağlayar,
Qəlbimdə bitibdi, dərdim, ağlayar.
Düşməni tapdağında qalıb yurd-yuvam,
Dəryadan dərinli dərdim, ağla, yar.

İnanmıram bir dərd dərdimə çatı,
Dərdim ürəyimdə dönübdü çatı.
Düşmənin ürəyi soyumur hələ,
İstəyir dərdimə yeni dərd çatı.

Günəş zərrəsinin mindən biriyəm,
Bitibse zəmidə min dərd, biriyəm.
Əriyirəm eldən – obadan ötrü,
Elin cəhrəsində mindən bir iyəm.

Sən, ey dərd axtaran, elə mən dərdəm,
Xalqa mən sünbüləm, elə mən dərdəm.
Çalış ki, göz tikmə başqa bir yerdə,
Həyatda həmişə el əməndən əm.

El gözüyəm, təsibini çəkərdəm,
Tərəziyəm, əməlini çəkərdəm.
Qeyrət günü, namus günü gələndə,
Yükünü çək elin, demə çəkərdəm.

Qeyrəti ürəkdən boşamaqdansa,
Qaçqınlıq yükünü daşımaqdansa,
Doğma yurdda ölmək xoşdan da xoşdur,
Vətəndə, vətənsiz yaşamaqdansa.

Qartalın yerinə sar qonubdursa,
Qaçqın qartal necə batmasın yasa?
İnsan ümidindən əl üzməsin bəs,
İnsaf yoxa çıxıb, qəlb donubdursa?

Böyük dövlətlərin mürvəti yoxdu,
Kiçik olanlara zilləti çoxdur.
Acından dad çəkir əkib-biçənlər,
Amma müftəxorlar toxdan da, toxdur.

Məğlub olub yersiz döşə döyməkdən,
Dərsini verməyib boş-boş söyməkdən,
Kişi kimi ölmək bir səadətdir,
Zalımın önündə başı əyməkdən.

Polad iradəli min dərdə dözər,
Qorxaq çətin gündə daldada gəzər.
Çoxları özünə sığal çəksə də,
İynə lüt olsa da aləmi bəzər.

Elə bil köhlənlə cövlana çıxıb,
Yalan nifaq salıb, yalan ev yıxıb.
Muştuluq olubdu yalanın ağı,
Quyuqlu yalanlar meydana çıxıb.

Halıyq xəncərin kəsən işindən,
Halıyq nizənin dələn şişindən,

Qorxulu olsa da ovxarlı qılınc,
Heç nə iti deyil tamah dişindən.

İnsanın, iştahdan min bəlası var,
Çəkilməz dərdlərə mübdələsi var,
Hər kim iştahını cilovlamasa,
Quzğuna bənzəyib leşə də qonar.

Bu müdrik kəlamı atalar deyib:
«Qazanc quduranda mayanı yeyib»,
Həyatda bu tipdən olan kimsələr,
Ən azı üzünə min üz də geyib.

Çoban qoyun kəsib, dərini soyur,
Pişikdən ötrü əti alışma qoyur.
Yeyənlər tox olur, məmurlar isə
El cibini soyub çox çətin doyur.

Satqın marığında yata da bilər,
Koldan kürəklərə ata da bilər.
Qəlbinin ləkəsi silinən deyil,
Xalqını, yurdunu sata da bilər.

El içində qazan qeyrət, qazan ar,
Çətin edər haqsız quyu qazan, ar.
Namusu atıblar itə yeməyib,
Arsız qeyrət satıb rütbə qazanar.

Həyat müəllimdir, insan tələbə,
Öyrənməkdə əməl etsə tələbə,
El-oba içində üzü ağ olar,
Ona qismət olar uğur, qələbə.

Sınaq meydanıdır həyat insana,
Hazır olmayanlar bu imtahana,
Daldada sürünər, yedəkdə gedər,
Ömrünü mənasız yetirər sona.

TÖRƏMƏ RÜBAILƏR

Kiminə el, vətən, zəhmət amaldı,
Kiminin istəyi dövlətdi- maldı.
Xalqa canı-dildən xidmət edənlər,
Dərədə qalsa da, zirvəni aldı.

Aqillər öyünər düzgün iş ilə,
Mərd olanla yeyər iştahla şilə.
Əlini uzatmaz minnətli aşə,
Yoldaşlıq eyləməz həlləhüş ilə.

Az deyil dünyada axmaq, avara,
Az deyil meyl edən havayı vara.
Həyatda həqiqi insan olanlar,
Güvənər zəhmətə, qeyrətə, ara.

Axmaq höcət edər: - hamıdan başam,
Xaşıl xəlvət yerdə söyləyər: - Aşam.
Cücü var gecələr parıltı verib
Deyir: - Mən özüməm şöle saçan-şam.

Tablayar, sarsılmaz yaman gün əri,
Polada döndərər belə ün əri.
Həyatda görmüşük, vaxtı yetəndə
Yenə mərd olubdur meydanın nəri.

Qanmayana öyüd vermək əbədi,
Qanana adi bir işarə bədi.

Qapı arasında qaldı quyuğu,
Gördük annamazın dizləri əsdi.

İnsanın əməli qəlbə ələkdi,
İşi ürəyinə çığırdı, ləkdi.
Kimi eldən ötrü çiçək bitirdi,
Kimi qaratikan bəslədi, əkdi.

İnsanın davamı gələn nəsildi,
Xalqa xidmət edən adam əsildi.
Yaxşılara aid can dəftərindən,
Tarix yamanların adını sildi.

Bacar işdə çək igidə, çək ərə,
Əkdiyini ək obaya, ək ərə.
Nadan belə yolda atmaz bir addım,
Tanımaz nə kəlin, kürə, nə kərə.

Otlağın yaxşısı naxıra düşər,
Qabaqda gedən də axıra düşər.
Naxırçı işinin ustadı olsa,
Naxır nə daşlığa, nə xıra düşər.

Mərifət axtarma heç vaxt qabada,
Dillənsə ürəklər dönməz abada.
Aldanıb onunla oturub dursan,
Könül sevincini verərsən bada.

Harda qoyularsa vicdan bazara,
Çoxu düçar olur dərdə, azara.
Belə yerdən qaçıb uzaq olmayan,
Fəsadın əlindən gələcək zara.

Dağıdıbdı, olmasa da sel əli,
Ucaldıbdı yığılanı el əli.

Bacarırsan eldən qazan rəğbəti,
Alma müftə nə qızılı, nə ləli.

Alqış olsun əməyə min, tərə min!
Alqış olsun vətənpərvər ərə min!
Gərək insan zəhmətinə güvənsin,
Xeyri yoxdur nə bir falın, nə rəmin.

Şirindir zəhmətin bomboz umacı,
Ondan ötrü hodaq olub, tut macı.
Hamı əməyinin barını dərsə,
Olmaz yer üzünün bir nəfər acı.

Tarix boyu çox həqiqət nəzildi,
Öz haqqını istəyənlər əzildi.
Bacarmır bir qərar üstə dayansın,
Bu həyat həm bəmdi, həm də ki, zildi.

Həyat gah ciddidi, gah da məzəli,
Kimin axırı şən, kimin əzəli.
Heç baş açmaq olmur iştəklərindən,
Kiminə inəkdir, kiminə zəli.

Tərləsə ya çulla, ya çək içəri,
Soyuqlasa atın baş verər çəri.
Tövlədə qayğıyla bəslənən köhlən,
Üzüqara etməz meydanda əri.

Qoy söykənsin hər həyətdə ləkə, lək,
Gərək hamı bel götürüb əkə lək.
Ağ eyləyər zəhmət insan üzünü,
Dada yetməz nə tənbellik, nə kələk.

Abır-həya gəzmə ağzı çərəndə,
Söz bir olar, iki olmaz ərəndə.

Öyüd təsir etməz gönü qalına,
Eləsinə ancaq lazımdı rəndə.

Çalışıb ol eldən yaxşı ad alan,
Dar günündə qaçıb axtarma dalan.
Elin hədiyyəsi kömür olsa da,
Sən onun rəngini qəlbində al an.

Vəzifə başında haqqı qovardı,
Həqiqət olanı əzib ovardı.
İndi o nifrətlə salınır yada,
Deyirlər belə bir əclaf da vardı.

Kişi gerek çətin işə girişə,
Nakişi öyrənib boş-boş irişə.
Bir ağac boy atmaz kökü olmasa,
Əməkdir insanı ucaldan rişə.

Biri vəzifədə satdı, sovurdu,
Doymadı, nə qədər şişdi ovurdu.
Başacan getmədi, çevrildi taxtı,
Axırda vaysınıb dizinə vurdu.

Heç vaxt ürəklərə olma ox atan,
Xalqa, dost-tanişə dəyməsin xatan.
Yaxşılığı qoyub yamanlıq etsən,
El-oba içində söyülər atan.

Zəhməti ömrünün edib adaşı,
Həmişə qəlbində el namı daşı.
Əgər istəmirsən yalançı şöhrət,
Gerek halal olsun süfrənin aş.

Demirəm namərdin get dad aşını,
Deyirəm mərdlərdən tap adaşını.

Yorulsan da namərd atını minmə,
Belində çək apar mərdin daşını.

Ömrümüzdən gedir il dalınca, il,
Bax, həyat yoluna gözlərini sil.
Tanın xalq içində həmişə əsil,
Səninlə fəxr etsin el-oba, nəsil.

Çalış ömrün boyu həyatında sən,
Nə yaltaq olginən, nə qorxub əsən.
Minnətlə aş yeyib aranı qatan,
Geci-tezi olur haqsız, baş kəsən.

Vətən haraylasa dəli köhlən min,
Özünə arxa bil, xalqa ol əmin.
Əgər belə etsən düşməni basılar,
Qələbəyə şeksiz yaranar zəmin.

Sırtılıbdı üz verəndə dəcələ,
Bəd əməli səbəb olub əcələ.
Yaxın dost, elə qurub çox cələ,
Geci-tezi bir gün keçib o ələ.

Yolunu azanda zülmkar ağa,
Günahsız olanı saldırar çağa.
Xalqın qəzəb seli daşib coşanda,
Özünü atarlar sönməz ocağa.

Şahin ədalətdən uzaqdı zəndi,
Xalqı talayandı, xalqı əzəndi,
Elin qəzəb seli kükrəyən zaman,
Taxtından-tacından qaçıb təzəndi.

CİNASLI RÜBAILƏR

Dərd – qəmdən yüklənib hər b elə yükü,
Yükləyir hər qəlbə, hər belə yükü.
Demək çox çətindi nələr itirdi,
El-oba çəkəndə hər belə yükü.

Düşmənin önündə qırışma lələ,
Ütülə, keçəndə qırış mal ələ.
Min yol ütü çəksən çətin düzələ,
Vəzifəni alsa qırışmal ələ.

Vətən! Göz tikəndə qalana yağı,
Layiqdir tonqala qalana yağı.
Elin dar günündə kəsəsən gərək,
Sürünüb geridə qalan ayağı.

Arı şanı hördü – bala calandı,
Əjdadın kökünə bala calandı.
Yekəpər yurduna xəyanət etdi,
El-oba gözündə balacalandı.

Yanımda çəkirsən od adı niyə?
Gözlərinin meyli odadı niyə?
Bircə baxışının məsti olmuşam,
Əlimdən alırsan o dadı niyə?

Qəlbimdə yaradıb odum ambarı,
Çəkilsin dağlardan o duman barı,
Görünsün gözümə, dodağı qaçsın,
Mənim ürəyimdən od uman, barı.

Araz günəş – işiq, Araz ay oldu,
Döndü bir çəpərə ara zay oldu.
Yol tapa bilməyən qəlbimə baxsın,
Ürəyimdən keçən Araza yoldu.

Şuşa bəlası nə, Şuşa dərdi nə?
Gül əkdı bağçada, Şuşa dərdi nə?
Daşnaqlar bu yurdda at oynadırlar,
Tablaya bilmirəm Şuşa dərdinə.

Kim deyir alışmır, Şuşa da yanmır?
Elinin çırağı Şuşada yanmır.
«Yan»lar caynağına keçəndən bəri,
Tablamır bu dərdə Şuşa, dayanmır.

Yurd deyil bu çadır, alaçıq, Şuşa,
Yurdunu düşməndən al açıq, Şuşa.
Dəyişsin bəxtinin qoy qara rəngi,
Boyansın qırmızı – al, açıq, Şuşa.

Eşitmir, olubdu xilas kar, indi,
Bacarmır bir hünər xilas –kar, indi.
Xocalı, Şuşamız, Laçın, Kəlbəcər,
Axtarır meydanda xilaskar indi.

Elimiz qaçqındı, dərin di dər di,
Qəlbində bitibdi, dər indi dər di.
Qartallar meydanda olsaydı bu gün,
Qənimin bağrını dər in di dər di.

Dərdimiz dəryadan dərin di, dər in,
Demirəm dayanın, nəfəsi dər in.

Cənnət bağımızdan düşməni qovun,
Bəhrəli barını özünüz dərin.

Qaçqının yurdunda odu da yanmır,
Yanır ürəyinin odu dayanmır.
Dərdindən gözündən qanlı yaş axır,
Baxıram, gördüyüm odu, dayanmır.

El elə arxadır, dağ dağa arxa,
Suyunu axıdar dağ dağa, arxa.
Çarpaz çəkilsə də dağ sinəsinə,
Heç vaxt ola bilməz dağ, dağa arxa.

Vətənə şöhrətsiz, hünərsiz indi,
Göstərsiz böyük hünər, siz indi.
Həyatda özünə «dayı» axtarır,
Fərasətsiz indi, hünərsiz indi.

Ey mərd, qazanmışız şöhrət siz indi,
Zəhmətə sirdaşsız, şöhrətsiz indi.
Yalana güvənib, şərə güvənib,
Saxta şöhrət gəzir şöhrətsiz indi.

İşinizə görə hörmət sizindi,
Qazanmışız böyük hörmət siz indi.
Əfsus, min əfsus ki, böyük vəzifə
Hörmətlinin deyil, hörmətsizindi.

Düşmən taladığı şəhər sizindi,
Gəzib axtarırsız şəhər, siz indi,
Xəyanətlə bizdən alıbdı düşmən,
Şəhərli olubdu, şəhərsiz indi.

Vətənin işinə qayna, qarış da,
Məna var, hitkmət var hər bir qarışda.
Qoymayaq düşmənin əlində qalsın,
Vətən torpağından bircə qarış da.

Olmuşdu elata Kəlbəcər dədə,
Düşmən məskunlaşıb Kəlbəcərdə də.
Eşitsən dözməzsən, görün çatlayar,
Qoyma əldən gedir Kəlbəcər, dədə!

Çox həsrətlə düşür Qubadlı yada,
Qoymayaq ki, qalsın Qubadlı yada.
Biz ya gerek səni geri qaytaraq,
Başımıza papaq qoymayaq ya da.

Talelər yazılan alını gördüm,
Bəxtin qarasını, alını gördüm.
Sənət meydanının zirvə dağında,
Təbib, təcnis, Aşıq Alını gördüm.

Çiçək ağ, qırmızı, sarı yaxşıdır,
Eşqi nakam olan Sarı, Yaxşıdır.
Ülvi məhəbbətə xain olandan,
Çöllərin qarğası, sarı yaxşıdır.

Uca nədir, hündür nədir, qəlbi nə?
Haqsız yerə de incidər qəlbi nə?
Elə dolan nahaq yerə toxunma,
Ömrün boyu heç bir kəsin qəlbinə.

Şamil, çörək ləldi, Şamil, dən inci,
İstə hikmətli söz, Şamildən- inci.

Canını xalqına qurban etməsə,
Heç salam da vermə, Şamildən inci.

Sadəcə deyiləm, Göyçə, mən dəli,
Dərdindən olmuşam Göyçəm, ən dəli.
Didərgin düşübdü oban, oymağın,
Olub eldən ötrü göy çəmən dəli.

Göyçə sünbül izi, Göyçə dən izi,
Qaldı yağılara Göyçə dənizi.
Nə təcnis Alının, nə Ələsgərin
Min illər silinməz Göyçədən izi.

Həmişə öyündük Göyçəmiz ilə,
Keçdi, tarix yazdı Göyçəmiz ilə.
Təcnis, təbib Alı, Dədə Ələsgər
Sənətlə qaldırdı Göyçəmi zilə.

DODAQDƏYMƏZ, TÖRƏMƏ RÜBAILƏR

Aqıl kənar eylər xain adaşı,
Şərdən kənar gəzər çəksə də daşı.
Əlinə qaşığı nə al, nə də ye,
Zəhərdən acıdır alçağın aşısı.

Təhniz gətirəndi elinə nadan,
Həyatda ad saxla, ad qazan, ad an.
Gərək el içindən kənar edilsin,
Satqını, xaini, qeyrətsiz dan.

Tanı dalda yerdən, tindən atanı,
Diyarı satanı dəridən tanı.

Xainin əlinə silah keçəndə,
Səni atacaqdır itirsən anı.

Xain, çətin yaxşı işə girişə,
Adətidir arsız-arsız irişə.
Arsızlar tanınar eldə dərinədən,
Zatıqırıqlarda xəstədir rişə.

Qaydadır axırda yatacaq daşan,
Dərsini alacaq həddini aşan.
Əkilər adına qədir ağacı,
Hər kəs arı tək silələsə şan.

Hər kəs nə eyləsə elə əyandı,
Haqsız yandıranlar axırda yandı.
Saya çətin saldı rəzillər eli,
Xalqda dahiliyi aqillər andı.

Nadan hər istidən çətin isindi,
Aqıl, yanar deyə aşağı sindi.
Nadanı yandırdı qızğın hərarət,
Çəkir dayaz ağlın altını indi.

Asarlar axırda haqsız asanı,
İtər yaz qarıtək saxta ad-sanı.
Çətin tay edilər hərdən ay, ana,
Hərdən il sayılar həyatın anı.

Hər kəs sirdaşdırsa kinə, qərəzə,
Eləsini dərhal gərək ər əzə.
Haqlısan kinlini salsan zindana,
Axtarsan ən çətin açılan rəzə.

İgid diyarına keşik çəkəndi,
Əkdiiy nədirsə, xalqa əkəndi.

Kişi əlində sə elin taleyi,
Kədərsiz yaşadar şəhəri, kəndi.

El lənətlər, el xətrinə dəyəni,
El lənətlər, el işini əyəni.
Ağlı yerində sə, əgər hər kəsin,
Sarsaqları çətin tanıyar yəni?

Eldən kənar gəzsən ad-sanın itər,
Ad-sanıdır xalqa axıtdığın tər.
Hər kəs diyarına qıysa canını,
Eli ata sayan, sayılacaq ər.

Ağılsız iş çağrı arxayın yatar,
Kəlləsini yastı yastığa atar.
Çiləyə saxlayar yayın işini,
Əlacsız ağlayar yağanda qar, tar.

Hər kəsin iştahı yağlı aşadı,
Çətin sirdaş edər işiylə şadı.
Elin qazancını gizli yeyənin,
Lənətlə çəkilər hər yerdə adı.

Arsız yerində dinc dayanar çətin,
Girər arasına dırnaqla ətən.
İgidi arxadan alar nişana,
Sərrast atsın deyə gəzər, seçər tin.

Sayılısa hansı kəsin ayağı,
Halalıdır yəsə çiyəni, yağı.
Axırda xəteri diyara yetər,
Qara ləkələsə həyatda ağı.

Kişi gərək canı qıysın zənənə,
Qadına sayılsın qayğı ənənə,

Nəticə şad edər əziz nənəni,
Nəticəyə qıyar canını nənə.

Azğınlaşar həddi aşanda ağa,
Xalqını tay sanar təhnizə, lağa,
Diyarda sayılar adı alağa
Çəkilər, atılar dərin yalağa.

Satqınlıq edəni yerə sərəndə,
Cəsarət yaranır igid ərəndə.
Satqına, arsız, xəyanətkara
Çəkin ağıllanar - çəksən də rəndə.

Qaçqınıq aradan keçdi neçə il,
«Can diyar» deyərək haray çəkir dil.
Saxta haqq, ədalət deyir nəhənglər,
Haqsızlar tanınır cahanda «adil».

Edərik deyincə, edirsənsə et,
Yersiz hədə nədir? – Həlsiz «inks», «zet»,
Elini talayan qanlı yağını,
Əzərik deyincə, işinlə əz, et.

Satqın yiyə deyil qeyrətə, ara,
Hər yerdə sayılır xalqına yara.
Qartal deyil, taydır ala qarğaya,
Dizlərini əsdir, sındır, əy ara.

Sırtılıbdı üz verəndə dəcələ,
Bəd əməli səbəb olub əcələ.
Yaxın dost, elə qurub çox cələ,
Geci-tezi bir gün keçib o ələ.

DODAQDƏYMƏZ, ƏVVƏL-AXIR, TÖRƏMƏ RÜBAILƏR

Necə qıj-qıj axsa yatacaq daşan,
Nadandan, nadandır həddini aşan.
Naqisə gərəkdir yersiz izzət, şan,
Nəticəsi heçdir, yada sal hər an.

Riyakar həyatda əslini danar,
Rəzilliyi ancaq igidlik anar.
Razı qalar çətin, desən aldı nar,
Rədd et, tanıyandı nə qeyrət, nə ar.

Zaildir həyatda ağıldan dayaz,
Zehni qaranlıqdır, heç deyil ayaz.
Ziyanlıqdan qayıt, igidlikdən yaz,
Zəkaya arxalan nə çaş, nə da az.

Alçaq insan eli satar azara,
Atanı, ananı gətirər zara.
Arsızdır, çətindən çətindir qana,
Ancaq rişxənd eylər qeyrətə, ara.

İgid tanıtdırar şəhəri, kəndi,
İşdə hər nə əksə, xalqa əkəndi.
İnanar, sınayar iradəsini,
İzzətlə elinə qeyrət çəkəndi.

Aqillər çağ deyər hər keçən ana,
Ağılla yetişər insan ad-sana.
Arsız de nahaqdan dardan asana,
Axirəti, arsız çətin yas ana.

Ağlı ayıq çəkər keşiyi ada,
Aldanar ağılsız kə ləkli yada,

Arsız, iştah salar ərşdə Aya da,
Azar dəyər zaya, arsız xaya da.

Arsız yiyə deyil qeyrətə, ara,
Alçaqdır gətirər yetəni zara,
Adı tay sayılar eldə nadana,
Aldadar xalqı da salar azara.

Rəyə gəl, nə dərşən ancaq elə dar,
Riyakar zilləti xalqına edər.
Razı qalar hətta yağsa necə qar,
Rıqqətliyə diyar hayına gedər.

Rahat dayanar heç darda igid ər?
Rədd eylə yağını, elə sinə gər.
Rəngi qaçsın deyə qılıncla, əsdir,
Rəndələ xəncərlə qayıtsa əgər.

İncidəndi çətin aqillər dinci,
İnsana sayılar yaxşı ad inci.
İrsizlik eyləsə, ağartsa diş,
İtirşə aqlını, danla nadinci.

Aqıl arxalanar halal dayağa,
Ac qalsa da çətin enər ayağa.
Ancaq yeydi dəyər yediyi cada,
Atar əli nə zay aş, nə yağa.

Rəzildədir dağda hər cığır, hər zir,
Riyakar daşnaqlar talayır, əzir.
Rəşidtek qaytarsaq, Dəlidağ deyir:
-Razılıqla canı diyara nəzir.

İrsiz, dar ayaqda çətin isindi,
İtidi didələrdən, hardasa sindi.
İzzətsiz yaşadı, yersiz irişdi,
İtkin el içində təhnizdi indi.

İşlədi əyriyə ayağa-əli,
İlkin çağlarında tanındı zəli,
İdişə-idişə talan eylədi,
İrsizin axırı, heçdir, əzəli.

İgid tanıtdırar şəhəri, kəndi,
İşdə hər nə əksə, xalqa əkəndi.
İnanar, sınayar iradəsini,
İzzətlə elinə qeyrət çəkəndi.

Əzizləyər, el can qıyar adilə,
Əhsən desə çətin sığışar dilə,
Əslinə çəkənlər həyatdır elə,
İşləyər xalqına iradə ilə.

İçini yeyəndi xainin kini,
İrsizi yandırar elin əkini.
İtirər arını ağılan dəni,
İstəyər qərq etsin sel hər ləkini.

Kişiyə, nakişi deyər qanlar ək,
Kasad ağıldan qaç, elə keşik çək,
Kədəri, aldanaq, de niyə içək?
Kəsalətdən yan keç, axtar tər çiçək.

İşlöt yaxşı işə həyatda əli,
İllətdir xalqına iştahda zəli.

İnsanın axırı, ya da əzəli,
İlkdə şənlik gəzər, nə çağ qəzəli?

Alçaq yiyə deyil qeyrətə, ara,
Adətində taydır tikana, xara.
Atasan, layiqdir selli axara,
Azı, kəlləsini daşa çax, ara.

İdraksızın kəsər ağılı yeni?
İstəyər dikəltsin işi əyəni,
Əliylə uçurar, yıxar dəyəni,
İnsan sanar çətin el, ad əyəni.

Əzəldən igidlər gəldilər rəyə:
Əslini dananı gerek ər, əyə.
Əngəllə cəhd edər işi zər əyə,
Əyyaşı, qadirdir hər azər əyə.

İndi çağı gəldi, yazdır, qar əri,
İncidi, dikəlsin çiçəyin zəri,
İgiddir, əyilən deyil azəri,
İşğaldan xilasa ancaq yaz, əri.

Ağlı ayıq çəkər keşiyi ada,
Aldanar ağılsız kələkli yada,
Arsız, iştah salar ərşdə Aya da,
Azar dəyər zaya, arsız xaya da.

DODAQDƏYMƏZ, CİNASLI RÜBAILƏR

Diqqət yetir ərşə, yer işinə də,
Yeri şənliyə də, yeri şinə də.
Yaxşı ad-san qazan elin içində,
Çalış nəzarət et yerişinə də.

Satqın, xain şişirtdikcə qarını,
Çətin sayar ağsaqqalı, qarını.
Xalqa qarşı eləsinin qanından,
İsti zənn et Dəlidağın qarını.

Tanı nərgiz, tanı zirə, tanı nar,
El igidi hər işindən tanınar.
Qalx qılinc çək, qaçırt qanlı yağını,
Diyarını xilas eylə, tanın ar.

Əzəl-əzəl seç ağacı tanı, yar,
Xiyar əkən tağını da tanıyar.
Zatı-qırıq dediyinə nə aldı,
Nə həyatda qeyrətsiz tanı, yar.

Ən sərt qayalıqdan, daşdan keçir ər,
Dəstəni qayadan, daşdan keçir ər.
Diyarın dar çağı, el igidləri,
Nizəsinə sancır, daşdan keçirər.

Gec deyər şallağı Qırata çək, ər,
Qeydini, yağını qır, ata çəkər.
Daylaqlar sayılar daylağın tayı,
Qıratın nəslə də Qırata çəkər.

**DODAQDƏYMƏZ, ƏVVƏL-AXIR,
CİNASLI RÜBAILƏR**

Azğın cəhd eyləyər haqqı ya dana,
Ana diyarını sata, yad ana.
Axırda kələyi çıxar aşkara,
Axtarar yad yeri, gəzər yad ana.

Riyaya nə aldan, nə də iriş ər,
Rəzillər aldadar xalqı, irişər.
Razı qal zəhnindən, tanına əğyar,
Rədd eylə alçaqdır, atar iri şər.

Əyriliyi iş eyləsə əl, əyə,
Əlləşəcək əl sındıra, əl əyə.
Əsasını ayırd edəsən deyə,
Əzəldən sal deyiləni ələyə.

Necə eli xilas edək şələdən?
Nəçi desin şələ daşı, şələ dən?
Nərə çəksən çətin anlayar, inan
Nadan, naşı atar ancaq şələ dən.

**DODAQDƏYMƏZ, ƏVVƏL-AXIR,
CİNASLI, TÖRƏMƏ RÜBAILƏR**

Inan, yazsan həyat saysız əsərdi,
İgidlər yağını yerə ə, sərdi.
İllətçi işiği qaranlıq etdi,
İrsiz haray çəkdi: - Yağı əs, ərdi!

Altı yaşda zəhin taydır ayaza,
Ana deyə, şagird əzəl «a» yaza.
Arta dərrakəsi, sirlər açıla,
Aydan arı qala, çətin Ay aza.

DODAQDƏYMƏZ, ƏVVƏL-AXIR RÜBAILƏR

Əl gərək yaransın həyatda işə,
Əksin yaxşı-yaxşı, dikəlsin rişə.
Ərincək cəhd edər ancaq irişə,
Əngəllidir çətin işə girişə.

Nadandır elinin işini əyən,
Naşıya gərəkdir qızıldan ləyən.
Nəçidir ələkdə dəni ələyən,
Naqqaldır yetənə dərdi tələyən.

Az deyil hələ də qan içən ağa,
Ağalar layıqdir həyatda lağa.
Azı zillətçilər taydır alağa,
Artırır tay edir dərdi qalağa.

Aqıl deyər ləldir hər keçən an da,
Aliş diyarına, xalqına yan da.
Adını, sən elin ərşdə Ay an da,
Aldadar, zidd çıxar xain, xay anda.

Naqis çətin edər işləri asan,
Nələrin işini həyatda xas an.
Niyə sel içində haqsız axasan?
Nəs niyyəti gərək şişə taxasan.

Əyri iş, şillə də çəkdirər əngə,
Ərincəklik ziyan yetirər ləngə,
Əslini dananlar yaddır qeyrətə,
Əlləri sayılar işə ələngə.

Şərə nə arxalan, nə həddini aş,
Şeşələn nə yersiz, nə sellən, nə daş,
Şanlıdır, adili çalış seç adaş,
Şad et eli, sayıl ciyəri ya daş.

Rəzil didələri kələklə deşər,
Riyayla dağıdar, hiyləylə eşər.
Rastına çıxana atar dili şər,
Rəyə gələr yıxsın rəzilləri ər.

Nadir deyil hələ titrəyən əsən,
Nahaqdan hədsizdi dizləri əsən.
Nəyi əksən gərək xalqa əkəsən,
Nə əyridən çəkin, titrə, nə səksən.

Şərikli, gərəkli arıdadır iş,
Şirəsiz gələne qaytar deyir niş.
Şərt qətidir, nə dikdi, nə eniş,
Şahidi arıçı danışsın geniş.

İgidin dərddi iridən, iri,
İndi saxlayırlar zəncirdə şiri.
İncidir ağalar eli, əşiri,
İrsizlər yaradır hayı, həşiri.

Ləngidik keçdikcə il dalınca il,
Ləc tale geyindi qaradan da zil.
Ləkəlilər deyir: qaçqınsan, əzil!
Lağ eyləyir şirə çaqqaltək rəzil.

Arxanasız çətin arını ana,
Arılar şirəni yığsa da şana,
Aldanar naşıya, həddi aşana,
Ancaq iynə sancar kini daşana.

Əl gerek yaransın həyatda işə,
Əksin yaxşı-yaxşı, dikəlsin rişə.
Ərinsek cəhd edər ancaq irişə,
Əngəllidir çətin işə girişə.

Rəşadətli işə əli qatar ər,
Rəzillər igidə, ərə atar şər.
Rəyini el deyər: sirdaşdı iş, ər,
Riyakar xaindi eşidər, şişər.

Nadandır elinin işini əyən,
Naşıya gərəkdir qızıldan ləyən,
Nəçidir ələkdə dəni ələyən,
Naqqaldır yetənə dərdi tələyən.

İnsan səksəkəli yaşayır indi,
İştəklidi dilək – qərəzdi, kindi.
İştahlı hədsizdi, itən əkindi,
İradəsiz əsdi, işdən çəkəndi.

Az deyil hələ də qan içən ağa,
Ağalar layıqdır həyatda lağa.
Azı zillətçilər taydır alağa,
Artırır tay edir dərdi qalağa.

Nahaq öyilirsən rəisinə sən,
Niyə tanınırsan dizləri əsən,

Nəçisən, insansan, desənə nəsen?
Niyə alçalansan, niyə enənsən?!

İnsanlar dedikcə alçalır indi,
İrsizin axırı dəhşətli şindi.
İdraksız yerində yersiz eşindi,
İnan, geci-tezi tayı-leşindi.

Niyə itirəsən dəqiqə, ya an,
Niyətinlə hər an el halına yan.
Nəticədə eylə işini əyan,
Nakəsi, nadanı ağıldan səy an.

Aqıl deyər ləldir hər keçən an da,
Alış diyarına, xalqına yan da.
Adını, sən elin ərşdə Ay an da,
Aldadar, zidd çıxar xain, xay anda.

Nadirdi qeyrəti igidin, ərin,
Nişan alın, deyər yağını sərin.
Niyyət edər yazaq dastan əsərin,
Nicat sanaq xalqa iti kəsərin.

Naqis çətin edər işləri asan,
Nələrin işini həyatda xas an.
Niyə sel içində haqsız axasan?
Nəsniyyəti gerek şişə taxasan.

Ləngidik, işğaldan keçdi xeyli il,
Ləkəni qeyrətlə el adından sil.
Lətliyi rədd edək, tanınaq əsil,
Lənət desin niyə gələcək nəsil?!

Əngəllidə yaxa keçincə ələ,
Əlləşər haqlıya ilişsin cələ.
Əzəl lağ eyləyər həтта əcələ,
Əzilər, taysa da nadan dəcələ.

Alçaq insan ləkə yaxandı ada,
Arsız-arsız dərdi calayar şada.
Acını, tay edər şirin aşda,
Azi, şəri atar qara daşda da.

Yayar işığını nədən ərşdə Ay?
Yıxa-yıxa dəryaz necə kəsər lay?
Yandırar, azğinsa qan içər alay,
Yaradar qarada ağ rəngi qalay.

Əl nəşə yaradar təzənə ilə,
Əndişəylə səsi qaldırar zilə,
Əhsən! «Cəngi» çalar yağı əzilə,
Əngəl eldən itə, dərdlər nəzilə.

İştəkdir ki, hədsiz həyatın işi,
İrsiz, həyalıya qıcayır dişi,
İstədikcə edir haqsız edişi,
İzləyəsən necə əyri gedişi?

Niyyətinlə işlə, xalqına ək dən,
Nəticəni alsın əllərin ləkdən,
Nə işi eyləsən keçir ələkdən,
Nəsdən kənarda gəz, gen gəz kələkdən.

Zəhləçi haqsızlar hələ deyil az,
Zəkanla, ağlınla həqiqəti yaz.

Zənnini diyara, xalqa et ayaz,
Zəildən zəildi ağıldan dayaz.

Aqıl gərək işi dərindən ana,
Ağılsızdan qaça kənara, yana,
Ağılla ərşi ərş, Ayı, Ay ana,
Alışa ciyəri, xalqa ya yana.

Lənətlə yağdan diyarını al,
Lətsən, niyə qalsın yada gədik, yal.
Ling qaldır, arsızın qəddini əy, al,
Ləng işlə, heç nədir ən şirin xəyal.

Halı ağırlaşdı, qaçqın çəkdi ah,
Hay-haray qaldırdı, sızıldadı gah.
Hədsiz xəyanətdən deyildi agah,
Harın ələ keçdi diyarı nagh.

İnsan adildirsə, ən xasdan əndi,
İdrakı zənginin dərindi zəndi,
İşdə zillətkarı haqqı əzəndi,
İgid qaranlıqda işıq gəzəndi.

Ancaq haqqı axtar, ədalət ara,
Axtar qaçqınların dərдинə çara,
Aç kilid, desinlər taysan açara,
Arxa tanın aran, dağdan qaçara.

İnan didəsindən iridən iri,
İrsizdi riyakar, danandı tiri,
İylər, çiçək sanar qanda ətiri,
İncidər, gəzdirər hiylə çətiri.

Əyri iş, şillə də çəkdirər əngə,
Ərincəklik ziyan yetirər ləngə,
Əslini dananlar yaddır qeyrətə,
Əlləri sayılar işə ələngə.

Tanın ədalətli, sən yaxşılıq et,
Tələdir insana «iks», «iqrek», «zet».
Talesizə izzət – dərđini əz, et,
Təskin edər çətin dinləsə qəzet.

Şərə nə arxalan, nə həddini aş,
Şeşələn nə yersiz, nə sellən, nə daş,
Şanlıdır, adili çalış seç adaş,
Şad et eli, sayıl ciyəri ya daş.

Rəzil didələri kələklə deşər,
Riyayla dağıdar, hiyləylə eşər,
Rastına çıxana atar dili şər,
Rəyə gələr yıxsın rəzilləri ər.

Nadir deyil hələ titrəyən əsən,
Nahaqdan hədsizdi dizləri əsən.
Nəyi əksən gerek xalqa əkəsən,
Nə əyridən çəkin, tirə, nə səksən.

Dayaz nə qazanar? – Eldən karsız ad,
Dəli çətin istər el yaşasın şad.
Dar zəhinli deyər: həddi aş, aş ad,
Daş ciyər cəhd eylər el qalsın naşad.

DÖRDLÜKLƏR, SƏKKİZLİKLƏR

DÖRDLÜKLƏR

Adam var, insanı başdan çıxarır,
Adam var çörəyi daşdan çıxarır,
Adam var, zillətə arxalanaraq,
Varı gözlərdəki yaşdan çıxarır.

Adam var, qeyrəti uca tutandı,
Adam var qeyrəti çölə atandı.
Adam var, yurduna çəkir keşiyi,
Adam var, kürəyə koldan atandı.

Adam var, dilinə yiyəlik etmir,
Xəbisdir, heç kimlə düz yola getmir,
Adam var, güvənir şərə, böhtana,
Eldə rüsvay olub «diləyə» yetmir.

Xeyli mürəkkəbdir insan həyatı,
Bəzən şən nəğmədi, bəzən bayatı,
Kimisi vəzifə taxtında olur,
Başına toplayır yaltaq, əlaltı.

İnsan var ən ağır, yaman günündə,
Sınsa da, əyilmir düşmən önündə,
İnsan var taleyi al geyib gəzir,
Çoxununsa bəxti qalır düyündə.

Bu dünya çoxuna yağlı quyruqdur,
Çoxunun başına ağır yumruqdur.
Kimisi bəyənmir ipəyi, şalı,
Kimisi bez tapmır geyə, yoluqdur.

Bu dünya dərd-qəmdir, işvə-naz deyil,
Qışı boranlıdı, yazı, yaz deyil.
Aldanıb öz haram var-dövlətinə,
Onu iki əllə tutan az deyil.

Göz əli axtarar, göz əli gəzər,
Ürəyin hökmüylə gözəli gəzər.
Aldanma varına, nə «dayısını»,
Həyatda ürəyi gözəli gəz, ər.

De harda yer verir təzənə, sinə?
Sevir doqquz teli, təzənə, sinə.
Həm şən, həm kədərli səslər ucaldır,
Hikmət de aşığın təzənəsinə.

Gün ağ olar, kömür kimi qara, ya,
Dönməsin heç kimin bəxti qaraya.
Səbirsiz bir cəhdin mənası yoxdur,
Ha etsən də yağa bilməz qar, Aya.

Tüstülənə- tüstülənə külə dönmək –
Baş gırəyib ömrü sona yetirməkdir.
Alovlana-alovlana yanıb sönmək –
Ürəklərdə yeni fidan bitirməkdir.

Bəlkə də elə bir ağır dərd deyil,
Palaza bürünüb ellə sürünmək.
Ölümdən daha pis, daha yamandır
Töhmətə bürünüb eldə görünmək.

Harınlar min illər xalqı edib qul,
Qızılla, gümüşlə məzələnidir.

Toyu da nimdaşda keçirib yoxsul,
Öləndə paltarı təzələnidir.

Belini əyməmiş yükə çarə qıl,
Tab gətirə bilməz sən boyda daşa.
Amma, dağ çəkiddə olsa da ağıl,
Yenə də ağırlıq eyləməz başa.

İynə öz-özünə iz qoya bilməz,
Onun arxasında sapı gerəkdir.
Dişlər hırıldayıb dayana bilməz,
Ona dodaq kimi qapı gerəkdir.

Dağ soruşdu: - Nəyin məsti olmusan,
Niyə gözlərinin yuxusu gəlir?
Söylədim: - Üstündən keçib sevdiyim,
Səndən nazlı yarın qoxusu gəlir.

Bu gecə Ay yaman çox işıqlıdı,
Elə bil hüsnünə qəndil taxıbdı.
Bildim niyə belə yaraşıqlıdı,
Ona nazlı yarın gözü baxıbdı.

Dərzi öz işini öyməsin qəti,
Bir dəfə gözünü üzümə tikdin.
Nə gəzir iynənin belə hikməti,
Baxışınla eşqi qəlbimə tikdin.

Düzgün ölçü olan elin gözündə,
Hər bir ucalığın öz sərhəddi var.
Amma, alçaqlığın bu yer üzündə
Heç kim deyə bilməz sonu, həddi var.

Atam qismət oldu dağda torpağa,
Düşgün, qaçqın anam-Bakıda bağa,
Qəlbiniz əsməsin bu minvalımdan
Mən çoxdan dönmüşəm əsən yarpağa.

Didərginlik məni yıxıb, sürüyüb,
Qönçəsində arzu gülüm çürüyüb.
Qara bağlamayın dərdimdən əsla,
Taleyim özünə qara bürüyüb.

Yurdsuz-yuvasızam, bəxtim yatıbdı,
Elsiz-obasızam, adım batıbdı.
Əhvalımı görüb nalə çəkməyin,
Özümün ah-naləm göyə çatıbdı.

Rıcam budur əməl edin sözümə,
Gecə-gündüz qəsdim olub gözümə,
Ölsəm ağlamasın dərdimə heç kəs,
Hədsiz ağlamışam özüm-özümə.

Dərdə də atasız, anasız qalmaq,
Bu pozulmaz hökmün nəticəsidir.
Elin rəğbətinin yetimi olmaq,
İnsanın ən böyük faciəsidir.

Nə qədər olsa da insan qüdrətli,
Həyat həqiqətlə, şərin bəhsidir.
Qayadan, poladdan ən dəyanətli,
Mərdin dar ayaqda iradəsidir.

Gözəllik yarışı oldu dünyada,
Tovuz, bülbül ilə qıraqda səydi.

Onların heç biri düşmədi yada,
Qarğa balasını ortaya çəkdi.

Sərvətə susamaq qoparıb şivən,
Məhv olub şahın da qızıldan taxtı.
İncidən, gövhərdən – qədrini bilsən
Ən qiymətli nədir? – İnsanın vaxtı.

Tikanlı sözləri yeyə bilməmək,
Həyatda mərdanə olmaq deməkdir.
Ürəkdə olanı deyə bilməmək,
Sözü qazamata salmaq deməkdir.

Hərənin belində olar bir şələ,
Elin təsibidir igidin yükü.
Vətənin yolunda atılar selə,
Bilməz qorxu nədir, nə şeydir ürkü.

Kişiliyin on bir əlaməti var:
Allahı tanımaq, qeyrət, etibar.
Xalqı, yurdu sevmək, səxavət, insaf,
Mərdlik, birüzlülük, sədaqət, ilqar.

Nakişidə olur on bir əlamət:
Dinsizlik, zalımlıq, tamah, xəyanət,
Xəbislik, yaltaqlıq, yalan, paxıllıq,
Mərdiməzarlıqla, satqınlıq, şəhvət.

İgid sayılarda ondur əlamət:
Vətənə vurulmaq, xalqa sədaqət.
Qorxmazlıq, cəsəret, inam, məharət,
Ehtiyat, qətiyyət, mərdlik, mərhəmət.

Mərdiməzarda var yeddi bəd maraq:
Şeytanlıq, yamanlıq, aranı qatmaq,
Ağa qara yaxmaq, bədzadlıq etmək,
Vicdan satmaq, düzə badalaq atmaq.

Saf dostluğun şərti üçdür, yoxdur şəkk:
Ən çətin dar gündə haraya yetmək.
Sədaqətli olmaq, lazım gələsə
Dostunun yolunda ölmə də getmək.

Arı şanı hördü – bala calandı,
Əjdadın kökünə bala calandı.
Yekəpər yurduna xəyanət etdi,
El-oba gözündə balacalandı.

Gəl yaylağa, dağı-daşı dolan gəz,
Qədərsizdi gül-çiçəklə dolan gəz.
Nifrət eylə xəyanətə, qərəzə,
Ömrün boyu alını açıq dolan gəz.

TÖRƏMƏ DÖRDLÜKLƏR

Şirindir zəhmətin bomboz umacı,
Ondan ötrü hodaq olub, tut macı.
Hamı əməyinin barını dərsə,
Olmaz yer üzünün bir nəfər acı.

Qəlbində azalar yara nam çətin,
Əzizlikdə olar yar, anam çətin.

Məni bu həyata anam gətirib,
Təzədən doğulub, yaranam çətin.

Yanımda çəkirsən od adı niyə?
Gözlərinin meyli odadı niyə?
Bircə baxışının məsti olmuşam,
Əlimdən alırsan o dadı niyə?

CİNASLI DÖRDLÜKLƏR

Mən nə deyim ilin belə yayına,
Bir ala göz oxu qoydu yayına.
Baxan kimi nişan aldı qəlbimi,
İnanmıram zərrə qədər yayına.

Tikan bitdi, qəlbimdən gül çalındı,
Baxıb gördüm bir nəzənin çalındı.
Baxışından dərdlərini oxudum,
Ürəyimin «kərəmi»si çalındı.

Çıx yalın belinə qəlbi qara bax,
Qəlbi buzdən soyuq, qəlbi qara, bax.
Canan, ehtiyatı vermə əlindən,
Bizə ləkə yaxar qəlbiqara, bax.

Əkib hasil etsin tək, nədən unu?
Çox gözəl tanıyır təknə, dən unu.
Zəhməti torpaqla sirdaş eyləyək,
Əksilməsin elin təknədən unu.

RƏHMI GƏLSİN ONUN BİZƏ
(«A» hərfi işlənməyən dördlülklər)

Dərd çəkməkdə şiri-nərik,
Dözülməzə dözənlərik.
Məskənimiz zəbt olubdu,
Dərdimizə yoxdur şərik.

Quru vədlər verən çoxdu,
Boş sözlərdə kəsər yoxdu.
Qəlbimizə yeridilən
Tünd zəhərli, iti oxdu.

Qırılıq bezə-bezə,
Ulu, Gözə – görünməzə-
Səcdə edək gecə-gündüz,
Rəhmi gəlsin Onun bizə.

SƏKKİZLİKLƏR

ƏN ALÇAQ

Düzgün ölçü olan elin gözündə,
Hər bir ucalığın öz sərhəddi var,
Amma, alçaqlığın bu yer üzündə
Heç kim deyə bilməz sonu, həddi var.

Kola girib atan, aranı qatan,
Düşməni də öyüb əl çala bilən.
Namusu, qeyrəti, vicdanı satan
Ən alçaqdır, yenə alçala bilən.

DODAYDƏYMƏZ, ƏVVƏL-AXIR, TÖRƏMƏ SƏKKİZLİKLƏR

ALÇAQ, AZĞIN, ARSIZ

Alçağa de nadan təkə tanın ya,
Az şəri at yerə, az lağ et Aya.
Azğın lənətlənər eldə, axırda,
Adı tay sanılar naqqala, zaya.

Arsız gerek əyri gedə, aza ya,
Ağ yalan danışa, qərəz yaza ya.
Aldada yetəni, tələyə sala
Ağzı deyər: yağsız, ya ayaz aya.

ANADIR, ANA

Analar anası- diyardır ana,
Adı ən layiqdir izzətə, şana.
Alidən alidir, əladan əla,
Adildir hədd kəsər həddi aşana.

Ancaq rəzil deyər kini daşana,
Alqış yayar çətin zay ada-şana.
Andınız əzizdir aqıl insana,
Anılar hər qarış, hər ya daş, ana.

YEKCİNS CİNASLI SƏKKİZLİK

OYANA, DAĞLAR

İşğal altındasız «oy!» ana dağlar,
Boylana bilmirik o yana, dağlar.
Ağır dərdi, qəmi həsrətinizin,
Dönüb qəlbimizi oyana, dağlar.

Bəxt yatıb, çox çətin oyana, dağlar,
Satqın çətin fəryad, «oy!» ana, dağlar.
Sizi düşmənlərə satan kimdirse,
Gərək o alışı, o yana, dağlar.

HƏYAT HƏQİQƏTLƏRİ

MİN SUALA, MİN CAVAB

İNSAN NƏDİR?

İnsanın həyatı bax, budur ancaq:
–Bir müddət torpaqdan fərqlənən torpaq.

HƏYAT NƏDİR?

Həyat dəyirmandır, biz onun dəni,
Geriyə qaytarmır gəlib gedəni.

ÖLÜM NƏDİR?

Ölüm canlılarla hey çarpışandır,
Sonra qalib gələn bir pəhləvandır.

DOĞRU YOL NƏDİR?

Doğru yol Allahın qoyduğu yoldur,
Başqa yolla gedən qazanmaz uğur.

ƏSL ÜRƏK HANSIDIR?

İnsafı, mürvəti olan ürək,
Ədaləti yoxsa, yalandır ürək.

GƏRƏKLİ NƏDİR?

Gərəkli – Vətənə gərək olanıdır,
El-oba qeydinə hər an qalandır.

FƏDAKARLIQ NƏDİR?

Fədakarlıq – yurda fəda olmaqdır,
Çətin gündə xalqa sadıq qalmaqdır.

FƏRƏH NƏDİR?

Fərəh – qəlbə dolan el sevincidir,
Dəyəri – ən azı ləldir, incidir.

ƏMANƏT NƏDİR?

Əmanət – Vətəndir əjdaddan bizə,
Qoruyub yolunda dön mübarizə.

ZİNƏT NƏDİR?

Zinət – xasiyyətin gözəlliyidir,
Tək bəzək gözəlin xələlliyidir.

SƏRVƏT NƏDİR?

Sərvət – nə dövlətdir, nə də ki, maldır,
Qəlbin qeyrətidir, başda kamaldır.

SƏMİMİLİK NƏDİR?

Səmimilik – qəlbin təmizliyidir,
Həm də etibarın hədsizliyidir.

ŞƏHİDLİK NƏDİR?

Şəhidlik – can qırıb zirvə almaqdır,
Xalqın ürəyində məskən salmaqdır.

ÜMİD NƏDİR?

Ümid – gələcəyə olan inamdır,
Ümitsiz yaşayan bədbəxt insandır.

HƏYATIN GÜZGÜSÜ NƏDİR?

Həyatın güzgüsü işdir, əməkdir,
El verən qiymətdir, təmiz ürəkdir.

ƏSL İNSAN KİMDİR?

Əsl insan xalqa xidmət edəndi,
Allahın qoyduğu yolla gedəndi.

MÖMİNLİK NƏDİR?

Möminlik – Allaha səcdə etməkdir,
Tanrının qoyduğu yolla getməkdir.

NƏ ALLAHIN DÜŞMƏNİ SAYILIR?

Çalış doğru danış həmişə, hər an,
Allahın düşməni sayılır yalan.

ƏSLKAR KİMDİR?

Əslkar, üzə üz geyinməyəndir,
Xalqa çox iş görüb öyünməyəndir.

SƏBİR NƏDİR?

Səbr – dərd, bəladan qaçmaq deməkdir,
Qaranlığa işıq saçmaq deməkdir.

UCALIQ NƏDİR?

Ucalıq – zəhmətə bel bağlamaqdır,
Xalqın dərdlərinə gün ağlamaqdır.

SAVAB NƏDİR?

Yaxşılıq etməkdir savab dünyada,
Yamanlıqla ömür verilir bada.

ƏMANƏT NƏDİR?

Əmanət – vətəndir əjdaddan bizə,
Qoruyub yolunda dön mübarizə.

KEYFİYYƏT NƏDİR?

Yüksək dəyəridir keyfiyyət işin,
Çalış, belə işlər olsun vərdişin.

HÖRMƏT NƏDİR?

Hörmət – mərifətdir, ədəb-ərkanlır,
Hörmət qazanan kəs əsil insandır.

ÇÖRƏK NƏDİR?

Çörək – müqəddəsdir hər bir insana,
Bütün bəşəriyyət möhtacdır ona.

TƏRƏZİ NƏDİR?

Tərəzi – ağırlıq çəkən özüdür,
Ən dəqiq tərəzi xalqın gözüdür.

DAHİLİK NƏDİR?

Dahilik – insanlıq zirvəsidir bil,
Belə ucalığa yetişər aqil.

KİŞİLİK NƏDİR?

Kişilik – qeyrətli olmaq deməkdir,
Yurd, el qayğısına qalmaq deməkdir.

İGİDLİK NƏDİR?

İgidlik – hünərdir, igidlik-zəfər,
İgiddir – yurduna, elinə sipər.

YOXSULLUQ NƏDİR?

Yoxsulluq sayılmaz – olmasa var, pul,
Ağlı olmayandır ən kasıb, yoxsul.

XALQ NƏDİR?

Xalq – bir qibləgahdır hər övladına,
Gərək xidmət edək həmişə ona.

YURD NƏDİR?

Yurd – doğma anadır hər bir insana,
Borcunu ödəməz can qıysa ona.

MƏRD KİMDİR?

Mərd – elin qeydinə qalan insandır,
Vətəninə sadıq olan insandır.

DOSTLUQ NƏDİR?

Dostluq – sədaqətdir, dostluq cəfadır,
Ən dar gündə qəlbə olan vəfadır.

ƏN ARXALI KİMDİR?

Ən arxalı – eli arxa seçəndi,
Vətənin yolunda candan keçəndi.

ƏN VARLI KİMDİR?

Ən varlı – şərəfli ad qazanandı,
Elin hörmətini sərvət sanandı.

GÖZÜAÇIQLIQ NƏDİR?

Ağılla görməkdir – gözüaçıqlıq,
Yamanlığı edər əmin-amanlıq.

ALQIŞ NƏDİR?

Yaxşı işdən doğur həqiqi alqış,
Mənasız alqışdan yaxşıdı qarğış.

AYÜZLÜ KİMDİR?

Ayüzlü – göyçəkmi? Yox-yox yalandı,
Həm qəşəng, həm qəlbi gözəl olandı.

GÜZGÜ NƏDİR?

Düz göstərən güzgü – elin gözüdür,
Elin qiymətidir, elin sözüdür.

DOSTLUQ NƏDİR?

Dostluq – sədaqətdir, dostluq-etibar,
Xoşbəxtdir hər kimin sadıq dostu var.

ANA KİMDİR?

Ana – həyat verən güldür, bitəndir,
Analar anası ana vətəndir.

ATA KİMDİR?

Ata – köklü ağac, övlad budaqdır,
Ata bir ocaqdır, evə dayaqdır.

ƏXLAQ NƏDİR?

Ədəb-ərkanıdır-əxlaq insanın,
Ləli, gövhəridir qəlbən, inanın.

YALTAQLAR KİMLƏRDİR?

Quyruq bulayandı yaltaq olanlar,
Meydan sulayandı yaltaq olanlar.

ƏN QORXULU OLAN NƏDİR?

Ən qorxulu olan tamah dişidir,
Çəkilməsə, böyük qəlb təşvişidir.

ƏN ALÇAQ KİMDİR?

Ən alçaq – dar gündə dostdan qaçandır,
Xalqının başına oyun açandır.

LOĞALARIN AĞLI HARASINDADIR?

Loğaların ağıl topuğundadır,
Hünəri işdə yox, lopoğundadır.

ELİN GÖZÜNDƏN DÜŞƏN NƏÇİDİR?

Xalqı çapıb-çalan, yurdu talayan,
El gözündən düşər axırda, inan.

KƏMFÜRSƏT KİMDİR?

Kəmfürsət girəvə keçəndə ələ,
Ağır zərbə vurur vətənə, elə.

XƏSİSLİK ƏLAMƏTİ NƏDİR?

Xəsisin əlindən tökülməz darı,
Varından doyunca o, yemir barı.

QİNAQ NƏDİR?

Başın töhmətidir təhnizlə, qınaq,
Qanan bundan ibrət götürər ancaq.

SƏLƏM NƏDİR?

Sələm – artıq tamah əlamətidir,
İşlədilən günah dələlətidir.

QEYRƏT NƏDİR?

Qeyrət – kimdə varsa, başın tacıdır,
Adın qorunması, dərd əlacıdır.

MÜSİBƏT NƏDİR?

Hansı yerdə qəlblər dönür sal daşa,
Müsibət, bəladır açılır başa.

TÜKƏNMƏYƏN NƏDİR?

Xərclənən hər şeyin tükənməsi var,
Ağıl xərcləndikcə tükənməz, artar.

MƏNƏM-MƏNƏMLİK NƏDİR?

Ancaq harınlıqdır «mənəm-mənəmlik»,
Məncə hamı olar bu fikrə şərək.

QULDURLUQ NƏDİR?

Quldurluq insanın vəhşiliyidir,
Onun yoxa çıxan kişiliyidir.

BOYNUYOĞUNLUQ NƏDİR?

Hədsiz qanmazlıqdır boynuyoğunluq,
Qanmaz, vursalar da başına yumruq.

DÜŞÜKLÜK NƏDİR?

Düşüklük ən alçaq bir hərəkətdir,
İnsanın qəlbində qara niyyətdir.

AND İÇMƏK NƏDİR?

And içmək – inamin azalmasıdır,
Sözə etibarın az olmasıdır.

ƏLİYUXALIQ NƏDİR?

Əliyuxalığın çoxdur dərdi də,
Yaşamağa möhtac edir mərdi də.

BAŞI HAVALI NƏÇİDİR?

Ağlı çaşanlardı başı havalı,
Beləsindən el çox görüb zavalı.

NAŞI NƏÇİDİR?

Nabələd olandı düz işə naşı,
Səhvindən, özünün ağrılar başı.

TÜLKÜLÜK NƏDİR?

Tüklük eyləyən insan zinadır,
Min sifəti olan sonu fənadır.

GÖZÜKÖLGƏLİ NƏYİ DEYƏ BİLMƏDİ?

Boynuna minəndə onun bir dəli,
Düş deyə bilmədi gözü kölgəli.

ŞORGÖZLÜK NƏDİR?

Şorgözlük – insanı rüsvay etməkdir,
Şərəfsiz, qeyrətsiz yolla getməkdir.

GÖZÜMÇIXDIYA KİM SALINIB?

Mürvətsiz, qəlbi buz, ürəyi qaya,
Haqlını salıbdı gözümçixtıya.

XƏCALƏT NƏDİR?

Xəcalət – pis işin nəticəsidir,
Düz yola dönməyin təntənəsidir.

KEF-DAMAQ NƏDİR?

Dəbdəbəli yaşayışdır kef-damaq,
Başa kimi ömür sürmür o, ancaq.

OYUNCAQ NƏDİR?

Oyuncaq – dünyanın inan, özüdür,
Bir də zamananın dönük üzüdür.

QIYAM NƏDİR?

Qiyam – ürəklərin etirazıdır,
Haqlının nahaqqa tərs qapazıdır.

**“BAŞIN BƏDƏNƏ AĞIRLIQ ETMƏSİ”
NƏDİR?**

Kim düz yolu qoyub, əyri yol gedir,
Başı bədəninə ağırlıq edir.

**“AĞRIMAZ BAŞA BUZ BAĞLAMAZLAR”
NƏDİR?**

Kimin gördüyü iş gələrsə xoşa,
Demək buz bağlamır ağrımaz başa.

**“GÖZÜNDƏKİ TİRİ GÖRMƏYƏN”
NƏÇİDİR?**

Bəd əməlli görməz gözündə «tiri»,
Özgə gözde qılı zənn edər iri.

**KİMIN GÖZÜNÜN ÜSTƏ QAŞ OLDUĞUNU
SÜBUT ETMƏK OLMAZ?**

Hər kimin ürəyində insaf yerinə daş var,
Sübut eyləmək olmaz gözünün üstə qaş var.

“İŞƏ BARMAQARASI BAXMAQ” NƏDİR?

Harın baxar işə barmaqarası,
Beləsinin haqla olmaz arası.

“QALINQABIRĞA” NƏÇİDİR?

Batsa da palçığa, batsa da zığa,
Vecə alan deyil qalınqabırğa.

ÖGEY-DOĞMALIQ NƏDİR?

Vətənə bələdir ögey-doğmalığ,
Belə iş yaradır sıxma-boğmalığ.

“QABIRĞASINA VERİR” NƏDİR?

Nadan verər ancaq qabırğasına,
Bəd işindən töhmət kar etməz ona.

ÖZBAŞINALIQ NƏDİR?

Başın bəlasıdır özbaşinalıq,
Belə hərəkəti eyləyər sırtıq.

**NEÇƏ ŞEYDİR İNSANI HÖRMƏTDƏN
SALAN?**

Dörd şeydir insanı hörmətdən salan:
Həyasızlıq, tamah, tənbellik, yalan.

NEÇƏ ŞEYDİR BAŞI UCALDAN?

Həyatda dörd şeydir başı ucaldan:
Xalqa xidmət, qeyrət, vəfa, pak vicdan.

ƏN VACİB OLAN NEÇƏ ŞEYDİR?

Ən vacib dörd şeydir:- Allaha təzim,
Bir üzlülük, insaf, halallıqdan him.

**ABIRA MÖHTAC İNSANLAR
NEÇƏ CÜRƏDİR?**

Beş cürə insandır abıra möhtac,
Zalim, satqın, yaltaq, paxıl, gözü ac.

**NEÇƏ ŞEY QOYMAZ KİŞİ
AD-SAN QAZANSIN?**

Dörd şey qoymaz kişi qazansın ad-san:
Dönük dost, pis arvad, xəyanət, böhtan.

**KİMLƏR EL-ObA İÇƏRİSİNDƏ ARSIZ
SAYILIR?**

Üç kəs: – vicdan satan, lovğa, ilqarsız,
El-oba içində sayılır arsız.

KİMLƏR UTAN DESƏN DƏ UTANMAZ?

Üç kəs: – mərdiməzar, sırtıq, şər atan,
Utanmaz, nə qədər desən də utan.

İNSANI NƏ QOCALDAR, NƏ UCALDAR?

Kin-küdrət insanı vaxtsız qocaldar,
İnsanın adını zəhmət ucaldar.

ÖMRÜMÜZƏ NECƏ BALTA ÇALIRIQ?

Meşələri qırıb ləzzət alırıq,
Amma, ömrümüzə balta çalırıq.

HANSI BORC ÖLÇÜYƏ GƏLMƏZ?

Valideynə borcun – nə axtar, nə gəz,
Heç bir tərəzidə ölçüyə gəlməz.

XALQ NƏYİ GÖZÜNÜN ÜSTƏ YAŞADAR?

Əgər adil olsa xalqa iqtidar,
Gözünün üstündə onu yaşadar.

KİMİN YALTAQLIQ HƏMİŞƏ İŞİ OLUB?

Əslini danandan çıxmayıb kişi,
Yaltaqlıq olubdur həmişə işi.

İNSAN NƏ VAXT İMANA, DİNƏ GƏLİR?

İnsan məcbur olub yurdu itirər,
Qayıtsa, imana, o dinə gələr.

ƏN GÖZƏL NƏDİR?

Vətəndir sevgidə hamıdan əzəl,
Heç nə ola bilməz vətəndən gözəl.

AXIRDA ÖZ HALINA KİM AĞLAYAR?

Hər kim dadanarsa elin malına,
Axırda ağlayar o, öz halına.

CANIN CÖVHƏRİ NƏDİR?

Atalar sözünün ləldir hər biri,
Deyib: işləməkdir canın cövhəri.

CƏFA, NƏ VAXT ŞƏFAYA ÇEVRİLƏR?

Hər kəs zəhmət ilə bağlasa vəfa,
Şəfaya çevrilər çəkdiyi cəfa.

KİM AXIRDA XƏCALƏT OLUB?

Gəzmə, yer üzündə yoxdur ədalət,
Var deyən, axırda olub xəcalət.

KİM ŞİRİN ARZULARA YETİŞƏR?

Kim zəhmət çəkməyi eyləsə peşə,
Şirin arzulara yetər həmişə.

KİM AXIRDA DİZİNƏ DÖYƏR?

Sərhəddini aşan yetənə söyər,
Axırda özünün dizinə döyər.

NƏ VAXT BAŞA PAPAQ

QOYULMAMALIDIR?

Neçə ki, yurd qalır düşməyə tapdaq,
Gərək heç kim başa qoymasın papaq.

NƏ İKİ BAŞLIDIR?

Həyat dedikləri iki başlıdır,
Kimi gülər, kimi gözü yaşlıdır.

NƏYİ GÖTÜRMƏMƏLİSƏN?

Ümidi, inamı çalış itirmə,
Nəyi götürsən də, minnət götürmə.

NƏYƏ ÜMİD EDİRİK?

Min-min illər keçib yenə də hələ,
Ümid eyləyirik dünya düzələ.

KİMİN NİYYƏTİ ÇİRKİN OLAR?

Hər kimin olmasa mədəniyyəti,
İnan, çirkin olar onun niyyəti.

KİM, KİMİN BAŞINA DOLU YAĞDIRAR?

Güclülər həmişə bağlayır yolu,
Gücsüzün başına yağdırır dolu.

İNSAN ÜRƏYİ NƏDİR?

Qəmlər dəryasıdır insan ürəyi,
Şənlik dünyasıdır insan ürəyi.

İNSANA ƏN ETİBARSIZ NƏDİR?

Bunu unutmayın neçəki varsız,
Dünyadır insana ən etibarsız.

ƏN CILIZ İNSAN KİMDİR?

Deyilən bu sözə ürəkdən inan,
Dostu olmayandı ən cılız insan.

ƏN BÖYÜK NEMƏT NƏDİR?

Sağlamlıq insana böyük nemətdir,
Bəxtəvər o kəsdir – ona qismətdir.

MƏRD KİŞİ KİMDİR?

Kimin fərqli deyil sözüylə, işi,
El-oba içində odur mərd kişi.

KİMİN ÜZÜ HƏMİŞƏ QARA OLAR?

Kim yalanı etsə özünə peşə,
Üzü qara olar onun həmişə.

İNSANA ƏN QORXULU DÜŞMƏN NƏDİR?

Ən qorxulu düşmən tamah dişidir,
Axırda insanın qəlb təşvişidir.

NƏ İNSANDAN AXIRDA NƏ PAY ALIR?

Torpaq sona kimi bəsləyir bizi,
Axırda pay alır cəsədimizi.

NƏDƏN İNSANIN GÖZÜ SU İÇMƏYİB?

İnsanın həyatda heç vaxt, heç zaman,
Gözü su içməyib fani dünyadan.

GÖZÜN NURU, QƏLBİN QÜRURU NƏDİR?

Vətəndir insanın gözünün nuru,
Vətəndir insanın qəlbə qüruru.

KİM GƏLƏCƏYİN BÖYÜK İŞİNİ GÖRÜR?

Əgər kim qoruyur öz keçmişini,
Görür gələcəyin böyük işini.

KİM VÜQARA DÖNÜR?

Kim qəlbədən bağlanır ana diyara,
El-oba içində dönür vüqara.

KİMİN ÖZÜ SEVİLMƏZ?

Bu sözə əməl et, hikmətini gəz,
Vətəni sevməyən, özü sevilmez.

ƏN ŞİRİN NƏDİR?

Bu sözün hikməti dərin, dərin,
Heç nə ola bilməz vətəndən şirin.

ƏN DOĞRU, ŞƏRAFƏTLİ YOL NƏDİR?

Yada şah olsan da, xalqına qul ol,
Budur şərəfətli olan doğru yol.

HANSI TİKAN YAD GÜLÜNDƏN

GÖZƏLDİR?

Vətən tikanını atma əlindən,
Gözəldir minnətli yadın gülündən.

QUŞA NƏ QƏMLİ QƏZƏL, NƏ GÖZƏLDİR?

Quşa qızıl qəfəs qəmli qəzəldir,
Budaqda yuvası ona gözəldir.

ƏN BÖYÜK SƏRVƏT NƏDİR?

Elin rəğbətidir ən böyük sərvət,
Xoşbəxtdir olubsa hər kimə qismət.

ÜZÜN VARI NƏDİR?

Abır, həya, ismət – üzün varıdır,
Kimdə varsa yurdun bəxtiyarıdır.

KİM İNSAN SAYILMAZ?

Vətənə yanmayan, xalqa yanmayan,
Elin nəzərində sayılmaz insan.

**KİM GAH TÜLKÜYƏ, KİM DOVŞANA
DÖNÜR?**

Qəribə məxlüqdür əslini danan,
Gah tülküyə dönür, gah olur dovşan.

ÇOX XƏSTƏLİKLƏRİ NƏ YARADIR?

Loğman belə deyib: – Hərəkətsizlik,
İnsanda yaradır bir çox xəstəlik.

ÇƏKİLƏSİ OLMAYAN MÜSİBƏT NƏDİR?

İnsan doğma yurda qalarsa həsrət,
Çəkiləsi olmaz belə müsibət.

GÜNAH NƏ VAXT YERƏ-GÖYƏ SIĞMAZ?

Atadır, anadır yerdə Allahın,
Kəm baxsan, aləmə siğmaz günahın.

**QUMLU SƏHRADA QALMAQ NƏDƏN
YEYDİR?**

Bələdir vətəndə vətənsiz olmaq,
Bundan yeydir qumlu səhrada qalmaq.

KƏLƏYİ KİMLƏR HÜNƏR HESAB EDİR?

Həyatda az deyil satqın, hiyləgər,
Beləsi kələyi zənn edir hünər.

NALI, PALANI ÇATMAYAN KİMDİR?

Həyatda sınıb yoxdur yalanı,
Xəbisin bir çatmır nalı, palanı.

KİMIN CİBİNİN DİBİ YOXDUR?

Talançı olanın heç dolmur cibi,
Eləsinin yoxdur cibinin dibi.

KİM ÖZ BAŞINA CORAB HÖRƏR?

Qaydadır, insanın başdan xarabı,
Özü, öz başına hörər corabı.

KİM DAŞLIĞA SÜRÜR ATI?

Sınıb hər kimin qırıqdır zətı,
Həmişə daşlığa sürübdür atı.

KİM ÇOX BƏLADAN XİLAS OLA BİLƏR?

Nəfsini boğmağı bacaran insan,
Xilas ola bilər bir çox bələdan.

KİMƏ QİSMƏT OLAR AXIRDA TƏLƏ?

Nahaqdan birinə kim qursa cələ,
Ona qismət olar açılmaz tələ.

İNSANIN BİRİNCİ DÜŞMƏNİ NƏDİR?

Yadımdan çıxarma bircə an da sən,
Tamahdır insana birinci düşmən.

NƏ BAŞA MİN BƏLA GƏTİRƏR?

Boş çənə min bəla gətirər başa,
Dilinə qadaq ver, salamat yaşa.

NƏ ÖLÜDÜR?

Milləti yaşadan ana dilidir,
Dili itən millət yoxdur, ölüdür.

KİMİN BAŞININ BƏLASI ÇOXDUR?

Hər kimin dilinin qadağı yoxdur,
Başının bəlası hamıdan çoxdur.

EL İÇİNDƏ KİM XAR OLAR?

Kim zətı-qırğa etsə etibar,
Özü el içində bir gün xar olar.

NƏYİN QALAYININ YOXDUR AXIRI?

Sözün qalayının yoxdur axırı,
Üzə çıxacaqdır bir gün paxırı.

KİM TEZ-TEZ ÖLÜB-DİRİLƏR?

Qorxaq olanda var belə bir «hünər»;
Gündə beş-on dəfə ölüb-dirilər.

ƏN DÜGZÜN GÖSTƏRƏN GÜZGÜ NƏDİR?

İnsanın əməli ona güzgüdür,
Ən düzgün göstərən xalqın gözüdür.

**KİM QEYRƏTDƏN, ARDAN ÇOX
DANIŞAR?**

Hər kim arsızlığı eyləsə peşə,
Danışar qeyrətdən, ardan həmişə.

KİMİN İNSANLIQDAN XƏBƏRİ YOXDUR?

Hər kimin yoxdursa insaf, mürvəti,
Olmaz insanlıqdan xəbəri qəti.

NƏ ŞÖHRƏT, NƏ TÖHMƏT GƏTİRƏR?

Yaxşılıq insana şöhrət gətirər,
Yamanlıq silinməz töhmət gətirər.

NƏDƏN QORXMA, NƏDƏN QORX?

Mərd düşməndən qorxma, yalançıdan qorx,
Tamahı qudurdan talançıdan qorx.

HANSI QIZI BƏXTİYAR SANMAQ OLAR?

Qızda üç əlamət: – namus, qeyrət, ar,
Olsa, sanmaq olar onu bəxtiyar.

NƏYƏ DÖZMƏK ZÜLMDÜR?

Nə yaxşı həyatın sonu ölümdür,
Yoxsa, bu dünyaya dözmək zülmdür.

İNSANIN YAXIN DOSTU NƏDİR?

İnsana yaxın dost halal zəhmətdir,
Bəxtəvərdir, əgər kimə qismətdir.

**NƏ VAXT DAĞ DA DAYANMAZ,
BƏXT DƏ OYANMAZ?**

Birliyin önündə dağ da dayanmaz,
Birlik yoxsa, yatar, bəxt də oyanmaz.

KİM ÖMRÜNÜ SOVURUR YELƏ?

Hər kim bel bağlayır fitnəyə, felə,
Ömrünü əliylə sovurur yelə.

**KİMİN ADI HƏMİŞƏ HÖRMƏTLƏ
ÇƏKİLƏR?**

Hər kim yaxşılığı eyləsə peşə,
Hörmətlə çəkilər adı həmişə.

KİMİN ZƏRRƏCƏ HÖRMƏTİ OLMAZ?

Başı qoltuqlarda olan insanın,
Zərrəcə hörməti olmaz, inanın.

NƏDƏN ƏL ÜZMƏK LAZIMDIR?

Vədinə, sözünə kim olmasa düz,
Etibar gözləmə, ondan əli üz.

KİMİN ELDƏ HÖRMƏTİ OLA BİLMƏZ?

Hər kəsin xalqına yoxsa xidməti,
Onun ola bilməz eldə hörməti.

ƏSL İNSAN KİMDİR?

Vətən odudursa qəlbinin odu,
Yurdu sevən əsl insan bir odu.

XOŞBƏXT KİMDİR, BƏDBƏXT KİMDİR?

Xoşbəxt kimdir? – Xalqa yaxşılıq edən,
Bədbəxt kimdir? – Elin qəlbini didən.

VARLI KİMDİR, KASIB KİMDİR?

Varlı kimdir? – Sadiq dostları olan,
Kasib kimdir? – Dostsuz, təkətnəha qalan.

KİM HƏYATDA SİNƏSİ DAĞLI YAŞAYIB?

Kim olub xalqına ürəkdən bağlı,
Həyatda yaşayıb sinəsi dağlı.

**HƏQİQƏT VƏ DAHA ÇOX ACLIQ HARDA
VAR?**

Həqiqət deyilən quru sözdə var,
Mədədən daha çox aclıq gözdə var.

**İNSANIN LƏYAQƏTİ VƏ MƏRİFƏTİ
NƏDİR?**

Əxlaqı – insanın ləyaqətidir,
Xoş rəftarı – onun mərifətidir.

DƏRD-QƏMİN ÖMRÜ NECƏ QISALAR?

Həyatda səmimi dostların varsa,
Dərd-qəminin ömrü olacaq qısa.

**KİM DİRİ OLDUĞUNU YADA
SALMAMALIDIR?**

Hər kim unudulsa eldə-obada,
Diri olduğunu salmasın yada.

QADININ ŞANI-ŞÖHRƏTİ NƏDİR?

Üç şeydir qadının şanı-şöhrəti,
Qeyrəti, həyası, qabiliyyəti.

İNSANI GÜMRAH SAXLAYAN NƏDİR?

Üç şeydir insanı gümrah saxlayan:
Saf su, təmiz hava, halallıq – inan.

İNSANI PİS YOLA SALAN NƏDİR?

Üç şeydir insanı pis yola salan,
Tamahın çoxluğu, yaltaqlıq, yalan.

İNSANI VAXTSIZ QOCALDAN NƏDİR?

Dörd şeydir insanı vaxtsız qocaldan,
Paxıllıq, dargözlük, xəbislik, böhtan.

KİMLƏR ALÇAQDAN ALÇAQ SAYILIR?

Üç kəsdir alçaqdan alçaq sayılan:
Xəyanətkar, satqın, əməli şeytan.

**HANSI KƏSLƏRDİR ELDƏN NİFRƏT
QAZANAN?**

Üç kəsdir eldən çox nifrət qazanan:
Yaltaq, ikiüzlü, aranı qatan.

ÖZ EVİNİ YIXAN KİMLƏRDİR?

Üç kəsdir özünün evini yıxan:
Tamah dişli, arsız, özündən çıxan.

ÖZÜNÜN QƏNİMİ ÇIXAN KİMLƏRDİR?

Üç kəsdir özünün qənimi çıxan:
Dili hərzə, acgöz, rəftarı nadan.

İNSANI UCALDAN NƏDİR?

İnsanı ucaldan düz ilqarıdır,
Yurda , xalqa, dosta etibarıdır.

KİMİN QEYRƏTİ OLMAZ?

Əgər hansı kəsdə yoxdur etibar,
Həyatda çox çətin qeyrəti olar.

KİMİN QUYRUĞU QAPI ARASINDA

QALAR?

Hər kimin dilinin yoxsa qoruğu,
Qapı arasında qalar quyruğu.

KİMİ ÖZ TƏQSİRİ AĞLADAR?

Hər kim haram yeyib coşub çağlasa,
Təqsir özündədir bir gün ağlasa.

**ELƏ CANINDAN KEÇƏN, EL QANI İÇƏN
KİMLƏRDİR?**

İgid eldən ötrü canından keçər,
Əzazil olanlar el qanı içər.

DARI, BUĞDADAN NƏ VAXT DADLI

OLAR?

Olarsa çəkilən zəhmətin barı,
Dadlı olar müftə buğdadan dari.

NƏ, NƏDƏN ÖTKÜNDÜR?

Həyatda həmişə, hər vaxt, hər zaman,
Ötkün ola bilər ağıl, ağıldan.

NƏ KEÇƏR BOĞAZDAN?

Olsa toyun aş, olsa da ehsan,
Yeyilər keçəcək qara boğazdan.

İTƏN NƏYİ TAPMAQ OLMAZ?

Gəzib dağın-daşın olma ləliyi,
Axtarma, tapmazsan itən gəncliyi.

HƏR ŞEYDƏN BAHA NƏDİR?

Ən böyük qazancıdır elin rəğbəti,
Hər şeydən bahadır onun qiyməti.

ƏN AĞIR CƏZA NƏDİR?

Ən ağır cəzadır elin töhməti,
Heç kəsin olmasın bu dərd qisməti.

**NƏDƏN QAÇMALI, NƏDƏN SÖHBƏT
AÇMALI?**

Edərəm sözündən kənar yerə qaç,
Xalqa etdiyindən danış, söhbət aç.

**KİM MURADA ÇATAR, KİM ÇİRKABA
BATAR?**

Xalqa arxalanan murada çatar,
Və arxa seçən çirkaba batır.

KİM EL-OBANI HƏMİŞƏ TALAN EDİR?

Rüşvət verib yağlı vəzifə alan,
El-obanı edir həmişə talan.

KİMİN DƏRDİ GUR SELƏ DÖNƏR?

Cavanlıqda vaxtı sovuran yelə,
Qocalanda dərdi dönər gur selə.

KİMİN QARŞISINDA MUMA DÖNƏR DAŞ?

Kim zəhməti seçib özünə qardaş,
Onun qarşısında muma dönər daş.

XƏSİSİN AŞINDAN NƏ YAXŞIDIR?

Xəsisin aşına olunca möhtac,
Yaxşıdır içməyə boz, qara umac.

DİLİ GÖDƏKLİKDƏN ŞÜKÜRLÜ NƏDİR?

El içində dili gödək olunca,
Min bir şükür, başa enən qılınca.

QOLU, QIÇI OLMAYIB NƏRİ YIXAN NƏDİR?

Ağılın nə qolu, nə də qıçı var,
Amma, o nəri də bacarıb yixar.

KİMİN ÖZÜ VƏ GÖZÜ İTİBDİR?

Vətəni itənin – özü itibdir,
Onu görməyənin – gözü itibdir.

KİMİN GÖZÜNDƏN QAN AXIBDIR?

Ağlayıb gözündən axıdıbdı qan,
Vətəndə, vətəni qürbətdə qalan.

YADDA QALAN NƏDİR?

Yaxşılıq, yamanlıq yadda qalandı,
İkinci alçaqdan alçaq insandı.

KİMƏ KİŞİ DEYİLMİR?

Hər papaq qoyana deyilmir kişi,
Gərək mərdlik olsun kişinin işi.

KİMİN SÖZÜ VƏ ÜZÜ BİR OLAR?

Mərd olan kişinin sözü bir olar,
Üzünə üz geyməz, üzü bir olar.

**BÖYRÜNÜ QAŞISAN KİM NƏ ZƏNN
EDƏR?**

Böyrünü qaşisan, zənn edər məmur,
Ona pul veirirsən, məqsədin budur.

**YASTI-YASTI DANIŞANIN QƏLBİNDƏKİ
NƏDİR?**

Əgər danışırsa kim yastı-yastı,
Onun qəlbindəki silinməz pasdı.

KİMLƏR ÇOXALIR?

Ağalar yaranır – qullar çoxalır,
Boşanmalar artır – dullar çoxalır.

ƏN AĞIR DƏRDİN BİRİ NƏDİR?

Bu həyatın üzü sərtədən də sərtidir,
Dostdan yetim qalmaq ən ağır dərdidir.

NƏYİN YÜNGÜLÜ AĞIRLIQ EDƏR?

Ağılın yüngülü, nəhəng dağ qədər,
Daha da çox başa ağırlıq edər.

BİR DƏRİN MƏNALI KİTAB NƏDİR?

Bir dərin mənalı kitabdır həyat,
Oxuyar, öyrənər kimdə var səbat.

ƏN UCUZ OLAN NƏDİR?

Həyatda min dəfə sınıanıb, inan,
Mənasız tərifdir ən ucuz olan.

İNSAN NECƏ UĞUR QAZANAR?

Uğurlar qazanır insan həmişə,
Öyrənməyi etsə özünə peşə.

ÇARƏSİ OLMAYAN NƏDİR?

Ən ağır yararı sağaltmaq olar,
Ürək ləkəsinə sanma çarə var.

NƏYİN QUDUZA ÇOX OXŞARI VAR?

Böhtanın quduza çox oxşarı var,
Bir gün sahibini şəksiz qudurdar.

ÖVLADA XÖŞBƏXTLİK NƏDİR?

Övlada üç şeydir xöşbəxtlik bişək:
Valideyni, xalqı, vətəni sevmək.

TAMAHINA HƏMİŞƏ QUL OLAN KİMDİR?

Hər kimin amalı haram mal, puldur,
O, öz tamahına həmişə quldur.

CƏHƏNNƏMƏ APARAN YOL HANSIDIR?

Kimin haram mala tamahı boldur,
Bu yol cəhənnəmə aparan yoldur.

İNSANI NƏ UCALDAR?

İnsanı qeyrətlə, zəhmət ucaldar,
Tənbəllik insanı vaxtsız qocaldar.

İNSANI SÖZLƏ NƏ ETMƏK OLAR?

Ucaltmaq da olar sözlə insanı,
Alçaltmaq da olar sözlə insanı.

NƏYİN QIYMƏTİ YOXDUR?

Dərin sözün, vaxtın yoxdur qiyməti,
Bunu bilən, əldən verməz fürsəti.

NƏ MÜƏLLİMDİR, KİM TƏLƏBƏ?

Həyat müəllimdir, insan tələbə,
Gərək əməl etsin ondan tələbə.

ZƏHƏR NƏDƏN ŞİRİNDİR?

Haqsız, acı sözdən şirindi zəhər,
Böhtanı yaradan qəlbə qəm, qəhər.

SİYASƏT NƏDİR?

Siyasət deyilən alddı, yalandı,
Çirkin siyasətlə dünya talandı.

KİM EL-OBAYA HƏR VAXT GƏRƏK OLUB?

Hər kimdə genişdir, təmizdir ürək,
Hər vaxt el-oba olubdur gərək.

İNSANIN MƏRDİ, NAMƏRDİ NƏ EDƏR?

Mərd insan el-oba qeyrəti çəkər,
Namərdi arada nahaq qan əkər.

DƏLİDAĞ NƏ ƏKSƏN...

Nadan xasiyyətdə nakəslə təndi,
Elələri haqqı tərsinə andı.
Rəzilə yaxşılıq etsən itəndi,
İgidlər xalqının dərdinə yandı.

Nə axtardı gəzi, tili, nə yalı,
Tanıdı nəslini, zətı, əyalı.
Aqıl seçdi eldən arlı, həyalı,
Rəngi qaranı da ərşdə Ay andı.

Qışda da işini eylə xalqa yaz,
Satqınları zənn et şaxtalı ayaz.
Kişi dərin gəzər, nakişi dayaz,
Qeyrətlinin adı eldə şayandı.

Taladı şəhəri, taladı kəndi,
Talançılar nahaq qanlar əkəndi,
Qarşısına dadlı nəse çəkəndi,
Əlindən çıxanda hey aş a yandı.

Diyar keşiyində nə aldan, nə yat,
Qatilləri sındır, qəddini əy, at.
Xalqını san didən, zənn eylə həyat,
Şah gəldi-gedərdi, el yaşayandı.

İnsan gərək işi dərinədən ana,
Şeytan həqiqəti cəhd edər dana.
Ərş də təhniz deyər yersiz ədana,
Yerdə hər hərəkət Aya şayandı.

Dəlidağ, nə əksən çalış elə ək,
Nə yetirsə xalqa yetirsin hər lək,
Zəkadır işləri ələyən ələk,
Yetirdiyi yaza, yaya şayandı.

YALTAQ

Deyər: yaxşılığı rəisə edək,
Həyasız əl atar ən alçaq işə.
Yaltağa yaraşır həyatda yedək,
Eləsi arı da çəkəndi dişə.

Deyər: qəddinizi rəisə əyin,
Yağlı işə sizi eyləsin təyin.
Əlinizə alın hər an ətəyin,
Lal qalın, istəsə qəsdlə idişə.

Dəlidağ, qartala lağ eyləyər sar,
Xəyalında kəsər, dardan da asar,
Tanınar həyatda yasardan, yasar,
Yersiz ara qatar, yersiz didişər.

SEL AXDI

Diyarını igid canı, anandı,
Haray çəkdi, arxasınca xalq axdı.
Nakəs, satqın eli aciz sanandı,
Hər işində ən saxtadı, ən laxdı.

İgid səcdə qılar xalqa, dərin an,
Eləsini diyarına nəzir san,
Canı qıyar xalqa razı, tez, asan,
Eldən getdi, yas yerinə el axdı.

Diyarının hər şəhəri, hər kəndi,
Ciyərində igid yer əkəndi.
Dəlidağa, dərdi dağlar çəkəndi,
Yandı, xalqın didəsindən sel axdı.

QOVUŞANDA

İnsan daha vecsiz olur,
«Şər», «böhtan»la qovuşanda.
Ürək hədsiz zövqə dolur,
«Nəğmə», «xan»la qovuşanda.

Birləşəndə «il» ilə «lət»,
Bəla görər «mil» ilə «lət»,
Qalxmaq olar «ad» ilə «ət»,
«Nər», «divan»la qovuşanda.

Gərəkli dir «əy»lə, «alət»,
Çoxu verib «ziya» və «fət».
Şamil, dərddir «qar» ilə «ət»,
«Şər», «atan»la qovuşanda.

BİRLƏŞƏNDƏ

İnsan görüb zövqə gəlir,
«Çalış» və «qan» birləşəndə.
Dinsə ürək şövqə gəlir,
«Səs», «ox», «udan» birləşəndə.

Gözəl «qara», «tel»ə dönər,
Əğyar «qoz»la «bel»ə dönər,
Gözlərdə yaş selə dönər,
«Ley» ilə «san» birləşəndə.

Şamildə var «sev» ilə «da»,
Qoy bir olsun «saz»la, «anda».
Sərin dağlar düşər yada,
«Ar» ilə «an» birləşəndə.

ŞEYTAN DİLƏYİ...

Həyatından de niyə,
Eyləyəsən gileyi?
Qazanarsan hədiyyə,
İşlədəndə kələyi.

Nə gileylən, nə deyini,
Taleyini san yeyin.
Yağlı leşsə diləyin
Tax yırtıcı lələyi.

Dəlidağdan kənar gəz,
İnan, dədən yanar, gəz.
Tala, qan ək, dağıt, əz,
Yaşat şeytan diləyi.

GÖZÜNDƏN UZAĞA GEDƏ BİLMƏRƏM

Söhbətim Dəlidağ, sözüm Dəlidağ,
Qəlbimdə iradə, dözümlük Dəlidağ.
Sevdiyim elimi, obamı qoyub,
Məzarda atamı, babamı qoyub
Başqa yurdu məskan edə bilmərəm,
Gözündən uzağa gedə bilmərəm.

Şöhrətim Dəlidağ, şanımlı Dəlidağ,
Vüqarım, nəfəsim, canım Dəlidağ.
Saf su, təmiz hava, min cür gül-çiçək,
Ancaq dəli deyər bu yerdən əl çək,
Yox, belə hərəkət edə bilmərəm.
Gözündən uzağa gedə bilmərəm.

Gözəlim Dəlidağ, sonam Dəlidağ,
Hazıram yolunda yanımlı Dəlidağ.
Qolumu boynuna nəzir demişəm,
Canımı qoynuna nəzir demişəm,
Bundan ülvə niyyət edə bilmərəm,
Gözündən uzağa gedə bilmərəm.

RUHUMU BƏNDƏ SALIB

Dəlidağın qüdrəti,
Murovun əzəməti,
Qartalların cürəti
Meylimi kəndə salıb,
Ruhumu bəndə salıb.

Quzunun mələməsi,
 Pendirin dələməsi.
 Qırxbuğumun kətəsi
 Meylimi kəndə salıb,
 Ruhumu bəndə salıb.

Köçüb getsəm şəhərə
 Mən nə deyim Tərtərə?
 Təpə, zirvə, göz, dəre,
 Meylimi kəndə salıb,
 Rühümü bəndə salıb.

Uzun sözün qisası:
 Yaylaqların səfası,
 El-obanın vəfası
 Meylimi kəndə salıb,
 Rühümü bəndə salıb.

MİN İLLƏR KEÇSƏ DƏ

Dəlidağ, çağırır çiçək-çiçəyi –
 Gəl mənə qonaq ol deyən çağırır.
 Açıb bənövşənin, gülün göyçəyi,
 Baxdıqca ürəkdən qəmi dağıdır.

Büdrəmək vidadır bəlkə həyatla –
 Gah uçurmdan keçdik, gah qarın üstədən.
 Atlar da yeriyr çox ehtiyatla,
 Dörd yanı bürüyüb yenə duman, çən.

Quşların civ-civi, suların səsi,
Qələmlə kağıza yazasan necə?
Yaxından ucaldı çoban nəğməsi,
Sorgusuz dayandıq yerimizdəcə:

«Bir qonağam bu dünyada»,
Bir gün ömrüm gedər bada.
Vurğunu da salar yada
Düz ilqarlı bizim dağlar».

Çoban oxuduqca söz ustadını
Elə bil dağların özündə gördüm.
Gül-çiçək çağırırdı onun adını,
Əyildim, bulağın gözündə gördüm.

Dil açıb danışdı bənövşə, nərgiz:
-Min illər keçsə də bu qarlı dağlar.
Vurğunun adını əzizdən – əziz,
Uca qayalardan vüqarlı saxlar.

DEYİRSƏN

Ay qız, səndə nə müddətdir gözüm var,
Söyləməyə sinəm dolu sözüm var.
Ürəyimdə alovum var, közüm var,
Amma sənə görə bir nələr deyirsən,
Necə danım, xatirimə dəyirsən.

Sübh çağıdır, qayıdırsan bulaqdan,
Yerişini tanımışam uzaqdan,

Dayanmışam dar cığırda bayaqdan –
«Yol ver keçim, adam gələr», - deyirsən,
Necə danım, xatirimə deyirsən.

Dayanmayıb tez ötürsən yel kimi,
Hicran dərdi coşa gəlir sel kimi.
Soruşanda «göndərimmi elçimi?»
Gülümseyib «anam bilər» deyirsən,
Axi, mənim xatirimə deyirsən.

ÜRƏYİMİN CAVABI

Ürəyimi tutdum sorğu-suala:
-Söylə nə səbəbə eldə, obada.
Kimi mıxa vurur, kimisi nala,
Dildə hallanıram, düşürəm yada.

Kimisi kölgəmə qılinc endirir,
Kimisi acıyıb yanır halıma.
Kimisi milçəyə dəvə mindirir,
De necə dözürsən bu iqbalıma?

Ürəyim dilləndi: - Kişinin adı-
Qaydadır, çəkilir xeyirdə, şərdə.
İnan, unudulmaq böyük bələdi,
Sevin, düşməmisən bax, belə dərde.

HEÇ VAXT DEMƏMİŞƏM, İNDİ DEYİRƏM

Ömür-gün yoldaşım Naziləyə

Mən sən nə sonam, nə dedim pəri,
Qırx ildən artıqdır nə də öyürəm.
Qəlbimdən keçəni illərdən bəri,
Heç vaxt deməmişəm, indi deyirəm.

Xanımlardan artıq xanım olsan da,
Mən sənə bir dəfə xanım demədim.
Həyatda ciyərim, canım olsan da,
Mən sənə ciyərim, canım demədim.

Heç yerdə adını tərifləmədim,
Nə bir tərif dedim üzünə sənin.
Kişi qadınını öyməz, mən dedim,
Beləcə göründüm gözünə sənin.

İndi yetmiş yaşı yaxalamışam,
Ürəyimdə sənə boyun əyirəm.
Həyatıma oldun ən işıqlı şam,
Heç vaxt deməmişəm, indi deyirəm.

Saxta nəvazişdən çox uzaq oldum,
Səni aldatmadım ömrümdə qəti.
Sayəndə hər yerdə üzün ağ oldum,
Pak oldu qəlbimin arzu, niyyəti.

Qarğaşa boynuna düşdü həmişə,
Bir qonaq-qaraya üz turşutmadın.
Zəhməti özünə eylədin peşə,
Təmiz adı heç vaxt sən unutmadın.

Çox hörmətlə çəkdi adını hamı,
Dillənmədim, gizli iftixar etdim.
Eldə uca etdin mənim başımı,
İnan, buna görə ad-sana yetdim.

Müəllim adını qaldırdın göyə,
Bu yolda əridi gözü'nün yağı.
Yaxşı bilik alsın uşaqlar deyə,
Qəblərdə bitirdin bəhrəli bağı.

Eldə danışıldı qədrin-qiymətin,
Gözü tərəzidir, ən dəqiq çəkir.
Kino lenti kimi saysız zəhmətin,
Gözümün önündən hey gəlib keçir.

Dözülməz olana dözdün, tabladın,
Fəxr eylə baxanda həyat yoluna,
Sənə ilk sözümdü, müqəddəs adın,
Layiqdir alqışın ancaq boluna.

Mən sənə nə sonam, nə dedim pəri,
Qırx ildən artıqdır nə də öyürəm.
Qəlbimdən keçəni illərdən bəri,
Heç vaxt deməmişəm, indi deyirəm.

BİR GÜN SƏN ÖZÜN

Həyat yollarına işıq saçmağa –
İstədim mən olam nurlu bir çıraq.
Sən isə başladın məndən qaçmağa,
Qəlbində yarandı yanlış bir maraq.

Mən sənə qəlbimdə rəğbət bəslədim,
Əvvəl göstərdiyim yol ilə getdim.
İnkişaf yoluna səni səslədim,
Düz addım atmayıb, yamanlıq etdim.

Həqiqət olanı görə bilmədim,
Açılan yolunu bağladın özün.
Mənə düzgün qiymət verə bilmədin,
Yalan oldu bütün söhbətim, sözün.

Heç nə itirmədim zərrəcə inan,
Bilmədin itirən sən özün oldun.
Əminəm, aradan keçəcək zaman,
Görəcəyəm necə saçını yoldun.

Xoşuna gəlmədi bəlkə bu sözüm,
Vaxtı çatacaqdı, anlayacaqsan.
Buna inanıram, bir gün sən özün,
Özünü bəsincə danlayacaqsan.

ƏLACIMIZ

Hər rayonun işğal günü gələndə,
Deyirik xəyanət, oldu təxribat.
Sonra da dolanıb gəzirik gəndə,
Elə bil başlayır xor-xor yatayat.

Amma bacarııq döşə döyməyi,
Neynəyək, ağızın yoxdur qapağı.
Dilimiz öyrənib bol-bol öyməyi,
Nə vaxt qoyacayıq kişi papağı?

Bu suala cavab vermək çətindir,
İnam yoxa çıxıb, ümid azalıb.
On deyil, yüz deyil, dərdimiz mindir,
Əlacımız Qadir Allaha qalıb.

BELE «HÖRMƏTİ»...

Rüşvətin adını «hörmət» qoyublar,
Hörmətin adını nə qoyaq onda?
Bu sözün yerinə, qalıb çar-naçar,
«Rüşvətlimi» yazaq məktub yazanda?!..

Yazaq mı «rüşvəti» əziz filankəs,
Yaxşıyam, bəs sənin halın necədir?
Razı olmaz belə bir sözə heç kəs,
Çünki hörmət-gündüz, rüşvət-gecədir.

Hətta bir adına «şapka» deyirlər,
Başa keçiriblər indi rüşvəti.
Xalqın əməyini basıb yeyirlər,
Qadir Allah kəssin belə «hörməti».

may, 1994

GÖYÇƏ GÖLÜ

Sən də görsən belə söyləyər dilin:
Göllərin sonası Göyçə gölüdür.
Dağlar yaraşqlı gözəl bir gəlin,
Qoynunda aynası Göyçə gölüdür.

Gərək iki deyil, yüz gözün ola,
Doyunca edəsən ona tamaşa.
İnci tək mənalı çox sözün ola,
Göyçənin adıyla çəkəsən qoşa.

Göyçə ellərini üreyi kimi
Onun geniş səthi, saf suyu vardır.
Dindirib söylətdim burda hər kimi,
Dedi:- Bu göl bizə bir iftixardır.

ALDANMAYIN QULDURLARIN SÖZÜNƏ

Laçınlılar, yurdunuza qayıdın,
Dönün oda, dönmən buza, qayıdın!
Laçınlılar, ordunuza qayıdın,
Bəs edərsiz hər biriniz yüzünə,
Aldanmayın quldurların sözünə.

Azalmasın kəsəriniz, sovunuz,
Silahlanın, düşmən olsun ovunuz.
Vəhşiləri kənd-kəsəkdən qovunuz,
Görən kimi kül üfürün gözünə,
Aldanmayın quldurların sözünə.

Laçınliya güc gəlməyib min qoşun,
İnanmırsız tarixlərdən soruşun.
Soltan bəyi yada salıb vuruşun,
Qorxaqların tüpürünüz üzünə,
Aldanmayın quldurların sözünə.

Cəsaretlə işi salıb yönünə,
Daşnaqları ağladın öz gününə.
Siz dabbaqdan bələdsiniz gönünə,
Özü nədir, bərkdə olsun dizi nə?
Aldanmayın quldurların sözünə.

Yad önündə qala kimi durunuz,
Kəllə atsa, təpəsindən vurunuz.
Soncuqlasa, qulağını burunuz,
Qalayınız elin qəzəb közüne,
Aldanmayın quldurların sözünə.

Şirin qoğal saxlasa da əlində,
Rusvay edin fitnəsin də, felin də.
Çomağınız zolaq açsın belində,
Qoyman qaça, dərhal düşün izinə,
Aldanmayın quldurların sözünə.

Laçınılılar, yurdunuza qayıdın,
Dönün oda, dönmən buza, qayıdın!
Laçınılılar, ordunuza qayıdın.
Bəs edərsiz hər biriniz yüzünə,
Aldanmayın quldurların sözünə.

LAÇINLILAR, LAÇININIZ HARDADI?!..

Laçınılılar, Laçınınız hardadı?
Laçınılır, Laçınınız dardadı!
Qartal yurdu deyın niyə sardadı?
Tablamayıb dərdə, dolun qeyrətə,
Daşnaqları yenə salın heyrətə.

Qızsın yenə Qaçaq Nəbi babamız,
Mərd sayılıb hər elimiz, obamız.
Ordu basıb çomağımız, yabamız,
Yetin Soltan bəydə olan cürətə,
Daşnaqları yenə salın heyrətə.

Qaçmaq adı Laçınliya yaraşmır,
Vaysınmaqla, boş sözlərlə kar aşmır.
Mərd büdrəsə, nə yıxılmır, nə çaşmır,
Olub-keçən gerek dönsün ibrətə,
Daşnaqları yenə salın heyrətə.

Gedib gördüm boş kəndləri ağladım,
Bulud kimi dolub, çaytək çağladım.
Görməyib heç kimi qara bağladım,
Bel bağlayıb dağda olan qüdrətə,
Daşnaqları yenə salın heyrətə!

Minin dəli köhlənləri amandı,
Qayıdınız kənd-kəsəyə zamandı.
İşıqlının beli sanki kamandı,
Dönün geri, şöhrət olun millətə,
Daşnaqları yenə salın heyrətə!

Düşmən alıb torpaq bölən qayçıni,
Bölür bizdən ayrı salsın Laçını.
Vur şil-küt et addım atan qıçını,
Laçınlılar dözməyin bu zillətə,
Daşnaqları yenə salın heyrətə!

Laçınlılar, laçınınız hardadı?
 Laçınlılar, Laçınınız dardadı!
 Qartal yurdu deyın niyə sardadı?
 Tablamayıb dərdə, dolun qeyrətə,
 Daşnaqları yenə salın heyrətə!

NEYNƏSİN

*Dost-qardaşım, qəlb sirdaşım,
 dərd yoldaşım şair Nəşib Nəbioğluna*

Sevimli qardaşım, əzizim Nəşib,
 Ürək ağrıməsın, ürək neynəsin?
 Bəxtimizin üstən qara yel əsib,
 Dilək başa yetmir, dilək neynəsin,
 Ürək ağrıməsın, ürək neynəsin?

Sən hələ cavansan özünü qoru,
 Canına çatmasın azarın zoru,
 Məni dartıb boğur qaçqınlıq toru,
 Bilək qandallısa, bilək neynəsin,
 Ürək ağrıməsın, ürək neynəsin?

Didərgin olması sındırıb belin,
 Gözlərinin yaşı mislidir selin,
 Canı boğazına yığılıb elin,
 Xirtək göynəməsin, xirtək neynəsin,
 Ürək ağrıməsın, ürək neynəsin?

İtirmişəm qaçqın, bir əziz ana,
 Ciyərim məhkumdu alışıb yana.

Mən də başlamışam dava-dərmana,
Kürek ağrıməsın, kürek neynəsin,
Ürək ağrıməsın, ürək neynəsin?

Satqınlar nə qorxu, nə bildi ürkü,
Dərindən, dərindi dərdlərin kökü,
Dağlardan ağırdı üstünün yükü,
Dirək tab gətirmir, dirək neynəsin,
Ürək ağrıməsın, ürək neynəsin?

Ağır bəla tapdı Azərbaycanı,
Didərgin etdilər eli-obanı,
Tələyə saldılar tülək-tərlanı,
Tülək tələdəsə, tülək neynəsin,
Ürək ağrıməsın, ürək neynəsin?

Yumruqtək birləşsək hər işdən öncə,
Yurdları geriyyə alarıq mənəcə.
Şamiləm, ay Nəşib dağa dönüncə,
Çörəkdi diz üstə, çörək neynəsin,
Ürək ağrıməsın, ürək neynəsin?.

SƏNİ QORUMAYIB QAÇDIQ, KƏLBƏCƏR

Haqqın var eyləyəsən bizə nifrəti,
Səni qorumayıb qaçdıq, Kəlbəcər.
Haqqın var yağdırasan bizə lənəti,
Murovu zülmə aşdıq, Kəlbəcər,
Səni qorumayıb qaçdıq, Kəlbəcər.

Cavabdehlər başa palaz bürüdü,
Satqınlıq ev yıxıb, eli sürüdü,
Arzunun qönçədə gülü çürüdü,
Qəm selini dönüb daşdır, Kəlbəcər,
Səni qorumayıb qaçdıq, Kəlbəcər.

Xocalını belə verdilər bada,
Şuşanı da belə satdılar yada,
Laçnını da belə saldılar oda,
Başçımız olmadı çaşdıq, Kəlbəcər,
Səni qorumayıb qaçdıq, Kəlbəcər.

Qubadlı da getdi, Ağdam da getdi,
Füzuli kədəri qəlbləri diddi,
Cəbrayılın işi bu yolla bitdi,
Başımıza oyun açdıq, Kəlbəcər,
Səni qorumayıb qaçdıq, Kəlbəcər.

Daşnaqlar zəbt etdi Zəngilanı da,
Danmayaq, batırdıq adı-sanı da.
Xalqımız özünü gerek tanıda,
Deyək:- Yağıya od saçıq, Kəlbəcər,
Deməyək meydandan qaçdıq, Kəlbəcər.

Düşməne qələbə çalmaqdan ötrü,
Sözümüzə sadıq qalmaqdan ötrü,
Torpaqları geri almaqdan ötrü,
Qanımızı verək başlıq, Kəlbəcər,
Deməyək meydandan qaçdıq, Kəlbəcər.

AZƏRBAYCANDI

Kürdəm, kürd oğluyam, kürddü əjdadım,
Kürdəm, doğma yurdum Azərbaycanı,
Əslini-nəslini heç vaxt danmadım,
O mənə ciyərdi, O mənə candı,
Kürdəm, doğma yurdum Azərbaycanı.

Haramzada olur əslini danan,
Mənim əziz anam ikidir inan –
Biri Azərbaycan, biri Kürdüstan,
Keçən uzun tarix, uzun zamandı,
Kürdəm, doğma yurdum Azərbaycanı.

Əslini dananlar ilbiz olurlar,
Əməldə şeytanla əkiz olurlar,
Qəlizdən, dedikcə qəliz olurlar,
Mələk görünсə də, şahmar ilandı,
Kürdəm, doğma yurdum Azərbaycanı.

Şahmar ilanlara inanmayaq biz,
Heç vaxt taylarında dayanmayaq biz,
Elə sancarlar ki, oyanmayaq biz,
Onlar aralığa nifaq salandı,
Kürdəm, doğma yurdum Azərbaycanı.

Özünü sevməyən, səni də sevməz,
Nə onunla otur, nə onunla gəz,
Ürəyində əksik olmaz kin, qərəz,
Əslini danmayan sadıq insandı,
Kürdəm, doğma yurdum Azərbaycanı.

VƏZİFƏ HƏRİSLİYİ

Xalqların bəlasıdır,
Olubdur, olasıdır,
Şeytanın balasıdır,
Törədir iblisliyi,
Vəzifə hərisliyi.

Kürsüyə çirkin niyyət,
Düşməyə verir fürsət,
Vətəni eyləyir fəth,
Yaradır müflisliyi,
Vəzifə hərisliyi.

Göz yaşı dönür çaya,
Dərd olur qəlbə taya.
Vətənə, el-obaya,
Eyləyir hər pisliyi,
Vəzifə hərsiliyi.

Gözündə tiri görmür,
Olsa da iri, görmür.
Kəc baxır, yeri görmür,
Yol seçir xəbisliyi,
Vəzifə hərisliyi.

Xalqı bir müti görür,
Başında cələ hörür.
Bəxtini edir kömür,
Yaradır naqisliyi,
Vəzifə hərisliyi.

Aldadıb edir çaş-baş,
Törədir dava-dalaş,
Qəlblərə salır təlaş,
Yox edir munisliyi,
Vəzifə hərisliyi.

Ölkəni qana salır,
Azarı cana salır,
Qolları yana salır,
Tərgitmir bu tərsliyi,
Vəzifə hərisliyi.

Dağıdıb talamaqda,
Tonqala qalamaqda,
Dərdə, dərd calamaqda
Eyləmir xəsisliyi,
Vəzifə hərisliyi.

Yıxıbdı evimizi,
Çöllərə salıb bizi,
Bükülsün gerek dizi,
Yaratmaz xalisliyi,
Vəzifə hərisliyi.

MƏN

Bənizimə baxıb qəlbimin oxu,
Sinəmə sancılıb qaçqınlıq oxu.
Gözümdən yaş axır, günümün çoxu,
O oxu düşməne atmalıyam mən,
Ağlamaz günlərə çatmalıyam mən.

Dağlarsız, qəlbimdə bax yanan oda,
Həsretəm suyuna, havasına da,
Didərgin elinə-obasına da,
O su, o havayla sönməliyəm mən,
Elimlə dağlara dönməliyəm mən.

Könlümdə olanı öyrən halımdan,
Qüvvə diləyirəm Rüstəm Zalımdan,
Qisas almamışam hələ zalımdan,
Meydanda Rüstəm Zal olmalıyam mən,
Düşməndən qisası almalıyam mən.

Qəlbimdən keçəni nə var bilməyə,
Dəlidağsız haqqım yoxdu gülməyə,
Kəlbəcərsiz haqqım yoxdu ölməyə,
Gedib o torpaqda gülməliyəm mən,
Gedib o torpaqda ölməliyəm mən.

YOLUMUZ

Qaçqın qırğınına – getdikcə yasa,
Başlayır ümidin çırağı söne,
Yurdun qayıtması belə uzansa,
Qaçqın qalmayacaq geriye dönə.

Çox qaçqınlar cavan gedib ölkədən,
Yad yerdə ailə qurubdu çoxu.
Belə iş qurtarmaz gözü kölgədən,
Hələ oyanmayıb görürük yuxu.

İşsizlik yığışdı qaçqını cana,
Bir çoxu yaşayır yesir kökündə,
Dərdimiz çatsa da cümlə-cahana,
Ahımız göylərə ucalar gündə.

Qovuşa bilmirik milli birliyə,
Hələ də səngimir kürsü davası.
Bıçaq ətdən keçib çatıb sümüyə,
Budur el-obanın böyük nəvası.

Birlik yaransaydı, mənfur düşmənin
Qorxudan dizləri tir-tir əsərdi,
Boynuna dolayıb özü kəfənin,
Harasa qaçmağa o tələsərdi.

Fəqət, yaxşı bilir didişməmizi,
Ayağını qoyub hündür təpəyə.
Sınayıb, dişinə vurubdur bizi,
Dərd, qəmi eyləyib bizə hədiyyə.

Birləş Azərbaycan, birləş amandı!
Qisası almağa yolumuz budur.
Birləş Azərbaycan, birləş zamandı,
Qələbə çalmağa yolumuz budur!

TAMAH YARIŞI

Həç kim ətəyindən tökmür bu daşı –
Dünyanı bürüyüb tamah yarışı.

İnsan çəkə bilsə tamah dişini,
Allah yönə qoyar onun işini.

Hələ az görürük belə kişini,
Heç kim ətəyindən tökmür bu daşı –
Dünyanı bürüyüb tamah yarışı.

Tamah ölkələri talan eyləyir,
Tamah insanlığı yalan eyləyir,
Çoxunu kalandan kalan eyləyir.
Heç kim ətəyindən tökmür bu daşı –
Dünyanı bürüyüb tamah yarışı.

Tamah el-obanın sorur qanını,
Tamah halalların alır canını,
Artırır qəlblərin həyacanını,
Heç kim ətəyindən tökmür bu daşı –
Dünyanı bürüyüb tamah yarışı.

Tamahdı aləmdə ən böyük bəla,
İnsanlar olubdu ona mübtəla.
Min-min evlər yıxır, dağıdır qala,
Heç kim ətəyindən tökmür bu daşı –
Dünyanı bürüyüb tamah yarışı.

Tamah insanlığa ləkədir, ləkə,
Bir həkim cahanda yarana bəlkə,
Tamah dişlərini bacarıb çəkə,
Heç kim ətəyindən tökmür bu daşı –
Dünyanı bürüyüb tamah yarışı.

Tamah acgözlüyün səbəbkarıdır,
Nəticəsi qəlbin qəm-qübarıdır.
Bəşərin xərcəngdən bəd azarıdır,
Heç kim ətəyindən tökmür bu daşı –
Dünyanı bürüyüb tamah yarışı.

Nə kərgədan, nə də fil çəkə bilər,
Nə vulkan, nə daşan sel çəkə bilər,
Tamah dişlərini el çəkə bilər,
Heç kim ətəyindən tökmür bu daşı –
Dünyanı bürüyüb tamah yarışı.

sentyabr, 1973

İBRƏT DƏRSİ

Bar gətirən ağaclar başını əyir yerə,
Səcdə edir Allaha, şəksiz bu bara görə.
Qollarını çinar da ərşə doğru uzadır,
Baxıb uca boyuna, dua edir Məhvərə.

Gözlərini zilləyir nərgiz ulu göylərə,
Səcdə qılıb bənövşə, başını əyir yerə.
Onlar Qadir Allaha dua, səcdə eyləyir,
Təbiətin hikməti ibrət olsun bizlərə.

Yaranışı çox gəlir yaranmışın xoşuna,
Kainatla dolanır Yaradanın başına.
Hamı olur minnətdar şeriksiz, bir Allaha,
Yer də şükür eyləyir torpağına, daşına.

Bunlar, inan ey insan, böyük qeyrət dərsidir,
Yaradana itaət, şərəf, şöhrət dərsidir.
Allah hər nə deyibsə, ona əməl eyləmək,
Açarıdır cənnətin, bizə ibrət dərsidir.

GÖR NƏ GÜNƏ DÜŞMÜŞƏM

Gör nə günə düşmüşəm,
Daşlanıram daşımnan.
Əridib yağ tökmüşəm,
Zəhər damır aşımdan.

Od-ocaqsız yansam da,
Tüstü çıxır başımdan.
Buz içində donsam da,
Od yağır göz yaşımdan.

Min bir ağrı, min acı
Sifətimdən oxunur.
Dərd-əriş, qəm-argacı
Ürəyimə toxunur.

OD OĞLUYLA ÇƏKİCİMİ BİR ZİNDANA VURAN KÜRDƏM (Şayiəbazlara cavabım, qısaldılmış)

Bilsin hamı, bilsin aləm, qəlb deyəni yazır qələm:
Od oğluyla çəkicimi bir zindana vuran Kürdəm!
Vəcdan satan, ara qatan danışsa da həlləm-qəlləm,
Gecə-gündüz Od yurdunun keşiyində duran Kürdəm!
Od oğluyla çəkicimi bir zindana vuran Kürdəm!

Gədə-güdə ətəyindən nəhaq yerə tökmür daşı,
Əqidəmi dəyişməyəm cəhd etsə də nədan, naşı.
Azərbaycan torpağına, iftiraya şərə qarşı

Otuz səkkiz izotoplu – nüvə odlu «uran» Kürdəm!
Od oğluyla çəkicimi bir zindana vuran Kürdəm!

Necə danım, kola girib kürəklərdən atan da var,
Ucuz şöhrət arzusuyla marıqlarda yatan da var.
Nə olsa da «... karvan keçər, yel qayadan nə
aparar?»

Mən dostluğa sədaqətdə hər kəlməsi «Quran»
Kürdəm!
Od oğluyla çəkicimi bir zindana vuran Kürdəm!

Axarını dəyişdirib çaylar geri dönə bəlkə,
Kainatdan ayrı düşüb günəş göydə söne bəlkə.
Dəyişmərəm, ayrılma məni doğransam da tikə-tikə,
Azərbaycan təsibiylə polad qala quran Kürdəm!
Od oğluyla çəkicimi bir zindana vuran Kürdəm!

Yoxdur alçaq – qəlbədən gülüb üzə saxta yanan
kimi,
Danma, yoxdur haramzada öz əslini danan kimi,
Ey Kürd! Odlar diyarını sev öz doğma anan kimi,
Mən bu xalqa arxalanıb düşməni bağrı yaran Kürdəm!
Od oğluyla çəkicimi bir zindana vuran Kürdəm!

DAŞI ADIMI

*Böyük oğlum Xəlid körpəsinə mənim
adımı qoyub. Nəvə Şamilə ürək sözüm.*

Əgər el yükünü çəkəcəksənsə,
Belle yer şumlayıb əkəcəksənsə,

Xalqla əkib, xalqla biçəcəksənsə,
Yaxşını yamandan seçəcəksənsə,
Vətən deyib candan keçəcəksənsə,
Daşı adımı!

Haqsızlığa boyun əyən olmasan,
Əbəs yerə döşə döyən olmasan,
Hay-küylə özünü öyən olmasan,
Nahaqdan qəlblərə dəyən olmasan,
Özgə əməyini yeyən olmasan,
Daşı adımı!

Bacarıb zəhmətə qatlaşa bilsən,
Elle bir ağlayıb, birgə də gülsən,
Əzminlə qəblərin qəmini silsən,
Çətin gündə xalqın dərđini bölsən,
Vətən, el yolunda – «öl» desə, ölsən,
Daşı adımı!

Nifrət etsən quyruq bulayanlara,
Qənim olsan meydan sulayanlara,
Qılınc çəksən yurdu talayanlara,
Tüpürsən qab dibi yalayanlara,
Yox desən şərə fel calayanlara,
Daşı adımı!

Həyatda olmasan əslini danan,
Kökünü, zatını, nəslini danan,
Tanınsan el-oba dərđinə yanan,
Xalqlar dostluğunu müqəddəs sanan,
Allaha, Qurana, haqqa inanan,
Daşı adımı!

30 may, 1992

**MÜXTƏLİF
FORMALI
ŞEİRLƏR**

HARDAN ALIM KƏLBƏCƏRİ

Buz bulaqdan danışırsan,
Hardan alım Kəlbəcəri?
Göy yaylaqdan danışırsan,
Artıq qəlbin qəm-qəhəri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Qəm havası zilindədi,
Hələ düşmənlər əlindədi,
Adı elin dilindədi,
O cənnətə bənzər yeri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Yal-yamacı, sıx meşəni,
Göz oxşayan çox güşəni,
Tər nərgizi, bənövşəni,
Gözüm görmür çoxdan bəri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Min-min gözəl mənzərələr,
Ovçu keçməz sərt bərələr,
Gen dərələr, nələr-nələr...
Olub elin dərdi-səri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Gözəllikdə taysız idi,
Çeşmələri taysız idi,
Qədərsizdi dərdi indi,
Tutqu çayı, xan Tərtəri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

O zirvəli dağlar hanı?
O meyvəli bağlar hanı?
O gözəl, şən çağlar hanı?
O kəndləri, binələri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

İstisuyu – dərd davası,
Loğman idi saf havası,
Bizə olub qəlb nəvası,
Qoruyuruq hələ dəri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Həmərsin qan dərmanıydı,
Moruq, zirinc loğmanıydı,
Qarağatın məkanıydı,
Hikmət idi zirvələri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Kəklik otu, yarpız, zirə,
Yaraşırdı gül bu yerə,
Gəzdim çiçək dərə-dərə,
Utanardı ondan pəri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Elim olub pərən-pərən,
Mərdlik edib pislik görən,
Gül becərib tikan dərən,
Qəlbində var qəm ləşkəri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Qalıb quzğun caynağında,
Kədər könül oylağında,
Dərd yurd salıb yanağında,
Qənirsizi o - dilbəri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Örüşləri malsız qalıb,
Arxanası balsız qalıb,
Köhlənləri nalsız qalıb
Zülmət olub al səhəri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Göllərində sona hanı?
Qayasında xına hanı?
Başında ağ cuna hanı?
Hanı çəmən-gül-məxməri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Elat köçmür yaylağına,
Qızlar enmir bulağına,
Dönüb yağı dustağına,
O incini, o gövhəri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

Özgəsiylə nə işim var,
Əzrayıldan xahişim var:
-Vaxtım yet sə, dağa apar,
Al canımı yay səhəri,
Hardan alım Kəlbəcəri?

NECƏ AĞLAMAYIM, NECƏ DÖZÜM MƏN

Elimin gözündən qanlı yaş axır,
Necə ağlamayım, necə dözümlən?
Amansız dərddən məni yandırır – yaxır,
Ümiddən əlimi necə üzüm mən,
Necə ağlamayım, necə dözümlən?

Dağ-aranım düşməni tapdağı olub,
Cənnəti elimin gözdağı olub,
Didəsi qurumaz bulağı olub,
Qəmin karvanını necə düzümlən,
Necə ağlamayım, necə dözümlən?

Zildən çoxdan enib bəmi çalırım,
Sazımda qüssəni, qəmi çalırım,
Dərd əkib – özümə zəmi çalırım,
Qəmlər dəryasında necə üzüm mən,
Necə ağlamayım, necə dözümlən?

Pəncərə kimi yaman qırılır elim,
Tablaya bilmirəm, sınıbdı belim,
Ürəyim ağrıyır, lal olur dilim,
Büzməyim, dodağı necə büzümlən,
Necə ağlamayım, necə dözümlən?

Düşmənin dizini bükənə kimi,
Oyub gözlərini tökənə kimi,
Yurdunda qara turp əkənə kimi,
Necə qol götürüb, necə süzümlən,
Necə ağlamayım, necə dözümlən?

DÖZ ÜRƏYİM, DÖZ DAĞLARA DÖNÜNCƏ

Sən dözülməz bəlalara dözmüsən,
Döz ürəyim, döz dağlara dönüncə.
İncitmişəm, bəlkə məndən bezmisən?
Sal qayasan, həm də çiçəkdən incə,
Döz ürəyim, döz dağlara dönüncə.

İşləmişəm, əməl edib öydünə,
Günahkaram, qalmamışam qeydinə,
Yalvarıram həmdəmin ol sən yenə,
Murovdağdan Kəlbəcərə enincə,
Döz ürəyim, döz dağlara dönüncə.

Durulmayıb qapqaradı qanım da,
Səndən keçir, sıxılırsan canımda.
Dar günümdə sən olmusan yanımda,
Düşmənlərin gözlərini dəlincə,
Döz ürəyim, döz dağlara dönüncə.

Bu doğrudur, səni hədsiz yormuşam,
Gəl düşünmə görməmişəm, kormuşam.
Vətən deyib yaratmışam, qurmuşam,
Aləm bilir işləmişəm mən necə,
Döz ürəyim, döz dağlara dönüncə.

Diləkliyəm Dəlidağdan keçməyə,
Buz bulaqdan bircə qurtum içməyə.
Havasını ciyərimə çəkməyə,
Döz qəlbimin od-alovu sönüncə,
Döz ürəyim, döz dağlara dönüncə.

LAYLAY

Qalanda əllərdə elin yaxası,
Vəzifə davası-dövrün nəvası,
Yıxdı evimizi sözün qisası,
Laylay, yekdilliyim, birliyim laylay!
Laylay, kamilliyim, girliyim laylay!

Girəvəni ələ keçirdi düşmən,
Qaçdıq yurdumuzdan, bölündü vətən,
Oldu girov düşən, çox ölüb-itən,
Laylay, şəhidlərim, nərlərim laylay!
Laylay, igidlərim, ərlərim laylay!

Necə danaq əlbir ola bilmədik,
Yekdilləşib dilbir ola bilmədik,
Vaxtında qeyrətə dola bilmədik,
Laylay, hələ yatan qeyrətim laylay!
Laylay, itib-batan şöhrətim laylay!

Baxın əhvalıma gör nə çağdadır!
Ruhum Dəlidağda, Qarabağdadır,
Bülbül qəfəsdədi, qarğa bağdadır,
Laylay, yaylaqlarım, aranım laylay!
Laylay, bulaqlarım, narzanım laylay!

Daşnaqlar adından zağ-zağ əsərdi,
Bu necə hünərdi, bu nə zəfərdi,
Səni ayaq altda söylə nə sərdi?
Laylay, Qarabağım, Ağdamım laylay!
Laylay, cənnət bağım, inamım laylay!

Çayların gur səsi qulağımdadır,
 Çəsmələrin dadı damağımdadı,
 Adınız qəlbimdə, dodağımdadı.
 Laylay, Kəlbəcərim, Laçınım laylay!
 Laylay, nazlı pərim, yalçınım laylay!

Bilmirəm, bu dərdi hara yazım mən,
 Bacarmadım asıb dara yazım mən.
 Bəxtinizi necə qara yazım mən?
 Laylay Şuşam laylay, Xocalım laylay!
 Laylay muğam laylay, yaralım laylay!

Hanı Yazıdüzü, Çinar meşəsi,
 Hanı Çalbayırın tər bənövşəsi?
 Qoç Nəbinin hünər oldu peşəsi,
 Laylay, Zəngilanım, Qubadlım laylay!
 Laylay, gülüstanım, Bozatlım laylay!

Qurbaninin ruhu Diridağında,
 Qəlbi sızıldayır qə otağında,
 Füzulinin sönmüş od, ocağında,
 Laylay, Cəbrayılım, Fizulim laylay!
 Laylay, gülüstanım, qabilim laylay!

Düşməyə qələbə çalmaq vaxtdır,
 Dərd, qəmi taxtından salmaq vaxtdır,
 Torpaqları geri almaq vaxtdır,
 Laylay, itən vaxtım, gümanım laylay!
 Laylay, yatan bəxtim, amanım laylay!

GÖR, NƏ GÜNDƏYƏM

(beş hecalı şeir)

Dünya insafsız
Dünya olubdu,
Sanki ürəklər
Qaya olubdu,
Üzlərdən itən
Həya olubdu.
Dərdimiz dərin
Dərya olubdu.
Çarə mənasız
Röya olubdu.
Xalqı aldadan
Riya olubdu.
Kədər ürəkdə
Taya olubdu.
Qəmə dədəyəm,
Gör, nə gündəyəm.

Dağın suyundan
İçə bilmirəm.
Bənd-bərəsindən
Keçə bilmirəm,
Gülünü dərib
Seçə bilmirəm.
Daşnaq taxtını
Sökə bilmirəm.
İçini ölçüb
Biçə bilmirəm.
Düşməni dizini
Bükə bilmirəm.

Dərdim ağırdı
Çəkə bilmirəm,
Ağlar didəyəm,
Gör, nə gündəyəm.

Hələ arzuya
Çata bilmirəm.
Yağıya oxu
Ata bilmirəm.
Onun halını
Qata bilmirəm.
Xain gözüne
Bata bilmirəm.
Dərdimi ona
Sata bilmirəm,
Dövrün nəbzini
Tuta bilmirəm.
Gecələr yuxu
Yata bilmirəm.
Bir küt gündəyəm,
Gör, nə gündəyəm.

Xocalım, Şuşam,
Ağdamım hanı?
Laçından ötrü
Qiyamım hanı?
Qubadlı – izzət,
İkramım hanı?
Füzuli – şirin
Kəlamım hanı?
Zəngilan kimi
İnamım hanı?

Cəbrayıl adlı
Məramım hanı?
Kəlbəcər – qəlbdə
İlhamım hanı?
Bədbəxt bəndəyəm,
Gör, nə gündəyəm?

Hələ də keçmir
Ərişdən arğac.
Elimiz qalıb
Yurduna möhtac,
Qəlbimiz olub
Dərd-qəmə arxac.
Ova bilmirik
Biz xalqa umac.
Torpaqlar olub
Daşnaqlara bac.
Qaçqınlar qalıb
Ac və yalavac.
Yaradan etsin
Dərdlərə əlac.
Deyim müjdəyəm,
Gör, nə gündəyəm.

VƏSİYYƏT

Hamiya məlumdur həyatın sonu,
Mən də dərk edirəm dərimdən onu.
Pozulmaz fərmandı - buna yoxdu şəkk,
Yaranan dünyadan bir gün gedəcək.
Bu müdrik kəlamı deyib atalar:

-Vəsiyyətin cana yüngüllüyü var.
Mən də bu kəlamı qəlbən xoşladım,
Vəsiyyət yazmağa bu gün başladım.

Nikbin ruh veribdi mənə Yaradan,
Əlimi üzmerəm bir an da Ondən.
«Gündəlik» yazıram nə vaxtdan bəri,
Bu işə almışdı Xəlid dəftəri.
Qəlbimdə yarandı belə bir niyyət,
Yazam bu dəftərə öyüd, vəsiyyət.
Nəzər saldım həyat yoluna əvvəl,
Qarşıma çıxsə da nə qədər əngəl,
Hər vaxt xidmət etdim xalqa, vətənə,
Qismət oldu belə xoşbəxtlik mənə.
Yadımdan çıxmadı vətən, xalq dərdi,
Bu qisməti mənə Yaradan verdi.
Bəlalər görsə də həyatda başım,
Zəhməti mən seçdim dostum, sirdaşım.
Xalqa qurub tikdim, yazıb yaratdım,
Çalışdım atmayam əyri bir addım.
Düzgün tərəzidir ancaq el gözü,
Mənim işlərimi qoy çəksin özü.
Əslimi-zatımı heç vaxt danmadım,
Saxta gülüb, nə də saxta yanmadım.
Xəbislər kölgəmə gələndə hədə,
Öyünüb fəxr etdim kürdlüyümlə də.
Ürək tellərimlə Azərbaycana,
Bağlıyam canı da qıyaram ona.
Min doqquz yüz səksən ikinci ildə,
Səslənəndə yalan, iftira dildə.
Mübariz, mərd şair Xəlil Rzaya,

Məktub yazıb onu çağırdım haya.
Qəlbimin səsini eyləmişdim car,
Orada varıdı belə misralar:

- Deyirlər ki, bir oğulu
Doğa bilməz iki ana,
Çox uzağa getməyin heç,
Mən timsalam bu gün ona.
Bir anam kürd, bir anam Od
- Odlar yurdu Azərbaycan,
Hər birinin yolunda da
Qöz qırpmadan verərəm can.
Od anama sataşanı
Diri-diri soyaram mən.
Kürd anama daş atanın
Gözlərini oyaram mən.

Bu haqq sözlər min-min dildə
O zamandan oldu əzbər,
Azərbaycan kürdlərinin
Fikirdi deyilənlər.
Sonralar da sayıqladı
Qeyrət satan, nadan, naşı.
El obadan nifrət görüb
Ətəyindən tökdü daşı.

Hər kürdə edirəm bunu vəsiyyət,
Meydana çıxsa da bəd, qara niyyət,
Onlara verməyin siz əhəmiyyət
Hər vaxt sadıq olun Azərbaycana,
Doğma ana deyın həmişə ona.

«Bir qılıncın iki ağzı hər zaman,
Tarixdə olubdu Kürd-Azərbaycan».
Bunu kürd şairi mübariz Həjar,
Dilindən edibdi aləmə izhar.
Bu xalqlar yaranıb canbir olmağa,
Bənzəyir biri-birə söykənən dağa.

Allahın qoyduğu yol ilə gedin,
Quran dediyinə tam əməl edin.
Həmişə eyləyin xalqa xidməti,
Bunu unutmayın bircə an qəti.
Vətəndir insana ən əziz ana,
Lazım gəlsə can da qıyınız ona.
Vaxtdan qiymətli şey yoxdur dünyada,
Bircə anını dı verməyin bada.
Həmişə bir-birə mehriban olun,
El-oba gözündə mərd insan olun.
Sadıq dost qazanın həyatda hər an,
Sadıq dostu yoxsa bədbəxtdir insan.
Oxuyun, öyrənin hər vaxt, həmişə,
Bilik qazanmağı eyləyin peşə.
Güvənin həyatda halal zəhmətə,
Malik olarsınız onda hörmətə.
Yaxşılıq eyləyin dönün əlaca,
Belə yolla olar başınız uca.
Yoxsul olsanız da sevin qonağı,
Bərəkətli olar qonaq ayağı.
Validəyini sanın hər vaxt qibləgah,
Onda Allah sizi sevər, inşallah.
Qoruyun həmişə namus-qeyrəti,
Qeyrətdir insanın böyük şöhrəti.

Xalidi yerimdə qoyub gedirəm,
Mən onu ağsaqqal hesab edirəm.
Yerdən-göyə qədər razıyam ondan,
Qayğı bəsləyibdi bizə hər zaman.
Naziləni ona tapşırmasam da,
Ondan ötrü atar özünü oda.
Təhminə, Zülfıyyə –iki bacısı,
Qoymasın keçirsin ata acısı.
Əziz qardaşları-Bərzani, Həjar,
Qoymasın keçirsin mənsiz ahı-zar.
Qardaşım Lətifi böyüyü sansın,
Onu mən əvəzdən həmişə ansın.
Baloğlan, Nürəddin əmilərinə,
Hörmət edir, hörmət eyləsin yenə.
Bacılarım mənə yanib həmişə,
Onlar ağlamağı etməsin peşə.

14.02.2005

**ZƏHMƏTLƏ İŞ
BAŞA YETƏR,
DEYİRLƏR,
ŞEİRDƏN
TÖRƏYƏN
YENİ ŞEİRLƏR**

ALLAHA SƏCDƏ ET

Aldanma, ləyaqət, lətafət axtar,
 Həmişə arzula sarsılsın əğyar.
 Cəld din, əncam eylə tökülsə abır,
 Lobbazlar ləkədir, ancaq hoqqadır.
 Axtar yaxşıları, ara lafları,
 Vuruş, as rəzili, ən riyakarı.
 Şəkkakdır əxlaqsız, geniş ürəksiz,
 Riyakar şəkkahla əkizdir iblis.
 Namərddir, canidir ancaq qudurğan,
 Oyuncaqbazlardı dini unudan.
 Rəsulillah haqdır, ötkün kəramət –
 Məhəmməd dininə artıbdı rəğbət.

*Bu şeirdə bütün kəlmələrin ilk hərflərini yan-yana
 düzüb oxusaq aşağıdakı məsnəvi alınar:*

**Allaha səcdə et, Allaha yalvar,
 Ərşə-gürşə ancaq odur hökmdar.**

ƏZİZ NƏVƏLƏRİM

Ən zərif, incədir zəkali niyyət,
 Əzizdir vətənə ən ləyaqətli.
 Ərkan, rəğbət, inam, mətanət, cürət,
 Azdırmı vüqarlı, işə diqqətli?

Lətafət, əzəmət – onlar rizvandı,
 Xoş ar-namus gəzən ürək loğmandı.
 Güclü əncam, ziya, şükür – amandı,
 Mətin inamlıdı, lütfü mürvətli.

Ən sərfəli uğur dinə səcdədir,
 Ən lətif ayədir haqdansa əmir.

Diləyi dindirə insandı nadir,
Dürdəndi insafa nam aqibətli.

Zərgərdə insana ləkəsiz əli,
İşində leyləkdi azmandan hali.
Ədəbli-səmimi əfkara bəlli,
Uğurlu həmişə işlər iffətli.

Nəvələr aşıqidir nənə - babaya,
Allahın bəxşidir, amacıdır ya.
Arzusundayam nəvəxanaya,
Əlahəzrətdən nailiyyəti.

Ədalətliyə yaz əzəmiyyəti,
Bacarıb axtarma lal dəyanəti.
Arzula nəvəyə Şamil isməti,
Rəbbə inan, nurdu, dindi ibrətli.

Biz yuxarıdakı qoşmada bütün kəlmələrin ilk hərflərini yan-yanə düzüb oxusaq yaranan bir dördlüklə tanış olarıq və əziz nəvələrimin doqquzunun da adını bilərik.

Əziz nəvələrim Cavidlə, Orxan,
Gülgez, Şamil, Məsüd, Səlahəddindi.
Nazilə, İlahə, Səbuhi, inan –
Babaya, nənəyə baldan şirindi.

KİM BU ŞEİRLƏRİ OXUSA ƏGƏR, GÖRƏR TÖRƏNİLƏN SÖZLƏR, CÜMLƏLƏR

DÖRD YERDƏ İMZAM

Şəksiz an, minnətsiz işdi ləyaqət,
Adama vacidbi həyatda iman.
Minnətsiz sirdaşdı, mətindi millət,
İmzam dörd, qardaşdı kürd, Azərbaycan,
Lənət! İndi məgər azmı şəratan?!

Bu şeirdə Azərbaycanla kürdlərin sirdaş və qardaş olmalarının təsdiqinə bir yox, dörd yerdən – hər tərəfdən imza atmışam. Bəs necə?!

Şeirin baş hərflərini üstən aşağı, birinci misrada hər kəlmənin, axırncı misrada tərsinə hər kəlmənin, misradakı axırncı sözlərin baş hərflərini altdan yuxarı oxusaq dörd yerdə «Şamil» adına – yəni mənim dörd imzama rast gələcəksiniz.

ATAM-ANAM

Azdır, canım etməz borcuma əlac,
Tükənməzdi onlar çəkdiyi zəhmət.
Azdır belə borca ağlama, əlac,
Min il ha gözünün yaşını gillət.

Səmimiyyət övlad ləyaqətidir,
Ən əziz xatirə qəlb ülfətidir.
Ləlimək ürəyə dil güzəştidir,
İnsana gerəkdir zəka, mətanət.

Mahiyyət insanda namusdu, ardır,
Atama, anama qəlbim namvardır.
Nadürüst övladın işi azardır,
Amacımdır iki ruha məhəbbət.

Min əzab çəkdiilər bizlərə, inan,
Gözümüzdən axır indi də leysan.
Ürəklərə olub qəmlər ərmağan,
Ləlik, qaçqın elim çəkir səfalet.

Gör hardadı? – hərə ayrı məkanda,
Əziz atam dağda, anam aranda.
Zarısan da Şamil, tabla tufanda,
Əzizlərə dilə nurlu axirət.

Şeirin bütün misralarının baş kəlmələrinin ilk hərflərini üzü aşağı, son kəlmələrinin ilk hərflərini üzü yuxarı oxusaq belə alınar: «Atam Səlim, anam Gül-gəzə».

NƏVƏ

Nədir bu dünyada nəvədən şirin,
Əzizdən əzizdi, ləzizdən ləziz.
Vətənpərvər görsem onun hər birin,
Əminəm olalar cəsür, mübariz.

Mərdlərə edərlər hər yerdə hörmət,
Şərəf ardı, milli işdi ləyaqət.
Allaha edərəm ancaq ibadət,
Millətlə, vətəndi qəlbimdə əkiz.

İdrakla əməyə bağlansa onlar,
Lakinsiz olarlar qəlbimdə vuqar.
Diqqətlə bax, mənim harda adım var,
İnam nəvələrə hədsizdi, hədsiz.

Şeirin misralarının baş hərflərini üzüaşağı oxusaq: «Nəvəm Şamildi» alınar. İkinci bəndin ikinci misrasında kəlmələrin baş hərflərini yan-yana düzüb oxusaq, mənim adımın «Şamil» olduğu bilinər.

MİLLƏT İNDİ LƏLİYİR

Səfa, ayıl millət indi ləliyə,
Açıq-aşkar yatmaq bizə ləkədir.
Millət daha çadırlarda məliyə,
İnan, ümid inam deyil, bəlkədi,
Lal olmuşuq, dərdimiz çox yekədir.

Şeytan aldı miskin izli ləpirdi,
Alınıldı cənnət timsal yurdumuz.
Millət, düz bil kim qənimdi, kim pirdi,
İçimizdə oldu quduz qurdumuz,
Ləngərini itirməsin mərdimiz.

Şübhəni at, mətin işdi ləyaqət,
Amacınla daşnaqları şil-küt et.
Misilsizdi xalqımızda mətanət,
İradənlə qalx ayağa dada yet,
Ləşkərlənib cəsarətlə dova get.

Şəffaf, açıq məram, ibrət, ləzizdi,
Adımı tap, oxu səkkiz yerdə sən.
Millət, vətən əzizdən də əzizdi,
İynə axtar, dərman yerid dərdə sən,
Ləkəni sil, cır, at gözdən pərdə sən.

Bu şeirdə mənim (yəni müəllifin) adı səkkiz yerdə çəkilmişdir. Hər bəndin baş hərfləri üzü enişə, birinci misralarda kəlmələrin ilk hərfləri yan-yanı düzülüb oxunsa: «Şamil» adı alınır.

Bu qayda ilə dörd bənddə 8 dəfə «Şamil» adı çəkilmişdir.

ƏSL İNSAN

Qəlbən ən layiqi bəyəndi insan,
Tələbkar əsildir, mahirdir inan.
Zatından xasdırsa, o şəxsiyyətdir –
Nadir insan, yurda ya əzəmətdir.

Tanınıb müqəddəs, ulu sayılan,
Allah bəndəsidir, əhvalına yan.
Lütfən inan – həyat ibrət dərsideir,
Ad yüksəldən əzmin təntənəsidir.

Bu məsnəvi şəklində yazılan şeirin bütün sözlərinin ilk hərflərini yan-yanə, sıra ilə düzüb oxusaq aşağıdakı yeni məsnəvi alınar:

**Qəlbi təmiz, xoş niyyət,
Musabəyli Hidayət.**

ÇOX PİLLƏLİ TÖRƏMƏ ŞEİRLƏR

NƏSİL (beş pilləli)

Nəsil, əsilərsə sil, iyrənc lildi,
Əsil səlis insan leydi, işgildi,
Sil, imansız lafcı, inan, səfildi,
İl ləkəsiz, irsiz sanma əsildi,
Lakin imanı saf əsil nəsilədi.

Bu şeirdə axırı «İ» hərfi ilə qurtamaq şərti ilə yuxarıdakı kimi «Nəsil» sözü və ondan törəyən «əsil», «sil» və «il» kəlmələrinin hər biri beş yerdə qələmə alınmışdır.

DAŞAN ANMAZ (beş pilləli)

Daşan anmaz, şair anla nizamı,
Aşan şöhrət an neyləyər avamı?
Şan arsız nədir? – Arın şalgamı,
An namuslu, an şükürlü adamı,
Nadan addır şiltaq adın davamı.

Bu şeirdə axırı «n» hərfi ilə qurtarmaqla «daşan» və ondan törəyən «aşan», «şan» və «an» sözlərinin hər biri beş yerdə oxunur.

ƏL (dörd pilləli)

Çalış, əlləş, kəs əzminlə, rəhimsizsə əl murdardır,
Əl kirlisə, əl rəqibə, əl mininə ələhdardır.
Kişi əli rəzildir, ən matəm, ən riyakardır,
Əl rövşənsə, əl məlhəmsə, əl rənasa əsilkardır.
Rüsvaysa əl, mazğalsə əl, rəzaletdən əl kübardır.
Əl məmunsa, əl rəfiqsə, əl karlısə əzməkardır,
Minnətsiz əl, rəğbətli əl, kərəmli əl çəmənzardır.

Bu şeirdə «çəkərem» və ondan hər dəfə bir ilk hərfi pozmaqla törəyən «əkərem», «kərem», «ərəm», «rəm» və «əm» sözləri dörd yerdə təkrar olunmuşdur. Bəs, necə? Hər misranın baş hərflərini üzü aşağı, birinci misranın bütün kəlmələrinin baş hərflərini yan-yana, son misrasının bütün kəlmələrinin baş hərflərini tərsinə yan-yana, bütün misraların son kəlmələrinin baş hərflərini altdan yuxarı yan-yana düzüb oxusaq dörd dəfə «çəkərem» sözüə rast gələrik.

Bu qayda ilə o biri sıradakı sözləri də axırları «m» hərfi ilə qurtarmaq şərti ilə yan-yana düzüb oxusaq «əkərem», «kərem», «ərəm», «rəm» və «əm» sözlərinin hər birinə dörd yerdə rast gələrik.

AZƏRBAYCAN, QƏLƏBƏ ÇAL

Adın zəfər, ər rizvansan,
 Bayraqdarsan Azərbaycan.
 Yaradandır cəmiyyətin,
 Amal, niyyət, qətiyyətin,
 Əməllərin ləyaqətdir.
 Əziz Bakı, ərzə carsan,
 Almaz, ləlsən, dörd ayarsan,
 Şöhrətlisən, namus andın,
 Qartal, Laçın –
 Adlanırsan, rəşadətsən.
 Dığa alçaq, nakəs, yetən,
 Uddu rəqib diyarından,
 Unudqansan, nə uduzan,
 Uğurunla adlan loğman.

*Bu şeirin bütün kəlmələrinin ilk hərflərini yan-yan
 na düzsək aşağıdakı məsnəvi alınar:*

**Azərbaycan, qələbə çal,
 Daşnaqlardan yurdunu al!**

AZƏRBAYCAN

Vüqarım, əzəmətim, sən fəxarətim,
 İbrət, dilək, arzu, səmimiyyətim.
 Təbim, arzum, namım, and, ziyarətim,
 Əzizim, rizvanım, böyük amalım,
 Yurdum, canım, arxam, nərim, saytalım,
 Ən nadir əjdərim, qəhrəmanımsan.

Ulu Rəbimizdən bəxt amanımsan.
Nurum, bayrağımsan, uğru şayansan,
İlhamısan, rəğbətsən, iman nişansan,
Cahanda azadxan nəğməxandansan.

Məsnəvi şəklində yazılmış bu şeirdə bütün misralardakı sözlərin ilk hərflərini yan-yana düzüb oxusaq aşığıdakı qoşayarpaq məsnəvini görərik:

**Vəsfi dastan Azərbaycan,
Sənə qurban bu şirin can.**

**Baş hərflə mənalı,
Sözlərin cah-calalı.**

QƏLBİMİ

Qiyamət qoparmı bir bəri baxsan?
Oxla kirpiyinlə, oxla qəlbimi.
Yanan ürəyimi yandırıb-yaxsan,
Sitəmlə kül edib saxla qəlbimi.

Əzizlədim səni hər an, həmişə,
Niyə yaradırsan yersiz əndişə?
Əgər qəsdin varsa çək məni şişə,
Canımı alsan da, yoxla qəlbimi.

Aldanma naşıya gözünü gözlə,
Nadandan uzaq ol, özünü gözlə.
Amandır, hər yerdə sözünü gözlə,
Leyli ol, sındırma «yox»la qəlbimi.

Alırsan canımı bir dəfəlik al,
Nalə çəkdirmə gəl, dilin olsun bal.
Dəlmə ürəyimi, olmasın xal-xal,
Etmə yara «ah»la, «ox»la qəlbimi.

Sənə mən tərənmi, tüləkmi deyim,
İnaddan düz yola gələkmi deyim?
Nazına pərimi, mələkmi deyim,
Luzumsuz az doğra, qaxla qəlbimi.

Əzəldən eylədin günümü gecə,
Rəftarım xoş oldu, almadın vecə.
Ləliyəm yolunda bilmirsən necə,
Eyləmə tay əsla laxla, qəlbimi.

Yaralı Şamiləm, dediklərimi,
Laqəyd olma gəl, bil dərd-sərimi.
İstəmə itirim sənubərimi,
Mən cəməm, tay etmə «çix»la qəlbimi.

Baş hərflər:
QOY SƏNƏ CAN ALAN DESİNLƏR, LEYLİM!

ÇƏKMƏRİK NALƏ

Vətəndir qəlbimin ən böyük namı,
Əvvəldən vurğunam obaya-elə.
Tükənməz sevgimin alışan şamı,
Əzəldən sanıram dağları qible.

Nədənsə taleyim küsübdür məndən,
İstəyir həmişə dolansın gəndən.

Satqın öz payını alar vətəndən,
Eşitmir səsimi qulağı hələ.

Viranə olubdu kəndim, şəhərim,
Əncama gəlməzdir qəmim, qəhərim.
Nədədi bilmirəm çarə təhərim,
Şeytanlar salıbdı cana vəlvələ.

Amalım yazılıb baş hərflərdə,
Mən bir müxalifət yarandım dərdə.
İnşallah, yox olar gözlərdən pərdə,
Loğmana dönerik, çəkmərik nalə.

Baş hərflər:
VƏTƏNİ SEVƏN ŞAMİL

İŞĞAL OLUBDU

Xahişim belədir dostdan, tanışdan,
Arasın adımı əməllərimlə.
Lazımsa eyləsin məni imtahan,
Qərarı yazdırın öz əllərimlə.

Loğmana bənzəyib üzünü desə,
Açıb astarını, üzünü desə,
Varsa, səhv işimin yüzünü desə,
Əzizlərəm onu qəlb güllərimlə.

Tamam qara düşsə ağın üstünə,
Əngəlin uymasın kimsə qəsdinə.
Nadanın doğru söz dəyər şəstinə,
Qanəyəm düz sözə var-gəllərimlə.

İncimərəm əsla düzgün iraddan,
Lazımı çıxaran deyiləm yaddan.

Bacarıb keçərəm alovdan –oddan,
Əzəldən düşməyəm xələllərimlə.

Mən Şamiləm, dərddən rəngim solubdu,
Doğma Kəlbəcərim işğal olubdu.
İncimə kədərin seli dolubdu,
Rəvamı öyünəm əvvəllərimlə?!

Baş hərflər:

XALQLA VƏTƏN QİBLƏMDİR

İNSANA ƏN ÇOX

Əzəl gündən bunu bilməyən yoxdur,
Nədir düşmən olan insana, ən çox.
Qəddardan qəddardı, qorxusu çoxdur,
Əngəldir hər bir an insana, ən çox.

Deyirlər, deyilən vecə alınmır,
Dərindi dayağı, taxtdan salınmır.
Atdan endirilib zəfər çalınmır,
Rəva edib şeytan insana, ən çox.

Danlasan sahibi qan-qan eyləyər,
Üsyana başlayıb tufan eyləyər.
Şəri-şəmatəni vülkan eyləyər,
Məramıdır talan insana, ən çox.

Əvvəlcə gözləri pərdələyəndi,
Nəvadır, başlara dərd ələyəndi.

Dağıdandı, himi silkələyəndi,
İlandı hər zaman insana, ən çox.

Riyanı sahibi eyləyib peşə,
Taxır, qürrələnir, ordeni döşə.
Acıdan acıdır xalqa həmişə,
Mənən vurur ziyan insana, ən çox.

Alçaqlıqdır ancaq həyat vərdişi,
Hamiya, cəhd edir batırsın dişi.
İnanma, başacan sayılır kişi,
Nişan olur «nalan» insana, ən çox.

Sınanıb, axırda dişi çəkilir,
Açılır paxırı, qalay tökülür.
Naqqalın, Şamiləm, dizi bükülür,
Adı olur əyan insana, ən çox.

Baş hərflər:

ƏN QƏDDAR DÜŞMƏNDİR TAMAH İNSANA

HÖKMDAR

Hökmdar Allahdır külli-aləmə,
Əzəldən dedikcə ədalətlidir.
Rəhmi çox böyükdür, dönür məlhəmə,
İradəsi möhkəm, qətiyyətli.

Şərəfi həddindən artıq ucadır,
Səltənəti yeri-göyü yaşadır.
Əzmiylə yaranıb ərşdə göy çadır,
Nadirdən nadirdi, xoşniyyətli.

İnsana göstərib yolun düzünü,
Nicati barədə deyib sözünü.
Əbədi tanıdıb xalqa özünü
Lütfkar adildi, kəramətlidir.

İnsafı – mürvəti dedikcə çoxdur,
Nahaq işlər ilə arası yoxdur.
Dini ürəklərdə yaradıb qürur,
Əzəmətdə hədsiz fəxarətlidir.

Dayaqdı qurduğu kainatına,
İnam qədərsizdi iltifatına.
Xanıman yaradıb məxluqatına,
Uludan uludu, mərhəmətlidir.

Dünyada yenilməz qəhrəmandı O,
Adilliklə, Şamil, şöhrət-şandı O.
Yerləri-göyləri yaradandı O,
Adildən adildi, səxavətlidir.

Baş hərflər:

HƏR İŞ SƏNİN ƏLİNDƏDİ, XUDAYA

BİZİ YARADAN

Allahdır aləmi, bizi yaradan,
Lazımdır saxlayaq onun yolunu.
Lakin hələ də var inamsız insan,
Açmır ona sarı əsla qolunu.

Həyatın dünyada olsa da sonu,
Ancan dirildəcək Yaradan onu.

İnsan dərk eləsin həmişə bunu,
Nadirdir, bağışlar tabe qulunu.

Allahın, Şamiləm mən də bir qulu,
Niyə bəs getməyim dediyi yolu?
Allahdır aləmdə uludan ulu,
Quluyuq, tanıyaq biz o ulunu.

Baş hərflər:

ALLAHA İNANAQ!

OLDUN

Cənnət mələyisən, ya yer pərisi?
Ağızlarda belə yozulan oldun.
Nalə çəkdirməyin olma hərisi,
Aldanmaram andı pozulan oldun.

Layiqsən saf eşqin zirvəsinə də,
Anladım qəlbini oxuyan vədə.
Namərdə, inanma əməli bədə,
Cəfərim rəqibə boz ilan oldun.

Ancaq mənə insaf qəlbində azdı,
Niyyətim dilindən şirin avazdı.
Aşiqin Şamilə gülüşün yazdı,
Nədən bəs enişə yazılan oldun?

Baş hərflər:

CAN ALAN CANAN

BAYATILAR

Bürüyübdü eli şər,
Nə aldan, nə iliş, ər.
Qarmaq atsa iftira,
Pak olan da ilişər.

Səbəb olar su vara,
Suçu gerek suvara.
El satana yaraşır
Noxta, palan, suvara.

Gəlir keçir yaş aram,
Mən demirəm yaşa ram.
Ömrüm neçə il olsa,
Eldən ötrü yaşaram.

Etməsə də tamaşa,
Turşu verər tam, aşa.
İnsan baxıb gedəndi,
Bu həyat bir tamaşa.

Tanın qeyrət, tanın ar,
Tanı heyva, tanı nar.
Hər insanın ürəyi,
Əməlindən tanınar.

Güvənsə də xəzinə,
İpəyi nə, xəzi nə?
İnsana var-dövlət yox,
Ağıl olar xəzinə.

Demirəm həyat əri,
Sınayar həyat əri.
Gözəldi bu dünyada
Zəhmətlə, həya təri.

Varınsa şəhər bətinə,
Zəhərdir şərbətin də.
Şərlə ciblər soyanın,
Dad olmaz şərbətinə.

Yerə var göydə nəmər,
Yağdıqca göy, dən əmər.
Südünü, ana torpaq
Buluddan, göydən əmər.

Bənzəmədi o dincə,
Yandırmadı od incə.
Torpaqdırmı ürəyim,
Əkib qoysun o dincə?

Sındırıbdı nə mərdi?
Canı elə nəmərdi.
Qorxutmayıb ölüm də,
Nə igidi, nə mərdi.

TÖRƏMƏ BAYATILAR

Qəlblərə olum həkim,
Obaya, elə əkim.
Xalqına qul olandan,
Söyləyin xoşbəxtə kim?

Nə deyim mən əcələ,
Hamiya qurur cələ.
Bəşərə qəsd etsə də,
Yaxası keçmir ələ.

Ya tüfəng ol, ya yay ol,
Ya ulduz ol, ya ay ol,
Çalış, hər nə olsan da,
Ancaq tanı doğru yol.

Ağlın versə təminat,
Düşməni, ol əmin, at.
Vətənin dar günündə,
Köhlən seçib, sürdür at.

Bəd işlərə yarama,
Yamanlığı arama.
İpə-sapa yatmayan,
Bir gün dönər o rama.

Düşmə yala, yamaca,
Malik ol pak amaca.
Ya elinə hodaq ol,
Əlini at ya maca.

Xəbis əyər tarazı,
Bəyənmez Kür, Arazı.
Yersiz tərif eşitsə,
Ancaq qalar o razı.

Axtar ağılı tarazı,
Kənar eylə ar azı.
Əhsən desin işinə,
Səndən qalsın el razı.

El həqiqət gəzəndi,
Haqsızlığı əzəndi.
Deyil əsla yanılan
Nə zəkası, nə zəndi.

Niyə yurddan əl üzüm?
Hanı o el, o düzüm.
Niyə daşnağa qalsın
Dağ, aranı, o düzüm?

«Yan» qısnansın qoy tinə,
Xəncəri sanc ətinə.
Əlbir olsa el-oba,
İşi düşməz çətinə.

DODAQDƏYMƏZ BAYATILAR

Atdılar daşı yana,
Alışa, daşı yana.
Dəlidağı tay sanın
Dərd, kədər daşıyana.

Nə təhniz, nə ye tənə,
Əl aç nə də yetənə.
Dar ayaqda, sən ancaq
Sirr aç dada yetənə.

İgid tək yetiş, ər,
Hər an dada yetiş, ər.
Cəsarətli həyatda,
El içində yetişər.

Dəlidağla qar adaş,
Yaraşıqdı qara, daş.
Xeyirsizdən, elinə
Gərəklidi qara daş.

Həya göz, həya sına,
Heyran qal həyasına.
Eldə nə ad alçala,
Nə ar, nə həya sına.

Ağacdadı alçalar,
Rəngi sarı, al çalar.
Sınar arlı, həyalı,
Qeyrətsizlər alçalar.

Dayana nə, təzə nə?
Diqqət eylə təzənə.
Əl rıqqətə götürər,
Sazı çalar təzənə.

İşi etsə gec əl ər,
Ələnəni gec ələr.
Diyarına igidlər
Keşik çəkər gecələr.

DODAQDƏYMƏZ, TÖRƏMƏ BAYATILAR

Aqillərə əyandı,
Nə alışdı, nə yandı.
Xainlərin yalandı,
Hər inadı, hər andı.

Nə ağılı rast, nə zəndi,
Qəddar haqsız əzəndi.

El qalxanda ayağa,
Titrəyəndi, təzəndi.

Hansı kəsdə itsə ar,
Deyər qartək ağdı nar.
Qatığı qara anar,
Həqiqəti hey danar.

Yaxşı işə yaz əli,
Nadinc eylə az, əli.
Cızığından çıxanı,
Ya ilan san, ya zəli.

Axırı, ya əzəli,
İtər qan içən zəli.
Şanlı ad qazandırar,
İnsana ağı, əli.

İgid haqqı gəzəndi,
Haqsızları əzəndi.
Əsla yanılan deyil,
Zərgərdi elin zəndi.

Nadan eylər xətanı,
İzlə tindən atanı.
Çalış satqın insanın
Əzəl zatını tanı.

Qartal azdı, sar azdı?
Həya azdı, ar azdı?
Diyarını satdılar,
Elin dərdi Arazdı.

Ad enincə ayağa,
Kaş kəlləyə daş yağa.
El içində yeri qaz,
Yadda sayıl sən ağa.

DODAQDƏYMƏZ, ƏVVƏL-AXIR, TÖRƏMƏ BAYATILAR

Arsız dəyər qalaya,
Ancaq taydır alaya,
Ağı sanar zil qara,
Az dəyər əlli laya.

CİNASLI BAYATILAR

Vətən dəniz, xalq ada,
Qoy ucalsın xalq ada.
Razıyam, qurban olum
Vətənə də, xalqa da.

Vətən anam, el atam,
El sevənəm, elatam.
Var-dövlətin naminə,
Gəl inanma el atam.

Yer əkməyə belim var,
Belim sərvət, belim var.
El yükünü çəkməyə
Ürəyim var, belim var.

Sən ismətdən pay al, ar,
Çoxdur zorba payalar.
Xalqa xain olanlar,
Zor payadan pay alar.

Demə olsun gözəl al,
Çalış qəlbi gözəl al.
Göz olur ilk danışan,
Deməsinlər gözə lal.

Demirəm gül abada,
Yaraşır gül, abada.
Yar ətri üstün gələr,
Ətirə, gülaba da.

Sanma məni od əyər,
Kəsb eyləmir o dəyər.
Yar sözünü ox etsə,
Ürəyimə o dəyər.

Axtarırsan kimi sən?
Söylə kimin kimisən?
Bircə onu bilirəm,
Huri-mələk kimisən.

Uzatmasın gözəl, əl,
Pərdə çəkər gözə, ləl.
Qismət olsun bəxtinə,
Gözəl ürək, gözəl əl.

Yar, salıb yolu bağla,
Əğyara yolu bağla.
Düşmüşəm şər oduna,
Saçını yolub ağla.

Qulaq as gözəl, ərzə,
Zinətdir gözəl ərzə.
Ürəkdən tufan qopsa,
Düşəcək gözə lərzə.

PAZALLAR

QURBAN

Bir nəzirəm – əvvəldən vətənə, elə qurban,
Şərafətdir, gözəldən, gözəldir belə qurban.

Cənnət timsal yurdumun dağında, aranızda,
Olum çölə, çəmənə, dərəyə, selə qurban.

Aşıq çalsa bir «Cəngi» düşməni qovsa yurddan,
Eyləyərim özümü sazında telə qurban.

Olmamışam biganə vəfaya, düz ilqara,
Yaranan bir bülbüləm, qəlbi pak gülə qurban.

Necə danaq hələ var əməli bəd olanlar,
Haqqa namlı, haqq sözlü üreyə, dilə qurban.

Dəlidağam, inanın, bir anda eyləyərim,
Göz qırpmadan canımı vətənə, elə qurban.

İKİ QİBLƏGAH

İki qibləgahım var, iki şöhrət-şanımdır,
Biri Azərbaycanım, biri Kürdüstanımdır.

İki doğma anam var, iki gözəl sonam var,
Biri iki bəbəyim, biri əziz canımdır.

Həjar bircə qılıncın iki ağzı sandığı,
Biri məndən aralı, biri can məkanımdır.

Biri ulu babamın, biri babam yurdudur,
Biri başımın tacı, biri adım-sanımdır.

Nifaq salmaq istəyir araya xain olan,
Nahaq yorur özünü, birlik şah fərmanıdır.

Azərbaycan-Kürdüstan həmişə əlbir olsun,
Şamil ucadan deyir: bu əhdim-peymanımdır.

VAR MƏNİM

Hey deyərdim Dəlidağım-iftixarım var mənim,
İndi işğal altındadır, intizarım var mənim.

Cənnət olan Kəlbəcəri qaçıb verdik düşməne,
Ürəyimdə sağalmayan bu azarım var mənim.

Oldu igid el-obamız xəyanətin qurbanı,
Ciyərimdə çarpaz dağım, qəm-qubarım var mənim.

Mərd elimiz didərgindir, pərən-pərən olubdur,
Dilim hələ deyə bilmir xilaskarım var mənim.

El-obasız, yurd-yuvasız ömür nəyə gərəkdir,
Yer üzündə nə arxam, nə tərəfdarım var mənim.

Gücümüze güvənməsək, arzu gözdə qalacaq,
Vətənə can qurban edən şəfadarım var mənim.

Dərdli Şamil Dəlidağam, qaçqınlığa dözmürəm,
Xalq yolunda şəhid olum - bu qərarım var mənim.

YAZIRAM

Elə bildim qəzəli kefdən-dəmdən yazıram,
Bir də baxdım qüssədən, dərddən, qəmdən yazıram.

Cəhd eylədim ürəyim ağlamasın, şad olsun,
Baxıb gördüm gözümdən axan nəmdən yazıram.

Gözlərimi zillədim kağıza, hiss eylədim,
Bizdən ötrü atılan faldan, rəmdən yazıram.

Yada düşdü didərgin, pərən-pərən el-obam,
Gördüm kədər, qüssə, qəm - belə cəmdən yazıram.

Dəlidağam, çağladı qaçqınlığın bəlası,
Bir də baxdım özümtək bəxti kəmdən yazıram.

ÇƏKİLİB

Ürəyimdə bir qəmli pərdə tara çəkilib,
Yenə yuxum bu gecə sanki dara çəkilib.

Düşündükcə xəyallar məni zinhar eyləyir,
Açıq-aşkar ağ üstən bir zil qara çəkilib.

Tuğyan edir iftira, böhtan çapır atını,
Quru palçıq elə bil hər divara çəkilib.

Ədalətin qorxudan dizi titrək olubdu,
Haqsızlığı görsə də, bir kənara çəkilib.

Şamil, yalan üzdədir, düz qalıbdı düzlərdə,
Ürəklərdən bilmirəm insaf hara çəkilib.

ÜZÜ DÖNƏR

Satqın düşər el-obada ətlə-dırnaq arasına,
Səbəb olar milyonların ciyərinin yarasına.

Yurda xain olanları, xalqı oda salanları,
Amandır qoy el yazmasın insanların sırasına.

Çoxdur basıb-bağlayanlar, sinələri dağlayanlar,
İnanma bir yalan sözə, əməlləri ara, sına.

Xəyənatkar başa çıxır, mərdin işi daşa çıxır,
Qəlbim qəmlə silələnib dərdi yazım harasına?

Şamil, bir az səbrin olsun, inan buna gec-tezi,
Dönüklərin üzü dönər paslı qazan qarasına.

İNSAN

Bəxti hərdən qıpqırmızı, hərdən qara dondur insan,
Bəzən oddan hərarətli, bəzən buzdan dondur insan.

Gah cəllaldır, gah şeytandır, gah ilandır, gah
zülmkar,
Gah haqsevər, gah insafli, gah da şöhrət-şandır
insan.

Gah qul olur, gah talançı, gah sitəmkar, gah yalançı,
Gah gədədir, gah lovğadır, gah xəqan, gah xandır
insan.

Gah Allahın düz yolundan çıxıb əyri yola düşür,
Hərdən olur araqatan, gah da nahaq qandır insan.

Dəlidağam, kaş qəlbi saf, kaş həqiqət tərəfdarı,
Kaş görəydik ədaləti-belə əziz candır insan.

AXTARIRIQ

Dirilərə rəhm etməyib, ölənə əf axtarıq,
Ötüb keçən toydan sonra çalmağa dəf axtarıq.

Şöhrətlinin ayağından tutub zorla, dartıb geri,
Şərəfsizə, öyə-öyə saxta şərəf axtarıq.

Düz olanı cəhd edirik, quru yurdda, düzdə qalsın,
Əyriyə alqışlayıb ona tərəf axtarıq.

Zəhmət çəkib qazanmağı özümüdə ar bilərək,
El cibinə gözü tikib, havayı nəf axtarıq.

Dəlidağam, yamanlığı özümüdə edib peşə,
Nişan alıb gülləmizə, hər gün hədəf axtarıq.

DÖNÜB

Hec bilmirəm zamanənin üzü bizdən niyə dönüb?
El-obaya ab-havası həddən acı zəyə dönüb.

Canan eşqi yaddan çıxıb, kürsü eşqi düşüb dəbə,
Əsli-zatı olmayanlar birdən-birə bəyə dönüb.

Tapılması müşkül işdir, axtarsan da doğru sözu,
Düz danışiq ucuzlaşib-ağ yalana, küyə dönüb.

Haramlıqdı ucalığın bünövrəsi, təməl daşı,
Halal çörək axtarışı bir mənasız səyə dönüb.

Şamil, elin cəhrəsinin əlçimləri yoxa çıxıb,
Bulacağı fırlansa da, iyi ipsiz iyə dönüb.

HƏYAT

İnsan oğlu yaranandan həm haray, həm haydır
həyat,
Həm sevinçdir, həm kədərdir, həm şənlik, həm vaydır
həyat.

Kimisinə badalaqdır, kimisinə bir dayaqdır,
Kimisinin sinəsinə tuşlanan bir yaydır həyat.

Kimisini təşnə edən qurumuş bir kor bulaqdır,
Kimisinə gecə-gündüz çəşqun axan çaydır həyat.

Kimisinin yollarına çəkib paslı dəmir çəpər,
Kimisinin altındasa yorğa gedən daydır həyat.

Bircə anda sifətini dəyişdirər saysız qədər,
Üzüne üz geyəndə, min üzlüyə taydır həyat.

Mən Şamiləm, kimisini quru cada möhtac edən,
Kimisinə maldır, puldur, əli dolu paydır həyat.

BƏSİMDİ

Ən qiymətli sərvət olan el rəğbəti bəsimdi,
Əziz, sadıq dostlarımin məhəbbəti bəsimdi.

İstəmirəm saxta hörmət, nə də saxta ehtiram,
İstəmirəm müftə nemət, əl zəhməti bəsimdi.

Yoxdur yersiz nəsihətin zərrə qədər faydası,
Müdrəklərin söylədiyi söz hikməti bəsimdi.

Vicdanımın qarşısında üzüm ağdır həmişə,
Əqidəmin dəyişməyən xasiyyəti bəsimdi.

Vətənlə, xalq əzəl gündən olubdu qəlb amalım,
Ürəyimin bu xilqəti, bu niyyəti bəsimdi.

Mən Şamiləm; çalışıram haqq yolundan dönməyəm,
Yaradanın bəxş etdiyi bu qisməti bəsimdi.

İSTƏMİRƏM

Lazım deyil mənə tərif, heç bir məddah istəmirəm,
Həmdəmin pak yoxsul olsun, varlı bədxah
istəmirəm.

Zəhmətimin acı şoru, mənə baldan çox şirindir,
Müftə olan var-dövləti vallah-billah, istəmirəm.

Verim ilə başa gələn vəzifədə yoxdur gözüm,
Məni namərd edəcəksə iqamətgah istəmirəm!

Xalqdan ötrü fəlakətdir kürsü üçün dava-dalaş,
Nahaq qanlar tökəcəksə ələ silah istəmirəm.

Hökmdarın ürəyində insaf-mürvət olsun gerek,
Zalımdırsa nə xan, xaqan, nə şahənşah istəmirəm.

Yalvarıram, Allah mənə qoy verməsin tamah dişi,
Nə cib soymaq, nə də ona bərakallah istəmirəm.

Mən Şamiləm, Ulu Tanrı özü mənə kömək etsin,
Yer üzündə başqa kəsdən imdad, pənah istəmirəm.

AXTARIRAM

Var-dövlət əl çirkidir, nə dövlət axtarıram,
Nə cah-calal, nə mal-pul, nə sərvət axtarıram.

Bir dəmir çıxar geyib, əlimdə dəmir hasa,
Ərşi-gürşü dolanıb ədalət axtarıram.

Soruşanda deyirlər görməmişik həyatda,
Adı kağızda qalan həqiqət axtarıram.

Yaman baş alıb gedir haqsız qara-yaxmalar,
Qəlbi insafılı olan pak niyyət axtarıram.

Ünvanıma nə tərif, nə də yersiz mədhiyyə,
Nə də mayası saxta şan-şöhrət axtarıram.

Şamiləm, doğru sözü gözün içinə deyən,
İnsanların qəlbində cəsəret axtarıram.

DEYİL

Xalqı, yurdu sevməyən ürək, ürəyim deyil,
Elə fayda verməyən əmək, əməyim deyil.

Əlbir olaq yurdumuz yağdan azad olsun,
Bunu arzu etməyən dilək, diləyim deyil.

Mələk donu geyinən şeytanlara aldanıb,
Həqiqəti görməyən bəbək, bəbəyim deyil.

Əməyimiz doldursun gerek elin cibini,
El cibini boşaldan istək, istəyim deyil.

Şamiləm, əqidəmlə el-obanın quluyam,
Xalqa gerek olmayan gerek, gərəyim deyil.

İTİRMİŞƏM

Dərdim dağdan çox ağırdı çəmənimi itirmişəm,
Gülüstanə bənzər olan gülşənimi itirmişəm.

Allı-güllü yaylaqları, ağır elli oylaqları,
İgidlikdə dolu olan dünənimi itirmişəm.

Qaçqınlığın damğasını basıbdılar sinəmizə,
Didərğinə döən gündən «əhsənimi» itirmişəm.

Ellər, mənə elə gəlir yurdsüz diri sayılmıram,
Dağın min gül-çiçəyini – kəfənimi itirmişəm.

Neçə-neçə bölgələrim dönüb düşmən tapdağına,
Əsl cənnət özü olan Vətənim itirmişəm.

Dəlidağam, soruşmayın, heç bilmirəm haralıyam,
El-obamı, yurd-yuvamı məskənim itirmişəm.

SINANAR

Bunu yəqin çoxu bilir insan harda sinanar,
Vəfasına sadıqdırsə dostlar darda sinanar.

Hər bir adam əməliylə, xalqa, yurda xidmətlə,
Güləşəndə pəhləvanın gücü zorda sinanar.

Nərin, filin cəsarəti götürdüüyü yüküylə,
Mərd olanın dəyanəti haqsız torda sinanar.

Özgə yurda göz tikənin bəbəkləri oyulur,
Cəsurların döyüşündə qılınc, gorda sinanar.

Dəlidağam, yurdu qalsa tapdağında düşmənin,
Buna canı yananların işi orda sinanar.

HANI MƏNİM KƏLBƏCƏRİM

Hələ düşmən əlindədir adım-sanım, can-ciyərim,
Eli pərən-pərən olub hanı mənim Kəlbəcərim?

Gül-çiçəyi müşk-ənbərim, bir dünyaya bərabərim,
El-obadan ayrı qılıb, hanı mənim Kəlbəcərim?

Yoxa çıxıb münəvvərim, selə dönüb qəm-kədərim,
Həm solubdu, həm saralıb, hanı mənim Kəlbəcərim?

Qəhrəmanım, hünərvərim, mərd meydanda
cəngavərim,
Qara bulud kimi dolub, hanı mənim Kəlbəcərim?

Hər fəsildə təzə tərım, ləlim, incim, saf göhərim,
Niyə eli dərdə salıb, hanı mənim Kəlbəcərim?

E'tibarım, möhtəbərim, tarix boyu şiri-nərim,
Zildən enib, bəmi çalib, hanı mənim Kəlbəcərim?

Dəlidağam, qəm ləşkərim, qüssə olub şah əsərim,
Ürəyimdən ah ucalıb, hanı mənim Kəlbəcərim?

DÜNYADI

Vəfasına inanma, dünya, yalan dünyadı,
Süleymana qalmayan, kimə qalan dünyadı?

Nahaq yerə qan töküb özlərini öysə də,
Xaqanları, şahları taxtdan salan dünyadı.

Sinələrə dağ çəkib, ərşə nalə ucaldan,
Qədərsizdi kədəri, dərdən kalan dünyadı.

Qiyamətin gününü yadına sal, ey insan,
Bu dünyamız fanidir, canlar alan dünyadı.

Əbədiyyət cənnətdə, cəhənnəmdə olacaq,
Bu dünyamız inanma, daim olan dünyadı.

Yamanlıqdan dövlətli, yaxşılıqdan kasıbdı,
Namərdlərə mələkdi, mərdə ilan dünyadı.

Dəlidağam, sərvətə hədsiz həris olan da,
Bilsin, ona bir müddət qeydə qalan dünyadı.

DEMƏRƏM

Torpaq narın əkilməsə, gördüyümə şum demərəm,
Bastırılsa bitməyəne gerek olan tum demərəm.

Halallıqda qazanılan şor da baldan şirin olur,
Özgəsinin əməyindən özünə pay um, demərəm.

Hər əşyanın öz adı var, hər varlığın öz yeri var,
Kiçik sala nəhəng qaya, daş-çinqıla qum demərəm.

İstəyirəm insaf, mürvət ürəklərdən yox olmasın,
Əməlini azana da ona-buna cum, demərəm. . .

Vətənimə qeyrət çəkən elin dönər igidinə,
Düşmənlərin qarşısında yumşalıb ol mum, demərəm.

Qənimim də olsa əgər, yer üzündə heç bir kəsə,
Dəlidağam, həqiqətə gözlərini yum, demərəm.

DƏLİDAĞ

Biz yanında olmuşuq yaman xəcil, Dəlidağ,
Səni azğın daşnağa verdik təhvil, Dəlidağ.

Tapdaq altda düşməzdin, igid idi el-oban,
Xəyanətlər eylədi xalqı zəlil, Dəlidağ.

Sən «qüdrətdən səngərli, qalalı» bir dağ idin,
Təxribatla uduzdun, budur dəlil, Dəlidağ.

Başa bəla gətirdi, yersiz kürsü davası,
Döyüş günü olmadıq əsla yekdil, Dəlidağ.

Səni əldən verməklə, əldən getdi aran da,
Olduq oddan törəyən boz kül nəsil, Dəlidağ.

İşğal olan yerləri qurddan geri almağa,
Allah bizə qeyrəti etsin nazil, Dəlidağ.

Necə danım, adını doğrultmasa bir heçdir,
Dəlidağsız qalıbdı çoxdan Şamil Dəlidağ.

QALIB

Yurdumuzun işğalının açılmayan sirri qalib,
Şeksiz, qana - qan almağa əlin min-min nəri qalib.

Ocağından, yuvasından pərən-pərən düşənlərin,
Daha çatıb son həddinə, kimdir deyən səbri qalib?

Göz-görəti haqsızlıqda ad çıxaran zamanada,
Nəyə görə mərd olanlar namərdlərdən geri qalib?

Seytanlıqda ad çıxarıb, eybinə kor olmayanlar,
Özgə gözdə qıl axtarır, öz gözündə tiri qalıb.

Vətən dərdi çəkə-çəkə, qəm gölündə bata-bata,
Nə əsasla, necə deyim dizlərimin giri qalıb?

Ad ünvanım Dəlidağım, şah Murovun, xan Keytimin,
Zəbt olunan Kəlbəcərin ürəyimdə yeri qalıb.

Çadır altda, zirzəmidə işsiz-gücsüz girlənməklə,
Diri qalan qaçqınlarda bir sümük, bir dəri qalıb.

Gecə-gündüz fikrə dalıb, düşünsə də, baş açmır heç,
Bu dərdlərə dözə-dözə Şamil necə diri qalıb?

YERDƏ

Çox gəzmışəm, dolanmışam dağda elat olan yerdə,
İndi şirin xatirəsi yaddaşımda qalan yerdə.

Gül-çiçəyi çox dərmişəm Dəlidağın sənəsindən,
Gözüm gəzib qartal uçub göyde şikar alan yerdə.

Qəlbən qibtə eyləmişəm deyib - gülən uşaqlara,
Yağış yağsa qaça-qaça alaçığa dolan yerdə.

İndi xalqım qaçqın olub, ürəyim qan ağlayıbdı,
Çadırlarda el-obanın rəngi-ruhu solan yerdə.

İşğal olan torpaqları yaddan geri almayınca,
Hələ başı girləyəcəm dərddən, qəmdən kalan
yerdə...

Dəlidağam, Kəlbəcərin hər guşəsi cənnət idi,
Yana-yana danışiram yaşayırdım filan yerdə...

DÜŞÜBDÜ

Çoxbilmişlik eyləyib qarğa tora düşübdü,
Özünü kəl zənn edib dana zora düşübdü.

Bu həyatın dedikcə enişi, yoxuşu var,
Vaxt gətirib yağın da işi şora düşübdü.

Kim itirib vicdanı, yaxşıya yaman deyib,
Haqsız yerə dümağın üstə qara düşübdü.

Yurd-yuvamız işğaldı, kaman fəğan eyləyir,
Sızıldamaq qisməti saza, tara düşübdü.

Didərginlik dərđini çəkir yaralı qəlbim,
Qaçqın elim çıxılmaz bəndə, dara düşübdü.

Dəlidağam, Dəlidağ məndən aralı qalıb,
Yazıq canım cənnətdən görün hara düşübdü?!

DƏLİDAĞDAN ARALIYAM

Yarandığım gündən bəri bəxti ağılı-qaralıyam,
Elim qaçqın olan vaxtdan bir ürəyi yaralıyam.

Ömrüm qarlı qışa dönüb, güllü yazdan xəbərsizəm,
Şadlıq məndən kənar düşüb, qəm, kədərlə sıralıyam.

Bir vətəni satılanam, od içinə atılanam,
Didərgindir, igid elim, qəlbi para-paralıyam.

Xoşbəxtlikdən, səadətdən heç nə yaza bilmirəm
mən,
Yurd həsrətli bir şairəm, qələmi dərd misralıyam.

Pərən-pərən düşüb elim, hərəsi bir yana qaçıb,
Necə danım, mən özüm də heç bilmirəm haralıyam.

Kəlbəcəri, o dağları canımdan da çox sevirəm,
Dəlidağam, dərdə baxın, Dəlidağdan aralıyam!

GƏRƏKDİR

Övladının qəlbində vətənə nam gərəkdir,
Ürəyə xoş arzular, ümid, inam gərəkdir.

Bu gün vacib olanlar, bir vaxt kara yetişməz,
Amma insan olana qeyrət müdam gərəkdir.

Əlac etmək insanın ucalıqdır başına,
Quru sözlə sağalmaz, dərdə əncam gərəkdir.

Hamı bilsin gəlir o, bircə dəfə dünyaya,
Qəlbə paklıq, hər dilə doğru kəlam gərəkdir.

Sənətkara istedad, alimə dərin bilik,
Ömrü boyu şairə coşqun ilham gərəkdir.

Dəlidağam, zurna da çalsan nadan anlamaz,
Arifə bir işarə, bircə eyham gərəkdir.

YAXINI, UZAĞI VAR

Hər işin öz axarı, öz yolu, yolağı var,
Danışanda düz danış, yerin də qulağı var.

Çeşmələrin torpaqda hesaba gəlməz sayı,
Mənbəyi qəlb, baş olan sözün də bulağı var.

Qoy həqiqət həmişə dilinin sözü olsun,
Sənə versin qiyməti hər kimin anlağı var.

Yalançıya, şərçiyə, satqına, kələkbaza,
El-obanın nifrəti, ən kəskin danlağı var.

Həqiqət də, yalan da çıxacaq bir gün üzə,
Dəlidağam, bir azca yaxını-uzacağı var.

UZAQ OL

Eşidənə budur sözüm: kin-küdrətdən uzaq ol,
Səni salar bəlalara, cəhalətdən uzaq ol.

İnsan olan bircə dəfə gəlib gedir dünyadan,
Qəlbində xoş niyyət yaşat, ədavətdən uzaq ol.

Yurda, elə canı-dildən, sədaqətlə xidmət et,
Xalqın qulu say özünü, müxənnətdən uzaq ol.

El töhməti hər bir yükdən ağırdan da ağırdı,
Səni daim alçaldacaq, itaətdən uzaq ol.

Əbəs yerə deməyiblər işdir canın cövhəri,
Əməyi şan-şöhrət bilib ətəldən uzaq ol.

Dəlidağam, Allahını, qiyaməti unutma,
Ömrün boyu günah kimi zəlalətdən uzaq ol.

DÖNƏR

Çəkməyəndə ipini harın şümürə dönər,
Xalqın ona qəzəbi kükrəyib Kürə dönər.

Düz deyiblər hər sözün başına ipi salsan,
Döyüldükcə uzanıb qızan dəmirə dönər.

İmanını yandırıb böyük bəlaya dönən
Böhtançının yanında yaltaq şükürə dönər.

Tarixdə müti qul da şahı taxdan salıbdı,
Can boğaza yığılsa, yazıq bəbirə dönər.

Çox faydalı, həddindən artıq gerek olsa da,
Yandıranda od külə, odun kömürə dönər.

Dəlidağam, xalqının dərдинə yansa insan,
Bəla görsə də ömrü, gözəl ömürə dönər.

GƏRƏK

İnsansansa, dönməyib sağa, sola sən gerek,
Düz yol gedib əhdinə sadıq qalasan gerek.

Tək özün yox, əyridən dönüb qayıtsın deyə,
Səsləyəsən hamını doğru yola sən gerek.

Sadiqsənsə Vətənə, onu hər vaxt qoruyub
Girməyəsen dar gündə qaçıb kola sən gerek.

Düşməninin önündə başı məğrur dayanıb,
Nə əsib, nə saralıb, nə də solasan gerek.

Gücü zora verməyib, işi görüb ağılla,
Qeyrətə, pür kamala eldə dolasan gerek.

Dəlidağam, atalar deyən sözü haqq sanaq:
«Alim olmaq asandır, insan olasan gerek».

GƏRƏKDƏN DƏ GƏRƏKDİR

Bu gün bizə cəsarət gərəkdən də gərəkdir,
Xalq naminə qətiyyət gərəkdən də gərəkdir.

Nala-mıxa vurmaqla çatmaq olmaz mərama,
Əlbir olan cəmiyyət gərəkdən də gərəkdir.

Aralıqda hələ də tüğyan edir kin, qərəz,
Bir-birə xoş ünsiyyət gərəkdən də gərəkdir.

Bədniyyətli ayaqda sağalmayan bağadır,
Ürəklərə xoş niyyət gərəkdən də gərəkdir.

Zülümkarlıq eyləyib, həqiqəti danan var,
İnsaf, mürvət, ədalət gərəkdən də gərəkdir.

Hamı buna borcludur xalqa xidmət eyləsin,
Belə gözəl keyfiyyət gərəkdən də gərəkdir.

Dəlidağam, göstərib Allah yolun düzünü,
Yaradana ibadət gərəkdən də gərəkdir.

İTMƏSİN

Arzum budur insanların düz ilqarı itməsin,
Ürəklərin yurda, elə etibarı itməsin.

Hakimlər də arxalansın ədalətə, insafa,
Heç bir xalqın yer üzündə ixtiyarı itməsin.

Diləyirəm son qoyulsun cəmi qana-qırğına,
Dünyamızın gözəlliyi, gülüzarı itməsin.

Dinə, irqə fərq qoymadan xalqlar versin-əl-ələ,
Dağılmasın, tarixin bir yadigarı itməsin.

Məcbur edək iqtidarlar silahları məhv etsin,
Ürəklərin çiçək açsın, qəlb baharı, itməsin.

Gözümüzün nuru kimi gecə-gündüz qoruyaq,
İnsanların vəfadarı, şəfadarı itməsin.

Ellər, Şamil Dəlidağam, kimin nəyi itsə də,
Diləyirəm heç bir kəsin qeyrət, arı itməsin.

TANINIBDIR HƏMİŞƏ

Hər yaxşı iş təməlindən tanınıbdı həmişə,
Pis iş insan əngəlindən tanınıbdı həmişə.

Həyatın var həm istisi, həm də şaxta, soyuğu,
Yanan ocaq məşəlindən tanınıbdı həmişə.

Hər insanın igidliyi, işə canı yanması,
Qoçağından, tənbelindən tanınıbdı həmişə.

Qeyrət elin təpərindən, vətəninə qayğıdan,
Ar-namuslu gözəlindən tanınıbdı həmişə.

Elin gözü tərəzidir, Şamil, əsla səhv etməz,
Hər bir insan əməlindən tanınıbdı həmişə.

QORXURAM

Qəlbədən gülüb, üzdən saxta yananlardan qorxuram,
Öz əslini, öz kökünü dananlardan qorxuram.

El-obanın əməyini xıdır-xıdır yeyəndən,
Milçək kimi şirə üstə qonanlardan qorxuram.

Ağasının qarşısında quyruğunu bulayan,
Təpinəndə yerindəcə donanlardan qorxuram.

Atalar çox doğru deyib qananların quluyam,
Ağ yalanı doğru kimi qananlardan qorxuram.

İlqar, vəfa gərəklidir hava kimi, su kimi,
İlqarına dönük çıxan «cananlardan» qorxuram.

Dəlidağam, əməlidir hər insanın qiyməti,
Özlərini haqsız kişi sananlardan qorxuram.

AYRILMASIN

Mehribanlıq bala dönsün, qoy yar-yardan ayrılmasın,
Sözlə ürək yekdil olsun, üz astdan ayrılmasın.

Sevən qəlblər sədaqəti, etibarı əzizləsin,
Yüz illər də nə vəfadan, nə ilqardan ayrılmasın.

Bir-birinə sadiq qalıb, can deyib, can eşitsinlər,
Bülbül güldən eyləməyib giley-güzar, ayrılmasın.

Hər fitnədən, hər kələkdən qorunsunlar
gecə-gündüz,
Aşıq olsun məşuquna nəvazişkar, ayrılmasın.

Dəlidağam, namus, qeyrət başda qızıl taca dönsün,
Sevənlərə, kömək etsin Pərvərdigar, ayrılmasın.

BƏNZƏYİR

Həyatın min işteyi var, hərdən kafirə bənzəyir,
Bəzən cələ kəsənləri üzdən lap pirə bənzəyir.

Yaxşılığı, yamanlığı ayırd edə bilməyəndə,
Yalan gözü qamaşdırır, zərər xeyirə bənzəyir.

Bir bacarıqlı kimsəsiz tapa bilmir özünə iş,
Zor arxası olan fərsiz işdə mahirə bənzəyir.

Günü-gündən fasıqlaşır, gah da tamam yazıqlaşır,
Ağasının qarşısında yaltaq yesirə bənzəyir.

Baş çıxarmaq müşkül işdir dövrün min cür
oyunundan,
Çox vaxt kələk pərdələnib haray-həşirə bənzəyir.

Hər nə qədər cəhd etsə də saysın onu el xeyirxah,
Xəbislərin yaxşılığı xala-xətirə bənzəyir.

Dəlidağam, cana doyan dözə bilmir sitəmlərə,
Baş qaldırıb şir-pələngə, qorxmaz bəbirə bənzəyir.

YOX

Mən qurbanam o canana qəlbi sevir, sərvəti yox,
Həqiqəti doğru sanır, ağ yalanı, qeybəti yox.

Öz elini, öz yurdunu gözlərinin nuru bilir,
Məkkə sanır vətəninini, yad ölkəni, qürbəti yox.

Mən heyranam o dilbərə saf ürəyi bəxti sanır,
Vəfasızı, ilqarsızı, bərbəzəkli zinəti yox.

Sevgi qəlbən olan yerdə, yar daxmanı saray bilir,
Baxan gözü qamaşdıran imarətli həyəti yox.

Dəlidağam, bəxt insana elə sona qismət etsin,
Sevsin halal duz-çörəyi, haram eyşi-işrəti yox.

DEYƏR

Gözəl, səni görən kimi çaş-baş qalıb mələk deyər:
-Camalını məndən gözəl yaradıbdı fələk, deyər.

Səndən rica eyləyirlər: - Yalvarırıq icazə ver,
Hüsnünə səcdə qılmağa hüsuruna gələk, deyər.

Sənin kimi gül camallı birisinə rast gəlmərik,
Kainatı eyləsək də tamam ələk-vələk, deyər.

Minnət edib dönə-dönə, ağız açar:-Gəl razı ol,
Gözəl, səni özümüzə baş məleykə bilək, deyər.

Məcnundan betər etdiyin biçarə Şamil Dəlidağ,
Sənə elçi göndərməyi eyləmişəm dilək, deyər.

BELƏ GÜMAN EDİRƏM

Qaşa qılinc deyirlər, qaşın qoşa novludur,
Ən kəsərli qılincdan dəfələrlə şovludur.

Gözlərindən qəlbimə sönməyən bir od yağır,
Baxışların tonqaldan min dəfə alovlandır.

Təkcə yandıran deyil, həm də tutub saxlayır,
Deyirəm bəlkə gözün qarmaqlı, tilovlandır.

Gözlərinin oduna dözüb baxa bilmirəm,
Görən elə zənn edir gözlərim qırovlandır.

Sanki axıdır məni naz-qəmzəli yerişin –
 Belə guman edirəm çay kimi qıjovludur.

Şamiləm, qarşı gəlsən, mən dönərəm bir lala,
 Dilim tərpnə bilməz, sanaram buxovludur.

BU

Ey nazənin, yerişin de necə hikmətdi bu,
 Tamam alır canımı, de necə qismətdi bu?

Addımını atanda yollar da fərəhlənir,
 Söylə bu nə ıftixar, necə ünsiyyətdi bu?

Gül-çiçəkdə şadlanır sən sallanıb keçəndə,
 De bu necə təntənə, necə əzəmətdi bu?

Sən çəməndə gəzəndə, quşlar qanad saxlayır,
 Deyirlər göyden yerə enən ziyarətdi bu.

Səhər-səhər yolunu bulaq üstə salanda,
 Çəsmə deyir adıma ən böyük hörmətdi bu.

Şamil Dəlidağam mən, qəfil çıxdın qarşıma,
 Huşum başda qalmadı, inan, həqiqətdi bu.

ŞİRİN DİLİN

Gözəl, əgər eşitsə sənin şirin sözünü,
Beçənin şan balı da acı sanar özünü.

Dilinin bir sözünə qulaq assa mat qalar,
Xəcalətdən gizlədər şanı üzüm üzünü.

Dilləndikcə dilindən çıxan dadlı sözləri,
Bülbül nəgmə oxumaz, susub yumar gözünü.

Şirin dilin ara bir dönür oda, alova,
Yandırmısan bəlkə də rəqiblərin yüzünü.

Şamil kimi ömründə dilinə mey dəyməyən,
Sözlərindən məst olur, əgər bilsən düzünü.

OL MƏNİM

Ey nazənin, insaf et qəlb dilbərim ol mənim,
Əhdi-peyman bağlayaq, can-ciyərim ol mənim.

Məhəbbətin yolunda qoşa addım ataq biz,
Şəfəq saçıq günəşim, münəvvərim ol mənim.

İlqarımız, vəfamız daстан olsun dillərdə,
Həmişə saf gövhərim, mötəbərim ol mənim.

«Misri» üstə köklənsin ürəyimin telləri,
«Cəngi» olum mən sənə, şux «şüştər»im ol mənim.

Qoy ilhamım səninlə qanad açsın həyatda,
Dəlidağam zümrüdüm, səməndərim ol mənim.

MƏSTİYƏM

Mən mey içən olmasam da, dodağının məstiyəm,
Baxışının, bal sözünün, yanağının məstiyəm.

Nə vaxt səndən söz düşəndə «halal olsun» deyirlər,
Qulağıma yaxşı gələn sorağının məstiyəm.

Təbəssümün bir loğmandır, sallanışın can alan,
Yerişinin, yollarının, yolağının məstiyəm.

Seçilirsən ilqarınla, ismətinlə həmişə,
El-obanın bəyəndiyi əxlaqının məstiyəm.

Mən də gedib su içirəm sən içdiyin çeşmədən,
Səhənginə su dolduran bulağının məstiyəm.

Sonalayıb incəsindən dəstə-dəstə dərdiysin,
Gül-çiçəkli dağlarının, yaylağının məstiyəm.

Gülüşündən, susmağından oxuyuram qəlbini,
Dəlidağa ürəyinin marağının məstiyəm.

DODAQDƏYMƏZ, TÖRƏMƏ QƏZƏLLƏR

ÇARƏ GƏZ

Ən alçaqdır cahanda haqsız ciyər qanadan,
Qatildir, yaransa da hansı ata-anadan.

İnsanın ən rəzili diyarını satandır,
Xalqına xəyanəti eyləyər sarsaq, nadan.

Niyə yatsın igidin, keçsin qəddar əlinə,
Niyə aranın-dağın? Niyə dənizin, adan?

Qalx ayağa, xilas et ya işğaldan diyarı,
Qarnına sal dilini, qeyrətini ya da dan.

Dəlidağ, ağır dərdi didərgin, qaçqın adı,
El dərdinə çarə göz, çalış hər saat, hər an.

DODAQDƏYMƏZ, CİNASLI QƏZƏLLƏR

QAZANA YARA

İgid el keşiyində gərək qazana yara,
Ad-sanı diyarına, xalqa, qazana yara.

Tarixə nəzər salan, təsdiq edəcək yəqin,
Diyara sinə gərdi, dəydi Qazana yara.

İxtiyar, işdir əgər, əlinə keçsə sənin,
Naxırı saxlayana, yeri qazana yara.

Sirdaşın eylə işi, alnından axsın tərini,
Qaynasın qazancınla, qara qazanda yara.

Gəncədə, ya Şəkiddə, Naxçıvanda ya çalış,
Şəhərdir, hərgah getsən, işlə, Qazana yara.

Yandırar, işıq saçar, gərəklidir qaz hədsiz,
İnsanı dağlasa da, çətin qaz ana yara.

Dəlidağ, xalqla diyar səcdəgahıdır, gərək,
Əllərin dağı-daşı, xalqa qazana, yara.

YAŞADANAM

(Tөрəmə qəzəl. Qəzəlin bütün qafiyələri hər dəfə «yaşadanam» sözündən bir ilk hərfi silməklə («aşa danam», «şad anam», «adanam», «anam» və «nam») alınır, төrəyən sözlər əsasında yazılmışdır.)

Ürəyimdə yurd satana dərin nifrət yaşadanam,
Mən yediyim qəmi gərək düşmən yeyən aşadanam.

Yurd-yuvamı qanlı yağı alıb viran edibsə də,
Borcluyam yad önündə mən özümü bir şad anam.

Qəlbim deyir: torpaqları «yan»dan geri almayınca,
Dərdin-qəmin dəryasında ah-amanlı bir adanam.

Cavabdehlər rayonları yağılardan qorumadı,
Boynumuza almalıyıq, bacarmaram bunu danam.

Atam dağda məzarıyla girov qaldı qənimlərə,
Bakımızın torpağına qismət oldu qaçqın anam.

Dəlidağam, dözmək bəsdir, yurduumuzun xilasına –
Gərək bizi vadar etsin qeyrətimiz, vətənə nam.

yanvar, 2004

DODAQDƏYMƏZ QƏZƏL

AĞLAYAR

Qartal dağdan aralansa kəklik yanar, çil ağlayar,
Yal titrəyər, sinə əsər, qaya sınar, til ağlayar.

Ana diyar həsrət qalsa qanad açan şahininə,
Qara daşlar dilə gələr, gədiklərdə yel ağlayar.

Xalqa, elə canı yanan şər əlindən dad eyləsə,
Ərşdən yerə leysan axar, dərələrdə sel ağlayar.

El igidi itmə eldən, aşiq sazı dilləndirsə,
Tellər cana yanğı salar, nalə çəkər zil ağlayar.
«Ana diyar» – deyə-deyə, şirin canı qıyan kəsə,
Adı qalar el içində, sinə yanar, dil ağlayar.

Satqın satar, ara qatar, tale yatar, qatil atar,
Dağ sızıldar, yer inildər – Dəlidağa el ağlayar.

POEMALAR

İLXİÇİNİN TALEYİ

(dodaqdəyməz, törəmə poema)

YARADANA SƏCDƏ ET

Hər nə desən, gərək sansa Yaradan,
Əzazillik edənə itirər tez aradan.
İstəsə ən yazığı tanınan şah eyləyər,
Eli dərde salanın səsini ah eyləyər.
Dilləndirər istəsə qayanı da, daşı da,
Xalqa qəsdi edənə zəhər edər aşı da.
Qaranlığı qaçırdan, ərşə işıq saçandı,
Haqsız yerə taleyi sarınanı açandı.
Yaradanı, ey insan! Sən hər an sal yadına,
İnan, yetər dadına, səcdə eylə adına.
Tək çiçəyin gəlişi, inan hələ yaz deyil.
İnsanların adili, qatili də az deyil,
Çalış hər an kənar göz qeyrətini danandan,
Həyasızdan, arsızdan, hər işi tərs anandan,
Haqqa səcdə edənə, adillərə arxalan,
Həqiqəti danışan haqq dillərə arxalan.
Eli zara gətirsə qarşı çıx hər zillətə,
Lənət yağdır haqsıza, lənət yağdır illətə.

AĞA VƏ İLXİÇİ

Tazı adlı əzazil tanınırdı qan içən,
Hər saat, hər dəqiqə hər çağda, hər an içən.
Eyləyirdi ağalıq – elinə dağ çəkirdi,
Allahı da danaraq, nahaq qanlar əkirdi.
Tazı ağa kələklə tez-tez ara qatardı,
Əli yetən kəslərə qərəzlə şər atırdı.
İstəyirdi ad-sanı kənd-kəsəkdə yayılsın,
Çəkinsinlər adından, yatanlar da ayılsın.

Sanki insan deyildi, ağıldan da çaş idi,
Ləzzət ilə yediyi yağlı, dadlı aş idi.
Kənd əhlinin əksəri həsrət idi çada da,
Sanki dərya içində yaşayırdı adada.
Tazı ağa yetənə qıcaırdı dişini,
İşə canı yananın heç sanırdı işini.
Gəzər, naxır, ilxısı sanki axan sel idi,
Ağanı saz saxlayan yazıq, yesir el idi.
Yaxın kəndin yiyəsi qəddar, harın Qağaydı,
Taziya lağ eyləyən ən əzazil ağaydı.
Qağanı zənn edirdi ciyərinin yarası,
Sərin idi dedikcə ağaların arası.
Tazı çətin yatırdı, sızlayırdı yaradan,
Cəhd edirdi Qağanı kənar etsin aradan.
Xəyallara dalaraq əl atsa da kələyə,
İnanırdı həddən az Qağasını əl əyə.
Yenə hədsiz inadla xəyallara dalırdı,
Qağasının canını sanki gecə alırdı.
Xəyal yetdi «dadına», gəldi qəti qərara,
Şadlandı, şən dilləndi: -Dərdə əlac ər, ara!
Çağır atla yarışa yekəxana Qağanı,
Geri qalsın, hər yanda xəcil eylə ağanı.
Tazı ağa qərarı inadıyla qət etdi,
Xəyalında Qağanı yerə yıxdı, ət etdi.
İlxıçısı Tazının Sərkər adlı kişi ydi,
Əldən salan canını hədsiz ağır işiydi.
Qarlı qışda, şaxtada dağda, daşda qalardı,
Ağasından həddindən daha az haqq alardı.
İlxıçını yanına Tazı ağa çağırıdı,
Dedi niyə ayağın həddən artıq ağırıdı?
Artırsan hər il az sən atların sayını,
Çətin hədə qandırısın sənin təkı ayını,
Qayğın azdır ilxiya, yaylalarda yatırsan,
Ayılarda dalınca ayağını atırsan.
Halal deyil yediyin, zati-qırıq dəlisen,

Yəqin qəsdı etdiyin, Qağanın sağ əlisən.
 Yazıq Sərkər and içdi, yerə, ərşə, dağlara,
 Ağa çəkdi zil qara açıq-aydıq ağlara.
 İlxiçini həddindən artıq yenə danladı,
 Çarəsizin əlacsız əsdiyini anladı.
 Yaxın kəndin yiyəsi dedi:- Xain Qağadı,
 Yetirənə lağ edən yekəxana ağadı.
 Saxladığın atlara el içində lağ edir,
 Sərhəddini atlayır, həddən artıq ağ edir.
 Tanıyırsan sən yəqin yeyin atın zatını,
 Yeri nallat, hazır et, seç atların atını.
 Gərək qalxaq yaylağa yekəxana Qağayla,
 Kəsək şərti əzəldən ağıldan xay ağayla.
 Qalar dərdi əlacsız atı dala qalanda,
 Xəcalətdən sarsılar haqq yerini alanda.
 Adı yasar sanılar, ilxiçini danlayar,
 İgiddirsə hansı kəs yana-yana anlayar.
 İtirəcək hirsindən yaddaşını, yadını,
 Əsə-əsə yadından çıxaracaq adını,
 Daha çətin yekəlik yetişəcək dadına.
 Şəksizdir hər eşidən lağ edəcək adına.
 Anla qara lələşin necə aqıl kişidir,
 Ağıllı iş həyatda igidlərin işidir.
 Tazı ağa qərarı ağıllı iş sayırdı,
 İlxiçiyə ilxıdan altı atı ayırdı.
 Dəli dayı seçəndə, Sərkər qaldı narazı,
 Dedi:-Yıxar day səni, qaçar keçər Arazı.
 Tazı ağa hirsindən, ilxiçini danladı,
 Sərkər haqqı desə də, ağası tərs anladı.
 Dedi:- Gəda, nəçisən, ağadan da qanansan?
 Nadandan da nadansan, gədanı az anan san.
 Sərhəddini keçirsən, hanı səndə qanacaq?
 El içində eşidən səni naqqal anacaq.
 Dəli dayı yəhərlə, qarnına sal dilini,
 Hədyan-hədyan danışsa əlinə al dilini.

Sərkər dedi:- Ağacan, atdan yerə dəyəndə,
 Taleyinin arası sənə hədsiz əyəndə,
 Aqlında sən təqsiri, eşit ağa, Sərkəri,
 İş eylə ağılla, dərrakədir ər kəri.
 Tazı ağa qızıxdı, şillə çəkdi Sərkərə,
 Dedi:-İndi sən anla necə yetdi ər, kara.
 Yazıq Sərkər neyləsin, yəhərləndi Dəli day,
 Eşələndi yerində, dartdı geri əli, day.
 Adət idi cıdırda, hər kəs dala qalardı,
 Atını da əlindən atı keçən alardı.
 Yayılardı səs-səda hər diyara, hər yana,
 İstəyərdi xainlər ər alışa, ər yana.
 Dəstə gəldi Qağayla, dağa sarı getdilər,
 Yetişəndə yaylağa gedişi şərt etdilər.
 Qaldırıldı işarə, silkələndi dağ, dərə,
 Etdi dərdə şahidlik, yaxındaydı ağ dərə.
 Dəli dayı, Tazını nəgah yerə çıxanda,
 Sınan iki qıçından qanı seltək axanda,
 Sınəsinə ağanın sanki dağlar çəkildi,
 Ciyərində zənn etdi dərin yara əkildi,
 Ağrıları canını yandırır, yaxırdı,
 Sanki qanlı yaş seli didəsindən axırdı.
 Dağda çarə nə idi sınan qıçın çatına?
 Yazıq Sərkər dilləndi:- Çər dəyəydi atına!
 Necə deyək ay ellər, ağılsız iş neylədi?
 Dedik yıxar Dəli day, ağa inad eylədi.
 Dedi:-Gəda nəçisən, danladıqca danladı,
 İnadiyla təqsirkar hər işi tərs anladı.
 Kənd, kəsəyə hadisə dərhal çatdı, yayıldı,
 Altı saat keçəndə Tazı ağa ayıldı.
 Xacələtdən ciyəri alışırdı, yanırdı,
 İlxiçini dərdinin təxsikarı anırdı.
 Dedi:- Gedin kəsiniz ilxiçinin nəslini!
 Satqın Sərkər seçsəydi əgər atın əslini,
 Ciyər keçən deyildi xəcalətin şişinə,

Qağa əhsən deyəcək ilxıcının işinə.
 Sınıqlardan ən artıq, xəcalətdən yanırdı,
 Xəyalında Qağanı zincirli it anırdı.
 Qaldırdılar Sərkarı yerdə daşa çaldılar,
 Sızıldayan ağanın «qisasını» aldılar.
 Kəlləsindən yazığın şiddətlə al qan axdı,
 Sarınınca yarası axdı, xeyli an axdı.
 Təqsiri ancaq yenə ilxıcıda gəzdilər,
 İri, yekə ağacla yetərincə əzdilər.
 Dartı-dartı qıçından dar dərəyə çatdılar,
 Hirsli-hirsili, acıqla sel içinə atdılar.
 Qansız, zəlif yaltaqlar şad-şalayın getdilər,
 İşlərindən ağanı geniş halı etdilər.
 Sel içində ayılan Sərkar çıxdı sahilə,
 Hadisəni yadına saldı dərin ah ilə.
 Dağ da, daş da, qaya da ağlayırdı halına,
 Kəssin deyə qanını gili yaxdı alına.
 Titrəyirdi, əsirdi, getdi dizin-dizin də,
 Yərə axan al qanı laxtalandı izində,
 Kənddən yetdi igidlər ilxıcının dadına,
 Dedilər: -El yağdırdı lənət Tazı adına.
 Tazı ağa yalandan danışsa da qəzəli,
 Kənd əhlinə aydıncıq danışığın əzəli.
 Sən desən də Dəli day səni yerə çaxacaq,
 Yıxılanda, ay ağa, qanın seltək axacaq,
 Ağız əydi əzazil, səndən razı qalmadı,
 Yıxılırsan desən də eyninə də almadı.
 İstəyirdi sındırsın yekəxana Qağanı,
 Çaxdı yerə Dəli day nadan Tazı ağanı.
 Təqsirsizsən ey Sərkar, qanan yanır halına,
 Haqsızlığı edəndən gerek qisas alına.
 Gəldik qəti qərara çəkilək sərt dağlara,
 Qatil Tazı ağanı tay eyləyək ağlara.
 Qətiyyəti eşitdi, Sərkar gəldi cana da,
 Zənn eylədi dirildi, layla çaldı ana da.

Yazıq Sərkər iki ay gizli yerdə sağaldı,
 Zil qaranın yerini, elə sanın ağ aldı.
 Altı igid Sərkərlə çəkildilər zağaya,
 Açıq qarşı çıxdılar qanlı Tazı ağaya.
 Yeri yirdi çəliklə, dirənirdi dayağa,
 Altı ay xəstə qaldı, ancaq qalxdı ayağa.
 Eşidəndə ilxıçı qaçaqlarla diridi,
 Sandı dərdi dağlardan daha hədsiz iridi.
 Harayına arxası iqtidarı çağırırdı,
 Ağah etdi haləti ağırından da ağırı.
 Axsayırdı hələ də, sızlayırdı yaradan,
 Axtardılar «qaçaqlar» qaçdı, çıxdı aradan.
 Yeddi atla Tazının kəndirini kəsdilər,
 Nə titrədi «qaçaqlar», nə də azca əsdilər.
 Ən qaranlıq gecə də yetirdilər naxıra,
 Ancaq qisas hələ də, çətin çatdı axıra.
 Qaçırılan inəklər yazıqlara çatırdı,
 Ajanların yanına Tazı ayaq atırdı.
 Eyləsə də şikayət, axtardılar, çaşdılar,
 Eli dərde salaraq, hətta həddi aşdılar.
 Yaxınlara, yadlara çatdı işin xatası,
 Şallaq altda salındı ilxıçının atası.
 Səksən yaşlı kişinin sındırdılar dişini,
 Saldırdılar get-gələ çarəsizin işini.
 Dedilər: -Ya Sərkəri axtar gətir, dağlayaq,
 Dardan asaq, ya səni cəsədinə ağlayaq.
 Yazıq ata deyirdi: -Artsın hər an yasiniz,
 Ağır zillət edincə, asırsınız, asınız.
 Səksən yaşda xəstəyə deyirsiniz get dağlara,
 Tay edirsiniz eli də didələri ağlara,
 Tazı ağa Sərkərə deyirsiniz neylədi?
 Sel içinə atdırdı, haqsız zəlil eylədi.
 Yaxasından dartırlar, deyin niyə hələ də?
 Siz də təkid edirsiniz keçsin gərək ələ də.
 Ərşə qalxır ah-nalə, qədərsizdi cəzalar,

Eyləyirsiz qəddarlıq, sındırılır əzalar.
 Haqq danışan atanı daş zindana saldılar,
 Keşikçilər yazığı nəzarətə aldılar,
 Dağa qaçan igidlər daha cana çatdılar,
 Danışdılar nə yalan, nədə ki, şər atdılar.
 Çatdırdılar Taziya qisasdan əl çəkərik,
 Daha inan nədə ki, yerlərini əkərik.
 Gərək azad edilsin zindanlara salınan,
 Qaytarılsın geriye haqqı əldən alınan.
 Əgər yerə sən atsan ətəyinin daşını,
 Zəhər edən deyilik şirin dadlı aşını.
 Lakin Tazi ağa heç deyilənə yatmadı,
 Qərəzini, kinini kənar yana atmadı.
 Ağ a yeddi igidə qarşı çıxdı təliylə,
 İşlədirdi kələyi iqtidarın əliylə.
 Qaranlığa «qaçaqlar» sanki işıq saçdılar,
 Cəsarətlə zindanı dağıtdılar, açdılar.
 Qəddərdən də qəddərsiz, çətin risqə getdilər,
 Neçə-neçə yazığı dardan azad etdilər.
 Sərkarın da atası qaçırıldı, şadlandı,
 Yeddi «qaçaq», yeddi nə xilaskarlar adlandı.
 Yersiz haray-həşiri çətin yetdi dadına –
 İştəyindən şerlər yazılarda adına.

NAXIRÇI QIZI

(Dodaqdəyməz, əvvəl-axır poema)

NADAN SƏRXAN

Nağıl deyil, nə də yazılır yalan,
 Nəslin qeyrətiydi qəşəng, canalan.
 Naxırçının qızı qazandı ad-san,
 Nəhayət, adına yazıldı dastan.
 Nigar idi adı, atası Aslan –
 Nişanlı qızına can qıyardı, can.
 Nigaran deyildi get-gəlişindən,
 Narazı deyildi əsla işindən.
 «Nənəcan» deyərdi qızına hər an,
 Nihan zənn edirdi Nigarı tər lan.
 Naşılar əsirdi cəsaretindən,
 Nişanəydi adı el qeyrətindən.
 Naqislər nadanlıq edir adətən,
 Nadandır eləsi həyatda zatən.
 Nazənin yerişli gəzirdi tezdən,
 Nədənsə şəkləndi şəhdəki izdən.
 Nagah yeddi cahil, ağıldan hədyan,
 Nəşədarlar əkdı aralıqda qan.
 Nakəslər qaçırdı qızı yerindən,
 Niyyəti çirkinlər işirdi şən-şən.
 Nəlayiq hərəkət etdilər qəsdən,
 Naikşilər nəslək eylədi nəsdən.
 Nehrə qarın, eldə arsız sayılan,
 Nataraz, tanınan hər işdə şeytan,
 Nallitək nadanlıq eylədi Sərxan.
 Nicatsız, nişanlı qızı qaçırdan,
 Narahat çıxardı xəncəri qından.
 Niqqıltyla dedi:- Dillənsən, inan,
 Nazəndə, sel kimi axacaq qanın.
 Nəsihəti eşit, sağ qalsın canın.

Nəəlac qız xəyal etdi neyləsin,
 Naqqallardan canı xilas eyləsin.
 Nicatı sansa da nə qədər çətin,
 Nagahan sınadı qız cəsaretin.
 Necə atılsa Nigar cəld, anən,
 Naqqalın xəncərin aldı əlindən.
 Neştərini sancdı, yırtıldı qarın,
 Nırıltıyla yaydı səs ahı-zarın.
 Naləsindən, halı şadlandı qızın,
 Nəzərində çaldı «cəngi»ylə sazın.
 Nişan alsalar da, dindi xəyalən,
 Nizəyə taxsalar, Nigar dayan şən.
 Nə xəcalət qalar adaxlın eldən,
 Nədəki danışsa qısalar dildən.
 Naqqaş çəksə idi qızın şəkilin,
 Neçəyə desəydi dəyərdi yəqin.
 Nərgiztək deyildi rəngi saralan,
 Nazlanırdı sanki igid, canalan.
 Nırtılçıyla dindi tez altı ilan:
 –Niyə yaraladın, dad çəkir Sərxan.
 Neçə yaxın, tanış haya çağırısan,
 Nəzir desən də sən, alacağıq can.
 Nəinki çılgınlar saydılar qadın,
 Nəql eylədi ələ xəncərləri qın.
 Nərə ilə dindi, qız etdi elan:
 –Nahaqdan, inanın axıtsanız qan,
 Nəzərə alınız elin qərarın,
 Nəticədə dardan asılar harın.
 Nəşəylə dilləndi altı nəş, nadan:
 –Nigahın xəncərlə kəsilər, inan.
 Narıncı rəng aldı hər altı xain,
 Nəkarəsən dedi, şeytansan, ya cin?
 Nəzakətsiz dartdı hərə yaxadan,
 Nailiyyət sandı gedişi Sərxan.
 Nigar yaralandı nagrah xəncərdən,

Nacinslər yaratdı didəsində çən.
 Naçar qalsa da qız ağır yaradan,
 Nadir cəsaretlə qaçdı aradan.
 Nıqqıltıyla xain çatdı arxadan,
 Nizə atdı qıza axıtsın al qan.
 Nasaz halda Nigar çəkdi xəncərin,
 Nahıyyədən açdı yaranı dərin.
 Nəzərində içdi cəlladın qanının,
 Nəşət işdən yenə qaçırdı canın.
 Nəzarətdən itdi, arxadan qaçan
 Niskillə dilləndi: - Qız qaçdı haçan?
 Naxıra sarı qız qaçdı gizlənsin,
 Nakəslik yaratdı hədsiz qərəz, kin,
 Narazılıq etdi zarıyan Sərxan:
 –Nallılar, siz karsız çıxdınız qızdan,
 Nağdını qaçırtmış nahaqdan əldən.
 Nağdı qazandınız təhnizi eldən...
 Ney çalan naxırçı açdı didəsin,
 Nidalı eşitdi qızının səsin.
 Nədənə qız qaçır anladı Aslan,
 Nərtəki gərildi, atıldı daşdan.

ASLAN ATA

Arxasınca sanki gəl dedi qaya,
 Aslan qızı dartdı dərhal zağaya.
 Acıdı halına, qız danışanda,
 Anladı Sərxanın ağlı çaşanda,
 Azğınlıq edənlər həddi aşanda,
 Allahı yetişir qızın dadına,
 Azı yaxıladı ləkə adına.
 Ata, səcdə, sənə etdi Allaha,
 Alqış yaraşırdı Nigara daha.
 Adını tay sandı ərzın şadına,
 Andır dərdi salsın niyə yadına?

Az keçdi arsızlar gəldi yaxına,
 Ahla diqqət etdi gələn axına.
 Ağrıdı, hirsindən yığıldı cana,
 Anladı çətindir rəzillər qana.
 Arsız-arsız dindi ən yekəxana,
 Ağılsızdır qızın, dedi Aslana.
 Artıq-əskik dinsən əzəldən anla,
 Atəş açılanda dilini danla.
 Alçaq qızını çək əlinlə dara,
 Aşdı həddi, aldı igidlər yara.
 Asılqan yaraşır qızın Nigara,
 Axtarış çıxarar yəqin aşkara.
 Ara-axtar qızı qaytar Sərxana,
 Ağsaqqallıq eylə yetiş ad-sana.
 Ancan yaxşı-yaxşı sən saxla yadda,
 Ayrı xəyal çətin yetişər dada.
 Ağız açdı Aslan əzəl astaca:
 –Adəti anlayın, eşidin rica.
 Axı, nişanlıdır qız Qaracaya,
 Açıq sanırsınız insanı eşya?
 Alqı-satqı deyil qeyrət, ar, həya.
 Azar, qan salırsız niyə araya?
 Ağartdı didəni nadan Aslana,
 Atıldı irəli zənn etdi dana.
 Axırda yığıldı naxırçı cana,
 Ağacı endirdi, yığıldı «dana».
 Alçaqlar Aslanı aldı araya,
 Alıcı tərən qız yetdi haraya.
 Arxadan sancdılar xəncər ataya,
 Axdı, qanı axdı, yandı daş, qaya.
 Aciz idi daha qalxa, dayana,
 Açdı didəsini əl atdı daşa,
 Atdı, qan axıtdı iti talaşa.
 «Atəşi» canlarda açdıqca yara,
 Ağziyelliləri saldı azara.

Alqış qazansa da əcəli, Zala,
 Ax-zarla yetişdi canını ala.
 Alnına əl atdı desin Nigara:
 Arana, dağa qaç çəkil kənara.
 Ay ellər nə idi təqsir atada,
 Ağıçı adını hey salır yada?

QADİRDİ XALIQ

Qanadlandı sanki atdakı ayaq,
 Qartal dindi:- Necə qanadı açaq?
 Qəsdiydi Nigarın xilasını ancaq,
 Qırıldı, zənn etdi ən iti caynaq.
 Qalaçaya çatdı dayandı xeylaq.
 Qıza həddən artıq at çıxdı sadiq,
 Qazandı alqışı adına layiq.
 Qəza keçdi, qaldı arxada yığnaq,
 Qətiyyət yaratdı Nigarda dayaq.
 Qalırdı yarıda sızlayan qaysaq,
 Qəhri, ata qəhri, dərd qalaq-qalaq.
 Qaşlarını çatdı ciyəri cızdaq.
 Qeyzindən titrədi əlində yaraq,
 Qatlaşdı dərdinə, gəzdi siğnacaq.
 Qərq etdi xəyalı, neynəsin yazıq?
 Qaçsın hara getsin, hanı azadlıq?
 Qaraca hardadı? Artdı hıçqırıq,
 Qədd əyildi, dindi qız qırıq-qırıq.
 Qarışıq xəyalı eylədi təsdiq:
 –Qərəz Qaracaya edəcək təzyiq,
 Qətlə yetirərlər qızıssa artıq,
 Qısnanılsa dara, dada yet Xaliq.
 Qarğış eylədi qız: - Dağlansın nahaq,
 Qış eylesin yazı alçaqlara haqq.
 Qınadı dilini igidlər sayaq,

Qaçqınlıq eylədi adına calaq.
 Qərara gəldi ki, axtarsın dayaq,
 Qandalladı dərdi, eylədi yasaq.
 Qadir Allah, dedi, sən yandır çıraq,
 Qalsın Qaracadan dərd, kəder iraq.
 Qərəzi, axtardı qız daldanacaq,
 Qarşıdaydı hələ ən çətin sınaq.
 Qırıq, yastı daşı eylədi yastıq,
 «Qərargəh»da dinci aldı azacıq.
 Qalxdı, cəld yəhərə yenə yataraq,
 Qayıtdı dərəyə, atladı çaylaq.
 Qaranlıq içində axtardı işıq,
 Qıraqdən seçildi ağ rəng alaçıq.
 Qənşərinə yetdi, səsləndi «qaçaq»,
 Qızara-qızara, gərdəni sallaq,
 Qadirdi səsini:- Edin yaxşılıq,
 Qızı əldən saldı acı hıçqırıq.
 Qəhərlə dilləndi sanki alaçıq,
 Qılaq çarə, edək sənə analıq.
 Qazalaqdan endi qız, zənn et taytaq.
 Qaysaqılı yarada açıldı şırnaq.
 Qırışlıq, əyləşdi gərdəni sınıq,
 Qıyqacı nəzərli, ciyəri yanıq,
 Qarşıya tezliklə gəldi qayqanaq,
 Qarı nənə səsi çıxardı alçaq:
 –Qətlənsən qanına, qandı qazalaq,
 Qıcdı qıçın niyə, de dərdi ancaq.
 Qaşını çatdı qız, çalsaydın çırtıq,
 Qaralardı qanı həddindən artıq,
 Qısıllaraq dedi: - Yeddi cantaraq,
 Qarayaxa, sarsaq, yedi caydaraq,
 Qatillər eylədi hədsiz nadanlıq,
 Qızdılar, çəkildi ərşə insanlıq.
 Qıcqacda sıxırdı sanki qandalaq,
 Qısa etdi dərdi qız qısa ancaq.

Qadaqladı dili, dərd qalaq-qalaq,
Qəddarlar əlindən sinəsi çatlaq,
Qəzəllə deyirdi: - Ata, hanı haqq?
Qadınlar da dedi qisas alacaq,
Qardaş qanı çətin yerdə qalacaq.
Qırğı tək dərhal yerdən qalxaraq,
Qılinc, qalxan, xəncər seçildi yaraq,
Qaçan atlarla yer eşdi dırnaq,
Qanqallıq içində igid, nər qaynaq,
Qətran qanlı Aslan, elə yaraşlıq,
Qaxac idi sanki qana qarışıq.
Qaldırdılar, yerdə qalsa da allıq,
Qayıtdılar dala, qazıldı sallıq,
Qırxı çıxanacan dikəldi qalaq,
Qalınlaşdı yanda gicirtkən, alağ.
Qırçılar qız dedi: - Sıralanacaq,
Qaş-daşla həqiqət qaralanacaq.
Qələt qıran Sərxan çətin qanacaq,
Qatığın rəngini qara sanacaq.
Qarğadır, dedikcə qarıldayacaq,
Qəderindən artıq yalan yayacaq.
Qərəzlər artacaq, sel tək daşacaq,
Qeyrətsizlər şəksiz həddi aşacaq.
Qırğın salacaqlar, dərd yaranacaq,
Qəhəddir haqq, işlər tərs aranacaq.
Qəh-qəhəylə qeyrət, ar satılacaq,
Qəllə-qəllə kinə şər qatılacaq,
Qaracanı Sərxan dərdə salacaq,
«Qisası» yazıqdan şəksiz alacaq.

RƏXNƏSİZ QƏRAR

Reyhanla, Adilə, əzəldən Nigar,
 Razılıqla yazdı zənn eylə qərar.
 Rəylərini eldə eylədilər car,
 Rizayla arada yarandı ilqar.
 Rəxnəni eşitdi hər iki dılar,
 Rəzili – Sərxanı sandılar azar.
 Reyd keçirdilər xeyli çar-naçar,
 Rast gəldi alaçıq, azaldı qəhər,
 Rəis təki çıxdı qarşıya əjdər.
 Rəxnəçi sayıldı haqqa əlehdar,
 Riayət etdilər qərara qızlar.
 Riyakar edilsin təcili şikar,
 Rəşid kişi təki tez geyindilər,
 Rədd edildi əsnək, kəndə endilər,
 Rəzəni açdılar, asta dindilər.
 Rəndələndi Sərxan – nataraz qeysər.

Əlqərəz, Qaraca çəksə də nərə,
 Əks etdirsə də səsini dərə.
 Əzəl-əzəl xeyli eşitdi tənə,
 Əcr çəkə-çəkə yansa da sinə,
 Əxlaqsızlar dərhal işlətdi hiylə.
 Əydi şah qəddini keçdiyi tələ.
 Əjdər sayılsa də çəkdi ah-nalə.
 Əsir-yesir qaldı, dərd çatdı zilə.
 Əyyaşlar yalandan etdilər iddə,
 Əngəl Nigardadır həddən ziyadə.
 Əgər ləçəri tez keçirsək ələ,
 Ərasat azalar, yatar zəlzələ.
 Əlehdarlar etdi hədsiz kinayə,
 Əqilsiz çıxsaydı dilinə yiyə,
 Əyrilik etdiyi yetərdi ələ,
 Əzdirdi Sərxanı qız kələk ilə,

Əliylə qanını tay etdi selə.
 Əsilsiz hədyanlar danışır hələ,
 Ədalıdır yenə qanlar əkilə.
 Əlac edək gərək dara çəkilə,
 Əzazildir Nigar, çəkilsin şişə.
 Əlləşdilər qara yaxılsın işə.
 Əhali getmə də hara xahişə,
 Əyanlar ayağı qaldırdı şişə,
 Əyildi çarəsiz el sitayişə.
 Ətəkdəki daşlar atılsın yerə,
 Əksinə, ədalət deyildi şərə.
 Əzası sayıldı saçaqsız iynə,
 Əksi itdi, qızı gəzdilər yenə.
 Əhd etdi, and içdi Nigar qeyrətə,
 Əjdahalar gərək gəlsin heyrətə.
 Ərşə sənə etdi, yetsin diləyə,
 Əhsən yaxşılara, alacıq, dəyə,
 Əsarətdən kənar yaşasın deyə,
 Əsilkarlar qızı gizlətdi necə,
 Əlləşdi sərxanlar hər çağ, hər gecə,
 Əğyarlar tay sandı Nigarı cinə,
 Əksəri əl atdı qərəzə, kinə.
 Əşyayi-dəlilsə yad qaldı ələ,
 Ən cani Aslanı aldılar dilə.
 Əskinaz sanandı yaranan işə,
 Ənik Sərxan gəzdi kəlləsi şeşə.
 Əsnək-əsnək gecə eşitdi nəşə,
 Ərincək-ərincək diksindi səsə.
 Əyildi zillədi didə həyətə,
 Əziyyətsiz kəndir atdılar «itə».
 «Əhliləşdi» dərhal zəngildəsə də,
 Əkilin, kənara gedin desə də,
 Ənginə dəyəndə ən ağır şillə,
 Ərz eylədi çəkin dərđini dillə.
 Əliltək sarındı Sərxan yəhərə,

Əndərdilər atdan hardasa yerə.
 Əks-səda ilə yayıldı qissə:
 Əksiklik gətirdi elə hadisə.
 Əsgərlər də dağı-daşı gəzsə də,
 Əsr Qaracanı necə əzsə də,
 Əsilsizlər necə etsə də hikkə,
 Əndişə yaratdı hədsiz səksəkə.
 Əşirət hər necə rəndələnsə də,
 Ərz-halsız qaldı yenə də didə.
 Əndazədən çıxdı dekdikcə sirkə,
 Əzginləşdi daha xəyal, dərrakə.
 «Əzizləndi» Sərxan gizlində necə?
 Əzəlcə altına sərdilər keçə.
 Əsarət taxıldı qızaran şişə,
 Əsllər çəkirdi qılınc gərdişə.
 Əqilsiz sarındı nazik zəncirlə,
 Əyləşdi yerində titrək diz ilə.
 Əyirdi ağlında harasa yetə,
 Ərişi-argacı itirdi titə.
 Əridi xəyallar, dərd qaldı yenə,
 Əriyin içində acıydı dənə.
 Əkdii sahəyə endi çəyirtkə,
 Ərəsət yarandı hey səkə-səkə.
 Əyirdəyi, əti çəkirdi dişə,
 Əriyirdi sanki, tay idi leşə.
 Əks yan çağrıldı ən qəti şertə,
 Əntiq deyil Sərxan gizlində itə.
 Əgər qaytarılsa Qaraca elə,
 Əcirsiz keçinər el Sərxan ilə.

İŞİN ÇƏTİNİ

İşlətdi Sərxanyan yenə hiyləni,
 İnadla yaşatdı qərəzi, kini.
 İstəklə etdilər kələyi xeyli,
 İgid aslanları sandılar dəli.
 İlkən azad edin Sərxan xalisi,
 İzləyin Qaraca adlanan kəsi.
 İnənin, aldadan deyilik sizi,
 İxtişaşın getsin aradan izi.
 İstəkli Nigar da qayıtsın geri,
 İllətsiz, cəzasız yaşasın diri.
 İstintaq dayansın kəsirik şərti,
 İtaət etsinlər yatsın inilti.
 İnadkar igidlər çıxdı irəli,
 İşarət etdilər Sərxandır zəli.
 İnsan deyil, ancaq canı, qatıldı,
 İşlər deyilənə aydın dəlildi.
 İztəhzayla Nigar şərti rədd etdi,
 İxtiyarlı kəslər xəyala getdi.
 İcad eylədilər qədərsiz şəri,
 İşdə Aslan idi şərin şikarı.
 İrsiz Sərxan əsla deyildi dizli,
 İtkinlərin yeri saxlandı gizli.
 İnkər eyləyirdi şərə əhali,
 İqrarda tay idi şirə əhali.
 İcindəydi hələ Sərxanın dili,
 İntəhasız, te-tez əsirdi əli.
 İniltiyə hərdən çıxırdı səsi,
 İncidirdi canı xəyalın nəsi.
 İşgəncəli idi sanki ciyəri,
 İlişə-ilişə eşirdi yeri.
 İtirmişdi cılız iradəsini,
 İxtisar edirdi dinə səsinə.
 İstisnasız, dayaz ağıl itirdi,
 İraqda deyildi, əcəl yetirdi.
 İradı işinə ancaq edirdi,

İxtiyarsız canı əldən gedirdi.
İnkâr eyləyirdi hərdən gedişi,
İynə idi sanki arsız, nakışı.
İldazı saçaqsız iynəsi itdi,
İddə etdikləri ağılından getdi,
İndi ələ keçər çətin dirisi,
İşarantsız idi işin gerisi.

DƏRİNLƏŞDİ DƏRD

Danışiq gedirdi, arada inad,
Dağallıq edirdi ağıldan kasad.
Daş qayayla sanki yaratdı təzad,
Dəyanətsiz idi edilən irad.
Dərdə el deyildi əsla laqeyd,
Dedilər Sərxana gərəkdir qeyd.
Diri qalsın deyə həyatda cəllad,
Dinsizə yenə də dilədilər dad.
Diqqət yetirdilər sağalsın naşad,
Dəcələ çiəklər etdilər icad.
Dilədilər dərdlə edilsin cihad,
Dəhşətlə can etdi çarələri rədd,
Dərəcəsiz hər an əyilirdi qədd.
Dəllaldə azaldı cana etiqad,
Dili kilidləndi, itdi yaddaş, yad.
Dəyişdi həyatı, çağrıldı şahid,
Dərin yer qazıldı, dincəldi «igid».
Dindilər: - Aslanı eylədilər yad,
Dinsizlər yazığa çəkərdilər dad.

TALEDİR ELAT

Tez yayıldı səda eldə nəhayət,
 Tənha qalan Sərxan çəkdi ərasət.
 Təzyiqlərdən aldı ağır xəsarət,
 Təşnə saxlanıldı qırıldı taqət.
 Təngə gəldi canı, itdi hərəkət.
 Tərsikdi yarası, eylədi şiddət
 Tədricən canını heç etdi zillət.
 Təsdiq ediləcək qatı cinayət,
 Təqsirsizdi Sərxan, hanı ədalət?
 Təkidə istintaq etdi riayət,
 Təzələndi işlər, yarandı hiddət.
 Təcili el işə etdi nəzarət,
 Təhlil etlədilər yalandı dəhşət,
 Tədqiq etlədilər, nədir xəyanət,
 Tənqidlə danışdı qalxan əşirət.
 Təqsirsiz Aslanı yıxdı cəhalət,
 Təhqirə rast gəldi Nigar-ləyaqət.
 Təkləndi Sərxan, itirdi qeyrət,
 Təkləndi Qaraca, yarandı zillət.
 Tər lan idi Nigar çəkdi zəlalət,
 Tələyə Qaraca salındı, heyrət!
 Təzadlıdı işlər, hədsizdi illət,
 Tiyrək çəkən Sərxan qazandı lənət.
 Təlaş Nigarda yaratdı heyrət.
 Tanrısı yaratdı qızda qətiyyət,
 Təşkil etlədi tez itsin əsarət.
 Təqdirə layiqdir qızda cəsarət,
 Tikdirdi, geyindi kişitək xələt.
 Tayı iki qız da etlədi niyyət,
 Tarzan cəsarətli yarandı heyət.
 Tələyə salındı Sərxan – həqarət,
 Təlaşla Qaraca çəkdi xəcalət.
 Təcrid etlədilər etsin itaət,

Tər axırdı, qaldı əlində alət,
 Təhdidlə etdilər çəksin əziyyət,
 Təhər axtarsa da, artdı həqarət.
 Təkrar-təkrar dedi:- Çarədir qəhət,
 Tək qaldı zindanda, itdi ədalət.
 Təkan aldı eldən, qalxdı həqiqət,
 Tərəqqiyə çatdı eldəki adət,
 Tarazlandı işlər, dindi şəriət.
 Təsirini etdi dəlil –dələlət,
 Tərəzi sayıldı eldəki diqqət.
 Tikiş saldı iynə, etdi inayət,
 Təzədən kəsəndə hər iki yan şört,
 Tərk etdi inadı xasiyyəti sərt.
 Tərəqqi yaratdı eldəki xilqət,
 Tərgidildi didiş daha, nəhayət.
 Tələdən Nigar da aldı səadət,
 Tanındı Qaraca yara ziyarət.
 Təntənə keçirdi Nigara elat,
 Təranə altında səyirttilər at
 Tarixin hər çağı xalqdı ədalət,
 Taxtı-tacı da edər acı hekayət.

MÜRVƏT QƏDİMOĞLU HƏKƏRİ

*Şamil Dəlidağa həsr
olunmuş şeirlər*

OLANA

Deyirəm ki, canım qurban,
Hər sözündə düz olana.
Bircə kəlmə dostun sözü
Bir keçilməz söz olana.

Əl «Quran»da, üzü haqda,
Olmaya bir sözü saxta.
Qurban olum dar ayaqda
Öz dostuna göz olana.

Həqiqət bil sözlərimi,
Əsirgəməm gözlərimi.
Millet üçün -Şamil kimi –
Sinəsində köz olana.

Tayalanar qəmim çin-çin,
Yaş tökərəm için-için.
Qədimoglu Mürvət üçün –
Qəlbində yer, iz olana. . .

28.07.1996

KİŞİNİN İŞİDİR

Pislik görsən ya yaxında, ya yadda,
Ömrün boyu qəm çəksən də hey hətta.
Ya az, ya çox yaşasan da həyatda,
Qoymaq yaxşı iz - kişinin işidir.

Qarışıbsa doğru - yalan - dünyada,
Başdadırsa oğru olan dünyada.

Əyriliklə dolu olan dünyada
Doğru ilqar, söz kişinin işidir.

Həqiqətin köhlənini səyirtmək,
Hər məqamda haqq sözünü yeritmək.
Ürəklərin buz qatını əritmək
Sinəsində göz kişinin işidir.

Haqsızlıqdan ləl sayılsa mis belə,
Şal yerinə əzizlənsə bez belə.
Şamil kimi görsə belə yüz bəla,
Bükülməyən diz kişinin işidir.

Qəlbə də dostə saf məhəbbət bəsləmək,
Hər zərbədən titrəməmək, əsməmək.
Qədimoglu, basdığıni kəsməmək
Əqidədə düz kişinin işidir.

02.03.1996

XALQIN ÜRƏYİNDƏ HEYKƏL ALINDI

Şamil Dəlidağın 75 illiyinə

Səcdənə gəlmişik, ay ulu ustad,
Ucaya baş əyim, ucalsın başım.
Halal zəhmətinlə qazandığın ad,
Fəxri, fərəhidir dostun, sirdaşın.

Aqillər uclar öz peşəsində,
Faydasız bir ömrü yaşamaq hədə.
Sən də bir Aslansan söz meşəsində,
Nərən dağ uçurar, meşə titrədən.

Əllərin yandırıb neçə şamları,
Adın çoxlarına dayaq olubdu.
Odlu gözlərinin qığılımları
Ömürlər yoluna mayak olubdu.

Od-alovdan keçdi gənclik illərin,
Yanıqlı könlündə izi qalıbdı.
Qan-qada törədən odlu günlərin
Sinəndə sağalmaz izi qalıbdı.

İçdikcə suyundan buzlu bulağın,
Bərkiyib dözmüsən buz baltasına.
Hələ gəncliyindən cavanlıq vaxtı
Döndün bir obanın el atasına.

Dərd dəyirmanında ömrün üyündü,
Faydasız ötmədi yaşanan illər.
Xalqın ürəyində heykələ döndü
Yazıb-yaratdığın ölməz əsərlər...

AY DƏDƏ ŞAMİL

Üzgünəm üzünü görəndən bəri,
Saxla qamətini düz, dədə Şamil!
Hər biri bir inci, dürr sətirləri
Düzdüyün kimi də düz, dədə Şamil!

Dikəl, qalx ayağa, vaxt yetişibdi,
Söz qazanın qaymaq qoyub, bişibdi.
Xeyli vaxtdı səndən ayrı düşübdü
İncilər düzdüyün miz, dədə Şamil!

Başından dəydikcə dərd dəyəneyi,
 Əymədi qəddini tale küləyi.
 Dözümü, mərdliyi, mərdanəliyi
 Səndən öyrənmişik biz, dədə Şamil!

Sən hər tuş gəldikcə qeyrəti yoxa,
 Dözdün ürəyini dərd sığa-sığa.
 Çox qeyrətdən çıpaq, namusdan yuxa
 Düzüb yollarına biz, dədə Şamil!

Hansı nadan sənle başladı cəngi,
 Vaxtında oturdun yerində sən ki...
 Namərd dünyasıdı, neyləyəsən ki,
 Çoxunda «padoşdu» üz, dədə Şamil!

Sən öncül olmusan qeyrət-arında,
 Gözün olmalıydı elin varında.
 Ömür dəryasının dalğalarında
 Üzdüyün kimi də üz, dədə Şamil!

Sarsa da dünyanı bil şərin çəni,
 Yarıb keçəcəkdi haqqın köhləni.
 Dünyanın yamanı yormasın səni,
 Dözmüsən, yenə də döz, dədə Şamil!

Deyirdin Kəlbəcər alınan gündə,
 Sizinlə «yüz əlli» vuraram mən də.
 Tələsmə, vaxt yetsin, biz hamın gündə
 Deyək ki, demisən, süz, dədə Şamil!

Qəlbindən keçəni qaldırıb zilə,
Mürvəti yandırıb döndərdin külə.
Qoyma yetmiş beşi sənə güc gələ,
Yolunu gözləyir 100, dədə Şamil!..

DƏDƏ ŞAMİL
(Dədənin ölümünə)

Sənsiz qəribsəyib sənət dünyası,
Haylan, ver hayıma hay, Dədə Şamil!
Çox gəzib dolandım qeyrət dünyasın,
Tapmadım mən sənə tay, Dədə Şamil!

Yalanlar doğruna olanda calaq,
Qeyrət səngərində yatdın üzü ağ.
Dözümü, tərəri-Murov, Dəlidağ,
İlhamı gur Tərtər çay- Dədə Şamil!

Çoxu atasının gözünü oydu,
Koroğlu olmadı... Kor oğlu oldu...
Canlara dolanda şöhrətin odu,
İnsan nələr etmir, vay, Dədə Şamil!

Odlardan keçsə də ömrün, həyatın,
Ərlik zirvəsində süzdü hey atın.
Dözümdə-Dəlidağ oldu soyadın,
Dərd-qəmdən alsan da pay, Dədə Şamil!

Düşsən də gölünə dərdin, acının,
Rəqqası olmadın hər yabancının...
Öz kəsəri oldu söz qılincinin,
Olmadın hər oxa yay, Dədə Şamil!

Qəmlə şütüsə də ömür çarxları,
Qəzəb qayçın kəsdi çox alçaqları.
Boyuna yetmədi sənin çoxları,
Versə də özünə boy, Dədə Şamil!

Kəlbəcər qəmiylə hey dinə-dinə,
Sozalıb saraldın sən gündən-günə.
Dədən Dəlidağla vüsəl gününə
Az qalıb, günləri say, Dədə Şamil!

Yeni il də sevinc-naz gətirmədi,
Vüsəl dolu söhbət-söz gətirmədi.
O görüş gününü yaz gətirmədi,
Qəlbə ümid verir yay, Dədə Şamil!

Mürvət deyir, Dədə, müdrik yaşda sən
Sənət meydanında yenə döşdəsən...
İnana bilmirəm «yetmiş beşdəsən»,
Sən nə tez qocaldın, ay Dədə Şamil!

Eşidib Dəlidağ olar dərbədər,
Sənə ağı deyər Tutquyla, Tərtər,
Yolunu gözləyir axı Kəlbəcər,
Sən hara tələsdin, ay Dədə Şamil!

22.05.05

İSTƏYİRƏM

(Dədə ilə son danışığımdan)

Dedim istədiyin nədir, ay ustad?
Səni çox sınağa çəkib bu həyat.
Dedi: - o dağlarda səyirtməkçün at
Dizlərimdə təpər, kar istəyirəm!

Sinəmdə qaladı həyat közünü,
Seçdim əyrisini, seçdim düzünü.
Görmüşəm dünyanın hər bir üzünü,
Nə sərvət, nə də ki, var istəyirəm.

Bitib tükənirmi insan arzusu?
Gör nədir qəlbimin ən son arzusu?
«Dədə bulağı»ndan bir az sərin su,
Dəlidağdan bir az qar istəyirəm!.

KİŞİ

Hər əsən sərt külək yıxmazdı Səni,
Arzusu, əməli dağ aşan Kişi!
Həvəsin dünyaya sığmazdı Sənin,
Kiçik, dar məzara sığışan Kişi!

...Kəlbəcər həsrəti qəlbin deşsə də,
Doğma yurd qəmiylə qəlbi bişsə də,
Ata məzarından ayrı düşsə də,
Ana torpağına qarışan Kişi!

...Ad-san aldın qeyrət bazarlığında,
Baş olsan da millət yazarlığında,
Dəfn olundun bir kənd məzarlığında,
Fəxri Xiyabana yaraşan Kişi!..

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

Ön söz (<i>M.Q.Həkəri</i>).....	3
-----------------------------------	---

QOŞMALAR

Tapa bilmədim.....	18
Gülür.....	18
Kəlbəcər.....	19
Yeyər.....	20
Keçər.....	21
İçində.....	21
Tökülər.....	22
Gördüm.....	22
Bəsimdi.....	24
Çəkər.....	25
Mən nəçiyəm ki.....	26
Yazılmış.....	26
Gözəldir.....	27
Qarşılar.....	28
Bilər.....	29
Bilsə	29
Tapa bilmədim.....	30
Çətin.....	31
Bilmişəm.....	32
Olur.....	32
Sağallam.....	33
Bəsdı.....	34
Güvən.....	34
Yoxdur.....	35
Verə bilmərəm.....	36

Solanlardanam.....	37
İstəmirəm.....	37
Gəzirəm.....	38
Nə lazımdı.....	39
Olmasın.....	39
Sən, onu göstər.....	40
İnsan.....	41
Olarmı.....	41
Çoxdan.....	42
Əyərəm mən.....	43
İndi həsrətəm.....	43
Axtarıram.....	44
Tapdağı vətən.....	45
Şamiləm.....	45
Mənəm.....	47
Gözümə dəymir.....	47
Qocalıq və mən.....	48
Sən oldun.....	49
Bildir.....	50
Nə deyirəm.....	50
Biri nə?.....	51
Öyrən.....	52
Kaş olmayaydı.....	52
Bu dünya.....	53
Olmasaydı.....	54
Çətin.....	55
İncimə.....	55
Şeşələnməsin.....	56
Deyil.....	57
Gördüm.....	58
Var.....	59

Törəmə qoşmalar

Niyə.....	60
Belə cəm.....	61
Yıxılma	61

Dodaqdəyməz, törəmə qoşmalar

Kişi.....	62
Yada yaz, ara.....	63
Dəlidağ.....	64

Dodaqdəyməz, əvvəl-axır, törəmə qoşma

Diləyə yetək.....	65
-------------------	----

Bütün kəlmələri eyni bir hərflə başlayan qoşmalar

Baxtım.....	66
Şəriyyətimdən.....	66

Çox yarpaq şeirlər

Məndən üzmə əl.....	67
Ya da yan.....	68
Təkəri şişdən.....	68
Qoru.....	69
Bildi.....	70
Güvenmə.....	71
Nə var.....	71
Deyir.....	72
Gəlir.....	73
Gözləmə	74
Həyatdır.....	74
Kişi çıxmayıb.....	75
Alışar.....	76
Yaraşmaz.....	76
Sataşma.....	77
Soruş.....	78

Olanda.....	79
Gərək.....	80
Bizim.....	80
Gözlə.....	81
Qusmağı da var.....	81
Həqiqətlər.....	82
Ola bilməz.....	83

Dodaqdəyməz qoşmalar

Qaytaraq.....	84
Yenə də.....	84
Həkk edildi yaddaşa.....	85
Deyək.....	85
Çəkiləndə.....	86
Çətin.....	87
Sayıla.....	87
Kişi sayılanq.....	88
Eylədin.....	88
Yerdə.....	89
Balasıyam mən.....	90
Gördüm.....	91
Olmasın.....	91
Qayıdar Laçın.....	92
Düşübdü.....	93
Döner.....	93
Sayılır.....	94
Yaranıb.....	95
Olubdu.....	95
Çürüdəsiyəm.....	97
Dəlidağ.....	97
Olmasa.....	98

Bizə.....	99
Həmişə.....	99
Bilmirik.....	100
Görünmür.....	101
Özümə qarğış, özümə alqış.....	101
Yaşıma mənim.....	102
Çoxdur.....	103
Bir sifətim var.....	103
Sorağındadır.....	104
Naçar qalmışığı.....	105
Nəyə gərəkdir.....	105
Axtar.....	106
Bağlayıb.....	107
Verir.....	108
Olmadı.....	108
Mənim günahım.....	109
Bilərəm.....	110
Oğluyam.....	110
Gəzirəm.....	111
Görürəm.....	111
Dostuma «məsləhətim».....	112
Yoxdur.....	113
Daha yaxşıdı.....	114
Oğluyam.....	114
Bilməz.....	115
Dəlidağ.....	115
Arsız.....	116
Az deyil rəzil.....	117
İradəni eylə ən iti kəsər.....	117
Niyə.....	118
İgid elindən gedər.....	118

Kişi.....	119
Gül incə.....	120

GƏRAYLILAR

El içində.....	122
Bilməz.....	122
Yetən yerdə.....	123
Necə inanım.....	123
Gəzirəm.....	124
Kaş.....	125
Yeridi.....	126
Deyil.....	126
Şamil.....	127
Yoxdu görən.....	128
Ağladı.....	128
Axtar.....	129
Laçın dərdi.....	130
Etibarsız	131
Yerinə.....	131
Kimi.....	132
Döndərər.....	132
Olmaz.....	133
Dədə dostu.....	134
Günahkardı.....	134
Gəzirəm.....	135
Yoxdu.....	135

Dodaqdəyməz törəmə gəraylılar

İş.....	136
Azı.....	137

Dodaqdəyməz, əvvəl-axır, törəmə gəraylılar

Ağlıdayaz.....	138
Daşa-daşa.....	138

Dodaqdəyməz gəraylılar

Keçər.....	139
Gərəkdi.....	140

Bütün kəlmələri eyni bir hərfə başlayan gəraylılar

Əl.....	140
Qılıncımız qınıdadı.....	141

**Bütün kəlmələri eyni hərfə başlanan
dodaqdəyməz gəraylılar**

Asılqanıq.....	141
Axtar.....	142
Silələninib.....	143
Çətin.....	143
Nifrətim var.....	144
Olar.....	145
Gəz.....	146
Əcəl.....	146
Anılanda.....	147
Haqq tük kimi naziləndə.....	148
Ancaq.....	148
Gözlə.....	149
Bilər.....	150
Çətin.....	150
İstəmirəm.....	151
Şamil, bacar.....	152
Yatır.....	152
Çoxdu.....	153
Düşür.....	153

Eyləyə.....	154
Məhəbbəti qoyma yetim.....	155
Laçınımız.....	155

MƏSNƏVİLƏR

Törəmə məsnəvilər.....	157
Dodaqdəyməz, törəmə məsnəvilər.....	167
Dodaqdəyməz, əvvəl-axır, törəmə məsnəvilər.....	168
Düzünə və tərsinə oxunan məsnəvilər.....	169
Bütün kəlmələri eyni bir hərfle başlanan məsnəvilər.....	169

RÜBAILƏR

Rübailər.....	172
Törəmə rübailər.....	175
Cinaslı rübailər	180
Dodaqdəyməz, törəmə rübailər.....	184
Dodaqdəyməz, əvvəl-axır, törəmə rübailər.....	188
Dodaqdəyməz, əvvəl-axır, cinaslı rübailər.....	192
Dodaqdəyməz, əvvəl-axır, cinaslı rübailər.....	193
Dodaqdəyməz, əvvəl-axır, cinaslı, törəmə rübailər.....	193
Dodaqdəyməz, əvvəl-axır rübailər.....	194

DÖRDLÜKLƏR, SƏKKİZLİKLƏR

Dördlüklər.....	202
Törəmə dördlüklər.....	207
Cinaslı dördlüklər.....	208
Rəhmi gəlsin onun bizə.....	209

Səkkizliklər

Ən alçaq	210
----------------	-----

Dodaydəyməz, əvvəl-axır, törəmə səkkizliklər

Alçaq, azğın, arsız	210
Anadır, ana	211

Yekcins cinaslı səkkizlik

Oyana, dağlar	211
---------------	-----

HƏYAT HƏQİQƏTLƏRİ

Min suala, min cavab	213
Dəlidağ nə əksən	242
Yaltaq	243
Sel axdı	243
Qovuşanda	244
Birləşəndə	245
Şeytan diləyi	245
Gözündən uzağa gedə bilmərəm	246
Ruhumu bəndə salıb	246
Min illər keçsə də	247
Deyirsən	248
Ürəyimin cavabı	249
Heç vaxt deməmişəm, indi deyirəm	250
Bir gün sən özün	251
Əlacımız	252
Belə «hörməti»	253
Göyçə gölü	253
Aldanmayın quldurların sözüne	254
Laçınlılar, Laçınınız hardadı?!	255
Neynəsin	257
Səni qorumayıb qaçdıq, Kəlbəcər	258
Azərbaycandı	260
Vəzifə hərisliyi	261
Mən	262

Yolumuz.....	263
Tamah yarışı.....	264
İbrət dərsi.....	266
Gör nə günə düşmüşəm.....	267
Od oğluyla çəkicimi bir zindana vuran Kürdəm.....	267
Daşı adımı.....	268

MÜXTƏLİF FORMALI ŞEİRLƏR

Hardan alım Kəlbəcəri.....	271
Necə ağlamayım, necə dözüüm mən.....	274
Döz ürəyim, döz dağlara dönüncə.....	275
Laylay.....	276
Gör, nə gündəyəm.....	278
Vəsiyyət.....	280

ZƏHMƏTLƏ İŞ BAŞA YETƏR DEYİRLƏR, ŞEİRDƏN TÖRƏYƏN YENİ ŞEİRLƏR

Allaha səcdə et.....	286
Əziz nəvələrim.....	286

Kim bu şeirləri oxusa əgər, görər törənilən sözlər, cümlələr

Dörd yerdə imzam.....	288
Atam-anam.....	288
Nəvə.....	289
Millət indi ləliyi.....	291
Əsl insan.....	291

Çox pilləli törəmə şeirlər

Nəsil.....	291
Daşan anmaz.....	292
Əl.....	292

Azərbaycan, qələbə çal.....	293
Azərbaycan.....	293
Qəlbimi	294
Çəkmərik nalə.....	295
İşğal olubdu.....	296
İnsana ən çox.....	297
Hökmdar	298
Bizi yaradan	299
Oldun	300

BAYATILAR

Bayatılar.....	302
Törəmə bayatılar.....	303
Dodaqdəyməz bayatılar.....	305
Dodaqdəyməz, törəmə bayatılar.....	306
Dodaqdəyməz, əvvəl-axır, törəmə bayatılar.....	308
Cinaslı bayatılar.....	308

QƏZƏLLƏR

Qurban.....	311
İki qibləgah.....	311
Var mənim.....	312
Yazıram.....	313
Çəkilib.....	313
Üzü dönər.....	314
İnsan.....	314
Axtarırıq.....	315
Dönüb.....	315
Həyat.....	316
Bəsimdi.....	317
İstəmirəm.....	317
Axtarıram.....	318
Deyil.....	319

İtirmişəm.....	319
Sınanar.....	320
Hanı mənim Kəlbəcərim.....	320
Dünyadı.....	321
Demərəm	322
Dəlidağ... ..	323
Qalib.....	323
Yerdə	324
Düşübdü	325
Dəlidağdan aralıyam.....	325
Gərəkdir.....	326
Yaxını, uzağı var.....	327
Uzaq ol.....	327
Dönər	328
Gərək.....	328
Gərəkdən də gərəkdir.....	329
İtməsin.....	330
Tanınıbdır həmişə.....	330
Qorxuram.....	331
Ayrılmasın.....	332
Bənzəyir.....	332
Yox.....	333
Deyər.....	334
Belə güman edirəm.....	334
Bu.....	335
Şirin dilim.....	336
Ol mənim.....	336
Məstiyəm.....	337
Dodaqdəyməz, törəmə qəzəllər	
Çarə göz.....	338

Dodaqdəyməz, cinaslı qəzəllər

Qazana yara.....338

Yaşadanam.....339

Dodaqdəyməz qəzəl

Ağlayar.....340

POEMALAR

İlxıçının taleyi342

Naxırçı qızı.....349

MÜRVƏT QƏDİMOĞLU HƏKƏRİ

Olana.....364

Kişinin işidir.....364

Xalqın ürəyində heykəl alındı.....365

Ay dədə Şamil.....366

Dədə Şamil.....368

İstəyirəm.....369

Kişi.....370

Kompüter icraçısı
Cəmilə Akifqızı
İstehsalat müdiri **Nərmin İsabəyli**
Çapçı **Aygün Qismətgızı**
Texniki işçi **Xədicə Akifqızı**
Çapa imzalanıb **13.08.2009**
Formatı **60x84 1/16**
Fiziki çap vərəqi **24**
Sayı **300**

ŞAMİL DƏLİDAĞ
SEÇMƏLƏR
Bakı-Şirvan nəşr-2009

Rauf Cəlil oğlu Mayılov
1969-cu ildə Laçın rayonunun
Şeylanlı kəndində anadan
olmuşdur. Ali təhsillidir.
Səbail rayon Badamdar qəsəbə
Bələdiyyəsinin üzvü,
iş adamı və xeyriyyəçidir.
Hələ orta məktəb illərindən
Şamil Əsgər Dəlidağın
şeyrlərini "Laçın" qəzetində və
şairin kitablarında sevä-sevä
oxuyub, əzbərləmişdir.
Sonralar bu müdrik insanla
yaxın ünsiyyət qurmuş
Rauf müəllim el ağsaqqalı,
şair Şamil Dəlidağla
mehriban dost olmuşdur.
Şamil müəllimin yaradıcılığına
məhəbbətinin nişanəsi
kimi bu kitabın maliyyə
xərcini öz üstünə götürmüşdür.

PDF:

Enstîtuya Kurdî ya Qefqasyayê

Web:

<https://www.ensiklopediyakurdi.com/>

Tel.:

+7 918 073 48 79

